RAMANII FAC TOTUL ÎN TRIPLET...

ARTHUR C. CLARKE

RENDEZ-VOUS CU RAMA

Editura LUCMAN

ARTHUR C. CLARKE

RENDEZ-VOUS CU RAMA

01. PAZA SPAŢIALĂ

Mai devreme sau mai târziu trebuia să se întâmple. În ziua de 30 iunie 1908, Moscova trecu pe lângă distrugere la numai trei ore şi patru mii de kilometri – intervale infinitezimale pentru mărimea universului. La 12 februarie 1947, un alt oraş rus scăpă ca prin urechile acului, atunci când cel de al doilea meteorit gigant al secolului XX explodă la mai puţin de patru sute de kilometri de Vladivostok, degajând o energie comparabilă cu cea a recent inventatei bombe atomice.

Pe vremea aceea, oamenii nu deţineau nici un fel de apărare împotriva ultimelor proiectile ale bombardamentului cosmic ce brăzdase cândva faţa Lunii. Meteoriţii din 1908 şi 1947 căzuseră în zone pustii, nelocuite; însă la sfârşitul secolului XXI, pe Pământ nu mai rămăsese nici o regiune pe care să se mai poată practica în linişte tirul ceresc. Specia umană se extinsese de la un pol la celălalt. Aşa încât, inevitabil…

La ora 9:46 G.M.T., în dimineaţa de 11 septembrie a superbei toamne a anului 2077, majoritatea locuitorilor Europei au zărit un meteor orbitor apărând pe cerul răsăritean. După câteva secunde, deveni mai strălucitor decât soarele şi pe măsură ce traversa bolta, la început într-o linişte absolută, lăsa în urma lui o dâră groasă de praf şi fum.

Începu să se dezintegreze undeva deasupra Austriei, producând o serie de bubuituri atât de puternice încât peste un milion de oameni şi-au pierdut definitiv auzul. Aceia au fost norocoşii.

Deplasându-se cu viteza de cincizeci de kilometri pe secundă, o mie de tone de piatră şi metal s-au izbit de câmpia din nordul Italiei, distrugând în câteva clipe incendiare o trudă de veacuri. Padova şi Verona au fost şterse de pe faţa pământului, iar ultimele minuni ale Veneţiei s-au scufundat de-a pururi în mare, când apele Adriaticii s-au năpustit mugind peste diguri pe urma trăsnetului sosit din spaţiu.

Au murit şase sute de mii de oameni, iar pagubele totale au depăşit un trilion de dolari. Pentru artă însă, pentru istorie şi ştiinţă, pentru umanitate, pierderile au fost incalculabile. Parcă într-o singură dimineaţă se luptase şi se pierduse un război şi puţini oameni au încercat o satisfacţie deosebită în faptul că, pe măsură ce praful catastrofei se depunea încetişor, timp de luni

de zile întregul Pământ a fost martorul celor mai superbe răsărituri şi apusuri văzute deodată de pe vremea erupţiei lui Krakatoa.

După şocul iniţial, omenirea a reacţionat cu o hotărâre şi o unitate nebănuite în nici una dintre epocile anterioare. Înţelesese că un asemenea dezastru putea să nu se mai repete timp de o mie de ani… dar la fel de bine putea să aibă loc şi a doua zi. Iar data următoare, consecinţele urmau să fie cumplite.

Foarte bine; *nu avea să mai existe o dată următoare.*

Cu o sută de ani înainte, o lume mult mai săracă, cu resurse mult mai reduse, îşi risipise avuţiile încercând să distrugă armele lansate sinucigaş de omenire împotriva ei însăşi. Efortul nu fusese niciodată încununat de succes, dar cele învăţate atunci nu fuseseră uitate. Acum puteau fi folosite într-un scop mult mai nobil, şi la o scară infinit mai mare. Nici un meteorit atât de masiv încât să poată produce o catastrofă n-avea să mai fie lăsat să depăşească sistemele de apărare ale Terrei.

Astfel a început proiectul PAZA SPAŢIALĂ. După cincizeci de ani – şi într-un mod pe care nici unul dintre creatorii săi nu l-ar fi putut anticipa – el îşi justifică existenţa.

02. INTRUSUL

În anul 2130, radarele instalate pe Marte descopereau zilnic aproximativ o duzină de noi asteroizi. Calculatoarele PAZEI SPAŢIALE le determinau în mod automat orbitele şi stocau informaţiile în memoriile lor uriaşe pentru ca, la fiecare câteva luni, orice astronom interesat să aibă acces la datele acumulate. Deja, acestea erau destul de impresionante.

De la descoperirea lui Ceres, cel mai mare asteroid, survenită în chiar prima zi a secolului XIX, se scurseseră peste o sută şi douăzeci de ani pentru înregistrarea primilor o mie de asteroizi. Câteva sute fuseseră descoperiţi, pierduţi şi redescoperiţi, constituind un asemenea furnicar încât un astronom exasperat îi denumise „paraziţii cerurilor”. Ar fi rămas însă uluit aflând că PAZA SPAŢIALĂ ţinea în prezent evidenţa unei jumătăţi de milion.

Numai cei cinci giganţi, Ceres, Pallas, Junona, Eunomia şi Vesta, depăşeau în diametru două sute de kilometri; imensa majoritate erau doar nişte bolovani mai mari, care şi-ar fi găsit locul într-un părculeţ şi aproape toţi se deplasau pe orbite aflate

dincolo de Marte. PAZA SPAŢIALĂ se interesa numai de puţinii ce se apropiau de Soare atât cât să prezinte un pericol potenţial pentru Pământ. Iar în toată istoria viitoare a sistemului solar, nici măcar unul dintr-o mie de asteroizi nu urma să treacă la mai puţin de un milion de kilometri de Pământ.

Obiectul catalogat iniţial 31/439, conform anului şi ordinii descoperirii sale, fusese detectat încă pe când se afla în afara orbitei lui Jupiter. Poziţia lui nu reprezenta un lucru neobişnuit; mulţi asteroizi treceau dincolo de Saturn, înainte de a reveni către stăpânul lor îndepărtat, Soarele. Iar Thule II, cel mai îndepărtat, ajungea atât de aproape de Uranus, încât putea fi confundat cu un satelit rătăcit al planetei.

Cu toate acestea, un contact radar la o asemenea distanţă era fără precedent; în mod limpede, 31/439 avea o mărime ieşită din comun. Analizând intensitatea ecoului, calculatoarele îi apreciaseră diametrul la minimum patruzeci de kilometri; un astfel de gigant nu mai fusese descoperit de o sută de ani. Părea însă incredibil că fusese ignorat atâta vreme.

Orbita fusese recalculată şi misterul fusese soluţionat… pentru a fi înlocuit cu altul şi mai mare. 31/439 nu parcurgea o orbită tipică pentru un asteroid, de-a lungul unei elipse care să se micşoreze, cu precizie de ceasornic, la fiecare câţiva ani. Obiectul era un singuratic rătăcitor printre stele, făcând prima şi ultima lui vizită în sistemul solar. Se mişca atât de rapid încât câmpul gravitaţional al Soarelui nu avea să-l poată captura niciodată. Urma să treacă mai departe, dincolo de orbitele lui Jupiter, Marte, Pământ, Venus şi Mercur, sporindu-şi treptat viteza, până la a ocoli Soarele, îndreptându-se apoi din nou către necunoscut.

În momentul acela, calculatoarele începuseră să transmită semnalul:” Atenţie! Am descoperit ceva interesant!”

Pentru prima oară, 31/439 intră în atenţia oamenilor. La cartierul general al PAZEI SPAŢIALE avusese loc un scurt moment de agitaţie şi vagabondul interstelar fusese onorat cu un nume, în locul unui simplu număr. Astronomii epuizaseră de multă vreme mitologia greacă şi pe cea romană; acum se foloseau de panteonul hindus. În felul acesta, 31/439 fusese botezat Rama.

Câteva zile, agenţiile de ştiri făcuseră mare zarvă în jurul musafirului, dar din păcate erau handicapate de sărăcia

informaţiilor. Despre Rama se cunoşteau doar două lucruri: orbita neobişnuită şi mărimea aproximativă. Până şi această mărime era o apreciere estimativă, bazată pe intensitatea ecoului radar. Prin telescop, Rama continua să apară ca o stea slabă de magnitudinea cincisprezece – mult prea mică pentru a prezenta un disc vizibil. Dar pe măsură ce se apropia de inima sistemului solar, urma să crească şi să devină tot mai strălucitor, de la o lună la alta. Înainte de a dispărea pentru totdeauna, observatoarele orbitale aveau să poată strânge informaţii preţioase legate de forma şi dimensiunile sale. Era timp suficient şi poate că, în următorii ani, vreo navă spaţială în misiune de rutină avea să se apropie îndeajuns ca să obţină imagini de calitate. O joncţiune părea prea puţin probabilă; costul energiei ar fi fost mult prea mare pentru a permite contactul fizic cu un obiect ce traversa orbitele planetelor cu peste o sută de mii de kilometri pe oră.

De aceea, în scurt timp, Rama fusese uitat; nu însă şi de astronomi. Tulburarea lor crescuse o dată cu trecerea lunilor, pe măsură ce asteroidul cel nou prezenta tot mai multe enigme.

În primul rând problema variaţiei de strălucire. Rama nu avea aşa ceva!

Toţi asteroizii cunoscuţi, fără excepţie, dovedeau o variaţie lentă a strălucirii, crescând şi micşorându-se într-o perioadă de câteva ore. Cu peste două secole în urmă, se arătase că fenomenul constituia rezultatul inevitabil al rotaţiei şi al formei lor neregulate. Pe măsură ce se rostogoleau pe orbită, suprafeţele de reflecţie pe care le prezentau Soarelui se schimbau mereu, iar strălucirea se modifica în concordanţă.

Rama nu prezenta asemenea variaţii. Fie nu se rotea deloc, fie era perfect simetric. Ambele explicaţii păreau la fel de neverosimile.

Problema rămăsese nerezolvată câteva luni, deoarece nici unul dintre marile telescoape orbitale nu putuse fi abătut de la misiunea permanentă de urmărire a adâncimilor îndepărtate ale Universului. Astronomia spaţială era o pasiune costisitoare, iar la un instrument mare, costul minutului de lucru atingea cu uşurinţă o mie de dolari. Doctorul William Stenton n-ar fi reuşit niciodată să aibă acces vreme de un sfert de oră la telescopul de două sute de metri de pe faţa nevăzută a Lunii, dacă un program mult mai important nu ar fi fost temporar întârziat prin

defectarea unui condensator de cincizeci de cenţi. Ghinionul altuia constituise norocul său.

Bill Stenton n-a ştiut peste ce dăduse până a doua zi, când a reuşit să ajungă la calculator să prelucreze datele. Chiar şi după ce rezultatele au apărut pe display, a avut nevoie de câteva minute ca să înţeleagă ce semnificau.

Lumina reflectată de Rama nu era perfect constantă ca intensitate. Exista o minusculă variaţie – greu de detectat, însă clară şi foarte regulată. Precum toţi ceilalţi asteroizi, Rama poseda într-adevăr o mişcare de rotaţie. Dar dacă „ziua“ normală a unui asteroid era de ordinul orelor, cea a lui Rama dura numai patru *minute.*

Stenton făcuse câteva calcule rapide şi constatase că rezultatele erau greu de crezut. Ar fi însemnat că acel corp ceresc micuţ se rotea la ecuator cu peste o mie de kilometri pe oră; ar fi fost o nebunie să se încerce o coborâre în altă regiune decât la poli. Forţa centrifugă de pe ecuatorul lui Rama trebuia să fie îndeajuns de puternică încât să azvârle orice obiect cu o acceleraţie de aproape 1*g.* Rama era o piatră rostogolitoare de care nu se puteau agăţa nici un fel de licheni cosmici; era surprinzător că un asemenea corp reuşise să rămână întreg, fără să se pulverizeze cu multă vreme în urmă într-un milion de bucăţi.

Un obiect cu diametrul de patruzeci de kilometri şi cu perioada de rotaţie de numai patru minute – ce loc ocupa printre celelalte corpuri cereşti? Doctorul Stenton era un bărbat plin de imaginaţie, puţin cam prea dispus să sară direct la concluzii. Formulă o ipoteză care-i provocă minute extrem de neplăcute.

Din toată menajeria cosmică, singura care corespundea descrierii era o stea ce suferise un colaps. Poate că Rama era o stea moartă, o sferă de neutroni, rotindu-se nebuneşte, unde fiecare centimetru cub cântărea milioane de tone…

În clipa aceea, prin mintea îngrozită a lui Stenton fulgerase amintirea nemuritoarei povestiri a lui H. G. Wells, „Steaua”. O citise pe când era băieţel şi ea îi stârnise interesul faţă de astronomie. După două sute de ani, nu-şi pierduse nici atracţia, nici grozăvia. Niciodată n-avea să uite imaginile uraganelor şi ale mareelor până la cer, ale oraşelor înghiţite de oceane, când celălalt vizitator din spaţiu se izbise de Jupiter, trecând apoi pe

lângă Terra în căderea sa spre Soare. Este adevărat, steaua descrisă de bătrânul Wells nu era rece, ci incandescentă şi multe dintre distrugerile provocate de ea fuseseră cauzate de temperatura ridicată. Dar lucrul acesta conta prea puţin; chiar dacă Rama ar fi fost un corp rece, reflectând lumina soarelui, ar fi putut ucide cu forţa gravitaţională la fel de uşor ca şi focul.

Orice masă stelară pătrunsă în sistemul solar ar fi modificat orbitele planetelor. Era suficient ca Pământul să se deplaseze cu câteva milioane de kilometri spre Soare – sau în direcţie opusă – ca balanţa delicată a climatului să fie distrusă. Calota de gheaţă antarctică s-ar fi topit, inundând toate regiunile joase, sau oceanele ar fi îngheţat, încătuşând lumea într-o iarnă veşnică. O simplă abatere, în orice direcţie…

Apoi, Stenton se liniştise şi suspinase uşurat. Toate acestea erau prostii, ar fi trebuit să-i fie ruşine de sine însuşi.

Rama nu putea fi alcătuit din materie densă. Nici o masă stelară n-ar fi înaintat atât de mult în sistemul solar fără să producă tulburări vizibile cu mult înainte. Ar fi fost afectate orbitele tuturor planetelor; la urma urmelor, aşa fuseseră descoperite Neptun, Pluto şi Persefona. Nu, era absolut imposibil ca un obiect de genul unui soare stins să se strecoare pe nesimţite.

Într-un fel, era păcat. O întâlnire cu o gaură neagră n-ar fi fost lipsită de interes.

Atât cât ar fi durat…

03. RAMA ŞI *SITA*

Reuniunea extraordinară a Consiliului Consultativ Spaţial fu scurtă şi furtunoasă. Nici în secolul XXII nu se găsise modalitatea de a-i împiedica pe savanţii bătrâni şi conservatori să ocupe poziţii administrative importante. Mai mult, nu se ştia dacă problema avea să-şi găsească vreodată rezolvarea.

Pentru a înrăutăţi şi mai mult lucrurile, funcţia actualului preşedinte al CCS o deţinea Profesorul (Emerit) Olaf Davidson, binecunoscutul astrofizician. Pe Davidson nu-l prea interesau obiecte mai mici decât galaxiile şi nici nu se obosea să-şi ascundă prejudecăţile. Deşi era nevoit să admită că nouăzeci la sută din ştiinţa lui se baza pe observaţiile instrumentelor aflate în spaţiu, în răstimpul distinsei sale cariere, sateliţii special lansaţi să-i confirme teoriile făcuseră exact pe dos.

Problema prezentată Consiliului suna suficient de limpede. Nu exista nici o îndoială că Rama era un corp neobişnuit, dar era oare important? în câteva luni urma să dispară pentru totdeauna, aşa încât nu prea aveau timp să acţioneze. Ocaziile irosite acum n-aveau să mai apară altădată.

Cu o cheltuială de-a dreptul înspăimântătoare, o sondă spaţială aşteptând să fie lansată de pe Marte spre Neptun, putea fi reprogramată şi trimisă pe o traiectorie de interceptare a lui Rama. Speranţa de joncţiune nu exista; avea să fie cea mai rapidă încrucişare cunoscută, cele două obiecte urmând să treacă unul pe lângă celălalt cu două sute de mii de kilometri pe oră. Rama avea să fie observat amănunţit numai câteva minute, iar din imediata apropiere mai puţin de o secundă. Suficient totuşi să se poată răspunde la multe întrebări, cu instrumente potrivite.

Deşi profesorul Davidson avea păreri extrem de preconcepute faţă de sondă, aceasta fusese aprobată şi el nu vedea rostul de-a irosi alţi bani. Vorbi cu elocvenţă despre nebunia urmăririi asteroidului, despre necesitatea urgentă a unei rezoluţii la nivel înalt pentru un interferometru lunar care să poată demonstra, o dată pentru totdeauna, renăscuta teorie Big Bang a creaţiei.

Ceea ce constitui o gravă eroare tactică, deoarece principalii trei susţinători ai teoriei Stării Modificate erau de asemenea membri ai Consiliului. În secret, îl aprobau pe profesorul Davidson, considerând urmărirea asteroidului o risipă inutilă. Totuşi…

Profesorul pierdu la limită cu un singur vot.

După trei luni, sonda spaţială, rebotezată *Sita,* a fost lansată de pe Phobos, satelitul cel mai apropiat de Marte. Durata zborului era de şapte săptămâni, însă instrumentul a fost conectat la puterea maximă cu numai cinci minute înainte de intercepţie. Simultan, în spaţiu a fost propulsat un grup de camere TV, care să treacă pe lângă Rama şi să-l filmeze din toate părţile.

Primele imagini, luate de la o depărtare de zece mii de kilometri, au determinat oprirea tuturor activităţilor. Pe un miliard de ecrane de televiziune a apărut un cilindru mic, lipsit de detalii exterioare, crescând rapid cu fiece secundă. Când şi-a

dublat mărimea, nimeni n-a mai putut pretinde că Rama era un corp natural.

Avea formă cilindrică, perfectă geometric, ca ieşită de pe un strung, cu centrele de rotaţie distanţate la cincizeci de kilometri. Extremităţile erau aproape netede, excepţie făcând o serie de structuri mici, distanţate la circa douăzeci de kilometri în jurul centrului unuia dintre capete. De la distanţă, Rama apărea aproape conic – în lipsa unei comparaţii mai bune, aidoma unui boiler obişnuit.

Rama crescu până ce acoperi ecranele. Suprafaţa era cenuşie, mohorâtă, la fel de puţin spectaculoasă ca şi Luna, lipsită de orice semn exterior cu excepţia unui punct. La jumătatea cilindrului se găsea o pată largă de un kilometru, de parcă ceva se izbise acolo, cu mulţi ani în urmă, murdărindu-l.

Nu se zărea nici o dovadă că şocul ar fi cauzat vreo avarie suprafeţei exterioare. Pata aceea produsese uşoara variaţie a strălucirii, determinând descoperirea lui Stenton.

Imaginile celorlalte camere de luat vederi nu aduseră alte noutăţi. Totuşi, traiectoriile lor prin câmpul gravitaţional al lui Rama oferiră încă o informaţie importantă: masa cilindrului.

Era mult prea mică pentru un corp solid. Nimeni nu mai fu surprins, era limpede că Rama trebuia să fie gol.

În sfârşit, avusese loc întâlnirea aşteptată cu atâta speranţă şi atâta teamă. Omenirea se afla pe punctul să-şi întâmpine primul oaspete venit din stele.

04. RENDEZ-VOUS-UL

Comandantul Norton îşi reamintea acele prime transmisii TV, pe care le vizionase de atâtea ori în ultimele minute ale rendez-vous-ului. Exista însă un lucru pe care nici un fel de imagine electronică nu-l putea reproduce: mărimea uluitoare a lui Rama.

Coborând pe un corp natural, ca Luna sau Marte, Norton nu încercase niciodată o astfel de senzaţie. Oricine se aştepta ca ele să fie mari. Debarcase totuşi şi pe Jupiter VIII, care era cu puţin mai mare decât Rama – şi i se păruse neînsemnat.

Paradoxul era lesne de rezolvat. Judecata îi fusese afectată de faptul că în cazul acesta era vorba de un obiect artificial, de milioane de ori mai greu decât orice reuşise Omul să trimită în spaţiu. Rama avea cel puţin zece milioane de milioane de tone; pentru orice astronaut, cifra trezea nu numai respect, ci şi

spaimă. Nu-i de mirare că, uneori, Norton se simţea insignifiant, chiar descurajat, pe măsură ce cilindrul de metal fără vârstă acoperea tot mai mult porţiunea de cer vizibil.

Încerca şi o senzaţie de primejdie, complet inedită pentru el. În toate coborârile anterioare ştiuse la ce să se aştepte, existase întotdeauna posibilitatea accidentului, dar niciodată a surprizei. Cu Rama, surpriza era singurul lucru cert.

În momentul acela, *Endeavour*[1] se afla la mai puţin de o mie de metri deasupra Polului Nord al cilindrului, chiar deasupra centrului discului care se rotea lent. Aleseseră capătul respectiv, fiindcă era singurul scăldat de razele soarelui; pe măsură ce Rama se rotea, umbrele structurilor scunde şi enigmatice din apropierea axei traversau regulat întinderea metalică. Faţa nordică a lui Rama forma un gigantic cadran solar, măsurând trecerea rapidă a zilei sale de patru minute.

Coborârea navei de cinci mii de tone în centrul unui disc în mişcare reprezenta cea mai mică dintre grijile comandantului Norton. Nu se deosebea cu nimic de cuplarea pe axa unei staţii spaţiale mari; jeturile laterale ale lui *Endeavour* îi imprimaseră deja rotaţia corespunzătoare şi putea fi convins că locotenentul Joe Calvert avea s-o manevreze cu gingăşie, ca pe un fulg de zăpadă, cu sau fără ajutorul calculatorului de navigaţie.

Peste trei minute vom şti dacă-i făcut din antimaterie, rosti Joe fără să-şi desprindă ochii de pe displayuri.

Norton zâmbi, amintindu-şi câteva din înfricoşătoarele ipoteze referitoare la originea lui Rama. Dacă speculaţia aceea neverosimilă era totuşi adevărată, peste câteva secunde urma să se producă cea mai puternică explozie de la formarea sistemului solar. Anihilarea totală a cinci mii de tone avea să ofere planetelor, pentru scurt timp, un al doilea soare.

Programul expediţiei prevăzuse însă până şi această posibilitate îndepărtată; de la o distanţă sigură, de o mie de kilometri, *Endeavour* aţintise unul dintre jeturile sale asupra lui Rama. Când norişorul de vapori ajunsese la ţintă, nu se întâmplase nimic – iar o reacţie materie-antimaterie, implicând fie şi numai câteva miligrame, ar fi produs un foc de artificii impresionant.

Aidoma tuturor comandanţilor spaţiali, Norton era prudent: Privise îndelung şi atent faţa nordică a lui Rama, alegând

[1] Strădninţa - în limba engleză (n. red.).

punctul de contact. După ce analizase cu atenţie posibilităţile, hotărâse să ignore locul cel mai evident, adică însuşi centrul feţei, situat exact pe axă. Pe pol se observa distinct un disc cu diametrul de o sută de metri, reprezentând probabil chepengul exterior al unei ecluze gigantice. Fiinţele care construiseră lumea aceea cavă trebuie să fi prevăzut un mod de intrare pentru nave. Locaţia respectivă reprezenta alegerea cea mai logică pentru o intrare principală, iar Norton se gândise că n-ar fi fost înţelept s-o blocheze.

Decizia ridica însă alte probleme. Dacă *Endeavour* cobora lângă axă, fie şi la numai câţiva metri de aceasta, rotaţia rapidă a lui Rama ar fi început s-o îndepărteze de pol. Iniţial, forţa centrifugă ar fi fost foarte slabă, sporind însă în mod continuu, implacabil. Pe comandant nu-l încânta deloc imaginea navei sale lunecând peste câmpia polară, tot mai rapid cu fiecare clipă, până ce ar fi fost azvârlită în spaţiu cu o mie de kilometri pe oră, o dată ajunsă la marginea discului.

Era posibil ca forţa gravitaţională minusculă a lui Rama – cam o miime din cea terestră – să prevină acest lucru. Asta ar fi apăsat-o pe *Endeavour* pe suprafaţa discului cu o forţă de câteva tone şi nava ar fi rămas în apropierea polului. Totuşi comandantul Norton n-avea intenţia să echilibreze o forţă de frecare necunoscută cu o forţă centrifugă destul de exact determinată.

Din fericire, proiectanţii lui Rama găsiseră soluţia. Repartizate în mod egal în jurul axei polare se găseau trei structuri joase similare unor montanţi, cu diametrul de circa zece metri. Dacă *Endeavour* ar fi coborât între două asemenea structuri, forţa centrifugă ar fi lipit-o de ele, ţinând-o locului, aidoma unei corăbii ancorate între pilonii radei şi fixată acolo de valurile venite din larg.

— Contact în cincisprezece secunde, anunţă Joe.

Încordându-se peste comenzile duble, pe care spera să nu fie nevoit să le atingă, Norton deveni brusc conştient de realitatea din jur. Cu siguranţă, reprezenta descinderea cea mai importantă după aselenizarea petrecută cu un secol şi jumătate înainte.

Dincolo de hublou, montanţii cenuşii şi uriaşi se ridicară încet în sus. Se auzi ultimul şuierat al unui jet reactor, apoi urmă un şoc abia perceptibil.

În săptămânile din urmă, comandantul se întrebase adesea ce avea să rostească în acest moment. Acum, în pragul faptului împlinit, Istoria îi alese cuvintele şi, dându-şi prea puţin seama de ecoul trecutului, rosti aproape automat:

— Baza Rama. *Endeavour* a asolizat.

Cu o lună înainte n-ar fi crezut într-o astfel de posibilitate. Când sosise ordinul, se găsea într-o misiune de rutină, verificând şi instalând sisteme de avertizare contra asteroizilor. Din întregul sistem solar, *Endeavour* era singura navă capabilă să-l intercepteze pe intrus, înainte ca acesta să ocolească Soarele, îndreptându-se apoi iarăşi către stele. Fusese necesară totuşi jefuirea altor trei nave ale Controlului Solar, care în prezent pluteau neajutorate, până în clipa când urmau să fie realimentate de cisternele spaţiale. Norton se temea că va trece multă vreme până ce comandanţii de pe *Calypso, Beagle* şi *Challenger* vor mai vorbi cu el.

Chiar şi cu acel supliment de combustibil, urmărirea fusese lungă şi dificilă; când fusese ajuns de *Endeavour,* Rama se găsea în interiorul orbitei venusiene. Nici o altă navă n-ar fi reuşit performanţa aceea; ocazia era unică şi în săptămânile următoare nu trebuia irosită nici o clipă. O mie de cercetători de pe Pământ şi-ar fi vândut şi sufletul pentru o asemenea şansă, dar nu le rămânea altceva de făcut decât să privească televizoarele şi să-şi muşte buzele, socotind că ei s-ar fi descurcat mult mai bine. Probabil că aveau dreptate, însă altă soluţie nu se găsise. Legile inexorabile ale mecanicii celeste decretaseră pe *Endeavour* ca fiind prima şi ultima dintre navele Omului care să-l contacteze vreodată pe Rama.

Indicaţiile recepţionate permanent de pe Pământ nu diminuau câtuşi de puţin responsabilităţile lui Norton. Nimeni nu-l putea ajuta în cazul unor hotărâri fulgerătoare; timpul necesar recepţionării Centrului de Control al Misiunii era de zece minute şi sporea continuu. Adeseori îi invidia pe navigatorii trecutului, cei de dinaintea comunicaţiilor electronice, care puteau interpreta ordinele sigilate fără să fie permanent controlaţi de centrul de comandă. Nimeni nu ştia niciodată, atunci când *ei* greşeau.

Era totuşi mulţumit că unele decizii cădeau în sarcina Pământului. Acum, când orbita navei se suprapunea cu a lui

Rama, ambele se îndreptau spre Soare ca un singur corp; după patruzeci de zile, aveau să ajungă la periheliu, trecând la douăzeci de milioane de kilometri de astru. Extrem de aproape ca să se simtă bine; cu mult înainte, *Endeavour* trebuia să-şi utilizeze combustibilul rămas şi să aleagă o orbită mai sigură. Până la despărţirea definitivă de Rama, avea la dispoziţie aproximativ trei săptămâni de explorare.

Apoi Pământul urma să preia controlul. Practic, *Endeavour* urma să fie lipsită de orice ajutor, gonind pe o orbită ce putea face din ea cea dintâi navă care să atingă altă stea – peste aproximativ cincizeci de mii de ani… Nu era cazul să-şi facă griji, îl liniştise Controlul Misiunii. Într-un fel sau altul, indiferent de cheltuieli, nava avea să fie realimentată – chiar dacă ar fi necesitat cisterne spaţiale, care după aceea să fi fost abandonate în spaţiu, stoarse de ultima picătură de combustibil. Rama reprezenta un obiectiv ce merita orice risc, cu excepţia unei misiuni sinucigaşe.

Şi desigur, s-ar fi luat în consideraţie şi varianta respectivă. În privinţa aceasta, comandantul Norton nu-şi făcea iluzii. Pentru prima dată într-o sută de ani, în problemele oamenilor intervenise un element complet nou. Nesiguranţa nu putea fi acceptată nici de savanţi, nici de politicieni. Dacă moartea ar fi fost preţul necesar rezolvării ei, atunci *Endeavour* şi echipajul navei ar fi fost oricând disponibili.

05. PRIMA EVA

Rama rămânea tăcut ca o criptă – ceea ce poate că şi era. Nici un semnal radio pe nici o frecvenţă, nici o vibraţie detectabilă de seismografe, cu excepţia uşoarelor trepidaţii cauzate, fără îndoială, de creşterea cantităţii de căldură primite de la Soare, nici un fel de curenţi electrici, nici cea mai slabă radioactivitate. Era aproape ameninţător de tăcută; până şi un asteroid era mai plin de viaţă.

„De fapt, ce speram?” se întrebă Norton. „O delegaţie care să ne întâmpine?” Nu ştia dacă să fie dezamăgit sau uşurat. Oricum, iniţiativa nu-i aparţinea.

Ordinele spuneau să aştepte douăzeci şi patru de ore, apoi să înceapă explorarea. Nimeni nu dormi prea mult în acea primă zi; până şi membrii echipajului care nu erau de cart îşi petrecură vremea supraveghind instrumentele de măsură nemişcate, ori

pur şi simplu privind prin hublouri la peisajul de o geometrie monotonă. „Oare acest corp este viu?” se întrebau mereu în sinea lor. „Este mort? Sau numai adormit?”

În prima EVA[2], Norton îşi luă un singur însoţitor: locotenentul Karl Mercer, ofiţerul dur şi inteligent răspunzător de sistemele de întreţinere a vieţii. Nu intenţionau să iasă din raza vizuală a navei, iar dacă se iveau surprize neplăcute părea greu de crezut că un grup numeros conferea mai multă siguranţă. Totuşi, ca măsură de precauţie, postă în ecluza navei alţi doi membri ai echipajului îmbrăcaţi în costume spaţiale.

Cele câteva grame de greutate apărute prin interferenţa câmpurilor gravitaţional şi centrifugal ale lui Rama nici nu-i ajutau, dar nici nu-i deranjau; erau nevoiţi să se bizuie numai pe jeturile de reacţie individuale. De îndată ce avea să fie posibil, gândi Norton, trebuiau să întindă un păienjeniş de corzi între navă şi cei trei montanţi, pentru ca să se deplaseze fără consum de combustibil.

Montantul cel mai apropiat se găsea la numai zece metri de ecluză şi prima grijă a lui Norton fu să verifice dacă nava nu suferise vreo avarie în timpul coborârii. *Endeavour* apăsa peretele curb cu o forţă de câteva tone, dar presiunea era uniform distribuită. Liniştindu-se, începu să dea ocol structurii circulare, străduindu-se să-i ghicească rostul.

Parcursese numai câţiva metri, când nimeri peste o întrerupere în netezimea peretelui aparent metalic. La început, bănui că era un ornament, deoarece nu părea să îndeplinească un rol anume. În metal erau săpate şase şănţuleţe sau caneluri adânci, în care se aflau şase tije intersectate, ca spiţele unei roţi fără obadă, având în centru un butuc mic. Aşa cum era încastrată în perete, nu se putea însă roti în nici o direcţie.

Apoi, extrem de surescitat, comandantul observă că la capetele spiţelor existau o serie de adâncituri unde puteau intra perfect nişte degete (gheare? tentacule?). Dacă te propteai în perete, şi trăgeai de spiţă, aşa…

Uşor, parcă unsă, roata alunecă din perete. Spre completa sa uluială (se aşteptase ca acţiunea vidului să fi sudat de multă vreme orice element mobil), Norton se pomeni ţinând în mâini o roată. Precum căpitanul unui velier străvechi, stând la cârma corabiei sale.

---

[2] EVA (Extravehicular Activity): Activitate extravehiculară (n. tr.).

Fu mulţumit că Mercer nu-i putea zări expresia chipului prin vizorul polarizat al căştii.

Era surprins, dar în acelaşi timp furios pe sine însuşi; poate că deja făcuse o greşeală. Oare înăuntrul lui Rama nu începuseră să zbârnâie alarmele, oare acţiunea lui necugetată nu declanşase un mecanism implacabil?

Endeavour nu raportă însă nici o schimbare; senzorii navei continuau să nu detecteze nimic, exceptând slabele trepidaţii termice şi propriile sale mişcări.

— Ce faci, căpitane… o-nvârţi, ori ba?

Norton îşi reaminti instrucţiunile primite. „Acţionează după cum crezi de cuviinţă, dar fii prudent.” Dacă şi-ar fi verificat fiecare mişcare cu Controlul Misiunii, n-ar mai fi ajuns niciodată nicăieri.

— Tu ce zici, Karl? îl întrebă pe Mercer.

— Pare evident acţionarea manuală a unei ecluze – probabil un sistem de siguranţă în cazul unei defecţiuni a sistemului automat. Nu-mi pot imagina *nici o tehnologie,* oricât de avansată, care să nu ia asemenea măsuri de securitate.

„Şi-ar fi absolut sigură”, îşi spuse Norton. „N-ar putea fi acţionată decât dacă sistemul nu s-ar pune astfel în primejdie…”

Apucă două spiţe opuse ale roţii, se sprijini bine pe picioare şi încercă s-o rotească. Fără rezultat.

— Dă-mi o mână de ajutor, îl solicită pe Mercer. Fiecare apucă o spiţă, totuşi nu reuşiră să le mişte, chiar opintindu-se din răsputeri.

Bineînţeles, ce motiv ar fi avut să considere că, în Rama, ceasurile şi şuruburile se învârteau la fel ca pe Pământ?

— Să încercăm invers, sugeră Mercer.

De această dată, nu întâmpinară rezistenţă. Aproape fără efort, roata descrise un cerc întreg. Apoi, foarte încet, începu să se rotească mai greu.

La o jumătate de metru depărtare, peretele curbat al montantului se deschise aidoma cochiliei unei scoici. Suflate de presiunea dinăuntru, câteva particule de praf zburară afară, sclipind ca nişte diamante în lumina strălucitoare a soarelui.

Drumul spre interiorul lui Rama era deschis.

06. COMITETUL

Adesea, dr. Bose se gândea că stabilirea pe Lună a Sediului Uniunii Planetare constituise o eroare serioasă. Inevitabil, Pământul avea tendinţa să domine întrunirile, aşa cum domina şi peisajul din afara cupolei. Dacă *trebuise* într-adevăr să fie construit pe Lună, atunci ar fi putut-o face pe faţa nevăzută, unde discul acela hipnotic nu-şi arunca niciodată razele…

Desigur, acum era prea târziu ca să se mai schimbe ceva şi oricum nu exista o alternativă reală. Indiferent de opinia coloniilor, Pământul avea să rămână multe secole stăpânul economic şi cultural al sistemului solar.

Dr. Bose se născuse pe Pământ şi emigrase pe Marte după ce împlinise treizeci de ani, astfel că se simţea capabil să examineze cu un ochi detaşat situaţia politică. Ştia că nu va mai reveni niciodată pe planeta natală, deşi se găsea la numai cinci ore de zbor cu naveta spaţială. La 115 ani, el se bucura de o sănătate perfectă, însă nu mai suporta ideea antrenamentului de reacomodare la o gravitaţie de trei ori mai mare decât cea în care trăise majoritatea vieţii. Era exilat pentru vecie de pe planeta sa de baştină. Nefiind o fire sentimentală, lucrul nu-l deprimase niciodată din cale-afară.

Ceea ce-l deranja uneori era necesitatea contactului, an de an, cu aceleaşi chipuri familiare. Minunile medicinei erau într-adevăr extraordinare şi nu dorea să dea ceasul înapoi, totuşi în jurul mesei de conferinţe se aflau oameni cu care lucra de peste o jumătate de veac. Ştia absolut precis ce vor spune şi cum vor vota, indiferent de subiect. Dorea ca într-o bună zi, unul dintre ei să întreprindă ceva cu totul neaşteptat… chiar nebunesc!

Probabil că şi ei gândeau la fel despre persoana lui…

Comitetul Rama era destul de restrâns, deşi neîndoielnic situaţia avea să fie în curând modificată. Cei şase colegi ai lui Bose – reprezentanţii U.P. Pentru Mercur, Pământ, Lună, Ganimede, Titan şi Triton, se aflau prezenţi în persoană. Altminteri nu se putea; distanţele din Sistemul Solar făceau imposibilă diplomaţia electronică. Unii politicieni mai bătrâni, obişnuiţi cu mijloacele de comunicare instantanee pe care Pământul le considerase indispensabile, nu se putuseră acomoda nicicând cu ideea că undele radio aveau nevoie de minute sau chiar de ore pentru a traversa distanţele interplanetare. „Voi, savanţii, nu faceţi nimic?” se plângeau cu

amărăciune, atunci când li se explica imposibilitatea tratativelor prin unde între Pământ şi oricare dintre copiii săi îndepărtaţi. Doar Luna prezenta o întârziere acceptabilă, de o secundă şi jumătate, cu toate consecinţele politice şi psihologice pe care le implica. Datorită acestei particularităţi astronomice, Luna – şi *numai* ea – avea să fie, pe veci, o suburbie a Pământului.

În persoană se aflau prezenţi şi trei dintre specialiştii recent cooptaţi în Comitet. Profesorul Davidson, astronomul, era o cunoştinţă mai veche; astăzi nu părea la fel de irascibil ca de obicei. Dr. Bose nu ştia nimic despre discuţiile furtunoase ce precedaseră lansarea primei sonde către Rama, dar colegii nu-l lăsau pe profesor s-o uite.

Dr. Thelma Price era cunoscută prin numeroasele apariţii la televiziune, deşi reputaţia şi-o crease cu cincizeci de ani în urmă, în vremea uriaşului avânt luat de arheologie, elan determinat de secarea imensului muzeu maritim constituit de Marea Mediterană.

Bose nu uitase agitaţia stârnită atunci când comorile pierdute ale grecilor, romanilor şi altor şase civilizaţii fuseseră readuse la lumina zilei. Fusese una dintre puţinele ocazii în care regretase că trăia pe Marte.

Exobiologul, Carlisle Perera, reprezenta o altă alegere evidentă, la fel ca Dennis Solomons, istoricul de ştiinţe. Pe Bose îl încânta mai puţin prezenţa lui Conrad Taylor, antropologul care devenise celebru, combinând în mod unic erudiţia şi erotismul în studiile sale legate de ritualurile puberale din Beverly Hills la sfârşitul secolului XX.

Nimeni însă nu putea contesta prezenţa în Comitet a lui Sir Lewis Sands, un bărbat ale cărui cunoştinţe erau egalate numai de politeţea sa. Despre Sir Lewis se spunea că-şi pierdea calmul doar când se auzea numit Arnold Toynbee[3] al epocii sale.

Marele istoric nu era prezent în carne şi oase; refuzase cu încăpăţânare să părăsească Pământul fie şi pentru o şedinţă atât de importantă ca aceea. Imaginea sa stereo, leită celei reale, părea să ocupe scaunul din dreapta lui Bose. Parcă pentru a întregi iluzia, cineva aşezase un pahar de apă în faţa imaginii. Bose considera acel tur de forţă tehnologic drept un teribilism inutil. Era totuşi surprinzător cât de mulţi oameni, a căror celebritate nu se punea la îndoială, se bucurau ca nişte copii

[3] Arnold Joseph Toynbee (1889-1975), istoric englez (n. trad.).

când se aflau simultan în două locuri. Uneori, miracolul electronic producea dezastre comice. Bose participase la o recepţie diplomatică, la care cineva încercase să treacă printr-o stereogramă şi descoperise, prea târziu, că avea de-a face cu o persoană în carne şi oase. Şi mai amuzant era spectacolul proiecţiilor străduindu-se să-şi strângă mâinile…

Excelenţa Sa, ambasadorul marţian la Uniunea Planetară, îşi adună gândurile împrăştiate, îşi drese glasul şi rosti:

— Domnilor, Comitetul îşi începe lucrările. Consider că nu greşesc, afirmând că s-au reunit aici o serie de personalităţi marcante, convocate în scopul rezolvării unei probleme deosebite. Directiva primită din partea Secretarului General este de a evalua situaţia şi de a oferi recomandări comandantului Norton, la nevoie.

Cu toţii înţeleseră că se produsese un miracol de simplificare. Până atunci, Comitetul putuse lua legătura directă cu comandantul doar în cazul unei reale stări de urgenţă! Fusese înfiinţat, cu caracter temporar, de Organizaţia Ştiinţifică a Uniunii Planetare, al cărei director se subordona Secretarului General. Era adevărat că din U.P. Făcea parte şi Controlul Spaţial, însă numai partea *operaţională*, nu şi cea ştiinţifică. Teoretic, faptul nu avea cine ştie ce însemnătate; nimeni nu oprea Comitetul Rama – sau pe oricine altcineva – să-l cheme pe comandantul Norton spre a-i oferi un sfat folositor.

Însă Comunicaţiile Spaţiale sunt costisitoare. *Endeavour* putea fi contactată numai prin intermediul lui PLANETCOM, o corporaţie autonomă renumită pentru exactitatea şi promptitudinea serviciilor. Aprobarea unui credit către PLANETCOM dura; undeva, cineva se străduia din greu pentru asta, iar până atunci calculatoarele incoruptibile ale PLANETCOM-ului nu recunoşteau existenţa Comitetului Rama.

— În legătură cu acest Norton… începu Sir Robert MacKay, ambasadorul Pământului. Deţine o responsabilitate unică. Ce fel de om e?

— La această întrebare pot răspunde eu, făcu profesorul Davidson, mişcându-şi degetele cu repeziciune peste tastele memoratorului.

Se încruntă înaintea mulţimii de date afişate şi încercă să le rezume:

— William Tsien Norton, născut în 2077 la Brisbane, Oceania,

cu studiile efectuate în Sydney, Bombay şi Houston. Cinci ani la Astrograd, în probleme de propulsie. Şi-a încheiat studiile în 2102. A urcat treptele obişnuite ale ierarhiei: locotenent în a treia expediţie pe Persefona… s-a distins în decursul celei de-a cincisprezecea tentative de stabilire a unei baze pe Venus… mm… mm… carieră exemplară… cetăţenie dublă: terestră şi marţiană… nevastă şi un copil în Brisbane, nevastă şi doi copii în Port Lowell, cu opţiune pentru încă…

— O nevastă? întrebă Taylor inocent.

— Bineînţeles că nu. Pentru al treilea copil, se răsti profesorul înainte de-a zări rânjetele celorlalţi.

Câteva chicote făcură ocolul mesei, deşi pământenii păreau mai mult invidioşi decât amuzaţi. După un secol de eforturi susţinute, Pământul nu reuşise încă să-şi coboare populaţia sub un miliard, cifră îndelung visată.

— … numit comandant al navei de control şi cercetare solară *Endeavour.* Prima călătorie efectuată pe sateliţii retrograzi ai lui Jupiter… hm, o misiune destul de păcătoasă… Când a primit ordinul, pentru că se găsea în centura de asteroizi… a reuşit să ajungă la timp…

Profesorul stinse afişajul şi-şi privi colegii.

— Cred că suntem extrem de norocoşi că Norton a fost singurul disponibil într-un interval atât de scurt. Am fi putut nimeri peste clasicul căpitan de duzină.

Vorbea scârbit de parcă s-ar fi referit la clasicul ticălos spaţial, cu un picior de lemn, ţinând într-o mână un pistol iar în cealaltă o spadă.

— Datele confirmă doar că este competent, obiectă ambasadorul lui Mercur (populaţie: 112500, însă în creştere). Cum va reacţiona în faţa unei situaţii complet noi, cum este cea de faţă?

Pe Pământ, Sir Lewis Sands îşi drese glasul. După o secundă şi jumătate, tuşea scurtă se auzi pe Lună.

— Nu tocmai „complet nouă”, chiar dacă de atunci s-au scurs trei secole, reaminti el mercurianului. Dacă Rama este mort, sau pustiu – şi până acum toate dovezile sugerează aceasta –, Norton se găseşte în postura unui arheolog descoperind ruinele unei culturi dispărute. (Se înclină politicos spre dr. Price, care încuviinţă din cap.)

Exemplele imediate sunt Schliemann cu Troia, sau Mouhot la

Angkar Vat. Pericolul este minim deşi, fireşte, posibilitatea unui accident nu trebuie complet exclusă.

— Dar ce-i cu capcanele şi mecanismele minate despre care vorbesc indivizii din Pandora? întrebă dr. Price.

— Pandora? repetă ambasadorul mercurian.

— Un grup de dezaxaţi, explică Sir Robert cu maxima stânjeneală pe care-o poate manifesta un diplomat, convinşi că Rama constituie un grav pericol. O cutie ce nu trebuie deschisă, ştiţi…

Se îndoia că mercurianul recunoştea aluzia; studiul clasicilor nu era încurajat pe Mercur.*

— Pandora, paranoia, pufni Conrad Taylor. Sigur că da, asemenea lucruri *pot* exista, însă de ce s-ar folosi o specie inteligentă de capcane copilăreşti?

— Chiar ignorând astfel de neplăceri, reluă Sir Robert, rămâne totuşi ipoteza mult mai plauzibilă a unui Rama activ, deşi nelocuit. Ceea ce echivalează cu întâlnirea dintre două culturi de niveluri tehnologice foarte diferite. Pizzaro şi incaşii, Perry[4] şi japonezii, Europa şi Africa… Aproape invariabil, consecinţele au fost dezastruoase – pentru una sau ambele părţi. Nu fac nici un fel de recomandări, ci pur şi simplu arăt care sunt precedentele.

— Vă mulţumim, Sir Robert, spuse Bose gândindu-se că prezenţa a doi „Sir“ într-un comitet atât de mic putea fi niţel cam neplăcută; în ultima vreme, titlul de cavaler constituia o onoare de care puţini englezi scăpau. Sunt convins că ne-am gândit cu toţii la aceste posibilităţi alarmante.

Dacă fiinţele din interiorul lui Rama sunt… hm-m-m… răuvoitoare, lucrurile nu vor sta oare la fel indiferent cum am proceda noi?

— Ne-ar putea ignora, dacă plecăm de acolo.

— Cum… după ce au străbătut miliarde de kilometri, vreme de mii de ani?

Argumentul reprezenta punctul de plecare al discuţiei şi se autosusţinea. Dr. Bose se lăsă pe spate în fotoliu, vorbi foarte puţin şi aşteptă să se ajungă la un consens.

Se întâmplă după cum era de prevăzut. Cu toţii acceptară ideea că nu se concepea ca, o dată deschisă prima uşă, comandantul Norton să n-o deschidă şi pe următoarea.

---

[4] Matthew Calbraith Perry (1794-1858), ofiţer naval american, care a „deschis” Japonia spre Occident în 1854 (n. trad.).

07. DOUĂ SOŢII

Dacă soţiile sale aveau să-şi arate vreodată una alteia videogramele primite de la el, gândea comandantul Norton mai degrabă amuzat decât îngrijorat, atunci ar fi avut multe de explicat. În prezent, compunea una singură, lungă, o dubla, adăugând numai câteva mesaje personale şi săruturile de rigoare, şi apoi expedia copiile aproape identice spre Pământ şi Marte.

Desigur, posibilitatea ca nevestele sale să se întâlnească era extrem de mică; ar fi fost prea costisitor, chiar cu înlesnirile de care beneficiau familiile astronauţilor. N-ar fi avut de altfel rost, deoarece familiile i se înţelegeau excelent, schimbând între ele obişnuitele felicitări de sărbători şi aniversări. Privind în mare, poate că era totuşi mai bine că fetele nu se întâlniseră în carne şi oase. Myrna se născuse pe Marte şi nu suporta forţa gravitaţională terestră. Cât despre Caroline, ea detesta până şi cele douăzeci şi cinci de minute ale celei mai lungi călătorii posibile pe Pământ.

„Iartă-mă că am întârziat o zi”, începu Norton după obişnuitele formule preliminare, „dar, crede-mă, în ultimele treizeci de ore n-am pus piciorul în navă…

Nu te alarma, totul se găseşte sub control şi se desfăşoară perfect. Am pierdut vreo două zile, în schimb am parcurs aproape întregul sistem de ecluze. Am fi rezolvat totul în câteva ore, dacă am fi ştiut ceea ce ştim acum. N-am riscat însă. Am trimis înainte camere de luat vederi telecomandate şi am verificat de zece ori toate uşile, ca să nu se închidă înapoia noastră, imediat *după* ce am fi trecut prin ele…

Fiecare ecluză este un simplu cilindru rotitor, prevăzut într-o parte cu o uşă. Pe acolo intri în cilindru, îl roteşti cu o sută optzeci de grade, şi uşa se potriveşte cu o alta, prin care poţi să păşeşti mai departe. Sau să pluteşti, în cazul de faţă.

Ramanii şi-au luat absolut toate precauţiile. Există trei asemenea cilindri-ecluză, unul după altul, chiar sub blindajul exterior, dedesubtul montantului în care se află intrarea. Nu-mi imaginez cum s-ar putea defecta măcar unul, iar dacă totuşi primul ar exploda, ar exista dublura, apoi al treilea…

Iar ăsta-i numai *începutul.* Ultima ecluză se deschide într-un coridor drept, lung de aproape o jumătate de kilometru. Arată curat şi îngrijit, ca de altfel tot ce am văzut pe aici; la fiecare

câţiva metri, există un fel de nişe, care probabil au adăpostit cândva dispozitive de iluminat. Acum însă totul este în beznă şi, nu-mi este ruşine să ţi-o spun, înfricoşător. Pe întreaga lungime a tunelului există de asemenea două canale paralele, late cam de un centimetru, săpate în pereţi. Bănuim că înăuntrul lor glisa un soi de cărucior transportând echipament – sau fiinţe – înainte şi înapoi. Am rezolva multe necazuri, dacă am reuşi să-l repunem în funcţiune…

Spuneam că tunelul are lungimea de o jumătate de kilometru. Ei bine, din testele seismice, am descoperit că grosimea blindajului exterior al lui Rama are aceeaşi valoare. Deci era clar că-l străbătusem. N-am fost astfel deloc surprinşi când la capătul tunelului am dat peste o altă ecluză cilindrică.

Da, şi *încă* una. Apoi *încă* una. Se pare că fiinţele astea au făcut totul în trei exemplare. Acum ne găsim în ultima ecluză, aşteptând aprobarea Pământului ca s-o străbatem. Interiorul lui Rama e la numai câţiva metri. Voi fi mult mai fericit când suspansul se va termina.

Îl ştii pe Jerry Kirchoff, secundul meu, cel care are o bibliotecă de cărţi *adevărate* atât de mare încât nu-şi permite să emigreze de pe Pământ? Ei bine, Jerry mi-a povestit despre o situaţie asemănătoare petrecută demult, la începutul secolului XXI… ba nu, XX. Un arheolog a descoperit mormântul unui rege egiptean, primul mormânt care nu fusese jefuit de hoţi. Muncitorii lui au săpat luni întregi cameră după cameră, până au ajuns la ultimul zid. L-au străpuns şi pe acesta, iar arheologul a luat un felinar şi şi-a strecurat capul înăuntru. S-a pomenit privind o încăpere ticsită de comori: lucruri incredibile, aur, nestemate…

Poate că şi locul acesta e un mormânt; îmi pare tot mai mult aşa ceva. Nici acum dinăuntru nu răzbate nici cel mai mic zgomot, nici cel mai mic semn al vreunei activităţi. Ei bine, mâine vom afla.”

Comandantul Norton apăsă pe STOP. Ce altceva să mai spună despre munca lui, înainte de a trece la mesajele personale? De obicei, nu intra în astfel de amănunte, dar împrejurările de faţă ieşeau din normal. Putea fi cea din urmă videogramă expediată celor iubiţi. Le datora o explicaţie pentru ceea ce făcea.

Când aveau să-i vadă imaginea şi să-i audă cuvintele, el avea să fie în interiorul lui Rama, la bine sau la rău.

08. PRIN BUTUC

Niciodată Norton nu se simţise mai apropiat de egiptologul acela, mort de atâta vreme. De când Howard Carter privise în cripta lui Tutankhamon, nici un alt om nu mai cunoscuse asemenea clipă... totuşi comparaţia era amuzant de deplasată.

Tutankhamon fusese îngropat abia „ieri”, cu nici patru mii de ani în urmă, în timp ce Rama putea fi mai bătrân decât specia umană. Micul mormânt din Valea Regilor s-ar fi pierdut în coridoarele pe care astronauţii le străbătuseră deja, iar ceea ce se întindea dincolo de ultima ecluză era de cel puţin un milion de ori mai mare. În privinţa comorilor adăpostite – ele depăşeau orice închipuire.

Vreme de cel puţin cinci minute, nimeni nu comunică prin radio; echipa, bine instruită, nici măcar nu raportase verbal încheierea verificărilor. Mercer făcuse semn că totul era în regulă, apoi arătase tunelul deschis. Parcă toţi îşi dădeau seama că momentul istoric nu trebuia banalizat prin pălăvrăgeli inutile. Pentru comandant era perfect, căci nu avea nimic de spus. Îşi aprinse proiectorul, porni jeturile reactoare şi pluti încet în josul coridorului, trăgând după el cordonul de siguranţă. În câteva secunde se găsea înăuntru.

În interiorul cui? înaintea sa, bezna era absolută; raza proiectorului nu dezvăluia nimic. Se aşteptase la aşa ceva, fără să fie însă convins. Toate calculele indicaseră că peretele opus se afla la zeci de kilometri depărtare. Acum, ochii săi îi confirmau că acesta era purul adevăr. Plutind încetişor prin întuneric, încercă acut nevoia de-a pipăi cordonul de siguranţă, o nevoie mai puternică decât orice simţise până atunci, chiar şi cu ocazia primei sale EVA. Era ridicol, privise fără pic de ameţeală peste ani-lumină, peste mega-parseci, de ce l-ar fi speriat câţiva kilometri cubici de gol?

Se gândea încă la toate astea, când amortizorul de la capătul cordonului îl frână uşor, cu un recul imperceptibil. Coborî raza proiectorului care cerceta zadarnic înainte şi examină suprafaţa prin unde ieşise.

Aparent plutea deasupra centrului unui crater mic, el însuşi o gropiţă în baza altuia mult mai mare. De jur-împrejur se înălţa un complex de terase şi rampe – perfecte din punct de vedere geometric şi în mod evident artificiale – care se întindea dincolo de lumina proiectorului. Cam la o sută de metri depărtare zărea

ieşirile altor două ecluze, identice cu aceasta.

Asta era tot. Scena nu prezenta nimic aparte, nimic ieşit din comun. Semăna considerabil cu o mină abandonată. Norton se simţi uşor dezamăgit; după atâtea eforturi, ar fi trebuit să aibă loc o revelaţie dramatică, chiar transcendentală. Îşi reaminti însă că nu răzbătea cu ochii decât până la câteva sute de metri. Bezna care se întindea mai departe putea să ascundă totuşi mai multe minuni decât ar fi fost el în stare să accepte.

Transmise un raport scurt spre însoţitorii săi nerăbdători, apoi adăugă:

— Lansez trasorul – timp de declanşare: două minute. Acum!

Azvârli cilindrul micuţ cu toată puterea drept în sus – sau înspre exterior – şi începu să numere secundele, pe măsură ce obiectul se deplasa de-a lungul traiectoriei luminoase. Dispăru din raza vizuală, înainte de scurgerea unui sfert de minut. Când ajunse cu numărătoarea la o sută, Norton îşi feri ochii şi pregăti aparatul de filmat. Se pricepuse întotdeauna să aprecieze corect duratele. Greşi cu numai două secunde. Lumea explodă de lumină, iar de această dată nu mai avu motive de dezamăgire.

Nici chiar puterea de milioane de candele a trasorului nu izbutise să lumineze pe de-a-ntregul enorma cavitate, dar acum vedea îndeajuns ca să-i înţeleagă alcătuirea şi mărimea. Se găsea la unul dintre capetele unui cilindru gol, cu diametrul de cel puţin zece kilometri şi cu o lungime greu de estimat. Din locul său de pe axa centrală, comandantul zărea un număr atât de mare de detalii pe pereţii curbi ce-l înconjurau, încât creierul nu putea cuprinde mai mult de o fracţiune neînsemnată din ele. Privea peisajul unei lumi întregi, luminate de fulgerul trasorului, şi se strădui printr-un efort de voinţă să-şi fixeze imaginea în minte.

De jur-împrejur, pantele terasate ale „craterului” se înălţau până la contopirea cu peretele solid înconjurător. Nu… impresia era falsă, trebuia să renunţe la instinctele pământene şi spaţiale, şi să se reorienteze după un nou sistem de coordonate.

Nu se afla în extremitatea inferioară a acelei ciudate lumi interioare, ci în cea superioară. De aici toate direcţiile duceau în *jos,* nu în sus. Dacă pornea din axa centrală spre peretele curb, pe care nu mai trebuia să-l considere perete, forţa gravitaţională creştea treptat. Ajuns pe suprafaţa interioară a cilindrului, avea să stea în oricare punct al ei cu picioarele către

stele şi capul spre axa de rotaţie. Conceptul era destul de familiar şi forţa centrifugă fusese de altfel utilizată în scopul simulării gravitaţiei încă de la începuturile zborurilor spaţiale. Copleşitoare, şocantă chiar, era însă scara la care se aplica ideea. Cea mai mare staţie spaţială, *Syncsat 5,* avea un diametru mai mic de două sute de metri. Îţi trebuia ceva timp să te acomodezi cu un corp de o sută de ori mai mare.

Peisajul cilindric care-l înconjura era presărat cu zone luminoase şi umbrite, poate păduri, câmpii, lacuri îngheţate sau oraşe. Distanţa şi lumina tot mai palidă a trasorului făceau imposibilă orice identificare. O serie de linii înguste, şosele, canale, râuri, alcătuiau o reţea geometrică abia vizibilă. Mai departe, chiar la limita câmpului vizual, se zărea o bandă de un negru ceva mai profund. Forma un cerc complet, înconjurând interiorul lumii şi Norton îşi aminti brusc de mitul lui Oceanos, întinderea de apă despre care anticii credeau că încingea Pământul.

Aici poate că oceanul era şi mai ciudat, nu circular, însă *cilindric.* Înainte să fi îngheţat în noaptea interstelară, avusese oare valuri şi maree, curenţi… şi peşti?

Trasorul pâlpâi şi se stinse; clipa revelaţiei luase sfârşit. Norton ştia însă că imaginile acelea aveau să-i fie întipărite în minte pentru tot restul vieţii. Indiferent care urmau să fie descoperirile viitorului, ele nu puteau şterge niciodată cea dintâi impresie. Iar Istoria nu-i va răpi nicicând privilegiul de a fi fost primul om care privise opera unei civilizaţii extraterestre.

09. RECUNOAŞTEREA

„Am lansat cinci trasoare cu declanşare întârziată în direcţia axei cilindrului, pentru a-l fotografia în mod corespunzător pe întreaga lungime. Au fost cartografiate detaliile principale şi, deşi putem identifica foarte puţine, provizoriu le-am botezat pe toate.

Cavitatea principală are cincizeci de kilometri lungime şi şaisprezece lărgime. Cele două capete sunt rotunjite aidoma unor domuri concave, cu o geometrie destul de complicată. Pe cel unde ne aflăm noi l-am denumit Emisfera Nordică şi ne-am stabilit baza aici, pe axa centrală.

Pornind ca nişte raze din butucul central, din 120 în 120 de grade, se întind trei punţi lungi de aproape un kilometru. Ele se

termină pe un soi de terasă, un platou circular, aflat pe perimetrul concavităţii. Iar *de acolo,* în continuarea punţilor, pornesc trei scări enorme ce coboară pe câmpie. Veţi obţine o imagine destul de exactă a acestui capăt al lui Rama, imaginându-vă o umbrelă cu numai trei spiţe egal depărtate.

Fiecare spiţă e o scară foarte abruptă în vârf, micşorându-şi panta pe măsură ce se apropie de câmpia de jos. Scările – le-am denumit Alfa, Beta şi Gama – nu sunt continue, ci se întrerup pe alte cinci terase circulare. Am estimat numărul treptelor la douăzeci-treizeci de mii... probabil că sunt folosite numai în cazuri excepţionale. E greu de presupus că ramanii, sau ce alt nume le vom da, nu aveau altă modalitate de-a ajunge la axa centrală a lumii lor.

Emisfera Sudică e mult diferită. În primul rând, nu se observă nici scări şi nici butucul central bont. Acolo există un fel de tijă ascuţită, lungă de câţiva kilometri în direcţia axei şi înconjurată de alte şase tije mai mici. Întregul ansamblu este foarte ciudat şi nu-i bănuim rostul.

Secţiunea cilindrică lungă de cincizeci de kilometri dintre cele două concavităţi am botezat-o Câmpia Centrală. Pare deplasat să folosim cuvântul „câmpie“ pentru a descrie ceva curb, dar am considerat termenul justificat. Când vom coborî acolo, ne va apărea plată – aşa cum şi interiorul unei sticle apare plat unei furnici care se deplasează prin interior.

Detaliul cel mai interesant al Câmpiei Centrale este banda neagră, lată de zece kilometri, care o înconjură la jumătatea lungimii. Seamănă cu gheaţa şi am numit-o Oceanul Cilindric. Exact în mijloc se află o insulă mare, ovală, lungă de alţi zece kilometri şi lată de trei, acoperită de structuri înalte. Deoarece ne-a amintit de vechiul Manhattan, am denumit-o New York. Nu cred totuşi că este un oraş; seamănă mai mult cu o fabrică imensă sau cu o uzină chimică.

Există însă şi oraşe, sau, oricum, aşezări. Sunt cel puţin şase. Dacă ar fi fost construite pentru oameni, ar fi cuprins fiecare cam cincizeci de mii de locuitori. Le-am denumit Roma, Beijing, Paris, Moscova, Londra şi Tokyo... Sunt legate între ele prin autostrăzi şi încă prin ceva, asemănător cu un sistem de căi ferate.

În lumea aceasta îngheţată trebuie să existe suficient material de studiu pentru secole întregi. Avem de explorat patru

mii de kilometri pătraţi, dar nu dispunem decât de câteva săptămâni. Mă întreb dacă vom afla vreodată răspunsul la cele două întrebări care mă obsedează de când am intrat aici: cine au fost ei… şi ce *s-a întâmplat*?”

Înregistrarea se sfârşi. Pe Pământ şi pe Lună, membrii Comitetului Rama se destinseră, apoi începură să examineze hărţile şi fotografiile întinse înaintea lor. Deşi le analizaseră vreme de mai multe ore, glasul lui Norton adăuga o dimensiune nesurprinsă de nici una dintre fotografii. Comandantul fusese acolo, privise cu ochii lui uluitoarea lume interioară, în scurtele clipe când trasoarele iluminaseră noaptea nesfârşită. Şi tot el avea să conducă expediţia de explorare.

— Domnule doctor Perera, aveţi ceva de spus?

O clipă, Bose se întrebă dacă n-ar fi trebuit să-i acorde profesorului Davidson cuvântul primului vorbitor, fiind mai vârstnic şi singurul astronom prezent. Bătrânul cosmolog părea însă uşor şocat şi, în mod vădit, puternic tulburat. De-a lungul carierei sale profesionale, privise Universul ca pe o arenă unde se înfruntau forţele titanice ale gravitaţiei, magnetismului şi radiaţiei. Nu crezuse niciodată că viaţa va juca un rol important în configuraţiile corpurilor celeste şi privea apariţia ei pe Pământ, Marte şi Jupiter drept un accident.

În faţa lor exista însă dovada că viaţa apăruse nu numai în afara sistemului solar, ci la depărtări cu mult dincolo de ceea ce atinsese, sau spera să atingă omul peste sute de ani. Mai mult încă, descoperirea lui Rama spulbera altă dogmă predicată ani întregi de profesorul Olaf. Încolţit, acesta admitea fără tragere de inimă că probabil viaţa exista şi în alte sisteme planetare, dar sublima întotdeauna că era absurd să crezi că hăurile interstelare aveau să fie traversate vreodată…

Poate că ramanii dăduseră într-adevăr greş şi poate că Norton avusese dreptate considerând lumea lor o criptă. Ei însă încercaseră, la o scară ce dovedea încredere în reuşită. Dacă asta se petrecuse o dată, atunci cu siguranţă trebuie să mai fi avut loc de multe ori în galaxia aceasta care conţinea o sută de mii de milioane de sori… Cineva, undeva, trebuia să fi reuşit în cele din urmă.

Era teza pe care, lipsit de dovezi, dar agitându-şi considerabil braţele, o susţinuse ani de zile Carlisle Perera. Acum se arăta extrem de fericit, deşi se simţea la fel de frustrat. Rama îi

confirmase în mod strălucit ipoteza... dar el nu avea să între niciodată înăuntru şi nici să vadă interiorul cu propriii săi ochi. Dacă diavolul ar fi apărut din senin, oferindu-i posibilitatea teleportării instantanee, ar fi semnat contractul fără să clipească.

— Da, domnule ambasador, cred că sunt în stare să precizez o serie de lucruri. Ceea ce avem aici este, fără îndoială, o” Arcă Spaţială”, o idee veche în literatura astronautică. Am reuşit s-o urmăresc în timp până la fizicianul britanic J. D. Bernal, care a propus această metodă de colonizare interstelară într-o carte publicată în 1929, exact acum două sute de ani. Marele pionier rus al astronauticii, Ţiolkovski, a avansat propuneri oarecum similare cu mult înaintea englezului.

Dacă doriţi să mergeţi de la un sistem stelar la altul, dispuneţi de câteva posibilităţi. Presupunând că viteza luminii reprezintă o limită absolută – faptul nu este definitiv stabilit, în ciuda părerilor contrarii pe care poate le aveţi... (Aici se auzi un pufnet plin de indignare, însă profesorul Davidson nu protestă în mod oficial.)...veţi face o călătorie rapidă într-o navă mică, ori un drum mai lung într-o navă gigant.

Din punct de vedere tehnic, nu există nici un motiv ca o navă spaţială să nu atingă nouăzeci la sută sau mai mult, din viteza luminii, ceea ce ar însemna o călătorie de cinci până la zece ani între aştri vecini – mult, poate, dar realizabil, în special pentru fiinţele ale căror vieţi se măsoară în secole. Ne putem imagina asemenea voiajuri interstelare, desfăşurându-se în nave nu cu mult mai mari decât ale noastre.

Este adevărat, astfel de viteze sunt poate imposibile din motive perfect logice. Să nu uităm, chiar dacă drumul este numai dus, trebuie transportat combustibil pentru frânare la finalul călătoriei. De aceea, pare mai normal să mergi mai încet – zece mii, o sută de mii de ani...

Bernal şi alţii au considerat că asta se poate face cu nave mari, având dimensiuni de ordinul kilometrilor, transportând mii de pasageri în călătorii care să dureze generaţii. Evident, sistemul trebuia să fie complet închis, reciclând complet hrana, aerul şi celelalte. Este exact modul fenomenologic al Pământului, la o scară puţin mai mare.

Unii scriitori au sugerat că aceste Arce Spaţiale să fie construite sub forma unor sfere concentrice, alţii propuneau

cilindri rotitori, goli pe dinăuntru, a căror forţă centrifugă să asigure o gravitaţie artificială – exact ce am găsit noi în Rama…

Profesorul Davidson nu mai reuşi să se stăpânească.

— Nu există *forţă* centrifugă. Este o fantomă inginerească! E vorba doar de inerţie.

— Aveţi desigur dreptate, încuviinţă Perera, deşi probabil l-am convinge mai greu pe un om azvârlit dintr-un carusel. Însă rigoarea matematică nu-şi are locul acum…

— Vă rog, vă rog, interveni Bose exasperat. Ştim cu toţii ce vreţi să spuneţi, sau cel puţin aşa credem. Vă rog, nu ne spulberaţi iluziile.

— Fie, demonstram doar că, din punct de vedere conceptual, Rama nu prezintă nimic nou, deşi dimensiunile sunt uluitoare. Oamenii şi-au imaginat astfel de vehicule de două sute de ani.

Acum, aş dori să pun o întrebare. De cât timp călătoreşte Rama în spaţiu?

În momentul de faţă, i-am determinat cu precizie orbita şi viteza. Presupunând că n-au intervenit modificări majore ale traiectoriei, îi putem trasa drumul parcurs vreme de milioane de ani. Bănuiam că vine din direcţia unei stele apropiate, dar lucrurile nu stau aşa.

Au trecut peste *două sute de mii de ani* de când Rama a trecut prin apropierea unei stele, iar aceasta s-a dovedit a fi o variabilă neregulată – cel mai nepotrivit soare pe care vi-l puteţi imagina pentru un sistem solar locuibil. Domeniul său de strălucire variază între unu şi cincizeci. Orice planetă ar fi pârjolită şi congelată succesiv, la fiecare câţiva ani.

— O sugestie, interveni Price, care ar putea explica totul. Poate că acela a fost cândva un soare normal, care a devenit instabil. Din această cauză, ramanii au fost obligaţi să-şi caute alt cămin.

Perera o admira pe bătrână, aşa încât n-o puse la punct cu asprime. Se întrebă însă ce ar fi spus dacă şi el ar fi început să remarce lucrurile imediat evidente ale specialităţii ei…

— Am luat în considerare acest aspect, replică domol. Dacă actualele noastre teorii referitoare la evoluţia stelelor sunt corecte, soarele respectiv n-a fost stabil *niciodată* – şi nici nu a avut planete. Prin urmare, Rama călătoreşte prin spaţiu de cel puţin două sute de mii de ani, poate chiar de peste un milion de ani.

Astăzi este rece, întunecat, aparent mort şi cred că ştiu motivul. Poate că ramanii n-au avut de ales, poate că într-adevăr fugeau de un dezastru, dar au calculat greşit.

Nici o ecologie închisă nu este eficientă sută la sută, ci întotdeauna există pierderi, degradări ale mediului, acumulări de poluanţi. Poate să dureze miliarde de ani până ce o planetă se otrăveşte şi se uzează – însă sfârşitul este inevitabil. Oceanele seacă, atmosfera se pierde…

După standardele noastre, Rama este enorm – totuşi, în fapt, constituie doar o planetă foarte mică. Calculele mele, bazate pe pierderile prin carcasă şi pe unele presupuneri rezonabile relative la rata transformărilor biologice, arată că ecologia sa a reuşit să supravieţuiască numai o mie de ani. Aş avansa cel mult o cifră de zece mii de ani…

La viteza lui, ar fi suficient pentru o călătorie între stelele apropiate din inima Galaxiei. Dar nu şi aici, printre sorii rari ai braţelor spirale. Rama şi-a epuizat proviziile înainte de a atinge ţinta. Este o epavă, rătăcitoare printre stele.

Această teorie ridică o singură obiecţie serioasă, şi o voi expune înainte de-a o face altcineva. Orbita lui Rama este îndreptată cu atâta precizie înspre sistemul solar, încât coincidenţa pare exclusă. Voi spune chiar că-i prea apropiată de Soare. Ca să evite supraîncălzirea, *Endeavour* va fi silită să plece cu mult mai devreme de periheliu.

Nu pretind c-aş înţelege motivul. Poate că, la mii de ani după moartea celor din Rama, un pilot automat a continuat să-l dirijeze, îndreptându-l spre steaua potrivită.

Sunt convins că locuitorii lui Rama sunt *morţi* şi sunt gata să-mi pun în joc reputaţia pentru această afirmaţie. Toate eşantioanele culese din interior sunt absolut sterile – n-am găsit un singur microorganism! Ceea ce aţi auzit, probabil, despre anabioză poate fi ignorat. Există raţiuni fundamentale pentru care tehnicile de hibernare nu sunt funcţionale decât câteva sute de ani – iar aici ne referim la perioade de mii de ori mai lungi.

Aşa încât pandoranii şi susţinătorii lor n-au de ce se teme. Mie, personal, îmi pare rău. Ar fi fost minunat să cunoaştem altă rasă inteligentă.

O întrebare străveche şi-a găsit totuşi răspunsul. Nu suntem singuri. Niciodată nu vom mai privi stelele cu aceiaşi ochi.

10. COBORÂREA ÎN BEZNĂ

Pe Norton îl ispitea la culme să coboare dar, în calitate de comandant, prima lui grijă o constituia nava. Dacă pe parcursul primei tentative se întâmpla ceva, ea constituia unica lor salvare.

În acest caz secundul său, locotenentul Mercer, rămânea singura alternativă. Norton recunoştea că, fără doar şi poate, Karl era omul cel mai indicat pentru misiune.

Autoritatea *absolută* în sisteme de întreţinere a vieţii, Mercer scrisese mai multe cărţi considerate clasice în domeniul respectiv. Încercase personal nenumărate tipuri de echipament, adesea în condiţii riscante, iar controlul său biologic prin feedback era renumit. În numai zece minute, putea să-şi încetinească pulsul la jumătate, sau să-şi reducă respiraţia până aproape de zero. Aceste trucuri folositoare îi salvaseră viaţa nu o singură dată.

În ciuda abilităţii şi inteligenţei sale, lui Mercer îi lipsea imaginaţia. Experienţele şi misiunile cele mai periculoase reprezentau pentru el simple sarcini de serviciu. Nu risca niciodată în mod inutil, nu se folosea niciodată de ceea ce, de obicei, este numit curaj.

Filozofia lui de viaţă se rezuma la cele două plăcuţe pe care le ţinea pe masă. Una întreba „Ce ai uitat?" Cealaltă cerea „Contribuiţi la exterminarea bravurii". Singurul lucru care reuşea să-l enerveze era eticheta de cel mai curajos om din Flotă.

Prezenţa lui Mercer îl desemna automat pe următorul om: inseparabilul lui tovarăş, locotenentul Joe Calvert. Greu de înţeles ce-i unea pe cei doi. Ofiţerul de navigaţie, subţirel însă nu lipsit de forţă, era cu zece ani mai tânăr decât amicul său solid şi imperturbabil, care cu siguranţă nu-i împărtăşea pasiunea pentru epoca de pionierat a cinematografiei.

Nimeni însă nu este în stare să prevadă viitorul şi, cu ani în urmă, Mercer şi Calvert stabiliseră o legătură aparent stabilă. Lucrul era destul de obişnuit; mai neobişnuit era faptul că, pe Pământ, ei împărţeau şi o soţie, care-i născuse fiecăruia câte un copil. Comandantul Norton spera s-o întâlnească într-o bună zi; trebuia să fie o femeie remarcabilă. Triunghiul dura de cel puţin cinci ani şi părea că se păstrase echilateral.

Pentru o echipă de explorare nu ajungeau doi oameni. Cu

mult înainte, se constatase că cifra optimă era trei – dacă unul suferea un accident, ceilalţi doi ar fi avut mai multe şanse, pe când un singur supravieţuitor ar fi fost sortit pieirii. După o matură chibzuinţă, Norton îl alesese pe sergentul-tehnician Willard Myron: un geniu mecanic capabil să repare orice, sau să improvizeze altceva mai bun. Myron reprezenta persoana ideală pentru identificarea unor piese de echipamente necunoscute. După o îndelungată carieră de asistent la Astrotech, sergentul refuzase avansarea, motivând că nu dorea să împiedice promovarea unor ofiţeri de carieră mai merituoşi. Nimeni nu-i luase în serios declaraţia şi, în general, se considera că Will avea nota zero la ambiţie. Poate că avea să ajungă sergent spaţial, dar niciodată profesor plin. Aidoma nenumăraţilor subofiţeri dinaintea lui, Myron descoperise compromisul ideal între putere şi responsabilitate.

Parcurgând ultima ecluză şi plutind în lungul axei de imponderabilitate a lui Rama, locotenentul Calvert trăi, ca de atâtea ori, un flashback cinematografic. Uneori se întreba dacă nu trebuia să scape de obiceiul acela, deşi nu-i găsea dezavantaje. Reuşea să facă interesantă până şi cea mai plictisitoare situaţie; cine ştie, poate că avea să-i salveze şi viaţa o dată. N-avea decât să-şi amintească ce făcuse Fairbanks, sau Connery, sau Hiroshi într-o situaţie asemănătoare…

De această dată se găsea pe unul dintre câmpurile de luptă de la începutul secolului XX; Mercer întruchipa sergentul unei patrule de trei oameni într-un raid de noapte în *no man’s land.* Nu era dificil să-şi închipuie că se aflau pe fundul unui crater imens de proiectil, chiar dacă acesta fusese împărţit în mod regulat într-o serie de terase ascendente. Craterul era scăldat în lumina a trei arce de plasmă, distanţate, ce acopereau aproape fără umbră întregul interior. Dar dincolo de scobitură, dincolo de marginea terasei cele mai îndepărtate, se întindeau bezna şi misterul.

Calvert ştia foarte bine ce se afla acolo. Mai întâi, câmpia circulară şi netedă, lată de peste un kilometru. Împărţind-o în trei părţi egale, aducând cu nişte şine de cale ferată mult distanţate între ele, se găseau cele trei punţi cu treptele săpate în suprafaţa lor, astfel ca să nu împiedice nimic ce ar fi putut

luneca peste ele. Deoarece structura era complet simetrică, nu exista nici un motiv să prefere o punte anume; Alfa, cea mai apropiată de Ecluză, fusese aleasă pur şi simplu din motive de comoditate.

Deşi treptele punţilor erau obositor de late şi înalte, faptul acesta nu constituia o problemă. În exteriorul butucului, la o jumătate de kilometru de axă, gravitaţia reprezenta doar a treizecea parte din cea terestră. Deşi purtau cu ei aproape o sută de kilograme de echipament şi rezervoare, oamenii aveau să se poată deplasa cu destulă uşurinţă.

Comandantul Norton şi restul echipajului îi însoţiră de-a lungul corzilor de ghidaj, care fuseseră întinse între Ecluza Alfa şi buza craterului. Dincolo de bătaia arcelor de plasmă, se întindea bezna lui Rama. În razele mişcătoare ale proiectoarelor de pe căşti se distingeau doar primele sute de metri ale punţii, coborând spre câmpia netedă şi lipsită de detalii.

„Iar acum”, îşi spuse Karl Mercer, „trebuie să iau prima mea decizie. Voi *urca,* ori voi *coborî* această punte?”

Întrebarea nu era absurdă. În esenţă, se găseau tot la gravitaţia zero şi creierul putea selecta orice sistem de referinţă. Printr-un simplu efort de voinţă, Mercer se putea convinge că privea deasupra unei câmpii orizontale, aflat lângă faţa unui perete vertical, sau peste marginea unei stânci abrupte. Nu puţini astronauţi avuseseră probleme psihologice grave, alegând un sistem greşit de coordonate la efectuarea unei misiuni complexe.

Mercer hotărâse să meargă cu capul înainte, întrucât alt mod de locomoţie ar fi fost anevoios. În plus, în felul acela putea zări cu uşurinţă tot ceea ce apărea înainte. Astfel, pe parcursul primei sute de metri, avea să-şi imagineze că se căţăra în sus. Numai atunci când creşterea gravitaţiei îi va alunga iluzia, urma să-şi modifice direcţiile proiectate mental cu o sută optzeci de grade.

Apucă prima treaptă şi se împinse încet în lungul punţii. Mişcarea era tot atât de lină ca şi înotul pe fundul mării, ba chiar mai uşoară, deoarece nu exista frecare cu apa. Atât de plăcută, încât îl încerca tentaţia de-a merge tot mai repede. Mercer era însă prea experimentat ca să se grăbească într-o situaţie complet inedită.

Auzea în căşti respiraţia regulată a celor doi însoţitori. Nu-i

trebuia altă dovadă să ştie că amândoi îl urmau şi nu-şi irosi timpul în conversaţii inutile. Deşi era tentat să privească înapoi, se hotărî să nu rişte până nu ajungea la platforma de la capătul punţii.

Distanţa între două trepte consecutive era de o jumătate de metru. Pe prima porţiune a urcuşului, Mercer le sui din două în două. Le numără însă atent, iar pe după două sute remarcă prima senzaţie distinctă de greutate. Rotaţia lui Rama începea să se facă simţită.

După patru sute de trepte, îşi estimă greutatea aparentă la cinci kilograme. Nu ridica nici o problemă, însă îi venea din ce în ce mai greu să pretindă că urca, dată fiind atracţia *în sus.*

Treapta 500 i se păru un loc bun de popas. Îşi simţea muşchii din braţe protestând faţă de exerciţiul neobişnuit, deşi acum Rama făcea totul, el trebuind doar să imprime direcţia.

— Totu-i în regulă, raportă el. Am trecut de jumătate. Joe, Will… vreo problemă?

— Mă simt perfect… se auzi Joe Calvert.

— Şi eu la fel, adăugă sergentul Myron. Atenţie însă la forţa Coriolis. Începe să crească.

Deci Myron remarcase deja. Când lăsa treapta din mâini, avea tendinţa să se deplaseze spre dreapta. Ştia cu certitudine că era un efect al rotaţiei lui Rama, dar impresia făcea să pară că o forţă misterioasă îl îndepărta de punte.

Poate că sosise timpul să meargă cu picioarele înainte, acum când” jos“ începea să capete un înţeles fizic. Avea să încerce riscul unei dezorientări temporare.

— Atenţie… Mă-ntorc.

Ţinându-se zdravăn de treaptă, se folosi de braţe pentru a se roti cu o sută optzeci de grade şi, brusc, fu orbit de proiectoarele tovarăşilor săi. Departe deasupra lor – iar acum era *într-adevăr* deasupra – zărea o strălucire slabă pe muchia peretelui abrupt. Acolo se profilau comandantul Norton şi alţi membri ai echipajului, privindu-i concentraţi. Arătau extrem de mici şi îndepărtaţi, şi le făcu semn cu mâna liniştitor.

Desfăcu strânsoarea şi se lăsă în voia pseudo-gravitaţiei încă slabe a lui Rama. Trecerea de pe o treaptă pe următoarea dura mai mult de două secunde; pe Pământ, în acelaşi interval de timp, un om ar fi căzut treizeci de metri.

Viteza de cădere era atât de lentă, încât Mercer grăbi puţin

lucrurile, ajutându-se cu mâinile şi lunecând câte zece trepte o dată, frânând totuşi cu picioarele atunci când i se părea că înainta prea repede.

La treapta 700 se opri din nou, şi îndreptă raza proiectorului în jos; aşa cum calculase, începutul scării se găsea la numai cincizeci de metri sub el.

Peste câteva minute, păşeau pe primele trepte. După atâtea luni petrecute în spaţiu, încercau o senzaţie ciudată să stea din nou drepţi pe o suprafaţă solidă, s-o simtă apăsându-le tălpile. Greutatea lor era ceva mai mică de zece kilograme, dar suficientă ca să le asigure stabilitatea. Închizând ochii, Mercer se putea închipui pe solul unei planete.

Muchia, sau platforma de unde descindea scara, era lată de zece metri şi se curba în sus în ambele părţi, dispărând în beznă. Mercer ştia că forma un cerc complet; dacă ar fi mers cinci kilometri în lungul ei, ar fi revenit în punctul de plecare.

La gravitaţia existentă, mersul normal era totuşi imposibil. Reuşeai doar să salţi în paşi uriaşi, iar aici se ascundea altă primejdie.

Scara scufundată în întuneric se cobora cu o uşurinţă amăgitoare. Esenţial era să te ţii bine de balustrada înaltă din ambele părţi; un pas prea avântat l-ar fi propulsat în spaţiu pe călătorul imprudent, care ar fi atins iarăşi suprafaţa cam la o sută de metri mai jos. Şocul n-ar fi fost vătămător, însă consecinţele lui puteau fi imprevizibile… întrucât mişcarea de rotaţie a lui Rama ar fi deplasat scara către stânga. În felul acesta, un corp aflat în cădere s-ar fi izbit de curba netedă, întinsă într-un arc neîntrerupt până la câmpia aflată la aproape şapte kilometri dedesubt.

Iar aşa ceva, gândi Mercer, ar fi constituit un tobogan îngrozitor; chiar în condiţiile unei gravitaţii reduse, viteza finală, putea să ajungă la câteva sute de kilometri pe oră. Poate că aplicând o frecare corespunzătoare, coborârea ar fi fost controlată şi într-un asemenea caz ar fi reprezentat modul cel mai convenabil de a atinge suprafaţa internă a lui Rama. Totuşi, pentru început, erau necesare unele experimentări precaute.

— Şefu’, nici o dificultate la coborârea punţii, raportă Mercer. Dacă eşti de acord, pornim spre următoarea platformă. Aş dori să ne cronometraţi.

Norton răspunse fără ezitare.

— Dă-i drumul!

Nu mai trebui să adauge: „Fiţi cât se poate de prudenţi”.

Lui Mercer nu-i luă mult să facă o descoperire crucială. Era imposibil, cel puţin într-o gravitaţie de douăzeci de ori mai mică decât cea terestră, să coboare scara în mod obişnuit. Orice tentativă de felul acela ducea la o mişcare parcă filmată cu încetinitorul, intolerabil de plictisitoare; singura modalitate practică de coborâre o constituia ignorarea treptelor şi tracţiunea pe balustrade în jos.

Calvert ajunsese la aceeaşi concluzie.

— Scara asta a fost construită să *urci*, nu să cobori! Poţi folosi treptele atunci când te mişti împotriva forţei gravitaţionale, însă în direcţie opusă îţi dau doar bătaie de cap. Sunt convins că nu-i prea demn, dar cred că soluţia cea mai bună e să ne lăsăm să lunecăm pe balustradă.

— Ridicol, protestă Myron. Nu-mi vine să cred că ramanii făceau aşa ceva.

— Eu unul cred că nu foloseau deloc scara – este clar că a fost construită pentru cazuri de urgenţă. Bănuiesc că dispuneau de un sistem mecanic de ascensiune, poate un funicular. Asta ar explica şanţurile adânci care vin dinspre butuc.

— Aş fi zis că sunt rigole, însă pot într-adevăr să servească şi la aşa ceva. Oare aici a plouat vreodată?

— Probabil, răspunse Mercer. Cred totuşi că Joe are dreptate. La naiba cu demnitatea! I-am dat drumul.

Balustrada, probabil concepută pentru ceva asemănător mâinilor, era o bară din metal neted, susţinută de stâlpi înalţi de un metru. Mercer o încălecă, încercă precaut forţa de frânare pe care o putea dezvolta cu ambele mâini, şi se lăsă să alunece.

Foarte lent, mărindu-şi treptat viteza, coborî în beznă, deplasându-se în pata de lumină a proiectorului căştii. După vreo cincizeci de metri, le strigă şi celorlalţi să-l urmeze.

Nimeni n-ar fi recunoscut-o, dar cu toţii se simţeau din nou copii. În mai puţin de două minute, coborâseră un kilometru în siguranţă şi confort. Când înaintau prea repede, ajungea să strângă palmele pe balustradă şi frânau atât cât era nevoie.

— Sper că vă distraţi, făcu Norton când îi văzu ajunşi pe platforma următoare. Urcuşul n-o să mai fie la fel de simplu.

— Exact asta vreau să verific, răspunse Mercer, plimbându-se înainte şi înapoi ca să aproximeze forţa gravitaţională. Aici este

deja o zecime de *g.* Diferenţa se simte binişor.

Păşi, sau mai exact lunecă, până la marginea platformei şi îndreptă proiectorul căştii spre următoarea secţiune a scării. Pe cât putea zări, era identică segmentului precedent – deşi examinarea atentă a fotografiilor dovedise că înălţimea treptelor scădea progresiv cu creşterea gravitaţiei. Se părea că scara fusese proiectată pentru efort constant la urcare, indiferent de raza curburii.

Mercer privi sus, spre butucul lui Rama, aflat acum la aproape doi kilometri deasupra. Luminiţa şi siluetele minuscule conturate pe fundalul ei păreau teribil de îndepărtate. Pentru prima dată, se bucura că nu vedea în toată lungimea ei scara aceea enormă. În ciuda sângelui rece şi a lipsei sale de imaginaţie, nu ştia cum ar fi reacţionat dacă s-ar fi zărit târându-se aidoma unei insecte într-un pahar vertical, înalt de şaisprezece kilometri, a cărui jumătate superioară i-ar fi atârnat deasupra capului. Până atunci considerase întunericul ca o neplăcere; acum, era fericit de prezenţa lui.

— Nici o schimbare de temperatură, îi raportă lui Norton. Cu puţin sub punctul de îngheţ al apei. Presiunea aerului este ridicată, aşa cum ne aşteptam – în jur de trei sute de milibari. Chiar cu procentul scăzut de oxigen, atmosfera este aproape respirabilă. Mai jos, nu vor fi deloc probleme, ceea ce va simplifica enorm explorarea. Aşa descoperire mai zic şi eu, pe care să putem umbla fără scafandru! De altfel, am să încerc un experiment.

Pe Butuc, comandantul Norton se foi un pic neliniştit. Dintre toţi membrii echipajului, Mercer ştia totuşi cel mai bine ce trebuia să facă. Prelevase suficiente mostre ca să fie mulţumit.

Mercer egaliză presiunile, desfăcu clama de siguranţă a căştii şi o întredeschise puţintel. Respiră prudent, apoi adânc.

Aerul din Rama era mort şi searbăd, ca într-o criptă într-atât de veche încât ultima urmă fizică dispăruse de ere. Nările ultrasensibile ale lui Mercer, antrenate în anii de testare a sistemelor de întreţinere a vieţii până la, şi dincolo de dezastru, nu reuşiră să detecteze nici un miros cunoscut. Exista un vag iz metalic, şi-şi aminti că, la represurizarea modulului lunar, primii astronauţi aselenizaţi raportaseră un miros asemănător prafului

de puşcă ars. Mercer îşi imagină cabina din *Eagle*[5] contaminată de pulbere lunară. Ar fi trebuit să miroasă ca Rama.

Etanşă casca la loc şi expiră din plămâni aerul străin. Nu-i dăduse nici un pic de forţă; până şi un alpinist aclimatizat cu vârful Everestului ar fi murit rapid aici. Situaţia urma să se prezinte însă altfel la câţiva kilometri mai jos.

Ce mai era de făcut aici? Nu se putea concentra, se abandonase plăcerii oferite de gravitaţia redusă. Totuşi era inutil să se obişnuiască cu ea, deoarece aveau să revină imediat în imponderabilitatea axei centrale.

— Ne întoarcem, şefu', raportă el. N-are rost să continuăm… atâta timp cât nu suntem pregătiţi să mergem *până la capăt.*

— De acord. Vă vom cronometra, însă luaţi-o domol.

Urcând câte trei-patru trepte dintr-o săritură, Mercer gândi că afirmaţia lui Calvert fusese absolut corectă; scările fuseseră construite pentru a fi urcate, şi nu invers. Dacă nu priveai înapoi şi ignorai panta abruptă a curbei ascendente, urcuşul se dovedea o experienţă încântătoare. Cu toate acestea, după două sute de trepte începu să simtă furnicături în muşchii coapselor şi hotărî să încetinească. Îndrăznind să arunce o privire scurtă peste umăr, constată că ceilalţi luaseră mai devreme aceeaşi decizie şi se aflau mult mai jos pe pantă.

Urcuşul fu complet lipsit de evenimente – aparent o succesiune nesfârşită de trepte. Ajunşi pe platforma superioară, aflată imediat sub punte, gâfâiau deja, deşi se scurseseră numai zece minute. Făcură o pauză tot de zece minute, după care atacară ultimul kilometru vertical.

Salt… prinde treapta… salt… prinde… salt… prinde… era uşor, dar atât de monoton şi plictisitor încât exista pericolul să devină imprudenţi. La jumătatea drumului se odihniră cinci minute; crampele le afectau nu numai picioarele, ci şi braţele. Din nou, Mercer se consideră fericit că zărea prea puţin din faţada verticală pe care atârnau. Nu era dificil să-ţi închipui că puntea continua doar câţiva metri dincolo de cercul lor de lumină, ca apoi să se sfârşească brusc.

Salt… prinde treapta… salt… Aproape pe neaşteptate, puntea se termină *cu adevărat.* Se aflau înapoi în lumea lipsită de greutate a axei, printre prietenii lor nerăbdători. Expediţia

[5] Modulul lunar al misiunii Apollo 11, care a efectuat prima aselenizare (n. trad.).

durase mai puţin de o oră, şi încercau senzaţiile unei modeste glorii.

Era însă mult prea devreme ca să fie mulţumiţi de ei înşişi. În ciuda efortului, nu străbătuseră nici o optime din scara ciclopică.

11. BĂRBAŢI, FEMEI ŞI MAIMUȚE

Cu multă vreme în urmă, comandantul Norton hotărâse că unele femei nu trebuiau admise în navă. Absenţa gravitaţiei avea asupra bustului lor efecte care distrăgeau atenţia. Rău era şi când stăteau pe loc, dar când începeau să se mişte, declanşând vibraţii de rezonanţă, depăşeau capacitatea de rezistenţă a unui bărbat cu sânge fierbinte. Norton era absolut convins că minim un accident spaţial serios fusese datorat neatenţiei echipajului, la trecerea prin cabina de comandă a unei femei-ofiţer bine dotată din punct de vedere fizic.

Îşi expusese odată teoria medicului-şef, Laura Ernst, fără să destăinuie cine-i inspirase gândurile. Nici nu era nevoie; se cunoşteau prea bine unul pe celălalt. Pe Pământ făcuseră dragoste cândva, într-un moment comun de deprimare şi de singurătate. Probabil că n-aveau să mai repete experienţa (deşi, cineva putea să fie *perfect* sigur într-o astfel de privinţă?). O mulţime de lucruri se schimbaseră pentru amândoi. Cu toate acestea, ori de câte ori doctoriţa cea bine făcută apărea, legănându-se, în cabina comandantului, el simţea un fior din vechea pasiune, iar femeia ştia asta şi amândoi erau fericiţi.

— Bill, începu Laura, i-am examinat pe alpiniştii noştri şi iată concluziile mele. Karl şi Joe n-au nimic – rezultatele testelor sunt normale, raportate la munca pe care au efectuat-o. Will dă însă semne de epuizare, de pierdere a greutăţii corporale – nu intru în detalii. Nu cred că execută toate exerciţiile recomandate şi nu-i singurul. La centrifugă se trişează. Dacă se repetă, vor cădea nişte capete. Te rog să le transmiţi.

— În regulă. Să ştii totuşi că există circumstanţe atenuante. Oamenii au tras din greu în ultima perioadă.

— Cu degetele şi cu mintea, adevărat. Dar nu cu trupurile, nu muncă *adevărată,* măsurată în kilogram-metri. Iar dacă-l vom explora pe Rama, avem nevoie de exerciţiu.

— Păi, putem?

— Da, dacă procedăm cu atenţie. Karl şi cu mine am elaborat un profil foarte economic, bazat pe ideea că sub Nivelul Doi ne

putem dispensa de aparatura respiratorie. Bineînţeles, este un noroc extraordinar, care schimbă complet unghiul de abordare al problemei, deşi n-am reuşit să mă obişnuiesc cu ideea unei lumi lipsite de oxigen... Aşadar ne mai trebuie alimente, apă şi costume termoreglabile şi ne putem apuca de treabă. Coborârea va fi uşoară, deoarece se pare că majoritatea drumului o putem străbate alunecând pe balustradă.

— L-am pus pe Chips să construiască o sanie cu frână-paraşută. Chiar dacă nu vom risca trimiţând oamenii cu ea, o putem utiliza pentru provizii și echipament.

— Grozav, înseamnă că drumul va dura zece minute. Altminteri ar necesita mai mult de un ceas.

Urcuşul este mai greu de apreciat. Sunt de părere să încercăm o călătorie de şase ore, incluzând două pauze de câte o oră. Mai târziu, după ce vom câştiga experienţă – şi ceva muşchi – s-ar putea să reducem considerabil timpul.

— Cum stăm cu factorii psihologici?

— Dificil de considerat într-un mediu nou. Problema cea mai importantă o reprezintă întunericul.

— Vom instala faruri pe Butuc. Pe lângă proiectoarele individuale, fiecare echipă va fi urmărită de o rază.

— Bun... asta ar fi de mare ajutor.

— Încă ceva. Trimitem pentru început o echipă la mijlocul scării şi înapoi, sau coborâm de prima dată până jos?

— Dacă timpul ne-ar permite, eu aş fi prudentă. Dar n-a mai rămas prea multă vreme şi nu întrezăresc nici un pericol la coborâre. Vom privi în jur când vom ajunge acolo.

— Mulţumesc, Laura, asta voiam să aflu. Îi voi pune pe cei din Executiv să stabilească detaliile. În centrifugă îi oblig pe toţi de-acum să petreacă douăzeci de minute pe zi, la 0,5 *g.* Te mulţumeşte?

— Nu. Acolo jos, în Rama, gravitaţia e 0,6 *g,* iar eu vreau o limită de siguranţă. Să zicem 0,75...

— Cât?!

— Timp de zece minute...

— Aşa mai merge.

— ... de *două* ori pe zi.

— Laura, eşti o femeie crudă şi aspră. Fie! O să le comunic vestea înainte de cină. Asta va mai reteza din pofta de mâncare.

Comandantul Norton îl vedea pentru prima dată pe Karl Mercer oarecum nesigur pe el. Vreme de cincisprezece minute, discutase problema în obişnuita lui manieră competentă, însă în mod evident îl rodea ceva. Deşi bănuia motivul, Norton aşteptă răbdător ca Mercer să deschidă singur discuţia.

— Şefu', făcu Karl în sfârşit, eşti *sigur* că trebuie să conduci tu expediţia? Dacă se întâmplă o chestie neplăcută, eu nu sunt chiar de neînlocuit. În plus, am avansat cel mai mult în Rama – chiar dacă numai cu cincizeci de metri în plus faţă de ceilalţi.

— Aşa este, totuşi a sosit momentul ca trupele să fie conduse de comandantul lor. Împreună am fost de acord că expediţia asta nu-i mai riscantă decât cea dinaintea ei. La primul semn de pericol, voi urca atât de repede încât să mă pot califica pentru Olimpicele Selenare.

Aşteptă şi alte obiecţii, dar Karl rămase tăcut şi vizibil nemulţumit. I se făcu milă de el şi adăugă cu blândeţe:

— Şi fac prinsoare că Joe va ajunge înaintea mea.

Bărbatul cel voinic se destinse şi zâmbi.

— Totuşi, doream să fi ales pe altcineva.

— Am vrut un om care a mai fost acolo, iar noi doi nu putem merge simultan. Cât despre Herr Profesor Doktor Sergent Myron, Laura spune că s-a îngrăşat cu două kilograme. Nici dacă-şi rade mustaţa nu-l ajută cu nimic.

— Al treilea cine-i?

— Încă nu m-am hotărât. Depinde de Laura.

— Şi ea vrea să coboare…

— Cine nu vrea? Oricum, voi fi foarte suspicios dacă apare prima pe lista ei de aptitudini fizice.

După ce Mercer îşi strânse hârtiile şi ieşi din cabină, Norton simţi o undă de invidie. Din punct de vedere emoţional, aproape întregul echipaj – cel puţin optzeci la sută, după aprecierea lui – se adaptase perfect spaţiului. Cunoştea nave ale căror comandanţi reuşiseră acelaşi lucru, dar felul lor nu-l caracteriza şi pe el. Deşi la bordul lui *Endeavour* disciplina se baza în mare parte pe respectul reciproc dintre femeile şi bărbaţii inteligenţi şi instruiţi, comandantului îi trebuia ceva în plus pentru a-şi sublinia poziţia. Responsabilitatea lui era unică şi necesita un anumit grad de izolare până şi faţă de prietenii cei mai apropiaţi. O relaţie putea să ducă la deteriorarea atmosferei, căci ar fi fost imposibil să nu fie acuzat de favoritism. Din

această cauză nu se încurajau legăturile între indivizii despărţiţi de mai mult de două grade de comandă. Totuşi, referitor la relaţiile sexuale singura regulă pe navă suna: „Atâta vreme cât nu se petrece pe coridoare şi nu-i sperie pe cimpi...”

La bordul lui *Endeavour* se aflau patru super-cimpanzei. În gravitaţie zero, o coadă mlădioasă reprezenta un avantaj enorm şi toate încercările de a-i dota cu un asemenea apendice pe oameni se soldaseră cu un eşec penibil. După rezultate la fel de nesatisfăcătoare cu primatele mari, Corporaţia Super-cimpanzeilor îşi îndreptase atenţia spre regatul maimuţelor.

Negrul, Blondul, Auriul şi Roşcatul aveau arbori genealogici cu ramuri incluzând cele mai inteligente maimuţe din Vechea şi Noua Lume, plus gene artificiale care nu existaseră niciodată în natură. Selecţionarea şi instruirea costaseră probabil tot atât cât pentru un astronaut, dar meritau fiece bănuţ. Nici unul nu cântărea peste treizeci de kilograme, consumau doar jumătate din hrana şi oxigenul unui om, şi fiecare înlocuia 2,75 oameni în curăţenie, bucătărie, transport de materiale, şi în alte zeci de munci rutiniere.

Cifra de 2,75 o avansase Corporaţia pe baza a nenumărate studii de timp şi mişcare. Deşi surprinzătoare şi contestată de mulţi, valoarea părea exactă. Cimpanzeii erau bucuroşi să muncească cincisprezece ore pe zi, executând fără să se plictisească sarcinile cele mai monotone. În felul acesta îi uşurau pe oameni de munci ingrate, ceea ce, pe o navă, era de o importanţă capitală.

Spre deosebire de rudele lor cele mai apropiate, maimuţele, cimpii de pe *Endeavour* erau docili, ascultători şi lipsiţi de pretenţii. Fiind donaţi, sexul le lipsea, ceea ce ducea la dispariţia unor probleme stingheritoare de comportament. Educaţi şi crescuţi ca vegetarieni, erau foarte curaţi şi nu miroseau. Ar fi constituit minunate animale domestice de casă, numai că, fireşte, nimeni nu şi le putea permite.

În pofida avantajelor, prezenţa cimpilor la bord ridica unele probleme. Trebuiau să aibă o secţiune separată, cu cabinele ei, inevitabil poreclită „Menajeria”. Micuţa lor cameră de joacă era impecabil întreţinută, echipată cu monitor TV şi aparatură electronică pentru jocuri şi învăţă tură. Pentru evitarea accidentelor, li se interzicea cu desăvârşire accesul în zonele tehnice ale navei; intrările în zonele respective erau colorate în

roşu, iar cimpii fuseseră condiţionaţi la o inhibiţie psihologică în faţa culorii de avertizare.

Mai exista problema comunicării. Deşi posedau un coeficient de inteligenţă echivalent cu şaizeci şi erau capabili să înţeleagă câteva sute de cuvinte în limba engleză, cimpii nu puteau să vorbească. Grefa de corzi vocale la primate sau maimuţe se dovedise imposibilă şi de aceea se exprimau doar prin gesturi.

Semnele de bază erau clare şi lesne de învăţat, astfel ca orice membru al echipajului să înţeleagă un mesaj simplu. Dar singurul care le vorbea fluent limba era cel ce îi avea în grijă – stewardul-şef McAndrews.

Gluma uzuală afirma că sergentul Ravi mcandrews *semăna* cu un câmp. Nu prea constituia o insultă, căci cu blănile lor scurte şi înspicate, cu mişcările graţioase, cimpii erau animale foarte frumoase. Erau şi afectuoşi, iar fiecare membru al echipajului îşi avea favoritul său. Preferatul lui Norton se numea Auriul.

Legătura afectivă cu cimpii cauza o altă problemă frecvent menţionată ca argument forte împotriva prezenţei lor în spaţiu. Fiind instruiţi numai pentru sarcini de rutină, cu un grad scăzut de dificultate, în cazul unor situaţii de alertă erau mai mult decât inutili: reprezentau un pericol atât pentru ei cât şi pentru colegii lor umani. Încercarea de a-i învăţa să folosească costumele spaţiale dăduse greş, conceptele implicate depăşind puterea lor de înţelegere.

Nimănui nu-i plăcea să abordeze acest subiect, dar cu toţii ştiau ce aveau de făcut în eventualitatea unei perforări a blindajului, sau a ordinului de abandonare a navei. Aşa ceva se întâmplase o singură dată; în ocazia respectivă, îngrijitorul cimpilor îşi îndeplinise misiunea mai mult decât bine. Fusese găsit, laolaltă cu animalele, mort de aceeaşi otravă. După aceea sarcina respectivă fusese transferată medicului-şef, despre care se presupunea că ar fi fost mai puţin implicat emoţional.

Norton se simţea uşurat că măcar responsabilitate aceea nu cădea pe umerii comandantului. Cunoscuse oameni pe care i-ar fi omorât cu mai puţine remuşcări decât ar fi avut pentru Auriul.

12. SCARA ZEILOR

În atmosfera limpede şi rece din Rama, raza proiectorului era complet invizibilă. La trei kilometri sub butucul central, ovalul de lumină larg de o sută de metri se întindea pe o întreagă

porţiune a uriaşei scări. Strălucitor în bezna din jur, se îndrepta lent către câmpia curbă aflată la cinci kilometri mai jos, iar în mijlocul său se deplasa un trio de siluete minuscule, aruncând înaintea lor umbre prelungi.

Coborârea se desfăşurase fără evenimente, aşa cum speraseră şi se aşteptaseră. Pentru scurtă vreme, poposiseră pe prima platformă şi, înainte de a începe alunecarea spre nivelul doi, Norton parcursese câteva sute de metri pe marginea îngustă şi curbă. La cel de-al doilea nivel, îşi scoseseră aparatura respiratorie, încântaţi de luxul neobişnuit de-a răsufla fără ajutor mecanic. Puteau explora în tihnă, eliberaţi de pericolul cel mai mare care-l pândeşte pe om în spaţiul cosmic, dând uitării toate grijile legate de integritatea costumului şi de rezerva de oxigen.

La nivelul cinci, cu o singură secţiune rămasă de parcurs, forţa gravitaţională atinsese aproape jumătate din valoarea ei terestră. În cele din urmă, rotaţia lui Rama îşi exercita adevărata ei putere; erau siliţi să cedeze înaintea forţei implacabile ce dirijează fiecare planetă, şi care pretinde un preţ cumplit pentru orice greşeală. Coborâşul continua să fie uşor, dar gândul urcării miilor de trepte începea deja să-i apese.

Scara îşi sfârşise panta abruptă şi se îndrepta lin către orizontală, cu un gradient de numai 1 la 5, faţă de cel iniţial de 5 la 1. Mersul normal devenise posibil şi doar gravitaţia slabă le reamintea că nu se aflau pe Pământ. Norton vizitase cândva ruinele unui templu aztec şi sentimentele încercate atunci îi reveneau în minte – amplificate de o sută de ori. Aici încerca aceeaşi uimire şi fior, dar şi tristeţea unui trecut pierdut definitiv. Dimensiunile erau însă atât de colosale, în spaţiu şi în timp, încât mintea nu era capabilă să le cuprindă şi, după o vreme, înceta să le mai analizeze. Ce întrebări legate de Rama aveau să rămână fără răspuns?

Exista totuşi un aspect în care similitudinea cu ruinele terestre nu-şi avea sensul. Rama era de sute de ori mai bătrân decât orice construcţie pământeană care dăinuise – chiar şi decât Marea Piramidă. *Însă totul părea absolut nou; nu se observa nici un semn de uzură sau distrugere!*

Comandantul mai meditase la acest lucru, găsind un soi de explicaţie. Tot ceea ce văzuseră până atunci făcea parte dintr-un sistem de siguranţă în caz de pericol, rareori utilizat. Nu

reuşea să-şi imagineze că ramanii – doar dacă nu fuseseră fanatici ai condiţiei fizice, ca destui pământeni – umblaseră vreodată pe scara aceea incredibilă, ori pe cele două tovarăşe identice ale ei ce completau Y-ul invizibil, aflat undeva sus, deasupra lor. Poate că fuseseră folosite doar în timpul construcţiei lui Rama, iar de atunci nu mai slujiseră la nimic. Pe moment, ipoteza părea acceptabilă, fără să fie teribil de grozavă. Undeva, ceva nu se potrivea în puzzle…

Pe ultimul kilometru, îşi opriră alunecarea. Coborâră treptele câte două o dată, cu paşi lungi şi lenţi; Norton socotea că astfel aveau să-şi antreneze mai bine muşchii ce urmau să fie folosiţi curând. Capătul scării le apăru aproape pe neaşteptate. Brusc, treptele dispărură – sub fasciculul acum slab al proiectorului din Butuc, zăreau o câmpie netedă, de un cenuşiu spălăcit, dispărând în beznă la numai câteva sute de metri depărtare.

Norton privi înapoia razei, către sursa ei, aflată pe axă la o distanţă de opt kilometri. Ştia că Mercer îl fixa prin telescop, astfel încât flutură voios din mână.

— Aici căpitanul, raportă el prin radio. Ne simţim perfect, nici o problemă. Continuăm conform planului.

— Bine, răspunse Mercer. Vă urmărim.

Urmă o tăcere scurtă, apoi interveni un glas străin:

— Aici Executivul, la bordul navei. Zău, şefu’, nu-i prea grozav. Ştii că agenţiile de ştiri zbiară la noi de o săptămână încheiată. Nu m-aştept la pagini de eroism, dar nu vă puteţi descurca niţel mai bine?

— O să-ncerc, zâmbi Norton. Dar deocamdată nu-i nimic de văzut. Este ca… să zicem o scenă imensă, întunecată, cu un singur spot luminos pe ea. Câteva sute de trepte ale scării se ridică de aici, până dispar în bezna de deasupra. Partea din câmpie pe care o întrezărim pare perfect netedă – curbura e prea mică pentru a fi vizibilă pe o suprafaţă limitată. Cam asta-i totul.

— Ceva impresii personale?

— Păi, e foarte frig – sub zero grade. Avem mare noroc cu termocostumele. Bineînţeles, tăcerea este *absolută,* o linişte cum n-am cunoscut niciodată pe Pământ, sau în spaţiu, unde întotdeauna există un zgomot de fond. Aici, fiecare sunet e pur şi simplu înghiţit. Spaţiul din jurul nostru este atât de uriaş încât ecourile nu se fac simţite. Straniu, însă sper să ne obişnuim.

— Mulţumesc, şefu'. Altcineva... Joe, Boris?

Întotdeauna gata să spună câte ceva, Joe Calvert fu fericit să intervină:

— Nu mă pot împiedica să gândesc că-i pentru *prima dată* în istoria umanităţii, când am putut păşi pe o altă lume, respirând atmosfera ei naturală... deşi bănuiesc că „natural" nu prea se aplică unui asemenea loc. Totuşi, Rama trebuie să semene cu lumea constructorilor ei – navele noastre spaţiale sunt „Pământuri" în miniatură. Două exemple constituie o generalizare destul de nefondată, dar să însemne asta că toate formele de viaţă inteligentă sunt consumatoare de oxigen? Construcţiile ramanilor sugerează forme umanoide, poate cu cincizeci la sută mai înaltă decât noi. Nu eşti de aceeaşi părere, Boris?

„Îl tachinează pe Boris?" se întrebă Norton. „Sunt curios cum o să reacţioneze..."

Boris Rodrigo reprezenta o enigmă pentru coechipierii săi. Liniştitul şi demnul ofiţer de transmisiuni era prieten cu toţi, însă nu participa niciodată pe de-a-ntregul la activităţile comune. Întotdeauna părea retras, mărşăluind în ritmul altui toboşar.

Chiar aşa se şi întâmpla, fiind membru activ al celei de-a Cincea Biserici a lui Hristos Cosmonaut. Norton nu reuşise niciodată să afle ce se întâmplase cu cele patru biserici anterioare şi era la fel de ignorant în legătură cu ritualurile şi ceremonialul cultului. Se cunoştea totuşi fundamentul principal al credinţei respective; ea postula că Iisus Hristos fusese un extraterestru şi, pe baza acestei ipoteze, se dezvoltase o întreagă teologie.

Deloc surprinzător, un număr neobişnuit de mare de adepţi ai Bisericii activa într-un fel sau altul în spaţiu. Invariabil, aceştia se remarcau prin eficienţă, conştiinciozitate şi seriozitate. Erau respectaţi pretutindeni, chiar iubiţi, mai cu seamă pentru că nu încercau să facă prozeliţi. Totuşi, aveau ceva straniu; Norton nu înţelegea cum oameni cu o pregătire ştiinţifică riguroasă credeau în lucruri de felul celor susţinute ca adevăruri incontestabile de către ei.

Aşteptându-l pe Rodrigo să răspundă întrebării pline de semnificaţii a lui Joe, comandantul întrezări brusc unul din propriile sale motive lăuntrice. Îl alesese pe Boris, deoarece acesta deţinea o condiţie fizică perfectă, era calificat din punct

de vedere tehnic şi puteai avea deplină încredere în el. În acelaşi timp, o parte a minţii sale se întreba dacă nu-şi oprise alegerea asupra locotenentului dintr-o curiozitate oarecum răutăcioasă. Cum avea să reacţioneze un om cu asemenea convingeri religioase în faţa realităţii uluitoare a lui Rama? Cum avea să reacţioneze, întâlnind ceva care îi contrazicea credinţa… sau poate i-o confirma?

Însă Boris Rodrigo, cu obişnuita sa precauţie, refuză să se lase atras în cursă.

— Cu siguranţă au respirat oxigen şi *poate* că erau umanoizi. Să aşteptăm însă şi să vedem ce se întâmplă. Cu puţin noroc, vom descoperi ce înfăţişare aveau. În oraşele acelea îndepărtate trebuie să existe tablouri, statui… poate chiar trupuri. Bineînţeles, dacă sunt oraşe.

— Iar cel mai apropiat se găseşte la numai opt kilometri, adăugă Joe Calvert plin de speranţă.

„Mda”, gândi comandantul, „însă asta înseamnă şi opt kilometri la întoarcere… plus scara copleşitoare. Ne putem oare asuma riscul?”

Unul dintre primele sale planuri prevăzuse o incursiune în „oraşul” numit Paris. Acum trebuia să ia o hotărâre. Dispuneau de suficiente alimente şi apă pentru douăzeci şi patru de ore; urmau să rămână în permanenţă sub ochii celor din Butuc şi orice accident părea improbabil pe câmpia metalică, netedă şi uşor curbată. Singurul pericol posibil îl reprezenta oboseala. Ajunşi în Paris, lucru destul de uşor realizabil, ar fi izbutit oare să facă şi altceva decât câteva fotografii şi eventual să colecţioneze mici artefacte, înainte de înapoiere?

Chiar scurtă, o expediţie ar fi fost interesantă. Mai rămăsese puţin timp, în vreme ce Rama se grăbea către Soare, către un periheliu pe care *Endeavour* nu-l putea înfrunta.

Oricum, decizia n-avea să-i aparţină numai lui. Sus, în navă, dr. Ernst supraveghea detectorii biotelemetrici fixaţi pe trupul său. Dacă ea avea să se opună, însemna că decizia fusese luată.

— Ce crezi, Laura?

— Odihniţi-vă treizeci de minute, apoi luaţi un modul energetic de cinci sute de calorii. După aceea, puteţi să continuaţi.

— Mulţumim, doctore! ţipă Joe Calvert. Acum pot să-nchid ochii! Dintotdeauna mi-am dorit să văd Parisul. Montmartre, ţin-

te bine că sosim!

13. CÂMPIA LUI RAMA

După scările nesfârşite, mersul pe o suprafaţă orizontală reprezenta un lux neobişnuit. Drept înainte, terenul era într-adevăr complet plat; în dreapta şi în stânga, la limitele zonei iluminate, curba ascendentă de abia se putea zări. La fel de bine ar fi umblat într-o vale largă şi adâncă; era greu de crezut că se deplasau în interiorul unul cilindru gigantic şi că, dincolo de minuscula oază de lumină, terenul se ridica pentru a întâlni – ba nu, pentru *a deveni* – cerul.

Deşi cu toţii simţeau o încredere şi o surescitare greu de stăvilit, după o vreme tăcerea aproape palpabilă a lui Rama începu să atârne greu asupra lor. Fiecare pas, fiecare cuvânt dispărea instantaneu în liniştea lipsită de ecouri. După o jumătate de kilometru, locotenentul Calvert nu mai rezistă.

Printre aptitudinile sale minore se număra un talent în prezent rar întâlnit, deşi unii nu-l socoteau îndeajuns de rar – arta fluieratului. Cu sau fără încurajare, el reuşea să producă teme muzicale din majoritatea filmelor ultimelor două sute de ani. Începu cu „Hai-huu, hai-huu, / Venim la lucru acu”, constată că nu-i pria basul piticilor lui Disney şi trecu rapid la tema filmului *Podul de pe râul Kwai*[6]*.*

Apoi parcurse, mai mult sau mai puţin cronologic, vreo şase filme de acţiune, culminând cu faimosul *Napoleon* al lui Sid Krassman din secolul XXI.

Încercarea era meritorie, dar nu le ridică moralul.

Rama avea nevoie de grandoarea lui Bach ori Beethoven, a lui Sibelius sau Tuan Suan, nu de banalitatea refrenelor populare. Norton fu gata să-i sugereze lui Joe să-şi cruţe suflul pentru obstacolele de mai târziu, când tânărul ofiţer realiză singur inutilitatea efortului. Exceptând consultările ocazionale cu nava, Continuară drumul în tăcere. Rama câştigase repriza.

Norton aprobase o singură abatere de la traseul iniţial. Parisul se întindea drept înainte, la jumătatea distanţei dintre piciorul

---

[6] *Podul de pe râul Kwai* (1957), film britanic care a obţinut 7 premii Oscar, printre care pentru cel mai bun film, cel mai bun regizor (David Lean) şi cel mai bun actor (Alec Guinness) (n. trad.).

scării şi ţărmul Oceanului Cilindric. La numai un kilometru în dreapta parcursului lor, se afla însă o formă de relief majoră şi destul de misterioasă, pe care o denumiseră Valea Dreaptă. Un soi de canal sau tranşee, lung, adânc de patruzeci de metri şi lat de o sută, cu malurile uşor înclinate; provizoriu fusese catalogat drept canal de irigaţii sau drenare. La fel ca în cazul Scării, două replici identice se găseau amplasate echidistant în jurul axei lui Rama.

Cele trei văi erau lungi de aproape zece kilometri şi se opreau brusc, exact înainte de a ajunge la Ocean… destul de ciudat, dacă rolul lor era de-a transporta apă. Configuraţia se repeta de partea opusă a Oceanului; alte trei canale de zece kilometri continuau spre regiunea Polului Sud.

După numai cincisprezece minute de mers, atinseră capătul Văii Drepte şi se opriră o vreme, privind gânditori în adânc. Pereţii perfect netezi coborau înclinaţi sub un unghi de şaizeci de grade; nu existau trepte, ori reazeme. Pe fundul văii se distingea o peliculă plată dintr-un material alb, asemănător gheţii. Un eşantion ar fi lămurit o serie de dispute şi Norton se decise să obţină o probă.

Cu Rodrigo şi Calvert pe post de ancore, asigurându-se cu două frânghii, coborî lent, în rapel, panta abruptă. Jos se aştepta să dea peste lunecuşul obişnuit al gheţii, dar nu se întâmplă aşa. Coeficientul de frecare era mare, şi reuşea să meargă fără grijă. Substanţa aceea era un fel de sticlă sau cristal transparent. Atingându-l cu vârful degetelor, îl simţi rece, tare şi rigid. Întorcându-se cu spatele la proiector şi ferindu-şi ochii de strălucirea luminii, Norton se strădui să distingă ceva prin materialul cristalin, aşa cum ar fi încercat să străbată cu privirea gheaţa unui lac. Nu reuşi; nu avu mai mult succes nici atunci când concentră lumina reflectorului de pe cască. Deşi translucidă, substanţa nu era şi transparentă. Iar dacă era vorba de un lichid îngheţat, punctul său de topire se arăta a fi mai ridicat decât cel al apei.

Lovi uşurel cu ciocanul din trusa geologică şi acesta ricoşă cu un clanc sec, lipsit de muzicalitate. Ciocăni mai puternic, fără nici un rezultat, şi era gata să izbească cu toată forţa, când un impuls lăuntric îl făcu să se oprească.

Părea puţin probabil să fisureze materialul, dar dacă reuşea? Ar fi procedat asemeni unui vandal, spărgând o imensă vitrină

de sticlă. Ocazia respectivă putea apărea şi mai târziu, şi cel puţin deocamdată aflase unele lucruri interesante. Nu părea să fie un canal; nu era altceva decât un şanţ, puţin mai ciudat, ce pornea şi se sfârşea brusc, dar care nu ducea nicăieri. Dacă prin el cursese cândva un lichid, de ce nu se zăreau atunci pete şi urme de sedimente? Totul era curat şi strălucitor, de parcă lucrarea fusese terminată cu numai o zi înainte…

Se lovea din nou de misterul esenţial al lui Rama, însă de această dată nu-l mai putea neglija. Comandantul Norton era un om înzestrat cu suficientă imaginaţie, dar n-ar fi ajuns niciodată în funcţia actuală dacă s-ar fi lăsat pradă celor mai fanteziste închipuiri. Totuşi acum, pentru prima dată, simţea ceva – nu o previziune, ci o anticipare. Lucrurile nu erau ceea ce păreau a fi; exista ceva extrem de straniu în privinţa acestui loc, simultan nou-nouţ… şi vechi de un milion de ani.

Gânditor, porni în lungul văii, în vreme ce tovarăşii săi îl urmau pe margine, continuând să ţină corzile care îi erau legate de piept. Nu se aştepta la alte descoperiri, dar voia să-şi lase emoţiile pe cursul lor firesc. Altceva îl îngrijora, ceva cu nimic legat de aspectul inexplicabil, de lucru nou, al lui Rama.

Nu parcursese mai mult de zece metri când revelaţia îl izbi ca un trăsnet.

Locurile îi erau cunoscute. *Mai fusese pe aici!* Deşi nu constituia o raritate, senzaţia aceea tulbura chiar şi pe Pământ, sau pe o planetă familiară. Majoritatea oamenilor o încercaseră într-o ocazie ori alta, alungând-o de obicei ca pe amintirea unei fotografii uitate, o simplă coincidenţă – sau, dacă respectivii aveau înclinaţii mistice, ca pe o formă de telepatie provenind din altă minte, poate chiar o străfulgerare din propriul viitor.

Dar să recunoşti un loc pe care nici o fiinţă omenească nu-l văzuse… te zguduia! Câteva secunde, comandantul rămase pironit pe suprafaţa cristalină şi netedă, luptându-se să-şi stăpânească emoţia. Universul său bine ordonat fusese întors cu susu-n jos, iar el întrezărise un fragment ameţitor din misterul acela de la hotarul existenţei, pe care în cea mai mare parte a vieţii îl ignorase cu succes.

Apoi, spre enorma lui uşurare, bunul simţ îi veni în ajutor. Senzaţia tulburătoare de *déjà-vu* se destrămă, înlocuită de o amintire reală şi lesne de identificat, din propria sa tinereţe.

Era adevărat – stătuse cândva între asemenea pereţi înclinaţi,

privindu-i cum se pierdeau în depărtare până ce păreau că se unesc într-un punct nedefinit. Numai că pereţii aceia fuseseră acoperiţi cu iarbă tunsă scurt, iar picioarele îi călcaseră pe pietricele, nu pe cristal neted.

Întâmplarea se petrecuse în urmă cu treizeci de ani în urmă, într-o vacanţă de vară petrecută în Anglia. Datorită unei studente (îşi reamintea faţa ei, dar numele i-l uitase), Norton urmase un curs de arheologie industrială, foarte popular pe atunci printre absolvenţii de ştiinţă şi inginerie. Exploraseră mine de cărbuni abandonate şi fabrici de bumbac, se căţăraseră peste ruine de furnale şi motoare cu aburi, se holbaseră neîncrezători la reactoarele nucleare primitive (încă periculoase) şi pilotaseră antichităţi, puse în mişcare de turbine nepreţuite, pe şoselele restaurate.

Nu totul era autentic; multe se pierduseră de-a lungul veacurilor, căci oamenii se sinchisiseră arareori să păstreze obiectele obişnuite ale vieţii cotidiene. Totuşi, acolo unde fusese necesar să se execute copii, ele fuseseră reconstruite cu atenţie şi dragoste.

În felul acesta, tânărul Bill Norton se pomenise gonind cu viteza aţâţătoare de o sută de kilometri pe oră, în vreme ce azvârlea frenetic lopeţi de cărbune preţios în focarul unei locomotive ce părea veche de două sute de ani, însă în fapt era mai tânără decât el. Linia de treizeci de kilometri a Marii Căi Ferate de Vest era totuşi destul de autentică, deşi readucerea ei la suprafaţă necesitase un volum uriaş de excavări.

Cu aburul şuierând, se năpustiseră în coasta unui deal şi goniseră printr-o beznă plină de fum, iluminată de făclii. După un timp ce li se păruse nesfârşit, ţâşniseră din tunel într-o vale adâncă şi perfect rectilinie, tăiată între malurile abrupte şi acoperite cu iarbă. Imaginea de multă vreme uitată era foarte asemănătoare celei aflate acum înaintea lui.

— Ce-i, şefu'? strigă locotenentul Rodrigo. Ai găsit ceva?

Străduindu-se să revină la realitatea prezentului, Norton îşi alungă temerile. De acord, aici existau mistere, dar poate că nu se plasau mai presus de înţelegerea omului. Învăţase o lecţie, deşi nu cea pe care ar fi împărtăşit-o altora. Cu nici un preţ nu trebuia să se lase copleşit de Rama. Eşecul ar fi urmat numaidecât… poate chiar şi nebunia.

— Nu, răspunse el, nu-i nimic aici. Trageţi-mă sus… îi dăm

drumul spre Paris.

14. AMENINŢAREA FURTUNII

— Am solicitat întrunirea Comitetului, începu Excelenţa Sa, ambasadorul marţian la Uniunea Planetară, deoarece domnul Perera are de făcut o comunicare importantă. Dânsul insistă ca, în cel mai scurt timp, să luăm legătura cu comandantul Norton folosind canalul prioritar pe care am reuşit să-l stabilim după, mi-aş permite să spun, destule greutăţi. Raportul domnului Perera este oarecum tehnic. Înainte de a-l aborda, consider necesară o rezumare a situaţiei actuale. Domnul Price va face prezentarea. Ah, da… ni s-au transmis scuze pentru absenţe. Sir Lewis Sands nu poate fi alături de noi, deoarece prezidează o conferinţă. Domnul Taylor ne roagă de asemenea să-i iertăm absenţa.

Ultima absenţă îl mulţumea cel mai mult. Antropologul îşi pierduse rapid interesul pentru Rama, când devenise clar că acesta avea să-i ofere puţine date. Ca mulţi alţii, se arătase extrem de dezamăgit aflând că micuţa lume călătoare era moartă. Ocazia unor cărţi sau clip-uri senzaţionale despre ritualurile şi comportamentul ramanilor se evaporase. Alţii n-aveau decât să dezgroape schelete şi să clasifice obiectele găsite; *asta* nu-l încânta pe Conrad Taylor. Singurul lucru care, poate, l-ar fi adus rapid înapoi ar fi fost vreo operă de artă deosebită, precum celebrele fresce de la Thera şi Pompei.

Thelma Price, arheologul, avea un punct de vedere complet opus. Prefera săpături şi ruine lipsite de băştinaşi, de locuitori care să interfereze cu studiile ştiinţifice. Fundul Mediteranei fusese ideal – cel puţin până apăruseră cei cu sistematizarea oraşelor şi artiştii peisagişti. Rama ar fi fost şi el perfect, exceptând amănuntul frustrant al distanţei de o sută de milioane de kilometri; niciodată n-avea să-l poată vizita în persoană.

— După cum ştim cu toţii, spuse ea, comandantul Norton a parcurs fără probleme o distanţă de aproape treizeci de kilometri. A explorat canalul ciudat denumit Valea Dreaptă pe hărţile dumneavoastră. Scopul său rămâne necunoscut, însă evident este important, căci se întinde pe toată lungimea lui Rama – cu excepţia întreruperii pricinuite de Oceanul Cilindric. Alte două canale identice sunt dispuse la 1200 în jurul

circumferinţei.

Grupul s-a abătut apoi spre stânga, sau spre est dacă adoptăm convenţia Polului Nord, până au ajuns în Paris. După cum veţi vedea din imaginea următoare, luată cu teleobiectivul din Butuc, Parisul este alcătuit dintr-un grup de câteva sute de clădiri, între care se întind străzi largi.

Următoarele fotografii au fost luate de echipa comandantului Norton când a ajuns la obiectiv. Dacă Parisul este un oraş, atunci e unul teribil de bizar. Observaţi că nici una dintre clădiri nu are ferestre, şi nici măcar uşi! Sunt nişte structuri paralelipipedice simple, având toate aceeaşi înălţime: treizeci şi cinci de metri. De asemenea, par să răsară din sol – nu există îmbinări sau linii de demarcaţie. Priviţi acest detaliu de la baza peretelui… pătrunderea în sol este continuă.

Impresia mea e că locul nu reprezintă o zonă rezidenţială, ci un ansamblu de depozite. În sprijinul acestei ipoteze, iată altă imagine…

Şănţuleţele, sau canelurile, late de cinci centimetri se întind de-a lungul tuturor străzilor şi în fiecare clădire intră câte unul – direct în zid. Există o asemănare frapantă cu şinele tramvaielor de la începutul secolului XX. În mod limpede, ele fac parte dintr-un sistem de transport.

Noi n-am considerat niciodată necesar să ramificăm transportul public până la pragul fiecărei case. Din punct de vedere economic, ar fi absurd, deoarece oamenii pot merge pe jos câteva sute de metri. Ar avea însă sens dacă acele clădiri au fost utilizate pentru stocarea de materiale şi echipamente.

— Îmi permiteţi o întrebare? interveni ambasadorul Pământului.

— Desigur, Sir Robert.

— Comandantul Norton n-a pătruns în nici una dintre clădiri?

— Nu. Ascultându-i raportul, veţi înţelege că s-a simţit destul de frustrat. La un moment dat, apreciase că în clădiri se intra doar prin subteran, apoi a descoperit canelurile sistemului de transport şi a abandonat prima ipoteză.

— A încercat să între?

— N-ar fi reuşit decât utilizând explozivi, sau instrumente de forţă. Nu doreşte să recurgă la aşa ceva, până nu încearcă toate posibilităţile.

— Asta-i! strigă brusc Dennis Solomons. Scutecele!

— Pardon?

— O tehnică iniţiată acum două sute de ani, continuă istoricul de ştiinţe. I se mai spunea *gogoaşa de mătase.* Când vrei să păstrezi un obiect, îl sigilezi într-un ambalaj de plastic, apoi pompezi înăuntru un gaz inert. La început, s-a folosit pentru protejarea echipamentului militar între războaie, iar cândva s-a aplicat chiar unor vase de luptă. Continuă să fie utilizat pe scară largă în muzeele cu spaţii de depozitare reduse. Nimeni nu ştie ce se află în interiorul unor scutece vechi de o sută de ani din subsolul muzeului Smithsonian.

Răbdarea nu se număra printre virtuţile lui Carlisle Perera; ardea să-şi lanseze „bomba“ şi nu se mai stăpâni.

— *Vă rog,* domnule ambasador! Toate acestea sunt foarte interesante, dar cred că informaţia mea e mai urgentă!

— Dacă nu sunt şi alte opinii… foarte bine, domnul Perera are cuvântul.

Spre deosebire de Conrad Taylor, Rama nu-l dezamăgise pe exobiolog. Într-adevăr, nu mai nutrea speranţa de a găsi viaţă, însă era absolut convins că, mai devreme sau mai târziu trebuiau să descopere rămăşiţe ale fiinţelor care construiseră lumea aceea fantastică. Explorarea abia începuse, chiar dacă rămăsese atât de puţin timp până când *Endeavour* urma să fie silită să-şi părăsească orbita ei prea apropiată de Soare.

Acum însă, dacă toate calculele lui erau corecte, contactul cu Rama avea să fie mai scurt decât crezuse. Aceasta întrucât scăpaseră din vedere un amănunt… atât de evident, încât până atunci nimeni nu-l observase.

— După ultimele noastre informaţii, începu Perera, un grup a pornit deja către Oceanul Cilindric, în vreme ce comandantul Norton stabileşte o bază de aprovizionare la piciorul Scării Alfa. Intenţionează apoi să opereze în mod permanent cu minim două echipe de explorare. În felul acesta, speră să utilizeze un număr limitat de oameni cu eficienţă maximă.

Planul este bun, dar e posibil ca să nu beneficieze de timpul necesar. De fapt, eu aş propune o alarmă imediată şi pregătirea pentru retragere totală în interval de douăsprezece ore. Să vă explic…

Este surprinzător cât de puţini au comentat o anomalie destul de evidentă. În momentul de faţă, Rama se află în interiorul orbitei venusiene… totuşi continuă să fie îngheţat. Cu toate

acestea, temperatura unui obiect din zona respectivă, sub bătaia directă a razelor solare, ajunge la aproximativ cinci sute de grade!

Desigur, motivul este că Rama n-a avut timp să se încălzească. În spaţiul interstelar se răcise până aproape de zero absolut – sub minus două sute şaptezeci de grade. Acum, apropiindu-se de Soare, învelişul exterior are deja temperatura plumbului topit. Cu toate acestea, interiorul se va menţine rece până ce căldura va străbate kilometrul acela de rocă.

Cunosc un desert extravagant cu coaja fierbinte, iar în mijloc umplut cu îngheţată… nu-mi mai amintesc cum se numeşte…

— „Alaska Fierbinte”. Un fel favorit la banchetele U.P., din nefericire…

— Vă mulţumesc, Sir Robert. În prezent, aceasta este situaţia în Rama, însă ea nu va dura. În ultimele săptămâni, căldura solară şi-a croit drum spre interior şi mă aştept ca peste câteva ceasuri să se declanşeze o creştere bruscă a temperaturii. Problema reală este însă *alta.* Până vom pleca noi, temperatura n-o va depăşi pe cea tropicală.

— Atunci care-i pericolul?

— Vă răspund cu un singur cuvânt, domnule ambasador – *uraganele.*

15. ŢĂRMUL OCEANULUI

În interiorul lui Rama se găseau peste douăzeci de bărbaţi şi femei – şase dintre ei jos, pe câmpie, iar restul transportând materiale şi alimente prin sistemul de ecluze şi în josul scării. Nava în sine rămăsese aproape pustie, cu un minim de personal de cart; circula gluma că de fapt, pe *Endeavour* conduceau cei patru cimpi, iar Auriului i se conferise titlul de Comandant.

Pentru explorări, Norton stabilise o serie de reguli, dintre care cea mai importantă data de pe vremea primelor ieşiri ale omului în spaţiu. Fiecare grup, hotărâse el, trebuia să aibă în componenţa sa o persoană cu experienţa locului. Dar *nu* mai mult de o persoană. Fiecare avea astfel posibilitatea să înveţe cât mai repede cu putinţă.

De aceea, cel dintâi grup ce urma să se îndrepte spre Oceanul Cilindric, deşi condus de medicul-şef Laura Ernst, îl cuprindea pe „veteranul” locotenent Boris Rodrigo, de abia întors din Paris. Al treilea membru, sergentul Pieter Rousseau, făcuse parte din

echipele de observaţie din Butuc. Expert în aparatura de recunoaştere spaţială, trebuia de data aceasta să se bizuie numai pe ochi şi pe un mic telescop portabil.

De la piciorul Scării Alfa până la malul oceanului erau ceva mai puţin de cincisprezece kilometri, echivalând datorită gravitaţiei reduse a lui Rama cu opt kilometri pe Pământ. Trebuind să dovedească faptul că se conforma propriilor standarde, Laura Ernst impusese un pas alert. La mijlocul drumului, făcuseră o pauză de treizeci de minute. Întreaga distanţă o parcurseseră în trei ore fără nici un fel de surprize.

Era destul de monoton să înaintezi în raza proiectorului, prin bezna lipsită de ecouri a lui Rama. Pe măsură ce pata de lumină avansa cu ei, se alungea încetişor într-o elipsă îngustă; modificarea formei respective constituia singurul semn vizibil de progres. Dacă observatorii din Butuc nu le-ar fi oferit permanent referinţe asupra distanţei, nu ar fi ştiut dacă parcurseseră un kilometru, cinci sau zece. Continuau să înainteze prin noaptea veche de un milion de ani, pe o suprafaţă metalică, aparent lipsită de orice îmbinări.

În cele din urmă, departe, la limita razei palide apăru ceva nou. Pe o lume normală ar fi fost un orizont; apropiindu-se, văzură că şesul se termina brusc. Se aflau la ţărmul Oceanului.

— Mai sunt doar o sută de metri, anunţă Controlul. E timpul să încetiniţi.

Recomandarea era inutilă, deoarece se opriseră deja. Între nivelul câmpiei şi cel al oceanului, diferenţa era de cincizeci de metri – desigur, dacă era vorba despre un ocean şi nu de alt strat din misterioasa substanţă cristalină. Deşi Norton le explicase tuturor pericolul de-a face consideraţii a priori în Rama, puţini se îndoiau că oceanul era alcătuit într-adevăr din gheaţă. Totuşi, ce explicaţie putea avea culmea de pe ţărmul sudic, înaltă de cinci sute de metri şi nu de cincizeci ca pe malul lor.

Se apropiau parcă de marginea lumii; ovalul de lumină se întrerupse în faţa lor, devenind din tot mai scurt. Departe, pe ecranul curbat al oceanului, apăruseră umbrele monstruos de lăţite ale exploratorilor, amplificând şi exagerând fiecare mişcare. Umbrele îi însoţiseră pas cu pas pe toată lungimea drumului, iar acum când se opriseră pe marginea ţărmului, păreau să nu le mai aparţină. Puteau foarte bine să fie creaturi

ale Oceanului Cilindric, aşteptând să se răfuiască cu intruşii.

Deoarece se găseau pe marginea unei faleze înalte de cincizeci de metri, reuşeau pentru întâia oară să aprecieze curbura lui Rama. Nimeni nu mai văzuse însă un lac îngheţat, urcând şi transformându-se într-un cilindru; lucrul acesta neliniştea, iar ochii se străduiau din răsputeri să-i găsească altă interpretare. Autoare a unui studiu privind iluziile optice, Laura Ernst avea jumătate din timp senzaţia că, de fapt, privea un golf curbat *orizontal* şi nu o suprafaţă ce se ridica spre cer. Îţi trebuia un efort de voinţă deosebit ca să accepţi un adevăr atât de neobişnuit.

Aspectul normal se păstra doar drept înainte, paralel cu axa centrală. În direcţia aceea, văzul şi logica nu se contraziceau. Aici, cel puţin pentru primii kilometri, Rama părea plat… şi *era* plat. Iar dincolo de umbrele lor distorsionate şi de marginea petei de lumină, se întindea insula care domina Oceanul Cilindric.

— Controlul, reglaţi, vă rog, proiectorul pe New York, transmise dr. Ernst.

Ovalul de lumină alunecă peste ocean şi noaptea lui Rama îi înghiţi brusc. Conştienţi de prăpastia invizibilă de sub picioare, se retraseră toţi câţiva metri. Apoi, ca o schimbare magică de decor, înaintea lor se iviră turnurile New York-ului.

Asemănarea cu vechiul Manhattan era numai superficială; sosia interstelară a fostei celebrităţi a vechiului Pământ avea propria identitate. Cu cât îl privea mai mult, cu atât dr. Ernst se convingea că nu era câtuşi de puţin o aşezare.

Aidoma oraşelor omeneşti, adevăratul New York nu fusese niciodată terminat, şi nici nu se executase după un plan. Locul *acesta* însă deţinea o simetrie generală, o structură atât de complexă încât scăpa minţii. Fusese conceput şi proiectat de o inteligenţă atotcuprinzătoare, iar apoi fusese construit ca o maşinărie cu un scop clar precizat. După care nu mai existase nici o posibilitate de extindere sau modificare.

Raza proiectorului urmări încetişor turnurile îndepărtate, cupolele, sferele întrepătrunse şi conductele intersectate. Undeva acolo trebuia să existe o suprafaţă strălucitoare, deoarece lumina se reflecta, întorcându-se către ei. Prima dată fură luaţi prin surprindere; se părea că, de pe insula ciudată, cineva le transmitea semnale…

Nu se vedea însă nimic altceva care să nu fi apărut deja pe fotografiile detaliate făcute din Butuc. După câteva minute, solicitară iarăşi proiectorul şi porniră spre est, de-a lungul falezei. Se emisese ipoteza plauzibilă că undeva pe ţărmul acela înalt trebuia să existe o scară, sau o pantă care să coboare până la nivelul oceanului. Iar o membră a echipajului, pasionată de navigaţia marină, venise cu o sugestie interesantă.

— Acolo unde există un ocean, opinase sergentul Ruby Barnes, trebuie să existe docuri, porturi şi… nave. Poţi afla totul despre o civilizaţie din modul în care-şi construieşte vasele.

Colegii ei îi apreciaseră punctul de vedere ca destul de limitat, dar, cel puţin era stimulator.

Dr. Ernst renunţase să mai caute şi se pregătea să folosească corzile pentru coborâre, când locotenentul Rodrigo zări scara. În bezna de sub faleză trecea neobservată cu mare uşurinţă, fiindcă nu se zărea vreo balustradă, sau alt semn al prezenţei sale. De asemenea, părea să nu ducă nicăieri; cobora abrupt pe peretele vertical, dispărând sub suprafaţa oceanului.

Cu proiectoarele de pe căşti inspectară treptele şi nu observară nici un pericol. Dr. Ernst obţinu din partea comandantului Norton aprobarea continuării misiunii. Peste numai un minut, femeia testa cu prudenţă suprafaţa oceanului.

Piciorul îi luneca înainte şi înapoi, aproape fără frecare. Materialul părea un soi de gheaţă. *Era* gheaţă!

Când o lovi cu vârful ciocanului, din punctul de impact radie o configuraţie familiară de fisuri. Nu întâmpină nici o dificultate în recoltarea mostrelor dorite. Ridicând spre lumină câteva eşantioane, observă că unele se topiseră deja; lichidul era niţel tulbure şi-l mirosi cu prudenţă.

— Nu-i riscant? întrebă de sus Rodrigo, neliniştit.

— Crede-mă, Boris, îi răspunse ea, dacă pe aici ar fi agenţi patogeni, aparatele mele i-ar fi depistat de-acum o săptămână.

Într-un fel, Boris avea dreptate. În ciuda tuturor analizelor, exista posibilitatea ca substanţa să fie otrăvitoare, sau purtătoare a unor viruşi necunoscuţi. În condiţii obişnuite, dr. Ernst nu şi-ar fi asumat nici riscul acela infim. Acum însă timpul disponibil era scurt şi miza imensă. Chiar o eventuală punere în carantină a lui *Endeavour* avea să fie un preţ de nimic faţă de câştigul în cunoştinţe.

— E apă, dar n-am curaj s-o gust. Miroase ca o cultură de alge

alterate. De-abia aştept s-o analizez în laborator.

— Te poţi deplasa fără riscuri pe gheaţă?

— Da, este solidă ca piatra.

— Atunci putem ajunge la New York.

— Oare, Pieter? Ai încercat vreodată să mergi patru kilometri pe gheaţă?

— Aha… înţeleg ce vrei să spui. Dar gândeşte-te ce-ar fi răspuns Aprovizionarea dacă am fi solicitat câteva perechi de patine! Şi chiar dacă am fi avut aşa ceva la bordul navei, câţi dintre noi ar şti să le folosească?

— Mai există o problemă, interveni Boris Rodrigo. Aţi observat că temperatura a crescut deja peste punctul de îngheţ al apei? Nu peste multă vreme, gheaţa va începe să se topească. Câţi dintre noi înoată patru kilometri? Cu siguranţă nici unul…

Dr. Ernst li se alătură pe marginea stâncii şi ridică triumfătoare flaconul conţinând mostra.

— A fost o plimbare lungă pentru câţiva centimetri cubi de apă murdară, însă din ei vom afla despre Rama mai mult decât tot ceea ce ştim până acum. Ne întoarcem.

Porniră spre luminiţele depărtate ale Butucului, înaintând în salturile lente şi lungi ce se dovediseră modul cel mai comod de deplasare în condiţiile unei gravitaţii reduse. Se întorceau deseori să privească înapoi, atraşi de taina nedezvăluită a insulei din mijlocul oceanului de gheaţă.

Şi, o dată, o singură dată, dr. Ernst simţi pe obraji atingerea vagă a unei adieri.

Senzaţia nu se repetă şi în curând o dădu uitării.

16. KEALAKEKUA

— După cum bine ştiţi, domnule Perera, rosti cu un ton de resemnare calmă ambasadorul Bose, puţini dintre noi deţin cunoştinţele dumneavoastră de meteorologie matematică. De aceea, vă rugăm, aveţi milă de ignoranţa noastră.

— Cu plăcere, făcu netulburat exobiologul. Mă voi explica mai bine descriindu-vă ce se va întâmpla, cât de repede, în interiorul lui Rama.

Pe măsură ce căldura Soarelui pătrunde în interior, temperatura va creşte. Conform ultimelor informaţii recepţionate, a depăşit deja punctul de îngheţ al apei. În curând Oceanul Cilindric se va înmuia, dar, spre deosebire de masele

de apă terestre, se va topi de jos în sus. Acest lucru poate provoca efecte ciudate, însă pe mine mă îngrijorează îndeosebi chestiunea atmosferei.

O dată cu încălzirea, aerul din Rama se va dilata... şi va începe să urce spre axa centrală. Asta e problema. Deşi aparent este staţionar, la nivelul solului el are viteza de rotaţie a lui Rama: peste opt sute de kilometri pe oră. Ridicându-se spre axă, va tinde să-şi păstreze viteza – şi desigur, nu va reuşi. Rezultatul: vânturi puternice, turbulenţe, cu viteze pe care le apreciez între două şi trei sute de kilometri pe oră.

Întâmplător, la fel se petrece şi pe Pământ. Aerul cald de la ecuator, care se roteşte cu viteza Pământului – o mie şase sute de kilometri pe oră – trece prin aceleaşi transformări ridicându-se şi pornind către nord şi sud.

— Aha, alizeele! îmi amintesc de la lecţiile de geografie.

— Exact, Sir Robert. Cât de curând, Rama va avea alizee. Cred că vor dura câteva ore, apoi se va instaura un fel de echilibru. Între timp, l-aş sfătui pe comandantul Norton să pregătească evacuarea... cât mai repede. Iată mesajul pe care propun să-l trimitem.

Cu puţină imaginaţie, îşi spuse Norton, putea pretinde că era o tabără de noapte, improvizată la poalele unui munte dintr-o regiune îndepărtată a Asiei, ori a Americii. Maldărul de saltele, mese şi scaune pliante, generatoarele electrice portabile, echipamentul de iluminat, toaletele electrosan şi diversele instrumente ştiinţifice n-ar fi părut nelalocul lor pe Pământ, mai ales că aici existau bărbaţi şi femei, care nu purtau costume cu aparatură de întreţinere a vieţii.

Stabilirea Taberei Alfa ceruse multă muncă; fiecare obiect trebuia transportat manual prin lanţul de ecluze, coborât pe panta de la Butuc, apoi recuperat şi despachetat. Uneori, când paraşutele de frânare dădeau greş, câte un colet nimerea la un kilometru depărtare pe câmpie. Câţiva membri ai echipajului ceruseră permisiunea de a porni în căutarea lor, dar Norton le interzisese în mod categoric.

Totuşi, în caz de urgenţă trebuia să fie pregătit să ridice interdicţia.

Aproape întreg echipamentul urma să rămână acolo.

Eforturile necesare recuperării lui depăşeau orice închipuire. Uneori, comandantul încerca o ruşine ilogică la gândul că era nevoit să abandoneze atâtea impurităţi umane în locul acela imaculat. Hotărâse ca, atunci când aveau să plece, să sacrifice o parte din timpul preţios pentru a lăsa totul în ordine. Părea improbabil, dar poate că peste milioane de ani Rama urma să primească iarăşi vizitatori, în alt sistem solar. Dorea ca Pământul să le facă o impresie bună.

Între timp, avea de rezolvat o problemă mult mai urgentă. În ultimele douăzeci şi patru de ore, primise mesaje personale aproape identice atât de pe Marte cât şi de pe Pământ. Coincidenţa părea stranie; poate că avuseseră loc discuţii, aşa cum procedau uneori nevestele care locuiau, lipsite de griji, pe planete diferite. Fără ocolişuri, îi fusese reamintit că, deşi acum devenise un personaj de seamă, avea totuşi anumite responsabilităţi faţă de familie.

Comandantul înşfăcă un scaun pliant şi părăsi pata de lumină, pătrunzând în bezna înconjurătoare. Constituia singurul mod în care să se bucure de puţină intimitate şi să se gândească mai bine, departe de agitaţie. Deliberat, întoarse spatele tumultului organizat dinapoia lui şi începu să vorbească în recorderul atârnat la gât:

„Originalul la dosarul personal, duplicate pe Marte şi Pământ. Bună, scumpo… da, recunosc că sunt leneş la scris, dar n-am pus piciorul la bordul navei de o săptămână. Cu excepţia celor rămaşi de cart, ne-am instalat cu toţii în interiorul lui Rama, la piciorul scării botezate Alfa.

Am acum trei grupuri de explorare care cercetează câmpia, totuşi progresul înregistrat este dezamăgitor de lent. Deplasarea se face doar pe jos. Dacă am dispune de mijloace de transport! Aş fi extrem de fericit să am câteva biciclete electrice… ar fi pur şi simplu minunate.

Ai întâlnit-o pe medicul-şef, Laura Ernst…”

Se opri nesigur. Laura făcuse cunoştinţă cu *una* din soţiile sale, dar cu care dintre ele? Mai bine să renunţe la asta…

Şterse propoziţia şi începu din nou:

„Medicul-şef, Ernst, a condus prima expediţie până la Oceanul Cilindric, la cincisprezece kilometri depărtare. A constatat că este format din apă îngheţată, aşa cum ne aşteptasem, dar nu tocmai potabilă. Dr. Ernst spune că este o supă organică diluată,

conţinând urme din aproape toţi compuşii imaginabili ai carbonului, plus fosfaţi, nitraţi şi zeci de alte săruri metalice. Nu există nici cel mai mic semn de viaţă… nici măcar microorganisme moarte. Aşa încât, tot n-am aflat nimic despre biochimia ramanilor… deşi probabil nu diferea cu mult de a noastră.”

Ceva îi atinse uşor părul; fusese prea ocupat ca să se tundă şi acum trebuia să facă ceva, înainte de a se întoarce la casca spaţială…

„Ai văzut benzile video cu Parisul şi celelalte oraşe explorate de partea asta a oceanului… Londra, Roma, Moscova. Este imposibil de crezut că au fost construite pentru a adăposti *locuitori.* Parisul arată ca un depozit uriaş, Londra e o adunătură de cilindri legaţi laolaltă prin tuburi sau conducte, care duc la un soi de staţii de pompare. Totul este etanş, aşa că fără explozivi sau laseri nu avem nici un mijloc de-a pătrunde înăuntru. Dar nu vom recurge la aşa ceva decât în ultima instanţă.

În privinţa Moscovei şi Romei…”

— Iartă-mă, şefu’. Mesaj urgent de pe Pământ.

„Ce-o mai fi?” se întrebă Norton. „Nu poţi avea câteva clipe libere, să te adresezi familiilor în linişte?”

Luă hârtia şi o parcurse rapid, să se asigure că nu conţinea nimic alarmant. Apoi o reciti pe îndelete.

Ce naiba mai era şi Comitetul Rama? Şi de ce nu auzise niciodată de el? Ştia că tot felul de comitete, asociaţii şi grupări profesionale – unele serioase, altele complet ţicnite – încercaseră să între în contact cu ei; Controlul Misiunii îi protejase corespunzător şi n-ar fi aprobat trimiterea mesajelor decât dacă ar fi avut realmente o semnificaţie concretă.

„Vânturi de două sute de kilometri pe oră… probabil stârnite din senin” – mda, te punea pe gânduri. Era însă greu de luat în serios într-o noapte atât de calmă; ridicol să fugă ca nişte şoareci speriaţi, când de abia începuseră explorarea.

Comandantul ridică o mână, dând la o parte şuviţele ce-i căzuseră iarăşi în ochi. Apoi încremeni cu braţul în aer.

Într-adevăr, în ultima oră *simţise* nişte adieri de vânt. Fuseseră atât de uşoare încât le ignorase complet; la urma urmei, el era comandantul unei *nave spaţiale* nu al unei corăbii cu pânze. Până atunci, adierea nu-l interesase câtuşi de puţin din punct de vedere profesional. Ce ar fi făcut într-o asemenea

situaţie de mult dispărutul căpitan al acelui *Endeavour* din trecut?

În ultimii ani, Norton îşi repetase întrebarea în fiecare moment de criză. Era secretul lui, pe care nu-l destăinuise nimănui. Ca majoritatea lucrurilor importante, îi fusese împărtăşit întâmplător.

De abia la câteva luni după ce primise comanda lui *Endeavour,* aflase că numele aparţinuse uneia dintre cele mai faimoase corăbii din istorie. Era adevărat, în ultimii patru sute de ani existaseră vreo duzină de *Endeavour* pe mări, alte două în spaţiu, dar străbunica tuturor fusese cărbunarul Whitby de 370 de tone, la bordul căruia căpitanul James Cook M. R., făcuse înconjurul lumii între 1768 şi 1771.

Cu un interes la început vag, transformat rapid într-o curiozitate devorantă – aproape o obsesie –, Norton începuse să citească tot ce găsea despre Cook. În prezent era probabil autoritatea mondială în privinţa marelui explorator şi cunoştea pe dinafară pagini întregi din *Jurnalul* acestuia.

Continua să considere incredibil faptul că un om realizase atât de multe lucruri cu un echipament atât de primitiv. Cook nu fusese însă numai un navigator de excepţie, ci şi un om de ştiinţă, un umanist într-o epocă violentă. Îşi trata oamenii cu blândeţe, şi la fel de neobişnuit era faptul că se purta absolut în acelaşi mod cu sălbaticii adesea ostili din ţinuturile nou descoperite.

Visul lui Norton, pe care ştia că nu-l va împlini niciodată, era să refacă măcar una dintre călătoriile lui Cook în jurul lumii. Avusese o tentativă minoră, dar spectaculoasă, care l-ar fi uimit cu siguranţă pe căpitan, zburând pe o orbită polară pe deasupra Marii Bariere de Corali. Fuseseră zorii unei dimineţi senine şi de la patru sute de kilometri înălţime zărise sub el imaginea superbă a ucigaşului zid din corali, marcat de linia de spumă albă din lungul coastei Queensland.

Avusese nevoie de mai puţin de cinci minute să parcurgă cei două mii de kilometri ai recifului. Dintr-o singură privire, acoperise săptămâni întregi de drum periculos al celei dintâi *Endeavour.* Văzuse apoi prin telescop Cooktown şi estuarul unde corabia fusese trasă la ţărm pentru reparaţii, după întâlnirea aproape fatală cu recifele.

Un an după aceea, o vizită la staţia de urmărire spaţială

Hawaii îi oferise o experienţă şi mai greu de uitat. Luase hidroplanul până la golful Kealakekua şi, trecând în viteză pe lângă stâncile vulcanice golaşe, simţise un surprinzător fior de emoţie, tulburător chiar. Ghidul arătase grupului de savanţi, ingineri şi astronauţi, din care făcea şi el parte, pilonul strălucitor de metal care înlocuise fostul monument distrus de giganticul tsunami din ’68. Păşiseră câţiva metri pe lava neagră şi alunecoasă, până la plăcuţa de pe malul apei. Deasupra ei se spărgeau valuri mici, dar Norton de abia le băgase în seamă. Aplecându-se, citise:

ÎN APROPIEREA ACESTUI LOC A FOST UCIS
CĂPITANUL JAMES COOK
14 FEBRUARIE, 1779
PLACA ORIGINALĂ A FOST PUSĂ LA 18 AUGUST,
1928 DE COMITETUL SESCVICENTENAR[7] COOK
ÎNLOCUITĂ DE COMITETUL TRICENTENAR
14 FEBRUARIE, 2079

Aceasta se întâmplase cu un an în urmă şi la o sută de milioane de kilometri depărtare. Însă într-un astfel de moment, prezenţa liniştitoare a lui Cook părea foarte apropiată. În adâncul tainic al minţii sale, Norton ar fi întrebat: „Ei, căpitane… care-i sfatul *tău?*” Era un joc la care recurgea atunci când îi lipseau datele pentru o rezolvare corectă, şi se vedea nevoit să se bazeze pe intuiţie. Intuiţia fusese dintotdeauna o trăsătură genială a lui Cook; mereu alesese soluţia potrivită – până la cea din urmă, în golful Kealakekua.

Sergentul aşteptă răbdător în vreme ce comandantul său privea tăcut în întuneric. Nu mai era de nepătruns, deoarece la vreo patru kilometri depărtare se zăreau cele două pete palide de lumină ale expediţiilor de explorare.

„La urgenţă, le pot rechema într-o oră”, socoti Norton. „Sunt sigur că o oră ar fi suficient.”

Se întoarse spre sergent:

— Trimite următorul mesaj. Către Comitetul Rama, via Spacecom. Mulţumim pentru avertisment, vom lua măsuri. Rugăm specificaţi înţelesul expresiei: „stârnite din senin”. Cu stimă, Norton, comandant pe *Endeavour.*

[7] A o sută cincizecea aniversare (n. red.).

Aşteptă până ce bărbatul dispăru în direcţia luminilor orbitoare ale taberei, apoi porni din nou înregistrarea. Pierduse însă şirul gândurilor şi nu-şi mai regăsi starea de spirit. Scrisoarea trebuia să aştepte.

Când îşi neglija datoria, căpitanul Cook îi venea rareori în ajutor. Îşi aminti apoi cât de rar şi pentru ce puţin timp îşi văzuse soţul sărmana Elisabeth Cook, în cei şaisprezece ani de căsnicie. Cu toate astea îi născuse şase copii... şi le supravieţuise tuturor.

Nevestele *sale,* niciodată aflate mai departe de zece minute la viteza luminii, n-aveau de ce se plânge...

17. PRIMĂVARĂ

În primele „nopţi“ petrecute pe Rama, fusese dificil de adormit. Bezna şi misterele tăinuite de aceasta apăsau, iar liniştea era şi mai tulburătoare. Absenţa zgomotului nu constituia o condiţie naturală; simţurilor omului le este necesară receptarea de impulsuri. În absenţa lor, mintea creează propriile ei substituţii.

La deşteptare, mulţi se plânseseră de zgomote stranii, ba chiar de glasuri; în mod evident halucinaţii, întrucât cei care nu dormiseră n-auziseră nimic. Medicul-şef Ernst prescrisese un tratament simplu şi eficace; în timpul perioadei de odihnă, în tabără se difuza, în surdină, o muzică lină şi calmă.

Însă în noaptea aceea, comandantul Norton găsea medicaţia nepotrivită. Ciulea mereu urechile în întuneric şi ştia ce căuta să audă. Dar, deşi o briză firavă îi mângâia uneori chipul, nu simţea nimic asemănător unui vânt sporind în depărtare. Pe de altă parte, nici una dintre echipele de explorare nu raportase nimic deosebit.

În cele din urmă, pe la miezul nopţii Navei se duse să doarmă. La consola de comunicaţii se afla permanent un om de veghe, în eventualitatea unor mesaje urgente. Alte precauţii nu păreau necesare.

Nici măcar un uragan n-ar fi produs zgomotul care-l deşteptă pe el şi întreaga tabără, într-o singură clipă. Părea că însuşi cerul se prăbuşise, că Rama se despicase şi crăpa în bucăţi. Mai întâi se auzi o pârâitură prelungă, apoi o serie de bubuituri cristaline, aidoma prăbuşirii unui milion de ziduri de cleştar. Dură numai câteva minute, deşi le părură ore întregi. Continua,

aparent îndepărtându-se, când Norton ajunse la consola de comunicaţii.

— Controlul! îi strigă pe cei din Butuc. Ce s-a întâmplat?

— O clipă! Fixăm proiectoarele pe ocean.

La opt kilometri deasupra, pe axul lui Rama, farurile începură să-şi penduleze razele deasupra câmpiei. Ajunseră la ţărmul oceanului, apoi îi urmăriră conturul, cercetând interiorul cilindrului. La sfertul circumferinţei se opriră.

Acolo sus, pe cer, sau pe ceea ce mintea insista să numească „cer”, se întâmpla ceva extraordinar. La început, lui Norton i se păru că Oceanul fierbea. Nu mai era inert şi îngheţat, în strânsoarea unei ierni eterne; o zonă uriaşă, largă de câţiva kilometri, se afla într-o mişcare turbulentă. De asemenea, îşi schimba culoarea; o dungă lată, albă, traversa podul de gheaţă.

Brusc, un sloi cu o latură de vreun sfert de kilometru începu să se ridice, ca o uşă deschizându-se. Încet şi maiestuos, se înălţă către cer, sclipind şi scânteind în raza proiectorului. Alunecă înapoi şi dispăru sub suprafaţă, în vreme ce un talaz de spumă năvălea din toate părţile peste el.

Abia atunci Norton înţelese ce se întâmpla. *Gheaţa crăpa!* în zilele şi săptămânile scurse, oceanul se dezgheţase în adâncuri. Îi venea greu să se concentreze, bubuiturile îngrozitoare umpleau lumea, ecouri se năşteau în jurul cerului, totuşi bărbatul încerca să ghicească motivul unei convulsii atât de dramatice. Pe Pământ nu se petrecea aşa ceva la dezgheţul unui lac, sau al unui râu prins de sloiuri…

Desigur! Răspunsul era evident, acum după întâmplare. Oceanul se dezgheţa *de dedesubt*, pe măsură ce căldura solară străbătea învelişul lui Rama. Iar când gheaţa se transformă în apă ocupă un volum mai mic…

Drept urmare, oceanul coborâse sub stratul de gheaţă, lăsându-l fără sprijin. Zi de zi, presiunea sporise, iar acum banda de gheaţă ce înconjura ecuatorul lui Rama se prăbuşea ca un pod care-şi pierduse pilonul central. Se crăpa în sute de sloiuri, ce se izbeau şi se frecau şi ele unele de altele, până ce aveau să se topească. Lui Norton îi îngheţă sângele în vine, amintindu-şi de ideea de-a ajunge la New York cu ajutorul săniilor…

Tumultul se potolea treptat; în războiul dintre gheaţă şi apă se ajunsese la un armistiţiu temporar. În câteva ore, o dată cu creşterea temperaturii, apa urma să învingă, iar ultimele

rămăşiţe de gheaţă să dispară. În final însă, tot gheaţa avea să triumfe, după ce Rama, ocolind Soarele, urma să revină în noaptea interstelară.

Norton îşi reaminti să respire, apoi chemă grupul cel mai apropiat de ocean. Spre uşurarea lui, Rodrigo îi răspunse imediat. Nu, apa nu ajunsese la nivelul lor. Nici un talaz nu se năpustise peste ţărm.

— Acum ştim de ce-i aşa înaltă faleza, adăugă el calm.

Norton încuviinţă tăcut, dar îşi spuse că asta nu explica deloc de ce ţărmul sudic era de zece ori mai înalt.

Proiectorul de pe axă continua să cerceteze interiorul. Oceanul trezit la viaţă se potolea încetişor, iar spuma albă şi clocotitoare nu se mai revărsa dinspre blocurile plutitoare de gheaţă. După cincisprezece minute, tumultul luă sfârşit.

Rama nu mai era însă tăcut, se trezise din somn şi acum zgomotul ciocnirilor dintre aisberguri se auzea continuu.

„Primăvara a întârziat puţin”, gândi comandantul, „dar iarna s-a sfârşit.”

În plus, briza se înteţea mereu. Rama îi oferise destule avertismente; era timpul să plece.

Apropiindu-se de indicatorul de la jumătatea traseului vertical, Norton se simţi iarăşi recunoscător pentru bezna ce acoperea totul, deasupra… şi dedesubt. Deşi ştia că în faţă avea mai mult de zece mii de trepte şi-şi putea imagina curba ascendentă, faptul că zărea doar o porţiune mică a ei făcea lucrurile mai suportabile.

Urca pentru a doua oară şi învăţase din greşelile primei ascensiuni. Tentaţia o reprezenta dorinţa de a sui prea repede în gravitaţia scăzută; treptele erau atât de accesibile, încât îţi venea greu să adopţi un ritm lent, constant. Însă dacă procedai altfel, ajungeai repede să simţi dureri în coapse şi în fese. Muşchi despre care nici nu avuseseşi habar că existau începeau să protesteze şi aveai nevoie de perioade de odihnă tot mai lungi. Către sfârşit, timpul de repaus îl depăşea pe cel de escaladare şi tot părea insuficient. Norton suferise câteva zile după aceea de crampe musculare puternice şi ar fi fost complet neputincios dacă n-ar fi revenit la gravitaţia aproape nulă a navei.

De data aceasta, pornise într-un ritm chinuitor de lent,

aidoma unui moşneag. Plecase ultimul de pe câmpie, iar ceilalţi se găseau deja înşiraţi pe jumătate de kilometru de scară înaintea lui; le zărea luminile, jucând pe panta invizibilă.

Îi era ciudă de eşecul misiunii şi continua să spere că retragerea avea să fie numai temporară. Ajunşi la Butuc, puteau aştepta domolirea oricărei tulburări atmosferice. Fiind centrul ciclonului, probabil că acolo avea să fie calm.

Trăgea din nou concluzii prin analogii periculoase cu Pământul. Meteorologia unei lumi întregi, chiar în condiţii de totală inerţie atmosferică, reprezenta o chestiune incredibil de complexă. Deşi perfecţionat de-a lungul secolelor, sistemul terestru de previziune meteorologic nu era încă infailibil. Iar Rama nu constituia doar un sistem complet nou; suferea transformări rapide, deoarece temperatura crescuse cu câteva grade în ultimele ore. Totuşi nu se întrevedea nici un semn al uraganului promis, deşi existaseră rafale de vânt din direcţii complet aleatoare.

Urcaseră cinci kilometri, care, în gravitaţia aceea redusă şi în continuă scădere, erau egali cu mai puţin de doi kilometri tereştri. La al treilea nivel, la trei kilometri de axă, se odihniră timp de o oră, sorbind sucuri tonice şi masându-şi muşchii picioarelor. Nivelul respectiv era ultimul punct unde mai puteau respira confortabil; precum vechii alpinişti ai Himalayei, depozitaseră aici rezerve de oxigen, iar acum le fixau pentru ultima porţiune de urcuş.

După un ceas, ajunseră în vârful scării, la începutul punţii. Înaintea lor se întindea ultimul kilometru vertical, dar, din fericire, gravitaţia reprezenta numai câteva procente din cea a Pământului. Încă treizeci de minute de pauză, o verificare atentă a rezervelor de oxigen, şi… ultimul hop.

Norton se asigură încă o dată că toţi oamenii se aflau înaintea lui pe punte, la intervale de douăzeci de metri unul de celălalt. De acum încolo urma un căţărat lent, monoton şi extrem de plictisitor. Cea mai bună tehnică de escaladare era să-ţi alungi din minte orice gând şi să numeri treptele lăsate în spate – o sută, două sute, trei sute, patru sute…

Ajunsese la o mie două sute cincizeci, când îşi dădu seama că era ceva în neregulă. Lumina care se reflecta de pe suprafaţa verticală dinaintea ochilor săi nu avea culoarea normală şi strălucea prea tare.

Comandantul Norton nu avu timp nici să se asigure, nici să-şi avertizeze coechipierii. Totul se desfăşură în mai puţin de o secundă.

Într-o explozie tăcută de lumină, zorile răsăriră pe Rama.

18. ZORILE

Lumina era atât de strălucitoare încât, vreme de un minut întreg, Norton fu nevoit să ţină ochii strâns închişi. După aceea, riscă şi privi printre pleoapele abia întredeschise, către peretele aflat la numai câţiva centimetri de chipul lui. Clipi de câteva ori, aşteptă să i se scurgă inevitabilele lacrimi, apoi se întoarse să salute zorile.

Reuşi să suporte lumina câteva secunde, după aceea închise iarăşi ochii. Nu era o strălucire insuportabilă, fiindcă te puteai obişnui cu ea, însă vina aparţinea priveliştii uluitoare a lui Rama, văzut acum pentru întâia oară în totalitate.

Norton ştiuse cu exactitate la ce să se aştepte, totuşi spectacolul îl năuci. Îl cuprinse un tremurat nervos şi mâinile i se încleştară de treapta punţii cu disperarea omului care, gata să se înece, se agaţă de colacul de salvare. Muşchii braţelor i se încordară fără voie, iar picioarele – deja obosite de lunga escaladare – dădură semne de nesiguranţă. Dacă n-ar fi fost gravitaţia redusă, s-ar fi prăbuşit.

Treptat, sângele rece îi reveni şi reuşi să aplice primul remediu împotriva panicii. Continuând să ţină ochii închişi şi încercând să uite spectacolul din jur, începu să răsufle, adânc şi prelung, umplându-şi plămânii cu oxigen şi eliminând din trup toxinele oboselii.

Se simţi mai bine, dar nu deschise ochii până nu execută altă mişcare. Avu nevoie de un serios efort de voinţă pentru a izbuti să-şi descleşteze mâna dreaptă – se pomeni vorbindu-i, aidoma unui copil neascultător –, dar în cele din urmă, o coborî până la piept, desfăcu de acolo carabiniera de siguranţă şi o fixă de treapta cea mai apropiată. Indiferent ce s-ar fi întâmplat în continuare, nu mai avea cum să cadă.

Răsuflă de câteva ori adânc, apoi, tot cu ochii închişi, conectă radioul. Cu un glas care spera să pară calm şi autoritar, întrebă:

— Aici comandantul. Toată lumea este-n regulă?

Verifică numele unul câte unul şi, primind răspunsuri oarecum tremurătoare de la toţi, încrederea şi controlul de sine îi

revenirā complet. Oamenii lui nu pãţiserā nimic şi-i aşteptau sā-i conducă. Era iarăşi comandant.

— Ţineţi ochii închişi până ce sunteţi siguri că veţi face faţă, îi sfătui. Priveliştea este… copleşitoare. Dacă apreciaţi că n-o puteţi suporta, continuaţi să urcaţi fără să priviţi înapoi. Ţineţi minte, în curând veţi ajunge la gravitaţie zero şi acolo nu puteţi cădea.

N-ar fi fost nevoie să amintească un adevăr elementar unor astronauţi cu experienţă, însă Norton şi-l repeta sie însuşi la fiecare câteva secunde. Gândul gravitaţiei zero era un fel de talisman, care-l ferea de orice rău. Indiferent ce i-ar fi spus ochii, Rama nu-l putea trage jos, către nefiinţă, pe câmpia aflată la opt kilometri dedesubt.

Curând, a privi în jur deveni o chestiune de mândrie şi demnitate. Pentru început, trebuia însă să-şi stăpânească trupul.

Desfăcu ambele mâini de pe punte şi trecu braţul stâng pe sub o treaptă. Încleştând şi descleştând pumnii, aşteptă să-i dispară crampele musculare; deschise ochii şi se întoarse încet spre Rama.

Prima impresie fu de albastru intens. Strălucirea care umplea cerul nu se putea confunda cu cea a soarelui; putea fi produsă doar de un arc electric. „Deci Soarele lui Rama”, îşi spuse el, „trebuie să fie mai fierbinte decât al nostru. Asta-i va interesa pe astronomi…”

Acum înţelegea rolul misterioaselor canale. Valea Dreaptă şi cele cinci copii ale ei nu erau altceva decât gigantice benzi luminoase. Rama avea sori lineari, dispuşi simetric pe interior. De la fiecare pornea o fâşie largă de lumină, aţintită către axa centrală şi iluminând zona opusă din cilindru. Norton se întrebă dacă puteau fi conectate alternativ, să producă ciclul de lumină şi întuneric, sau dacă Rama era o lume a zilei veşnice.

Benzile orbitoare îi obosiseră iarăşi ochii; nu-i părea rău că avea o scuză reală pentru a-i închide o vreme. Abia atunci, refăcut în parte în urma şocului vizual, reuşi să se concentreze asupra unei probleme mult mai serioase.

Cine, sau ce, aprinsese luminile în Rama?

Cele mai complexe teste indicaseră că lumea aceea era sterilă, totuşi se întâmplase ceva ce nu se putea explica prin acţiunea unor forţe naturale. Nu exista viaţă, însă poate exista

conştiinţă; roboţi trezindu-se după un spasm întâmplător, neprogramat – un ultim efort muribund al maşinilor ca răspuns la intensa căldură a unui soare nou, maşini care aveau să revină curând la nemişcare, de data aceasta pentru totdeauna.

Totuşi, Norton nu acceptă o explicaţie atât de simplă. Câteva fragmente de puzzle începeau să se potrivească, deşi lipseau încă destule. Absenţa oricăror semne de uzură, de pildă, senzaţia de *lucru nou,* abia ieşit din mâinile constructorilor…

Asemenea gânduri ar fi reuşit să inspire teamă, chiar teroare. Totuşi, efectul lor fu altul. Norton se simţea clocotind de încântare. Lucrurile ce aşteptau să fie descoperite acolo se aflau într-un număr mult mai mare decât îndrăznise să spere vreodată.

„Să vezi când va afla despre *asta* Comitetul Rama!” îi trecu prin minte.

Apoi, cu o hotărâre calmă, redeschise ochii şi începu să inventarieze metodic tot ceea ce vedea.

Pentru început, trebuia să stabilească un sistem de referinţă. Privea cel mai întins spaţiu închis văzut vreodată de om şi pentru a se descurca avea nevoie de o hartă mintală.

Gravitaţia mică îi ajuta puţin; cu un efort de voinţă putea schimba „sus“ şi „jos“ în oricare direcţie. Totuşi, unele direcţii păreau periculoase din punct de vedere psihologic; nesiguranţa încercată la alegerea lor îl determină să le înlăture din minte cât mai repede.

Cel mai simplu era să-şi închipuie că se afla pe fundul rotund al unui puţ gigantic, larg de şaisprezece kilometri şi adânc de cincizeci. Avantajul imaginii era dispariţia oribilei senzaţii de cădere, deşi ea avea şi serioase neajunsuri.

Putea pretinde că oraşele împrăştiate în Rama, ca şi zonele diferit colorate fuseseră fixate bine pe pereţii înalţi. Structurile variate şi complexe ce atârnau din cupola de deasupra nu erau mai înfricoşătoare decât candelabrele uriaşe din unele săli de concerte de pe Pământ. De neacceptat era însă Oceanul Cilindric…

Se găsea la jumătatea puţului, o bandă lată de apă care cuprindea întreaga circumferinţă, fără nici un suport vizibil. Nu exista nici o îndoială asupra faptului că *era* apă; avea o culoare albastru-viu, punctată de scânteile strălucitoare ale rămăşiţelor sloiurilor de gheaţă. Însă un ocean vertical, formând un cerc

complet la douăzeci de kilometri sus pe cer, reprezenta un fenomen atât de tulburător, încât, după o vreme, Norton începu să se gândească la alte posibilităţi.

Răsuci mental peisajul cu nouăzeci de grade şi, imediat, puţul uriaş se transformă într-un tunel lung, astupat la ambele capete. „Jos“ era evident puntea şi scările tocmai urcate. Din această perspectivă reuşea în cele din urmă să aprecieze la adevărata ei valoare viziunea arhitecţilor care construiseră acest loc.

Stătea agăţat pe faţa curbă a unei stânci înaltă de şaisprezece kilometri, cu jumătatea superioară complet deasupra lui, contopită cu plafonul arcuit al cerului. Sub el, puntea cobora cu cinci sute de metri, terminându-se la marginea primei terase. Urma apoi scara, aproape verticală în zona de gravitaţie redusă, devenind treptat tot mai puţin abruptă până când, după ce se întrerupea cu alte cinci platforme, ajungea pe câmpia îndepărtată. Pe următorii doi-trei kilometri, distingea treptele una câte una, după aceea ele se contopeau într-o bandă continuă.

Curba descendentă a scării impunea atât de mult, încât adevărata ei mărime era imposibil de apreciat. Norton zburase odată în jurul Everestului şi rămăsese uimit de măreţia acestuia. Îşi reaminti că scara avea înălţimea Himalayei. Totuşi asocierea părea lipsită de sens.

În plus, nu exista nici un termen de comparaţie pentru celelalte două scări, Beta şi Gama, care urcau spre cer ca să se curbeze deasupra capului său. Comandantul îşi făcuse suficient curaj să se lase pe spate şi să le privească… doar pentru o clipă. După care se strădui să uite că se aflau acolo…

Motivul îl constituia faptul că prea multe imagini ale lui Rama sugerau o a treia variantă, pe care dorea din răsputeri s-o evite. Era vorba despre aceeaşi perspectivă a unui cilindru vertical, ori puţ, dar de data aceasta el se găsea în *vârf* nu pe bază, aidoma unei muşte târându-se cu capul în jos pe tavanul unei cupole, la o înălţime de cincizeci de kilometri. La fiecare evocare a imaginii, Norton avea nevoie de toată puterea voinţei sale să nu se agaţe din nou, cu disperare, de punte.

Cu timpul (de acest lucru era sigur) toate temerile vor dispărea. Măreţia şi stranietatea lui Rama aveau să copleşească spaima, cel puţin pe a oamenilor antrenaţi să înfrunte pericolele spaţiului cosmic. Cei care nu părăsiseră niciodată Pământul şi

nu se văzuseră niciodată înconjuraţi de stele poate că n-ar fi suportat priveliştile acelea. Dar dacă cineva avea s-o facă, îşi repeta Norton cu încăpăţânare, aceia erau echipajul şi comandantul lui *Endeavour.*

Îşi consultă cronometrul. Pauza durase doar două minute, însă îi păruse lungă de o viaţă. Exercitând atât efort încât abia să-şi învingă inerţia şi câmpul gravitaţional tot mai slab, începu să se salte încetişor în sus, pe ultima sută de metri a punţii. Înainte de a intra în ecluză şi de-a întoarce spatele spre Rama, cercetă rapid interiorul pentru o ultimă privire de ansamblu.

Se modificase în chiar acele ultime minute; din Ocean se ridicau ceţuri. Pe primele sute de metri, coloanele albe şi fantomatice se înclinau puternic înainte, în direcţia rotaţiei lui Rama, apoi începeau să se destrame într-un vârtej turbulent, pe măsură ce aerul din păturile superioare încerca să elimine excesul de viteză. Alizeele lumii cilindrice începeau să-şi traseze traiectoriile pe cer. După cine ştie câte mii de ani, cea dintâi furtună tropicală era pe punctul de a izbucni.

19. AVERTISMENTUL DE PE MERCUR

Pentru prima dată după foarte multe săptămâni, toţi membrii Comitetului Rama erau prezenţi la apel. Profesorul Solomons sosise din adâncurile Pacificului, unde studiase operaţiunile miniere din fosele submarine. Spre surpriza tuturor reapăru dr. Taylor, acum când posibilitatea ca Rama să conţină viaţă, pe lângă obiecte neînsufleţite, se ivise iarăşi.

Preşedintele se aşteptase ca dr. Carlisle Perera să fie mai dogmatic ca de obicei, ţinând seama de faptul că previziunea sa referitoare la un uragan în Rama se adeverise. Spre marea surpriză a Excelenţei Sale, Perera se dovedi remarcabil de ponderat, acceptând felicitările colegilor săi cu o figură aproape stânjenită.

De fapt, exobiologul era măcinat de remuşcări. Transformarea spectaculoasă a Oceanului Cilindric constituia un fenomen mult mai previzibil decât uraganele… şi cu toate acestea îl neglijase complet. Faptul că-şi amintise că aerul fierbinte se ridică, uitând însă că gheaţa fierbinte se contractă, nu era ceva de care să fie mândru. Totuşi, curând avea să treacă peste asta, revenind la obişnuita lui încredere olimpiană.

Când preşedintele îi oferi cuvântul, întrebându-l ce schimbări

de climă mai pronostica, Perera fu extrem de atent în cenzurarea ipotezelor:

— Vă daţi seama, explică el, că meteorologia unei lumi atât de stranii ca Rama poate oferi multe surprize. Dar, dacă am calculat corect, nu vor mai fi alte furtuni, iar condiţiile se vor stabiliza în scurt timp. Va urma o creştere lentă de temperatură până la periheliu şi dincolo de el, dar asta nu ne mai interesează, căci *Endeavour* va trebui să fie deja plecată de acolo.

— Deci în curând se va putea pătrunde din nou în Rama?

— Ăăă… probabil că da. Vom şti cu siguranţă peste patruzeci şi opt de ore.

— Reîntoarcerea este imperativă, interveni ambasadorul mercurian. Trebuie să aflăm totul despre Rama. Situaţia s-a schimbat complet.

— Cred că înţeleg la ce vă referiţi, dar n-aţi vrea să fiţi mai explicit?

— Desigur. Până acum am presupus că Rama e lipsit de viaţă sau, în tot cazul, necontrolat. În prezent însă nu mai putem pretinde că este o epavă aflată în derivă. Chiar dacă în interior nu există forme de viaţă, el poate fi dirijat de mecanisme automate, programate să îndeplinească o anumită misiune, poate dezavantajoasă pentru noi. Neplăcută aşa cum este, trebuie să luăm în considerare problema autoapărării.

Izbucni un vacarm de proteste, care-l sili pe preşedinte să restabilească ordinea.

— Lăsaţi-l să termine pe Excelenţa Sa! solicită el. Indiferent dacă ideea ne place ori nu, ea trebuie privită cu seriozitate.

— Cu tot respectul faţă de domnul ambasador, făcu dr. Conrad Taylor cu intonaţia cea mai lipsită de respect, cred că putem respinge ca naivă teama unei intervenţii rău-voitoare. Creaturi atât de avansate cum sunt ramanii au cu siguranţă o morală corespunzător dezvoltată. Altminteri s-ar fi distrus singuri, aşa cum era să păţim noi înşine în secolul XX. Am expus destul de limpede această teorie în ultima mea carte: *Etos şi Cosmos.* Sper că aţi primit exemplarul…

— Da, vă mulţumesc, deşi mă tem că urgenţa altor probleme nu mi-a permis să citesc decât introducerea. Totuşi ideea generală îmi este familiară. Nici noi nu avem o atitudine duşmănoasă faţă de un muşuroi de furnici, dar dacă vrem să

clădim o casă în acelaşi loc…

— Asta-i o tâmpenie la fel de mare ca şi Asociaţia Pandora! Nimic altceva decât xenofobie interstelară!

— Vă rog, domnilor! Aşa nu ajungem nicăieri. Domnule ambasador, vă rog să continuaţi.

Preşedintele privi peste trei sute optzeci de mii de kilometri către Conrad Taylor, care se potoli ca un vulcan ce-şi aşteaptă clipa să erupă iarăşi.

— Mulţumesc, rosti mercurianul. Se poate ca pericolul să nu fie real, dar nu avem voie să riscăm în privinţa viitorului speciei umane. Dacă îmi permiteţi s-o spun, noi, mercurienii, suntem cei mai îngrijoraţi. Avem şi cele mai multe motive.

Dr. Taylor pufni sonor şi fu potolit de o altă privire de pe Lună.

— De ce Mercurul mai mult decât celelalte planete? întrebă preşedintele.

— Cântăriţi situaţia! Rama se găseşte deja în interiorul orbitei noastre. Se presupune că va ocoli Soarele şi se va îndrepta iarăşi spre exterior. Dar dacă urmează o manevră de frânare? într-un asemenea caz, ea s-ar petrece la periheliu, cam peste treizeci de zile. Cercetătorii mei m-au informat că în această situaţie, Rama va ocupa o orbită circulară la numai douăzeci şi cinci de milioane de kilometri de Soare. De acolo ar domina întregul sistem solar.

Un răstimp îndelungat, nimeni, nici chiar Conrad Taylor, nu scoase vreun cuvânt. Toţi membrii Comitetului îşi stăpâneau cuvintele destinate acelor indivizi dificili, atât de potrivit reprezentaţi acolo de ambasadorul lor.

Pentru majoritatea oamenilor, Mercur reprezenta o imagine destul de exactă a Iadului; exactă până când avea să apară ceva şi mai rău. Mercurienii însă se mândreau cu planeta lor bizară, cu zilele mai lungi decât anii, cu răsăriturile şi apusurile duble, cu râurile ei de metal topit… Prin comparaţie, Luna şi Marte erau cuceriri banale. Doar pe Venus (dacă aveau să coboare vreodată), puteau oamenii să întâlnească un mediu mai ostil decât cel de pe Mercur.

Totuşi, în multe privinţe planeta se dovedise a fi cheia sistemului solar. Revăzând evenimentele, faptul părea evident. Era Cosmică împlinise un veac de când adevărul fusese unanim acceptat. Iar acum mercurienii nu mai lăsau pe nimeni să-l uite.

Cu mult înainte ca omul să ajungă acolo, Mercur sugerase,

prin densitatea ridicată, un conţinut mare de metale grele. Bogăţiile sale continuau să rămână o sursă de uimire, amânând cu o mie de ani orice teamă de epuizare a metalelor cu adevărat importante pentru civilizaţia umană. Iar aceste comori se aflau în poziţia cea mai bună, acolo unde puterea solară era de zece ori mai mare decât pe Terra.

Energie şi minereuri metalifere nelimitate; *asta* însemna Mercur. Uriaşele lui lansatoare magnetice catapultau produsele spre orice punct al sistemului solar. Exporta de asemenea energie sub formă de izotopi de transuraniu, sau chiar de radiaţie pură. Se propusese ca laserele de pe Mercur să-l dezgheţe pe Jupiter, dar celelalte planete se opuseseră. O tehnologie capabilă să-l prăjească pe Jupiter oferea prea multe posibilităţi tentante pentru un şantaj interplanetar.

Ridicarea unei asemenea probleme explica suficient de bine atitudinea generală faţă de mercurieni. Erau respectaţi pentru dârzenie şi talent ingineresc, admiraţi pentru modul în care cuceriseră o planetă atât de teribilă, în schimb nimeni nu-i agrea şi nici nu avea încredere în ei.

Dar în acelaşi timp era posibil să le apreciezi punctul de vedere. Se glumea despre mercurieni, spunându-se că se comportau de parcă Soarele le aparţinea. Îi unea o legătură strânsă de dragoste şi ură, aşa cum cândva vikingii fuseseră legaţi de mare, nepalezii de Himalaya, sau eschimoşii de tundră. Ar fi fost extrem de nefericiţi dacă intervenea ceva între ei şi forţa naturală care le controla şi domina vieţile.

În cele din urmă, preşedintele sparse tăcerea. Încă îşi mai amintea soarele Indiei şi se înfiora gândindu-se la cel de pe cerul lui Mercur. De aceea îi lua pe mercurieni în serios, deşi îi considera nişte barbari tehnologici.

— Domnule ambasador, rosti el încet, cred că în cuvintele dumneavoastră există un oarecare adevăr. Aveţi vreo propunere?

— Da, domnule preşedinte. Înainte de a întreprinde orice acţiune, trebuie să deţinem toate datele. Cunoaştem geografia lui Rama, dacă se poate folosi un asemenea termen, dar nu ştim nimic despre posibilităţile sale. Iar cheia întregii probleme este: Posedă Rama un sistem de propulsie*? îşi poate modifica traiectoria?* Sunt foarte interesat să aflu părerea domnului Perera.

— M-am gândit îndelung la acest subiect, răspunse exobiologul. Desigur, impulsul iniţial de lansare a lui Rama se datorează unui sistem de propulsie, însă el putea fi constituit de o treaptă booster suplimentară. Până acum nu s-a descoperit urma vreunui propulsor la bord. Este absolut sigur că în exteriorul carcasei nu există duze, ori alte sisteme de evacuare a deşeurilor arse.

— Ar putea fi mascate…

— Adevărat, dar în ce scop? Şi apoi, unde-s rezervoarele de combustibil şi sursele energetice? Carcasa principală este solidă – a fost verificată seismic. Cavităţile din partea nordică se datorează în exclusivitate sistemului de ecluze.

În felul acesta rămâne numai extremitatea sudică a lui Rama, pe care comandantul Norton n-a reuşit până acum s-o atingă, din cauza lăţimii oceanului. La Polul Sud se găsesc mai multe mecanisme şi structuri ciudate, observate de dumneavoastră în fotografii. În privinţa lor, putem face doar presupuneri.

Eu sunt însă destul de sigur de următorul lucru: dacă Rama are un sistem de propulsie, el nu aparţine în nici un caz tehnologiei noastre actuale. De fapt, ar fi potrivit să fie fabulosul „Motor Cosmic“ despre care vorbim de două sute de ani.

— Nu vi se pare o ipoteză exagerată?

— Cu siguranţă, nu. Dacă dovedim că Rama are un Motor Cosmic, chiar dacă nu vom afla nimic despre modul său de utilizare, descoperirea ar fi de o importanţă majoră. Vom şti măcar că un asemenea lucru e posibil.

— *Ce* este un Motor Cosmic? întrebă destul de stânjenit ambasadorul Pământului.

— Orice sistem de propulsie, Sir Robert, care nu funcţionează pe principiul reactiv. Antigravitaţia ar reprezenta o soluţie. Deocamdată nu ştim unde să căutăm un asemenea motor, şi mulţi savanţi se îndoiesc de posibilitatea existenţei sale.

— Nu există, izbucni profesorul Davidson. *Asta* a stabilit-o Newton. Acţiunea fără reacţiune nu-i posibilă. Motorul Cosmic e-un nonsens! V-o spun eu!

— S-ar putea să aveţi dreptate, făcu Perera cu un calm neobişnuit. Dar dacă Rama nu are Motor Cosmic, atunci nu posedă nici un fel de motor. Pur şi simplu nu există loc pentru un sistem convenţional de propulsie, cu rezervoarele sale uriaşe…

— Greu să-ţi imaginezi o lume împinsă înainte, rosti Dennis Solomons. Ce s-ar întâmpla cu obiectele din interior? Totul ar trebui fixat rigid. Extrem de dificil…

— În sfârşit, acceleraţia poate avea o valoare foarte scăzută. Problema principală o reprezintă apa din Oceanul Cilindric. Cum poate fi oprită să nu…

Perera se întrerupse şi privi în gol. Părea în pragul unei crize de epilepsie sau al unui atac de cord. Colegii îl priviră alarmaţi, când brusc, bărbatul izbi cu pumnul în masă şi strigă:

— Sigur că da! Asta explică totul! Stânca de pe malul sudic… *acum* are sens!

— Nu şi pentru mine, mormăi ambasadorul Lunii, în numele tuturor celor prezenţi.

— Priviţi fotografia longitudinală a lui Rama, continuă tulburat Perera. Aveţi fiecare câte o copie? Oceanul Cilindric este cuprins între două maluri care înconjoară complet interiorul. Ţărmul nordic are doar cincizeci de metri înălţime. Pe de altă parte, malul sudic este mai înalt cu aproape o jumătate de kilometru. De ce această diferenţă? Nimeni n-a fost în stare să ofere o explicaţie cât de cât rezonabilă.

Să presupunem însă că Rama poate accelera, deplasându-se cu capătul nordic înainte. Apa din ocean va tinde să aibă o mişcare opusă; nivelul la capătul sudic se va ridica… poate cu sute de metri. De aceea ţărmul e mai înalt. Să vedem…

Perera începu să mâzgălească furios. După un timp incredibil de scurt, nu mai mult de douăzeci de secunde, ridică privirea triumfător:

— Cunoscând înălţimea ţărmurilor, suntem în stare să calculăm acceleraţia maximă suportată de Rama. Dacă ar măsura mai mult de 2 din 1 *g,* oceanul ar trece peste ţărmul sudic.

— A cincizecea parte din acceleraţia gravitaţională? Nu-i prea mult.

— Ba este… pentru o masă de zece milioane de megatone. Oricum, pentru manevre cosmice este arhisuficient.

— Vă mulţumesc, domnule Perera, rosti ambasadorul mercurian. Ne-aţi oferit date la care trebuie să reflectăm. Domnule preşedinte, îl putem convinge pe comandantul Norton de necesitatea explorării Polului Sud?

— Norton face tot ce-i stă în putinţă. Bineînţeles, oceanul

rămâne un obstacol. Vor încerca să construiască un soi de plută, să ajungă măcar la New York.

— Regiunea Polului Sud pare mult mai importantă. Între timp, voi aduce aceste chestiuni la cunoştinţa Adunării Generale. Sunteţi de acord?

Nimeni nu obiectă, nici chiar dr. Taylor. Dar când membrii Comitetului fură gata să-şi închidă circuitele, Sir Lewis ridică mâna.

Bătrânul istoric vorbea rareori, dar atunci când o făcea, toţi îl ascultau cu deferenţă.

— Să presupunem că Rama este… *activ…* şi că posedă însuşirile menţionate. Militarii au o zicală străveche: a putea nu implică şi a vrea.

— Dar cât vom aştepta să vedem ce intenţii are? întrebă mercurianul. Când le vom afla, s-ar putea să fie prea târziu.

— Deja este prea târziu… Nu mai putem întreprinde nimic care să-l afecteze. Mă întreb dacă am fi fost capabili vreodată de aşa ceva.

— Nu admit asta, Sir Lewis! Putem face multe lucruri, dacă se dovedesc necesare. Rama este un ou cosmic, încălzit de razele soarelui. Poate crăpa dintr-o clipă în alta.

Preşedintele Comitetului îl privi de-a dreptul uluit pe ambasadorul lui Mercur. În toată cariera sa diplomatică, rareori fusese surprins într-atât.

Nu şi-ar fi imaginat niciodată un mercurian capabil de asemenea zboruri poetice ale imaginaţiei.

20. CARTEA REVELAŢIILOR

Când unul dintre membrii echipajului îi spunea „comandante”, sau şi mai rău, „*domnule* Norton”, întotdeauna era vorba de ceva serios. Norton nu-şi aducea aminte ca Boris Rodrigo să-l fi apelat vreodată în acest mod, deci chestiunea părea de două ori mai serioasă. Chiar şi în condiţiile normale, locotenentul Rodrigo era o persoană sobră şi gravă.

— Despre ce-i vorba, Boris? întrebă când uşa cabinei se închise înapoia lor.

— Comandante, solicit permisiunea de a folosi prioritatea pentru un mesaj direct spre Pământ.

Era într-adevăr ceva neobişnuit, deşi nu lipsit de precedent. Semnalele de rutină mergeau către cel mai apropiat releu

planetar, în momentul acela Mercur, şi, cu toate că timpul de transmisie era o chestiune de minute, treceau adesea cinci sau şase ore înainte ca mesajul să ajungă pe biroul destinatarului. În douăzeci şi nouă la sută din cazuri, întârzierea era rezonabilă, dar în ipoteza unei urgenţe, la aprecierea comandantului se puteau utiliza alte canale, mai directe şi mai costisitoare.

— Cred că ştii că trebuie să-mi oferi un motiv serios. Toată banda de frecvenţe disponibile este deja ticsită cu transmisii de date. E o problemă personală?

— Nu, comandante. Ceva cu *mult* mai important. Vreau să trimit un mesaj Bisericii Mamă.

„Aha”, îşi spuse Norton. „Cum să mă port cu el?”

— Ar fi mai bine să-mi explici.

Replica lui Norton nu era motivată numai de curiozitate, deşi aceasta era cu certitudine prezentă. Dacă îi acorda lui Boris prioritatea solicitată, trebuia să-şi justifice ulterior decizia.

Ochii albaştri şi calmi îl fixau. Nu-l văzuse niciodată pe Boris pierzându-şi controlul; întotdeauna era perfect stăpân pe sine. Toţi Cosmo-creştinii erau la fel; constituia unul din beneficiile credinţei lor şi-i ajuta să devină buni astronauţi. Uneori însă, siguranţa lor lipsită de îndoieli îi irita pe acei nefericiţi care nu fuseseră atinşi de Revelaţie.

— Se referă la scopul lui Rama, comandante. Cred că l-am aflat.

— Continuă…

— Să analizăm lucrurile. Avem o lume goală, complet lipsită de viaţă… totuşi perfect adaptată oamenilor. Are apă şi o atmosferă pe care o putem respira. Vine din adâncurile îndepărtate ale spaţiului, îndreptându-se cu mare precizie spre sistemul solar, un fapt de-a dreptul incredibil dacă ar fi vorba de pură întâmplare. Şi, pe lângă faptul că arată nou-nouţă, pare *să nu fi fost locuită niciodată.*

„Am repetat lucrurile astea de zeci de ori”, reflectă Norton. „Ce ar putea adăuga Boris?”

— Credinţa noastră ne învăţase să aşteptăm o asemenea vizită, deşi nu ştiam exact forma ei. Biblia face unele aluzii. Dacă nu reprezintă A Doua Înviere, poate fi A Doua Judecată, Povestea lui Noe o descrie pe cea dintâi. Eu cred că Rama e o Arcă trimisă aici ca să-i salveze pe aceia… care merită.

În cabina comandantului se instală tăcerea. Nu pentru că lui

Norton i-ar fi lipsit replica; dimpotrivă, prin minte îi treceau prea multe întrebări, dar nu era sigur care dintre ele ar fi fost mai potrivită.

În cele din urmă, cu un glas cât mai calm şi indiferent, remarcă:

— Conceptul este deosebit de interesant şi, deşi nu sunt adeptul credinţei tale, îmi pare plauzibil.

Nu însemna că era ipocrit sau mincinos. Eliminând exagerările religioase, teoria lui Rodrigo convingea la fel ca alte şase pe care le auzise. Dacă specia omenească era ameninţată de o catastrofă, iar o inteligenţă superioară, plină de bunăvoinţă, dorea să intervină? Ar fi explicat totul, chiar foarte ingenios. Mai rămâneau totuşi câteva probleme…

— Două întrebări, Boris. Peste trei săptămâni, Rama va fi la periheliu, va ocoli Soarele şi va părăsi sistemul solar la fel de repede cum a venit. Nu rămâne prea mult timp pentru Ziua Judecăţii, sau pentru transbordarea celor… ăăă… aleşi, *indiferent* cum s-ar realiza ea.

— Foarte adevărat. De aceea, când va atinge periheliul Rama va frâna, să între pe o orbită staţionară – probabil una cu afeliul pe orbita Pământului. Acolo ar putea avea loc altă modificare de viteză şi eventual, joncţiunea cu Pământul.

Explicaţia suna tulburător de simplu. Dacă Rama intenţiona să rămână în sistemul solar, exact aşa trebuia să se întâmple. Modalitatea cea mai eficientă de încetinire era apropierea cât mai mare de Soare, urmată de frânare. Dacă ipoteza lui Rodrigo, ori o variantă a ei, era adevărată, urmau să constate în curând.

— Încă ceva, Boris. Ce anume pilotează Rama?

— În privinţa asta, nu avem răspunsuri. Poate pur şi simplu un robot. Sau… un spirit. Ceea ce ar explica inexistenţa vreunui semn de viaţă biologică.

Asteroidul bântuit – de ce oare cuvintele îi reînviaseră în străfundul memoriei? îşi aminti apoi o povestire stupidă citită cu ani în urmă; se gândi că era mai bine să nu-l întrebe pe Boris dacă o citise şi el. Se îndoia că gusturile lui se îndreptau spre asemenea literatură.

— O să-ţi spun ce o să facem, Boris, rosti Norton decizând brusc. Dorea să termine întrevederea până nu devenea prea dificilă, şi considera că găsise o soluţie. Poţi să-ţi rezumi ideile în

mai puţin de... ăăă, o mie de biţi?

— Cred că da.

— Ei bine, dacă reuşeşti s-o faci să sune ca o teorie ştiinţifică, am s-o expediez cu prioritate absolută Comitetului Rama. O copie poate merge atunci şi la Biserica ta şi toţi vor fi mulţumiţi.

— Mulţumesc, comandante, vă rămân recunoscător.

— Ah, n-o fac ca să-mi uşurez conştiinţa. Vreau să văd ce va decide Comitetul. Chiar dacă nu sunt complet de acord cu tine, poate că ai dat peste ceva important.

— Păi, o să aflăm la periheliu, nu-i aşa?

— Exact. O să aflăm la periheliu.

După ce Boris Rodrigo plecă, Norton chemă puntea de comandă şi eliberă autorizaţia necesară. Considera că rezolvase corespunzător chestiunea şi în plus, dacă Boris avea dreptate...

Poate că-şi sporise astfel şansele să se numere printre mântuiţi!

21. DUPĂ FURTUNĂ

Plutind prin coridorul acum familiar al complexului ecluzei Alfa, Norton se întreba dacă nu cumva nerăbdarea învinsese prudenţa. Aşteptaseră patruzeci şi opt de ore la bordul lui *Endeavour,* două zile preţioase, gata de plecare în orice clipă dacă situaţia s-ar fi arătat favorabilă. Nu se întâmplase însă nimic; instrumentele lăsate în Rama nu dezvăluiseră ceva nou. Din nefericire, camerele de luat vederi din Butuc fuseseră obturate de o ceaţă care le redusese vizibilitatea la câţiva metri, ceaţă care abia acum începuse să se risipească.

Când deschiseră, în sfârşit, ultima uşă a ecluzei şi înaintară în păienjenişul de corzi ajutătoare din jurul Butucului, primul lucru care-i atrase atenţia comandantului fu schimbarea nuanţei luminii. Nu mai era albastru ţipător, ci unul mult mai pastelat şi mai blând, amintindu-i de o zi senină pe Pământ.

Privi în lungul axei cilindrului şi nu zări decât un tunel alb, strălucitor şi lipsit de particularităţi, continuând până la piscurile ciudate ale Polului Sud. Interiorul lui Rama era complet acoperit de nori, fără vreo spărtură. Stratul superior se preciza destul de bine; forma un cilindru mai mic în interiorul celuilalt, în mişcare, lăsând complet gol un miez central, larg de cinci-şase kilometri, cu excepţia câtorva fuioare împrăştiate de Cirus.

Tubul imens de nori era luminat pe dedesubt de cei şase sori

artificiali. Poziţia celor de pe continentul nordic era limpede definită prin benzi difuze de lumină, însă ceilalţi trei, situaţi pe malul opus al oceanului, se contopeau laolaltă într-o singură fâşie strălucitoare.

„Ce se întâmplă jos, sub norii aceia?” se întreba Norton. Cel puţin, furtuna care-i dispusese simetric în jurul axei se potolise. Dacă nu-i aşteptau alte surprize, puteau coborî în siguranţă.

Părea normal ca în explorare să folosească aceeaşi echipă ce pătrunsese pentru prima dată mai adânc în Rama. Ca toţi membrii echipajului, sergentul Myron avea în prezent o condiţie fizică perfectă, corespunzătoare pretenţiilor medicului-şef. Susţinea chiar, cu o sinceritate convingătoare, că nu avea să mai poarte niciodată uniforma veche.

Privindu-i pe Myron, Mercer şi Calvert, „înotând” relaxaţi şi cu rapiditate în josul punţii, Norton se gândi cât de mult se schimbase situaţia. Prima oară coborâseră în beznă şi frig; acum îi întâmpinau lumina şi căldura. În toate explorările anterioare, fuseseră convinşi că Rama era mort. Situaţia putea să fi rămas adevărată în sensul biologic al cuvântului, totuşi ceva se mişca, iar expresia lui Boris Rodrigo era la fel de bună ca oricare alta: spiritul lui Rama se deşteptase.

Când ajunseră la platforma de la capătul punţii şi se pregătiră să coboare pe scară, Mercer făcu obişnuita analiză a atmosferei. Existau lucruri pe care nu le considera niciodată absolut sigure. Se ştia că şi atunci când cei din jurul lui respirau perfect fără tub de oxigen, el se oprise să testeze aerul înainte de a-şi scoate casca. Întrebat în legătură cu acest aspect, Mercer răspunsese: „Simţurile omului nu sunt prea exacte. Zici că nu ai nimic şi te prăbuşeşti în minutul următor.”

Îşi privi aparatul şi exclamă:

— La naiba!

— Ce s-a-ntâmplat? se auzi vocea lui Calvert.

— S-a dereglat… arată prea mult. Ciudat, nu mi s-a mai întâmplat niciodată. Îl verific pe circuitul oxigenului din cască.

Conectă micuţul analizor de oxigen la supapa de control a căştii şi rămase tăcut. Tovarăşii săi îl priviră de-a dreptul îngrijoraţi; ceea ce-l tulbura pe Karl trebuia să fie luat în serios.

Mercer deconectă analizorul, testă din nou atmosfera, apoi chemă Controlul:

— Şefu’! Vrei să-mi faci o determinare de oxigen?

Urmă o pauză mai lungă decât ar fi fost necesar, după care Norton răspunse:

— Cred că s-a stricat analizorul.

Mercer zâmbi larg.

— Indică peste cincizeci la sută, nu-i aşa?

— Da, ce să însemne?

— Înseamnă că ne putem scoate toţii căştile. Nu-i aşa că-i bine?

— Nu sunt sigur, replică Norton, imitând sarcasmul vocii lui Mercer. E prea frumos ca să fie adevărat.

Nu trebuia să mai adauge nimic. Ca toţi astronauţii, comandantul Norton suspecta cel mai mult lucrurile prea frumoase.

Mercer întredeschise viziera căştii şi adulmecă prudent. Pentru întâia oară la altitudinea aceea, aerul era perfect respirabil. Dispăruse mirosul de stătut, la fel şi uscăciunea excesivă care provocase cândva necazuri respiratorii. Umiditatea atinsese un uimitor optzeci la sută, cauza principală fiind, neîndoielnic, dezgheţul oceanului. Aerul era umed, totuşi plăcut. „Pare o seară de vară pe un ţărm tropical”, gândi Mercer. Climatul din interiorul lui Rama se îmbunătăţise în mod considerabil în ultimele câteva zile…

Dar de ce? Creşterea umidităţii nu reprezenta un mister; mai dificil era de explicat creşterea bruscă a procentului de oxigen.

Continuând coborârea, Mercer începu o serie întreagă de calcule mintale. Până la intrarea în stratul de nori, nu ajunsese încă la un rezultat satisfăcător.

Pătrunderea în stratul acela fu extrem de spectaculoasă prin rapiditatea ei. Lunecau în jos prin aerul limpede, strângând în palme metalul lustruit al balustradei, ca să nu capete o viteză prea mare în regiunea cu o gravitaţie la sfertul celei terestre. Apoi, brusc, se treziră înconjuraţi de o ceaţă lăptoasă şi orbitoare, care limita vizibilitatea la câţiva metri. Mercer frână atât de rapid încât Calvert aproape se ciocni de el. Myron chiar îl *izbi* pe Calvert, cât pe ce să-l arunce de pe balustradă.

— Uşurel, făcu Mercer. Păstraţi între voi o distanţă suficientă pentru a menţine contactul vizual. Şi controlaţi permanent viteza, în caz că voi fi obligat să mă opresc pe neaşteptate.

Continuară să lunece prin ceaţă într-o tăcere ireală. Calvert abia îl zărea pe Mercer, ca pe o umbră vagă la zece metri

înainte, iar când privi înapoi, Myron se găsea cam la aceeaşi distanţă în urma sa. Într-un fel, părea parcă şi mai straniu decât la coborârea în bezna groasă a nopţii ramane. Cel puţin atunci razele proiectoarelor dezvăluiseră ce se afla în faţă. *Acum* însă încerca senzaţia că plonjează într-un ocean tulbure.

Era imposibil de apreciat cât coborâseră. Calvert bănuia că se apropiau de al patrulea nivel, când Mercer frână din nou. După ce se strânseră laolaltă, le şopti:

— Fiţi atenţi! N-auziţi nimic?

— Ba da, replică Myron după un minut. Pare să fie vântul.

Calvert nu era tot atât de sigur. Răsuci capul înainte şi înapoi, căutând să localizeze sursa murmurului slab ce ajunsese până la ei prin ceaţă, apoi renunţă.

Lunecară mai departe, ajungând la nivelul patru şi porniră spre al cincilea. Între timp sunetul se înteţise, devenind tot mai familiar. Se aflau la jumătatea celei de-a patra scări, când Myron strigă:

— Îl recunoaşteţi acum?

L-ar fi identificat de mult, dar nu era un zgomot care să fi fost asociat vreodată cu altă lume decât Pământul. Din ceaţă, dintr-un loc a cărui depărtare nu putea fi estimată, se auzea uruitul constant unei cascade.

După câteva minute, plafonul de nori se întrerupse la fel de brusc pe cât începuse. Ieşiră în strălucirea orbitoare a zilei ramane, scânteind şi mai puternic sub lumina reflectată de norii joşi. Apăruse familiara câmpie curbă, acum mult mai accesibilă minţii şi simţurilor, căci nu se mai zărea întreaga ei curbură. Nu le venea greu să-şi imagineze că priveau în lungul unei văi largi, iar curbura verticală a oceanului se îndrepta de fapt *spre exterior.*

Poposiră pe a cincea şi ultima platformă, raportară străpungerea norilor şi priviră atenţi în jur. Din câte îşi puteau da seama, pe câmpie nu se schimbase nimic. Aici sus însă, pe domul nordic, Rama le oferea cu totul altă imagine.

Aici se afla originea zgomotului auzit. Coborând parcă din nori, la trei-patru kilometri distanţă se găsea o cascadă. Rămaseră minute întregi privind-o în tăcere, aproape fără să-şi creadă ochilor. Logica le spunea că într-o lume care se rotea, nici un obiect nu s-ar fi deplasat în cădere după o linie dreaptă; totuşi exista ceva teribil de straniu într-o cascadă curbă,

arcuindu-se şi oprindu-se la mulţi kilometri depărtare de punctul aflat imediat sub sursă…

— Dacă Galileo s-ar fi născut aici, rosti în cele din urmă Mercer, ar fi înnebunit formulând legile dinamicii.

— Eu unul credeam că le cunosc şi oricum înnebunesc. Pe tine nu te deranjează, expertule? făcu Calvert.

— De ce? replică sergentul Myron. Reprezintă o demonstraţie perfectă a efectului Coriolis. Aş vrea să-l pot prezenta studenţilor.

Mercer studia gânditor banda Oceanului Cilindric.

— Aţi observat ce s-a întâmplat cu apa? spuse în cele din urmă.

— Păi… nu mai e albastră. Are o culoare verde, ca de mazăre. Ce înseamnă oare?

— Poate acelaşi lucru ca şi pe Pământ. Laura a denumit Oceanul „o supă organică aşteptând să fie trezită la viaţă”. Poate că exact asta s-a întâmplat.

— În două zile?! Pe Pământ au fost necesare milioane de ani.

— Trei sute şaptezeci şi cinci de milioane, după ultimele teorii. Deci *de acolo* provine oxigenul. Rama a trecut prin stadiul anaerob şi a ajuns la plantele cu fotosinteză… în circa patruzeci şi opt de ore. Mă întreb unde va ajunge mâine?

22. NAVIGÂND PE OCEANUL CILINDRIC

La picioarele scării îi aştepta încă o surpriză. La început se părea că prin tabără trecuse cineva, răsturnând echipamentul, ba chiar luând obiecte mici şi ducându-le mai departe. După o examinare rapidă, neliniştea iniţială fu înlocuită de o nemulţumire stânjenitoare.

Vinovat era doar vântul. Deşi înainte de plecare ancoraseră toate obiectele, unele funii cedaseră, probabil în urma unor rafale extrem de puternice. Abia în câteva zile aveau să reuşească să adune toate lucrurile împrăştiate.

Altminteri nu se observau schimbări deosebite. Acum, când trecuseră furtunile efemere ale primăverii, liniştea obişnuită a lui Rama revenise. Iar la marginea câmpiei se găsea un ocean calm, aşteptându-şi cea dintâi ambarcaţiune după un milion de ani.

— O navă nouă n-ar trebui botezată cu o sticlă de şampanie?

— Chiar dacă am avea aşa ceva la bord, n-aş permite o astfel de risipă criminală. Oricum, este prea târziu. E deja lansată.

— Cel puţin pluteşte. Ai câştigat pariul, Jimmy, plătesc când ne întoarcem pe Pământ.

— Să-i punem şi un nume. Aveţi vreo idee?

Subiectul comentariilor puţin măgulitoare sălta lângă treptele ce coborau în Oceanul Cilindric. O plută mică, construită din şase butoaie goale, fixate laolaltă de o ramă uşoară de metal. Construcţia, asamblarea în Tabăra Alfa şi transportul pe roţi demontabile cale de peste zece kilometri de câmpie, concentraseră eforturile întregului echipaj vreme de câteva zile. Un pariu ce ar fi fost bine să fie câştigat.

Iar trofeul justifica riscurile. Turnurile enigmatice ale New York-ului, sclipind în lumina lipsită de umbre, la cinci kilometri depărtare, îi atrăseseră încă de la intrarea în Rama. Nimeni nu punea la îndoială faptul că oraşul acela, sau orice ar fi fost el, constituia adevărata inimă a lumii interioare. Trebuiau să ajungă în New York, chiar dacă după aceea n-aveau să mai reuşească nimic altceva.

— Tot nu i-am pus un nume. Căpitane, ce spui?

Norton râse, după care deveni brusc serios.

— Am eu un nume. Spuneţi-i *Resolution.*

— De ce?

— A fost una din corăbiile lui Cook. Este un nume bun... să aibă parte de el.

Urmă o tăcere, apoi sergentul Barnes, responsabila principală a ambarcaţiei, solicită trei voluntari. Toţi cei prezenţi ridicară mâinile.

— Îmi pare rău, avem doar patru veste de salvare. Boris, Jimmy, Pieter, voi aţi mai navigat cândva. Haideţi s-o-ncercăm!

Nimeni nu considera câtuşi de puţin ciudat ca un sergent din executiv să prea conducerea operaţiunilor. Ruby Barnes poseda singurul certificat de marinar de la bord şi argumentul era decisiv. Condusese trimarane de cursă în Pacific şi, aparent, câţiva kilometri de apă complet liniştită n-aveau să-i solicite mult aptitudinile.

Din clipa în care văzuse oceanul, Ruby hotărâse să execute traversarea. De mii de ani de când omul se luptase cu apele planetei sale, nici un matelot nu întâlnise vreodată ceva mai neobişnuit. În ultimele zile, un refren obsedant îi invadase

mintea: „Navigând pe Oceanul Cilindric…” Ei bine, exact asta voia să facă.

Pasagerii îşi ocupară locurile pe banchetele improvizate, iar Ruby porni demarorul. Motorul de douăzeci de kilowaţi începu să toarcă, lanţurile de transmisie scrâşniră şi *Resolution* ţâşni înainte în uralele spectatorilor.

Ruby sperase să atingă cincisprezece kilometri pe oră cu încărcătura aceea, deşi s-ar fi mulţumit cu oricât peste cinci noduri. Cronometră o cursă de o jumătate de kilometru de-a lungul ţărmului, dus şi întors, în cinci minute şi jumătate. Ţinând seama şi de timpul pierdut cu virajele, însemna o viteză de doisprezece kilometri pe oră; putea fi mulţumită.

Fără motor, dar cu trei oameni energici în ajutorul vâslei ei mai pricepute, Ruby ar fi atins un sfert din viteza respectivă. Aşadar, chiar în eventualitatea unei defecţiuni, puteau reveni pe ţărm în câteva ore. Acumulatorii de mare capacitate asigurau suficientă energie să ocolească întreg Rama. Pentru siguranţă, încărcaseră alţi doi acumulatori de rezervă, iar acum, cu ceaţa complet ridicată, până şi un marinar prudent ca Ruby ar fi pornit la drum fără busolă. Păşi pe ţărm şi salută, amuzându-se:

— Cursa-test a lui *Resolution* s-a încheiat cu succes, domnule căpitan. Aşteptăm instrucţiuni.

— Perfect… amirale. Când puteţi s-o luaţi din loc?

— Imediat după ce încărcăm proviziile şi căpitănia portului ne dă plecarea.

— Atunci, mâine în zori.

— Am înţeles, să trăiţi!

Pe o hartă, cinci kilometri de ocean nu pare o distanţă mare; dar pe apă, lucrurile se schimbă. Călătoreau de numai zece minute şi ţărmul înalt de cincizeci de metri al continentului nordic arăta deja surprinzător de îndepărtat. Totuşi New York-ul nu părea deloc mai aproape…

Cu toate acestea, navigatorii nu erau atenţi la maluri; continuau să fie fascinaţi de minunile oceanului. Nu mai schimbau nici glumele nervoase ce punctaseră începutul călătoriei; experienţa inedită îi copleşea.

Norton medită că de fiecare dată când simţise că se obişnuise cu Rama, acesta scotea la iveală noi surprize. În timp ce *Resolution* înainta bâzâind monoton, avea impresia că erau

prinşi la baza unui val uriaş, care se curba de ambele părţi până devenea vertical, se înălţa, iar cele două flancuri se uneau într-un arc lichid la şaisprezece kilometri deasupra capetelor lor. În ciuda raţiunii şi logicii, nici unul dintre exploratori nu reuşea să-şi alunge impresia că, în orice clipă, acele milioane de tone de apă se puteau prăbuşi din cer.

Totuşi, se simţeau mai degrabă surescitaţi; era numai iluzia unui pericol, fără să fie *real.* Desigur, doar dacă oceanul însuşi n-avea să ofere surprize.

Ceea ce părea o posibilitate distinctă, deoarece, aşa cum bănuise Mercer, apa prinsese acum viaţă. Fiecare strop conţinea mii de microorganisme sferice, unicelulare, similare cu primele forme de plancton existente în mările şi oceanele Pământului.

Prezentau însă unele diferenţe bizare. Nu aveau nuclee, nici multe alte componente minime pentru formele de viaţă terestre cele mai primitive. Deşi Laura Ernst – acum nu doar medic al navei, ci şi cercetător ştiinţific – dovedise în mod clar că oxigenul era produs de microorganisme, acestea erau insuficiente pentru a justifica modificarea atmosferei. Ar fi trebuit să fie nu de ordinul miilor, ci al miliardelor.

După un timp, Laura descoperi că numărul lor scădea rapid şi că, probabil, fusese mult mai mare în cursul primelor ore ale zorilor lui Rama. Părea că avusese loc o explozie de viaţă care recapitulase istoria timpurie a Pământului la o scară temporală redusă de un trilion de ori. Iar acum se epuizase; microorganismele plutitoare se dezintegrau, eliberând compuşii chimici înapoi în ocean.

— Dacă veţi fi nevoiţi să înotaţi, îi prevenise ea pe marinari, ţineţi gura închisă. Câteva picături nu înseamnă mare lucru… dacă le scuipaţi imediat. Dar toate sărurile acelea organo-metalice, laolaltă, dau o concentrare destul de toxică şi n-am chef să caut antidotul.

Din fericire, primejdia menţionată nu se arăta a fi posibilă. *Resolution* putea pluti chiar dacă două dintre butoaie erau găurite (aflând aceasta, Joe Calvert murmurase sumbru: „Amintiţi-vă de *Titanic*!”). Şi chiar dacă avea să se scufunde, vestele de salvare, grosolane dar eficiente, urmau să le ţină capetele deasupra apei. În plus, deşi îi avertizase în mod sever, Laura nu credea că o imersiune de câteva clipe în ocean putea fi fatală. Fireşte, nici n-o recomanda.

După douăzeci de minute de înaintare, New York-ul nu mai constituia o insulă îndepărtată. Căpătase dimensiunile unui loc real şi detaliile întrezărite doar prin telescop sau pe fotografii mărite, apăreau în prezent ca structuri masive şi solide. Se ştia deja că „oraşul”, ca majoritatea elementelor ramane, era triplat: consta din trei complexe, sau suprastructuri, identice şi circulare, înălţându-se pe o fundaţie prelungă şi ovală. Fotografiile făcute din Butuc indicaseră că fiece complex se diviza la rândul său în trei sectoare egale, aidoma unui tort tăiat în felii de 120 grade, Amănuntul respectiv urma să simplifice mult sarcina exploratorilor: cercetarea celei de-a noua părţi din New York ar fi fost suficientă pentru a-l cunoaşte complet. Dar şi în acele condiţii, munca urma să fie extenuantă. Însemna cercetarea a minim un kilometru pătrat de clădiri şi maşinării, dintre care unele se ridicau la sute de metri înălţime.

Se părea că ramanii duseseră arta multiplicării cu trei la un înalt grad de perfecţiune. Faptul îl demonstrau sistemul de ecluze, scările Butucului și sorii artificiali. Iar acolo unde fusese într-adevăr nevoie, făcuseră chiar şi pasul următor. New York-ul constituia un exemplu de ridicare la putere a lui trei.

Ruby îndreptă ambarcaţiunea către complexul central; de aici, un şir de trepte urca din ocean până în vârful peretelui, ori zidului ce înconjura insula. Exista chiar şi o dană, convenabil plasată, unde se putea ancora pluta. Zărind-o, Ruby deveni şi mai agitată. N-avea să se oprească până când nu găsea una dintre navele utilizate de ramani la navigaţia pe acel ocean extraordinar.

Norton hotărâse să debarce primul; îşi privi tovarăşii şi le spuse:

— Aşteptaţi aici, pe plută, până ajung în vârful zidului. Când o să flutur din mână, să mă urmeze Pieter şi Boris. Tu, Ruby, rămâi la cârmă, ca la nevoie să putem pleca imediat. Dacă mi se întâmplă ceva, îi raportaţi lui Karl şi executaţi instrucţiunile sale. Acţionaţi după cum credeţi de cuviinţă... dar fără acte de eroism. Limpede?

— Da, şefu’. Baftă!

Comandantul nu credea de fapt în noroc. Nu se avânta niciodată într-o situaţie, până nu analiza toţi factorii implicaţi şi nu asigura o cale de retragere. Din nou însă, Rama îl forţa să-şi încalce regulile atât de bine stabilite. Aici, aproape fiecare factor

era necunoscut – aşa cum, cu trei secole şi jumătate în urmă, Pacificul şi Marea Barieră de Corali fuseseră necunoscute eroului său... Da, va avea nevoie de toată bafta posibilă care nu era folosită prin apropiere.

Scara era pur şi simplu un duplicat al celei de pe ţărmul opus al oceanului; cu certitudine, cei rămaşi acolo îi priveau acum prin teleobiective. Şi-i priveau în „linie dreaptă”, deoarece în acea singură direcţie paralelă cu axa lui Rama, oceanul era într-adevăr orizontal. Curiozitatea făcea să fie singura masă lichidă din Univers despre care se putea spune asta; pe toate celelalte lumi, orice mare, ocean ori lac trebuia să urmeze suprafaţa sferică cu o curbură egală în orice direcţie.

— Sunt aproape de vârf, rosti el pentru urechea electronică de înregistrare şi pentru secundul care-l asculta atent, la cinci kilometri depărtare. Continuă să fie linişte... radiaţie normală. Ţin contorul deasupra capului, în caz că peretele acţionează ca un scut protector. Iar dacă de partea cealaltă există ceva ostil, va trage întâi în aparat.

Glumea, desigur. Totuşi, de ce să rişte când era atât de uşor să fie prudent?

Când sui ultima treaptă, constată că parapetul avea o lăţime de vreo zece metri. În partea interioară, o serie alternativă de rampe şi scări cobora până la nivelul principal al oraşului, aflat cu douăzeci de metri mai jos. De fapt, Norton se găsea pe un zid înalt, înconjurând complet New York-ul şi oferindu-i o imagine panoramică.

Complexitatea peisajului era de-a dreptul uluitoare, iar primul său gest fu să facă un tur complet şi lent cu aparatul de filmat. După aceea, flutură din braţ către spectatori şi transmise dincolo de ocean:

— Nici un semn de activitate, totu-i liniştit. Urcaţi... începem explorarea.

23. NEW YORK, RAMA

Nu era un oraş, ci o maşină. Norton trase această concluzie după aproximativ zece minute şi nu găsi nici un motiv să şi-o schimbe după ce traversară insula. Un oraş, indiferent de natura locuitorilor săi, trebuia să ofere o formă oarecare de adăpost. Aici însă nu exista aşa ceva, poate doar în subteran. Iar în cazul acela, unde erau intrările, scările, lifturile? Nu descoperise nici

măcar echivalentul unei simple uşi…

Analogia cea mai apropiată cu Pământul era o uzină chimică gigantică. Totuşi, aici nu se aflau depozite de materii prime, nici semne ale unui sistem de transport care să le asigure deplasarea. În plus, comandantul nu-şi putea imagina pe unde ar fi ieşit produsele finite, fără să mai pomenească de natura acelor produse. Totul părea enigmatic şi frustrant.

— Cine are chef să ghicească? se adresă el în final ascultătorilor săi. Dacă e o fabrică, ce produce? De unde se aprovizionează?

— Am o idee, şefu', opină Karl Mercer de pe malul celălalt. Dacă foloseşte oceanul? După cum afirmă doamna doctor, conţine cam tot ce ne-ar putea trece prin minte.

Răspunsul era plauzibil şi Norton se gândise deja la el. Poate că existau conducte îngropate până la ocean, de fapt aşa şi *trebuia* să fie, deoarece orice uzină chimică are nevoie de mari cantităţi de apă. Nu credea însă în răspunsuri plauzibile; de cele mai multe ori se dovedeau eronate.

— Ideea este bună, Karl, însă ce face New York-ul cu apa asta?

Un răstimp, nimeni de pe navă, Butuc sau câmpia nordică nu răspunse. Apoi se auzi un glas neaşteptat:

— Simplu, şefu'. Numai c-o să râdeţi de mine.

— Nu, Ravi, nu vom râde. Spune.

În mod normal, sergentul Ravi mcandrews, steward-şef şi îngrijitor al cimpilor, reprezenta ultima persoană din navă care ar fi intervenit într-o discuţie tehnică. Coeficientul său de inteligenţă era modest, iar cunoştinţele de specialitate minime, ceea ce nu însemna că ar fi fost mărginit. Poseda un soi de isteţime nativă respectată de toţi.

— Păi, dacă-i o uzină, şefu', poate că oceanul îi asigură materiile prime… la urma urmei, aşa s-a întâmplat şi pe Pământ, deşi în alte moduri… Eu cred că New York e o uzină de fabricat… ramani.

Undeva, cineva pufni, însă amuţi la fel de repede, înainte să fie recunoscut.

— Ştii, Ravi, rosti în cele din urmă Norton, teoria ta este îndeajuns de trăsnită ca să fie adevărată. Şi nu sunt deloc sigur c-aş vrea s-o văd testată… cel puţin până ne întoarcem la ţărm.

New York-ul acesta celest era tot atât de întins ca şi insula

Manhattan, însă geometria lui diferea total. Existau prea puţine drumuri drepte, fiind un labirint de arce scurte, concentrice, conectate prin segmente de raze. Din fericire, în interiorul lui Rama era imposibil să te rătăceşti; o singură privire aruncată spre cer ajungea la stabilirea axei nord-sud a lumii cilindrice.

La aproape fiecare intersecţie, exploratorii se opriră pentru filmări panoramice. Când sutele de filme aveau să fie sortate, urma să înceapă munca migăloasă, dar exactă, de reconstituire la scară a oraşului. Norton bănuia că mozaicul rezultat avea să le dea de lucru savanţilor vreme de generaţii.

Faţă de câmpie, aici părea şi mai greu să te obişnuieşti cu liniştea. Un oraş-maşină ar fi trebuit să producă zgomot; nu se auzea însă nici cel mai slab zumzet electric, sau fâşâit mecanic. De câteva ori Norton îşi lipi urechea de sol şi de peretele vreuneia din clădiri, ascultând atent. Auzi doar zvâcnetul propriului sânge.

Maşinile dormeau, nici măcar nu ticăiau. Aveau oare să se mai deştepte vreodată, şi atunci în ce scop? Ca de obicei, totul se găsea în stare perfectă. Era uşor să te convingi că închiderea unui singur circuit, într-un calculator răbdător şi ascuns, putea reînvia totul.

Ajunşi în capătul opus al oraşului, escaladară parapetul înconjurător şi priviră sudul oceanului. Norton se uită îndelung la ţărmul înalt de cinci sute de metri ce ascundea aproape jumătate din Rama şi, judecând după investigaţiile prin telescop, jumătatea mai complexă şi mai puţin vizibilă. Din punctul acela, se vedea ca o dungă continuă, neagră şi ameninţătoare, semănând cu un zid de închisoare în jurul unui continent. Nicăieri pe întreaga circumferinţă nu se zăreau trepte, sau alte căi de acces.

Se întrebă cum ajungeau ramanii din New York pe malul sudic. Poate că exista un sistem de transport subteran, pe dedesubtul oceanului. De asemenea, poate că aveau şi aparate zburătoare; oraşul număra multe zone descoperite, utilizabile pentru asolizare. Descoperirea unui vehicul raman ar fi marcat un pas important, mai cu seamă dacă reuşeau să-l folosească. (Putea însă oare o sursă de energie să funcţioneze după câteva sute de mii de ani?) O serie de clădiri aduceau a hangare ori garaje, dar toate erau netede şi lipsite de deschideri în pereţi, parcă turnate. „Mai devreme sau mai târziu vom fi nevoiţi să

folosim explozivi şi raze laser”, îşi spuse Norton cu o grimasă întipărită pe chip, deşi era hotărât să amâne până în ultima clipă o astfel de decizie.

Lipsa de hotărâre în utilizarea forţei brute era cauzată parţial de mândrie şi parţial de teamă. Nu dorea să se poarte aidoma unui barbar tehnologic, distrugând ceea ce nu înţelegea. La urma urmei, era un musafir nepoftit şi trebuia să se comporte ca atare.

În privinţa spaimei, poate termenul era cam dur; „precauţie“ ar fi fost mai potrivit. Ramanii dovedeau că se gândiseră la toate posibilităţile; nu era nerăbdător să afle ce măsuri de siguranţă îşi luaseră pentru apărarea proprietăţii. Când avea să revină pe ţărmul de plecare, o va face cu mâinile goale.

24. LIBELULA

Locotenentul James Pak era cel mai tânăr ofiţer de la bordul lui *Endeavour* şi se afla abia la a patra misiune dincolo de orbita circumterestră. Era ambiţios şi în curând avea să fie avansat. Totuşi încălcase serios regulamentul şi aceasta îl determinase să rămână multă vreme pe gânduri.

Era riscant. Dacă dădea greş, urma să aibă necazuri serioase. Îşi juca nu numai cariera, ci şi propriul gât. Dacă reuşea însă devenea erou. În cele din urmă, îl convinseră nu argumentele respective, ci ideea că dacă nu încerca şi-ar fi petrecut restul vieţii regretând acea ultimă ocazie. Totuşi mai ezita, atunci când îi solicită comandantului o întrevedere personală.

„Ce-o mai fi *acum*?” se întrebă Norton, cercetând expresia nesigură de pe chipul tânărului. Îşi amintea de discuţia delicată cu Boris Rodrigo; nu, de-astă dată n-avea să fie vorba de acelaşi lucru. Cu siguranţă, Jimmy nu era tipul de persoană religioasă; majoritatea timpului liber şi-l petrecea satisfăcându-şi, preferabil simultan, cele două pasiuni: sportul şi sexul.

Nu putea fi vorba despre cea dintâi şi spera că nici despre a doua. Norton avusese parte de majoritatea problemelor cu care un ofiţer de comandă se putea confrunta în departamentul său, exceptând-o pe cea clasică a unei naşteri neprogramate în timpul unei misiuni. Deşi o asemenea situaţie făcea subiectul unor nenumărate glume, ea n-avusese încă loc, deşi era doar o chestiune de timp.

— Ia zi, Jimmy, despre ce-i vorba?

— Am o idee, domnule comandant. Ştiu cum să ajung pe continentul sudic… până la Polul Sud!

— Te ascult. Cum vrei să procedezi?

— Ăăă… să zbor până acolo.

— Jimmy, am primit până acum cinci propuneri diferite, fără să pun la socoteală aiurelile transmise de pe Pământ. Ne-am gândit să adaptăm propulsoarele de la costumele noastre spaţiale, dar frecarea cu aerul le-ar reduce mult randamentul. Combustibilul s-ar termina după numai zece kilometri.

— Ştiu asta. Am însă o soluţie.

Atitudinea locotenentului era un amestec curios de încredere absolută şi nervozitate abia stăpânită. Norton fu de-a dreptul uluit; ce-l îngrijora pe puşti? îşi cunoştea desigur comandantul ca să ştie că nu lua niciodată în derâdere propunerile prezentate.

— Continuă. Dacă ai dreptate, voi avea grijă ca avansarea ta să fie retroactivă.

Gluma, jumătate promisiune, nu avu efectul scontat. Jimmy zâmbi crispat, îşi căută de câteva ori cuvintele, apoi se hotărî să abordeze indirect subiectul.

— Comandante, ştii că anul trecut am participat la Olimpicele Selenare.

— Bineînţeles. Îmi pare rău că n-ai câştigat.

— Echipamentul a fost de vină… bănuiesc ce s-a întâmplat. Am pe Marte nişte prieteni care lucrează în secret la perfecţionarea lui. Vrem să-i surprindem pe toţi.

— Pe Marte? N-am ştiut că…

— Nu-i un grup numeros. Acolo sportul reprezintă încă o noutate, câteva încercări timide în Sportdomul Xante. Însă pe Marte se găsesc cei mai buni experţi în aerodinamică din sistemul solar. Dacă poţi zbura în atmosfera *de acolo,* atunci poţi zbura oriunde. M-am gândit că dacă marţienii sunt capabili să construiască o maşină bună, ea va avea rezultate *extraordinare* pe Lună, unde gravitaţia e de două ori mai scăzută.

— Mi se pare logic… dar cu ce ne ajută asta pe noi?

Norton începuse să ghicească, însă voia să-i ofere o frânghie cât mai lungă ofiţerului.

— Păi, m-am cuplat cu nişte prieteni din Lowell City, care au construit un aparat de zbor pentru acrobaţii, prevăzut cu nişte

chestii absolut unice. În condiţiile gravitaţiei lunare, sub domul olimpic, va face senzaţie.

— Şi o medalie de aur.

— Aşa sper.

— Să vedem dacă-ţi urmez corect şirul raţionamentelor. Un vehicul aerian care poate participa la Olimpicele Lunare, la 0,15 *g,* s-ar comporta şi mai grozav în interiorul lui Rama, unde nu există deloc forţă gravitaţională. Ai zbura cu el în lungul axei, de la Polul Nord la Sud, şi după aceea înapoi.

— Exact… şi cu mare uşurinţă. Drumul, numai dus, ar dura trei ore de zbor continuu. Bineînţeles, mă pot odihni oricând, doar să rămân în apropierea axei.

— Este o idee strălucită şi te felicit. Păcat că bicicletele aeriene nu fac parte din echipamentul standard al Cercetării Cosmice.

Jimmy întâmpina dificultăţi în a-şi găsi cuvintele. Deschise gura de câteva ori, fără să emită vreun sunet.

— În regulă, Jimmy. Dintr-un interes morbid şi numai pentru consemnarea din jurnal, cum ai reuşit s-o strecori la bord?

— Ăăă… „Echipament Recreativ”.

— Măcar nu-i o minciună. Ce greutate are?

— Numai douăzeci de kilograme…

— *Numai*! Noroc că nu-i atât de rău pe cât crezusem. De fapt, sunt uluit că o bicicletă poate fi atât de uşoară.

— Au existat modele şi de cincisprezece kilograme, dar erau prea fragile şi de obicei se rupeau în timpul virajelor. Dar *Libelula* nu-i ameninţată de aşa ceva. După cum v-am spus, e special prevăzută pentru acrobaţii aeriene.

— *Libelula…* frumos nume. Ia spune-mi, cum ai de gând s-o foloseşti? După aceea voi decide dacă te aşteaptă avansarea, sau curtea marţială. Ori amândouă.

25. PRIMUL ZBOR

Cu siguranţă, *Libelula* era un nume potrivit. Aripile lungi, ascuţite la vârf, păreau invizibile. Doar când lumina cădea pe ele sub anumite unghiuri, se refracta în irizări de curcubee. Se părea că o structură delicată de secţiuni aerodinamice fusese învelită într-o peliculă de săpun; învelişul aparatului era o peliculă organică, groasă de numai câteva molecule, totuşi suficient de rezistentă ca să controleze şi să dirijeze mişcările

unui curent de aer la viteza de cincizeci de kilometri pe oră.

Pilotul, în acelaşi timp forţa motrice şi sistemul de direcţie, şedea pe un scaun îngust plasat în centrul de greutate, într-o poziţie semiînclinată pentru a micşora frecarea cu aerul. Pilotarea se făcea cu o singură manşă, care se putea deplasa înainte şi înapoi, la dreapta şi la stânga. Unicul „instrument de bord“ îl reprezenta un fir cu plumb legat de bordul de atac, indicând direcţia relativă a vântului.

O dată ce aparatul fusese montat în Butuc, Jimmy Pak nu mai permise nimănui să-l atingă. O manevră stângace putea rupe una din componentele structurale monofibrilare, iar aripile sclipitoare atrăgeau aproape irezistibil degetele curioase. Era greu de crezut că acolo exista *într-adevăr* ceva…

Privindu-l pe Jimmy cocoţat pe scaun, comandantul căzu pe gânduri. Dacă una dintre contrafişele de grosimea unei sârme plesnea de cealaltă parte a Oceanului Cilindric, Jimmy n-ar mai fi avut cum să se întoarcă, chiar dacă reuşea să asolizeze nevătămat. În plus, încălcau una dintre cele mai rigide reguli ale explorării spaţiale; un om pleca *neînsoţit* într-un teritoriu străin, dincolo de orice posibilitate de ajutor. Singura consolare o constituia faptul că tot timpul urmau să aibă atât contact radio, cât şi vizual. Dacă tânărul ar fi avut ghinionul unui accident, ceilalţi ar fi ştiut exact despre ce fusese vorba.

Ocazia era însă prea bună ca să fie ratată. Dacă ar fi crezut în soartă sau destin, ar fi însemnat să provoace zeii înşişi, neglijând unica şansă pe care o aveau de a ajunge vreodată în capătul opus al lui Rama, pentru a vedea de aproape misterele Polului Sud. Jimmy ştia la ce să se aştepte mai bine decât oricare altul. Considera că e exact genul de risc ce trebuia asumat; dacă eşua, acesta îi fusese ghinionul. Nu poţi câştiga întotdeauna…

— Ascultă-mă, Jimmy, îl dăscăli medicul-şef. Este foarte important să nu te extenuezi. Nu uita: aici, în axă, nivelul de oxigen continuă să fie foarte scăzut. Dacă ai senzaţii de sufocare, opreşte-te şi hiperventilează-te pentru treizeci de secunde, nu mai mult!

Jimmy încuviinţă absent, testând comenzile. Întregul ansamblu al cârmei-profundor, formând un singur bloc deasupra lonjeronului, la cinci metri înapoia carlingii rudimentare, începu să se răsucească. Apoi eleroanele ca nişte flapsuri, situate la

jumătatea aripilor, se mişcară alternativ în sus şi-n jos.

— Vrei să-i fac vânt elicei? întrebă Joe Calvert, nereuşind să-şi stăpânească amintirile din filmele de război, vechi de două sute de ani. Aprindere! Contact!

Probabil nimeni, cu excepţia lui Jimmy, nu ştia despre ce-i vorba, totuşi izbuti să slăbească încordarea generală.

Foarte lent, Jimmy mişcă pedalele. Elicea fragilă şi largă de deasupra – alcătuită, aidoma aripii, dintr-un schelet delicat şi acoperit cu o peliculă sclipitoare – începu să se rotească. După câteva rotaţii, nu se mai vedea deloc şi *Libelula* porni.

Plecă drept înainte din Butuc, deplasându-se încetişor în lungul axei lui Rama. După o sută de metri, Jimmy se opri din pedalat; era straniu să vezi un vehicul evident aerodinamic atârnând nemişcat în aer. Pentru prima dată se întâmpla probabil aşa ceva, cu excepţia unor situaţii la o scară mult mai mică, în interiorul staţiilor spaţiale mari.

— Cum merge? strigă Norton.

— Răspunde bine la comenzi, dar stabilitatea-i slabă. Ştiu însă de ce: lipsa gravitaţiei. Ar fi mai bine să cobor un kilometru.

— Aşteaptă, nu-i periculos?

Pierzând din altitudine, Jimmy îşi sacrifica principalul avantaj. Atât timp cât se menţinea pe axă, el şi *Libelula* erau complet lipsiţi de greutate. Plana fără pic de efort, ba chiar putea dormi dacă ar fi avut chef. Dar imediat ce se îndepărta de linia centrală în jurul căreia se rotea Rama, ar fi reapărut pseudo-greutatea forţei centrifuge.

Dacă n-ar fi păstrat înălţimea, ar fi continuat să piardă din altitudine şi, în acelaşi timp, *să câştige greutate.* Procesul s-ar fi accelerat, sfârşind în catastrofă. Pe câmpia lui Rama, gravitaţia măsura de două ori mai mult decât cea pentru care fusese proiectată *Libelula.* Poate că Jimmy ar fi reuşit o asolizare lipsită de probleme, dar cu siguranţă n-ar mai fi decolat.

Locotenentul se gândise însă la toate lucrurile astea şi răspunse cu destulă siguranţă.

— Pot merge fără probleme la 0,1 *g.* Iar într-o atmosferă mai densă, va fi mai uşor de manevrat.

Libelula pluti lin într-o spirală leneşă, urmând linia Scării Alfa în jos, către câmpie. Din anumite unghiuri, micuţa bicicletă zburătoare era aproape invizibilă; aveai impresia că Jimmy stătea suspendat în aer, pedalând cu furie. Uneori ţâşnea cu

aproape treizeci de kilometri la oră, alteori se oprea, manevrând comenzile înainte de a accelera din nou. Era permanent atent să păstreze o distanţă sigură faţă de capătul curb al lui Rama.

În curând deveni evident că *Libelula* se descurca mult mai bine la altitudini mai joase; nu se mai rotea aleatoriu, ci se stabiliză astfel încât aripile deveniseră paralele cu şesul aflat la şapte kilometri dedesubt. Jimmy descrise câteva cercuri largi, apoi începu iarăşi să urce. Se opri în cele din urmă la câţiva metri deasupra spectatorilor săi, realizând cu stupefacţie că nu era tocmai sigur cum să coboare din năstruşnicul aparat.

— Să-ţi aruncăm o frânghie? întrebă Norton, pe jumătate serios.

— Nu, şefu'… trebuie să mă descurc singur. Dincolo nu va fi nimeni să mă ajute.

Aşteptă o vreme calculând, apoi, prin acceleraţii scurte, încercă să îndrepte *Libelula* spre Butuc. Între două impulsuri succesive, bicicleta îşi pierdea inerţia de înaintare datorită frecării. Când ajunse la numai cinci metri depărtare, iar vehiculul era aproape nemişcat, Jimmy îl părăsi. Se lăsă să plutească spre cea mai apropiată coardă de siguranţă din reţeaua Butucului şi o prinse, răsucindu-se la timp pentru a apuca bicicleta ce se apropia de el. Manevra fusese executată atât de bine încât stârni aplauze.

— Pentru *următorul* meu act… începu Joe Calvert.

Jimmy minimaliză rapid orice laudă.

— A fost jalnic, dar acum ştiu cum să procedez. Voi lua o ventuză adezivă prinsă de o coardă de douăzeci de metri lungime, să pot ancora unde doresc.

— Dă mâna încoace, Jimmy, ordonă doctoriţa, şi suflă în balonul ăsta! Vreau şi o probă de sânge. Ai avut dificultăţi respiratorii?

— Numai la altitudinea asta. Hei, pentru ce vrei sângele?

— Să-ţi măsor glicemia. Abia după aceea pot spune câtă energie ai consumat. Trebuie să ne asigurăm că ai suficientă forţă pentru misiune. Apropo, care-i recordul de rezistenţă la ciclismul aerian?

— Două ore, douăzeci şi cinci de minute şi 3,6 secunde. Pe Lună, bineînţeles, un circuit de doi kilometri în Domul Olimpic.

— Crezi că vei rezista şase ore?

— Cu uşurinţă. Oricând mă pot opri să mă odihnesc. Pedalatul

pe Lună e de cel puţin două ori mai obositor decât aici.

— Bine, Jimmy, acum în laborator. În funcţie de rezultatul analizelor, capeţi ori nu aprobarea. Nu doresc să te sperii degeaba... bănui c-o să reuşeşti.

Un zâmbet larg şi mulţumit se lăţi pe chipul de fildeş al lui Jimmy Pak. Urmând-o pe Laura Ernst spre ecluză, strigă înapoi către tovarăşii săi pentru ultima oară:

— *Jos mâinile*! Nu vreau să intraţi cu pumnul prin aripi!

— Am eu grijă, Jimmy, promise comandantul. *Libelula* este tabu pentru *toţi...* inclusiv pentru mine.

26. GLASUL LUI RAMA

Jimmy Pak pricepu adevărata măreţie a aventurii sale abia când ajunse la ţărmul Oceanului Cilindric. Până atunci zburase peste un teritoriu cunoscut; exceptând o avarie a structurii de bază a *Libelulei*, putea oricând să asolizeze în siguranţă şi să revină la tabără după câteva ore de mers pe jos.

Acum însă nu mai avea de ales. Dacă se prăbuşea în ocean, pesemne s-ar fi înecat în apele otrăvitoare. Iar dacă ar fi reuşit să coboare viu pe continentul sudic, probabil n-ar mai fi avut timp să se salveze înainte ca *Endeavour* să se desprindă de pe orbită.

În acelaşi timp, îşi dădu seama că dezastrele închipuite de el erau şi cele mai improbabile. Regiunea total necunoscută deasupra căreia trecea putea da naştere oricâtor surprize. Dacă acolo existau fiinţe zburătoare, pe care le tulbura? Se îngrozea la gândul unei lupte aeriene cu o creatură mai mare decât un porumbel. Câteva ciocănituri bine plasate ar fi distrus structura *Libelulei*.

Totuşi, fără riscuri n-ar fi existat nici bucurie, nici senzaţia aventurii. Milioane de oameni ar fi fost fericiţi să se afle în locul său. Nu numai că mergea acolo unde nu fusese nimeni înaintea lui, ci şi acolo unde nimeni n-avea să mai ajungă vreodată. Urma să fie singurul om care vizitase regiunile sudice ale lui Rama. De câte ori se simţea atins de aripa spaimei îşi reamintea acest lucru.

De acum se obişnuise să fie suspendat în văzduh, cu o lume înconjurându-l din toate părţile. Coborând doi kilometri sub axa centrală, căpătase o senzaţie destul de distinctă de „sus“ şi „jos”. Solul se afla la numai şase kilometri sub el, iar bolta

cerului se înălţa la zece kilometri deasupra. Londra atârna acolo sus, aproape de zenit; New York-ul, pe de altă parte, se afla dedesubt şi înainte.

— *Libelula,* îl anunţă Controlul, înregistrezi o uşoară coborâre. Te afli la două mii două sute de metri de axă.

— Mulţumesc. Voi urca înapoi. Anunţaţi-mă când ating două mii.

Menţinerea altitudinii constituia una dintre problemele importante. Tendinţa firească îl făcea să piardă din înălţime şi nu avea nici un fel de instrument care să-i indice poziţia exactă. Dacă se îndepărta prea mult de gravitaţia zero a axei, risca să nu mai poată reveni niciodată acolo. Din fericire, exista o marjă largă de siguranţă, iar din Butuc era permanent urmărit prin telescop.

Se găsea acum deasupra oceanului, pedalând constant cu douăzeci de kilometri pe oră. În cinci minute avea să ajungă deasupra New York-ului; insula semăna deja cu o corabie navigând la nesfârşit în jurul Oceanului Cilindric.

Când ajunse peste New York, descrise un cerc larg, oprindu-se de câteva ori pentru ca micuţa lui cameră TV să transmită imagini clare, lipsite de vibraţii. Panorama clădirilor, turnurilor, uzinelor, centralelor energetice, sau ce o fi fost ele, era fascinantă, dar în esenţă lipsită de sens. Indiferent cât de atent ar fi privit imaginea, nu putea înţelege nimic. Camera avea să înregistreze mai multe detalii decât ar fi asimilat el vreodată. Într-o bună zi, poate după ani şi ani, un savant va găsi în ele cheia secretelor lui Rama.

După ce trecu de New York, traversă cealaltă jumătate a oceanului în numai cincisprezece minute. Fără să fie conştient de acest lucru, zbura mai repede deasupra apei. Ajuns pe coasta sudică, se relaxă fără să vrea, reducând puţin viteza. Se afla deasupra unui teritoriu complet străin, dar cel puţin solid.

Îndată ce depăşi ţărmul înalt la limita de sud a oceanului, roti camera TV pentru o vedere completă înjurai lumii.

— Grozav! se auzi Controlul. Asta-i va face fericiţi pe cartografi. Cum te simţi?

— Perfect… puţin obosit, însă nu mai mult decât m-aş fi aşteptat. Cât estimaţi că mai am până la pol?

— Cincisprezece kilometri şase sute.

— Anunţaţi-mă când ajung la zece kilometri, să mă odihnesc.

Şi asiguraţi-vă că nu cobor. Voi începe să urc, de la cinci kilometri.

După douăzeci de minute, Rama i se părea mai îngust. Ajunsese la capătul secţiunii cilindrice şi pătrundea în domul sudic.

Îl studiase prin telescop ore întregi şi-i învăţase geografia pe dinafară. Cu toate acestea, nu era pe de-a-ntregul pregătit pentru spectacolul din jur.

Capătul sudic al lui Rama se deosebea de cel nordic din toate punctele de vedere. Nu mai adăpostea triada de punţi, platformele înguste şi concentrice, curbele coborând în spirală pe câmpie. În locul lor exista un pilon central imens, lung de peste cinci kilometri, orientat în direcţia axei. La intervale egale în jurul său erau dispuşi alţi şase, mai mici, având cam jumătate din înălţimea lui. Întregul ansamblu semăna perfect cu un grup de stalactite, perfect simetrice, atârnând de tavanul unei peşteri. Sau inversând sistemul de coordonate, cu turlele unui templu cambodgian, construit pe fundul unui crater…

Conectate cu turnurile subţiri şi ascuţite, curbându-se în jos până se contopeau cu câmpia, se găseau contraforturi capabile să suporte greutatea unei lumi întregi. Poate că acela le era rolul, dacă într-adevăr constituiau subansamblurile unor sisteme motoare, aşa cum sugerase cineva.

Locotenentul Pak se apropie cu prudenţă de arborele central, se opri din pedalat când mai avea o sută de metri de parcurs, şi lăsă *Libelula* să străbată în planare restul distanţei. Verifică nivelul radioactivităţii şi înregistră doar valoarea obişnuită din Rama. Poate că aici acţionau forţe nedetectabile de instrumentele umane, dar acesta era un risc inevitabil.

— Ce observi? întrebă nerăbdător Controlul.

— Doar Cornul Mare… absolut neted… fără nici un semn… şi ascuţit ca un ac. Mai că mi-e frică să mă apropii de el.

Glumea doar pe jumătate. Părea aproape incredibil ca un obiect atât de masiv să se termine printr-un punct geometric perfect. Jimmy văzuse insectare cu gâzele străpunse de bolduri şi n-avea deloc intenţia ca *Libelula* lui să împărtăşească o soartă asemănătoare.

Pedală încetişor până când pilonul crescu ajungând un diametru de câţiva metri, apoi se opri din nou. Deschise un container mic şi extrase cu delicateţe o sferă de mărimea unei

mingi de baseball pe care o aruncă spre stâlp. Plutind, aceasta desfăşură înapoia ei un fir abia vizibil.

Ventuza se lipi de suprafaţa curbă şi netedă şi nu se mai desprinse. Jimmy încercă struna uşor, apoi o smuci mai puternic. Aidoma unui pescar care aduce prada la mal, apropie *Libelula* de vârful proaspăt botezatului „Corn Mare”, până ce, întinzând braţul, reuşi să-l atingă.

— Cred că aţi putea spune că am efectuat contactul, transmise el. La pipăit aduce cu sticla… e aproape complet lipsit de rugozitate şi călduţ. Ventuza a funcţionat perfect. Acum încerc receptorul… să vedem dacă şi ventuza ţine tot atât de bine… L-am conectat la sursă, recepţionaţi ceva?

Urmă o pauză lungă, după care Controlul răspunse dezamăgit:

— Absolut nimic, doar obişnuitele zgomote termice. Ce-ar fi să-l ciocăneşti cu o bucată de metal? Aflăm cel puţin dacă-i gol pe dinăuntru…

— Bine. Şi după aceea?

— Am vrea să zbori în lungul Cornului, făcând înregistrări complete la fiecare jumătate de kilometru, şi căutând vreun detaliu mai deosebit. Dacă apreciezi că eşti în siguranţă, poţi apoi să traversezi până la unul dintre Coamele Mici. Dar numai şi numai dacă tu crezi că eşti în stare să revii fără probleme la 0 *g*.

— Trei kilometri faţă de axă… asta înseamnă cu puţin peste gravitaţia lunară. *Libelula* a fost proiectată pentru aşa ceva. Va trebui să trag mai tare.

— Jimmy, aici comandantul. M-am răzgândit. Judecând după imaginile primite, pilonii mici sunt identici cu primul. Filmează-i cât poţi de bine cu transfocatorul. Nu vreau să părăseşti zona de gravitaţie redusă… decât dacă zăreşti ceva cu adevărat important. Atunci mai discutăm.

— Bine, şefu’, făcu Jimmy şi în glas i se ghici o undă de uşurare. Am să rămân alături de Cornul Mare. I-am dat drumul.

Avu senzaţia prăbuşirii într-o vale îngustă, printre munţi incredibil de înalţi şi ascuţiţi. Cornul Mare se ridica acum cu un kilometru deasupra lui, iar în jur se înălţau cele şase vârfuri secundare. Se apropia cu rapiditate de complexul de contraforturi şi arcade care înconjurau baza acelor piscuri. Îşi puse întrebarea dacă ar fi reuşit să asolizeze fără riscuri undeva

în mijlocul arhitecturii ciclopice. Acum nu mai putea coborî pe Corn; gravitaţia de pe pantele mereu crescătoare ale acestuia crescuse prea mult pentru a fi echilibrată de forţa slabă a ventuzei.

Apropiindu-se de Polul Sud, se simţea aidoma unei rândunici zburând pe sub tavanul boltit al unei catedrale gigantice, deşi nici o catedrală construită vreodată nu atinsese măcar a suta parte din dimensiunile a ceea ce se vedea înaintea lui. Se întrebă dacă într-adevăr era vorba de un altar religios, sau de ceva similar, însă abandonă repede ideea. Nicăieri în Rama nu remarcaseră urme de expresie artistică. Totul era pur funcţional. Poate că ramanii considerau deja cunoscute secretele absolute ale Universului, nemaifiind motivaţi de dorurile şi de aspiraţiile omenirii.

Gândul era destul de înfricoşător, străin filozofiei de obicei nu prea profunde a lui Jimmy. Simţea nevoia copleşitoare de a relua contactul cu oamenii şi raportă situaţia prietenilor săi îndepărtaţi.

— *Libelula,* repetă, se auzi Controlul. Nu te-auzim… transmisia-i slabă.

— Repet… mă aflu lângă baza Cornului Mic numărul şase, şi folosesc ventuza.

— Te-am înţeles doar parţial. Tu ne auzi?

— Da, perfect. Repet, perfect!

— Te rugăm, să numeri.

— Unu, doi, trei, patru…

— Nu auzim totul. Porneşte semnalul localizator pentru cincisprezece secunde, apoi revino la voce.

— Am înţeles.

Jimmy declanşă semnalul de energie redusă care-l localiza oriunde în interiorul lui Rama şi numără secundele. După aceea, întrebă nesigur:

— Ce se-ntâmplă? Acum mă auziţi?

Probabil că nu puteau, deoarece Controlul îi ceru cincisprezece secunde de imagine TV. Jimmy căpătă răspuns abia după ce repetă de două ori întrebarea.

— Mă bucur că ne auzi bine, Jimmy. Emisia ta este însă ciudată. Ascultă!

Auzi prin radio fluieratul familiar al semnalului localizator, reprodus de pe benzile Controlului. La început, sună normal,

apoi era distorsionat în mod ciudat. Fluieratul de o mie de hertzi devenise modulat de un bas, pulsând ritmic, atât de profund încât uneori dispărea din plaja auditivă; semăna cu un flaut bas-profund în care se auzea fiecare vibraţie individuală. Modulaţia era la rândul ei modulată; se ridica şi cobora, cu o perioadă de aproximativ cinci secunde.

Jimmy nu se gândi nici o clipă că se întâmplase ceva cu emiţătorul. Cauza era exterioară, deşi nu-şi putea închipui ce putea fi, ori ce semnifica.

Controlul nu înţelegea mai multe, însă cel puţin avea o ipoteză.

— Credem că te găseşti într-un fel de câmp foarte puternic, probabil magnetic, cu o frecvenţă de zece hertzi. Posibil să fie suficient de puternic ca să devină periculos. Îţi sugerăm să te îndepărtezi imediat… s-ar putea să fie prezent doar pe plan local. Conectează din nou semnalul localizator şi ţi-l vom retransmite. În felul acesta, îţi vei da seama când scapi de interferenţă.

Jimmy desprinse grăbit ventuza şi renunţă la tentativa de coborâre. Descrise cu *Libelula* un cerc larg, ascultând în tot acest timp sunetul pulsator din căşti. După numai câţiva metri, îşi dădu seama că intensitatea scădea rapid; după cum bănuise Controlul, era strict localizat.

Se opri o clipă în ultimul punct unde încă îl mai auzea ca pe un ritm slab în adâncul creierului. Poate că tot aşa ar fi ascultat şi un sălbatic primitiv, cu o ignoranţă uluită, zumzetul grav al unui transformator energetic. Chiar şi sălbaticul ar fi ghicit că zgomotul reprezenta doar scurgerea neînsemnată a unor energii colosale, perfect controlate, aşteptând momentul trezirii…

Indiferent ce ar fi însemnat sunetul, Jimmy fu bucuros să se îndepărteze de el. Sub arhitectura copleşitoare a Polului Sud, acesta nu era un loc în care un om să asculte de unul singur glasul lui Rama.

27. VÂNTUL ELECTRIC

Extremitatea nordică a lui Rama părea incredibil de îndepărtată. Până şi cele trei scări gigantice de abia se zăreau, ca un Y vag, gravat pe domul care închidea lumea. Banda Oceanului Cilindric era o barieră largă şi ameninţătoare, aşteptând să-l înghită dacă aripile sale fragile ar fi cedat,

aidoma celor ale lui Icar.

Reuşise să ajungă fără probleme până la destinaţie şi, cu toate că se simţea uşor obosit, nu credea că existau motive de îngrijorare. Încă nu se atinsese de hrană sau de apă şi era prea surescitat pentru a se odihni. La întoarcere avea să se relaxeze şi în general, s-o ia mai uşor. Se simţea fericit gândindu-se că drumul de înapoiere putea fi cu douăzeci de kilometri mai scurt. După ce trecea de ocean, putea asoliza în siguranţă oriunde pe continentul nordic. Pe de o parte, ar fi fost neplăcut datorită distanţei pe care ar fi trebuit s-o parcurgă pe jos şi pentru c-ar fi trebuit să abandoneze *Libelula*, dar pe de altă parte siguranţa respectivă îl reconforta.

Câştiga acum altitudine, urcând din nou către pilonul central. Acul ascuţit al Cornului Mare continua să se întindă pe un kilometru înaintea lui şi uneori încerca senzaţia că era axa în jurul căreia se învârtea lumea cilindrică.

Ajunsese aproape de vârf, când deveni conştient de un sentiment ciudat; o senzaţie de pericol, combinată cu o lipsă de confort, fizică şi psihică. Îşi aminti brusc, dar amintirea nu-l ajută cu nimic, o expresie întâlnită cândva: „*cineva îţi calcă pe mormânt”.*

La început şi-o alungă repede din minte şi continuă să pedaleze răbdător. Desigur, n-avea nici o intenţie să raporteze Controlului ceva atât de nedefinit ca o simplă nelinişte însă, pe măsură ce aceasta se accentuă, deveni tot mai tentat s-o facă. Nu putea fi vorba doar de un fenomen psihologic; în acest din urmă caz, mintea lui se arăta mult mai puternică decât bănuia, deoarece îşi simţea pur şi simplu pielea înfiorându-se...

Destul de alarmat, se opri din pedalat şi începu să analizeze situaţia. Mai straniu era faptul că sentimentul apăsător nu reprezenta ceva nou pentru el. Îl mai încercase şi înainte, dar nu-şi aducea aminte unde anume.

Privi în jur. Nimic nu se modificase. Pilonul gigantic al Cornului Mare se afla la câteva sute de metri deasupra, cu cealaltă parte a cerului raman boltită înapoia lui. La opt kilometri dedesubt se întindea reţeaua complicată a continentului sudic, plină de minuni pe care nimeni n-avea să le mai vadă. În tot acel peisaj complet străin, deşi familiar acum pentru el, nu descoperi nici o sursă a neliniştii sale.

Dosul palmei îl furnică; pentru o clipă, crezu că acolo poposise

o insectă şi o mătură cu mâna fără să se uite. Încremeni la jumătatea gestului, dându-şi seama ce făcea şi se controlă, simţindu-se ridicol. Desigur, nimeni nu văzuse vreo insectă în Rama…

Înălţă mâna şi o privi, uşor surprins deoarece furnicătura nu încetase. Abia atunci observă că fiecare firicel de păr stătea zbârlit în sus. Acelaşi lucru se întâmpla şi pe antebraţ… şi cu părul de pe cap, atunci când îl pipăi.

Deci *aşa* stăteau lucrurile. Se găsea într-un câmp electric extrem de puternic; senzaţia de apăsare, de oprimare, încercată mai devreme era similară cu cea care, uneori, precede o furtună pe Pământ.

Când înţelese despre ce era vorba, Jimmy aproape intră în panică. Niciodată în decursul vieţii nu se găsise într-o situaţie de pericol fizic. Ca orice cosmonaut, cunoscuse momente de frustrare cauzate de echipamentul voluminos, momente când, datorită lipsei de experienţă sau a unor greşeli, considerase în mod eronat că se afla în primejdie. Totuşi, nici una dintre situaţiile acelea nu durase mai mult de câteva minute şi de obicei fusese în stare să râdă aproape imediat de temerile sale nejustificate.

De această dată, nu vedea soluţia. Se simţea singur şi neputincios pe un cer brusc ostil, înconjurat de forţe titanice, ce-şi puteau descărca energiile în orice clipă. *Libelula,* deja fragilă, părea în prezent mai lipsită de substanţă decât un fir de păianjen. Primul tunet al furtunii ar fi făcut-o bucăţi.

— Controlul, strigă alarmat. În jurul meu s-a acumulat încărcătură statică. Cred că dintr-o clipă în alta va izbucni o furtună.

Abia sfârşise de vorbit când înapoia lui străfulgeră ceva; când ajunse cu numărătoarea la zece, auzi primul tunet. Trei kilometri… asta însemna undeva îndărătul Coamelor Mici. Privi către ele şi avu impresia că fiecare dintre cele şase ace se găsea în flăcări. Descărcări fibrilare, lungi de sute de metri, dansau în vârfurile lor de parcă ar fi fost nişte paratrăsnete gigantice.

Ceea ce se întâmpla acolo putea să aibă loc, la o scară chiar mai mare, în apropierea vârfului Cornului Mare. Cel mai nimerit era să se îndepărteze cât de repede de ansamblul acela primejdios. Reîncepu să pedaleze, accelerând la maximum, fără

să forţeze totuşi *Libelula.* În acelaşi timp, coborî uşor. Deşi însemna intrarea în zonele de gravitaţie mai ridicată, era pregătit să înfrunte un asemenea risc. Opt kilometri reprezenta o distanţă prea mare faţă de sol pentru a fi pe de-a-ntregul liniştit.

Deocamdată, pilonul negru al Cornului Mare nu prezenta descărcări electrice vizibile, dar era neîndoielnic că acolo se acumulau potenţiale imense. Din timp în timp, tunetul continua să reverbereze înapoia tânărului, rostogolindu-se în jurul circumferinţei lumii. Jimmy realiză brusc cât de ciudată era apariţia unei asemenea furtuni pe un cer perfect senin, apoi pricepu că nu era deloc vorba despre un fenomen meteorologic. Putea fi doar o banală scurgere energetică din vreo sursă ascunsă adânc în domul sudic al lui Rama. Dar de ce tocmai *atunci*? Şi, lucru mult mai important, *ce avea să urmeze?*

Trecuse deja binişor de vârful Cornului Mare şi spera să depăşească în curând limita oricărei descărcări electrice. Avea însă altă problemă de rezolvat. Aerul devenea turbulent şi era tot mai greu să controleze *Libelula.* Vântul se pornise din senin, iar dacă situaţia se înrăutăţea, structura fragilă a acesteia urma să fie ameninţată. Pedală îndârjit mai departe, încercând să amortizeze rafalele prin variaţii ale vitezei şi balansări ale corpului. Reuşi parţial, căci *Libelula* era aproape o extensie a sa, însă nu-l încântau deloc scârţâiturile slabe de protest provenite dinspre corpul central, şi nici felul în care aripile se răsuceau la fiecare rafală.

Mai exista un alt lucru neliniştitor, fâşâitul slab, dar a cărui intensitate sporea mereu, venind aparent dinspre Cornul Mare. Semăna cu zgomotul unui gaz ieşind sub presiune dintr-o supapă şi Jimmy se întrebă dacă avea vreo legătură cu turbulenţa pe care o înfrunta. Indiferent de cauză, îi provoca noi motive de îngrijorare.

Din timp în timp, laconic şi cu respiraţia întretăiată, raporta fenomenele către Controlul din Butuc. Nici unul dintre cei de acolo nu-i putea oferi vreun sfat, ori măcar o sugestie. Îl încuraja însă să le audă glasurile, deşi acum începea să se teamă că n-avea să-i mai vadă niciodată.

Turbulenţele continuau să sporească în intensitate. Se simţea de parcă ar fi pătruns în siajul unui avion cu reacţie, aşa cum mai fusese o dată, încercând să bată un record pe vremea când

pilota un planor de înaltă înălţime, pe Pământ. Dar în interiorul lui Rama de unde puteau apărea jeturi reactoare?

Formulase întrebarea corectă şi imediat după aceea ştiu şi răspunsul.

Sunetul era al vântului electric ce transporta ionizarea colosală formată în jurul Cornului Mare. Aerul încărcat cu electricitate se scurgea în lungul axei lui Rama şi în regiunile cu presiune scăzută, iar din spatele său veneau alte mase de aer. Privi înapoi spre acul gigantic, acum de două ori mai ameninţător şi încercă să zărească apropierea undelor de şoc. Poate că ar fi fost mai bine să zboare condus de instinct, îndepărtându-se cât mai mult de zumzetul ameninţător.

Rama îl scuti de dilema alegerii. Înapoia lui Jimmy izbucni un văl de foc, care umplu tot cerul. Tânărul avu vreme să-l vadă divizându-se în şase panglici de flăcări, ce se întindeau între vârful Cornului Mare şi fiecare dintre Coamele Mici. Apoi unda de şoc îl ajunse.

28. ICAR

Jimmy Pak mai reuşi să transmită:

— Vântul se intensifică… mă prăbuşesc… mă prăbuşesc!

Libelula începu să se plieze, delicat, în jurul lui. Aripa stângă se rupse în mijloc, iar partea exterioară pluti ca o frunză legănată de vânt. Cealaltă aripă oferi un spectacol mai complex. Se răsuci în jurul bazei de încastrare, îndoindu-se atât de mult spre înapoi, încât vârful i se încurcă în coadă. Jimmy avea senzaţia că se găsea într-un leagăn rupt, căzând încetişor din cer.

Totuşi nu era complet neajutorat. Transmiţătorul continua să funcţioneze, şi atât timp cât mai avea resurse fizice, reuşea să controleze aparatul. Avea la dispoziţie cam cinci minute.

Exista vreo speranţă să ajungă la Ocean? Nu… era mult prea departe. Îşi aminti apoi că nu trebuia să judece în termeni tereştri: deşi era un înotător bun, urmau să treacă destule ore până la o eventuală operaţiune de salvare, iar până atunci apele toxice l-ar fi ucis fără doar şi poate. Unica şansă era să coboare pe sol; avea să se gândească mai târziu la problema uriaşului mal sudic… dacă va exista un „mai târziu”.

Aici, în zona cu 0,1 *g,* cădea foarte încet, dar viteza avea să crească o dată cu depărtarea de axă. Deşi frecarea cu aerul

complica evaluarea situaţiei, îi limita totuşi viteza coborârii. Chiar şi lipsită de energie, *Libelula* urma să acţioneze ca o paraşută rudimentară, iar cele câteva kilograme de reacţiune pe care le mai producea puteau constitui diferenţa între viaţă şi moarte; asta era singura lui speranţă.

Controlul nu mai comunica; prietenii lui vedeau limpede ce i se întâmpla şi ştiau că vorbele lor nu-l puteau ajuta cu nimic. Jimmy executa în prezent cel mai bun pilotaj din viaţa sa. „Păcat”, se gândi, făcând haz de necaz, „că spectatorii sunt atât de puţini şi incapabili să aprecieze amănuntele de fineţe ale performanţei.”

Cobora într-o spirală largă şi atâta vreme cât curbele descrise erau doar puţin înclinate, şansele de supravieţuire rămâneau apreciabile. Pedalatul ajuta la menţinerea în aer a *Libelulei,* deşi îi era teamă să exercite forţa maximă, pentru ca aripile rupte să nu se desprindă complet. La fiecare viraj către sud, Jimmy putea zări fantasticul spectacol oferit de Rama.

Lanţurile de fulgere continuau să joace de la vârful Cornului Mare spre pilonii mai scunzi din jur, însă apăruse şi o mişcare de rotaţie. Coroana cu şase ţepi de foc se învârtea în sens invers decât Rama, efectuând o rotaţie completă la fiecare câteva secunde. Jimmy avea impresia că urmărea funcţionarea unui motor electric uriaş, şi poate că nu era departe de adevăr.

Se afla la jumătatea drumului către câmpie, descriind o spirală plată, când jocul de artificii încetă brusc. Simţi cum cerul se goleşte de tensiune şi ştiu, fără să se uite, că părul de pe braţe nu mai era zbârlit. În ultimele minute ale luptei sale pentru supravieţuire nu mai exista nimic în stare să-l distragă, sau să-l deranjeze.

Hotărâse asupra regiunii unde avea să coboare, şi de aceea începu s-o studieze cu atenţie. Semăna în general cu o tablă de şah, cu configuraţii total diferite, de parcă unui grădinar nebun i s-ar fi dat mână liberă să-şi dezlănţuie fantezia.

Pătratele tablei aveau latura de un kilometru şi, deşi cele mai multe păreau netede, nu putea fi sigur că erau teren solid, într-atât de mult variau culorile şi aspectul. Decise să aştepte până în ultima clipă luarea unei hotărâri… dacă avea s-o mai poată face.

Când ajunse la câteva sute de metri altitudine, chemă pentru ultima oară Butucul.

— Încă mai deţin un oarecare control… voi ajunge jos peste o jumătate de minut… vă chem atunci.

Era optimist şi toţi îl înţeleseră. Refuza să spună adio, voia ca tovarăşii săi să ştie că asolizase luptând, şi fără teamă.

Într-adevăr, frica îi dispăruse şi asta îl surprindea pe Jimmy, deoarece nu se considerase niciodată un bărbat deosebit de curajos. Parcă urmărea eforturile unui străin, fără ca el personal să fie implicat. Ca şi cum studia o problemă interesantă de aerodinamică şi încerca diferiţi parametri, observând ce se întâmplă. Singura emoţie încercată fusese un fel de regret îndepărtat pentru ocaziile pierdute, dintre care cea mai importantă o constituiau apropiatele Olimpice Selenare. De un lucru cel puţin era convins: *Libelula* n-avea să zboare niciodată pe Lună.

Încă o sută de metri; viteza faţă de sol părea acceptabilă, dar oare cât de repede cădea? Era totuşi norocos, terenul arăta complet neted. Avea să-şi adune toate forţele într-un impuls final, începând cu… ACUM!

Aripa dreaptă, care-şi făcuse datoria cu brio, se rupse în cele din urmă din încastrare. *Libelula* începu să se rostogolească, iar tânărul se strădui s-o stabilizeze, lăsându-şi toată greutatea în direcţia opusă. Când se izbi de sol, privea direct la peisajul curbat aflat la şaisprezece kilometri mai sus.

Părea incorect şi ilogic ca un cer să fie atât de dur.

29. PRIMUL CONTACT

Când Jimmy Pak îşi recăpătă cunoştinţa, primul lucru pe care-l înregistră fu o durere de cap îngrozitoare. O salută însă fericit, cel puţin îi confirma că se afla în viaţă.

Încercă apoi să se mişte şi imediat îl asaltară o sumedenie de junghiuri şi dureri. Totuşi, din câte îşi dădea seama, nu-şi rupsese nimic.

După aceea încercă să deschidă ochii, dar îi închise imediat după ce se trezi privind direct într-o bandă luminoasă de pe plafonul lui Rama. Imaginea nu era tocmai recomandată ca tratament pentru durerile de cap.

Continua să zacă întins, recăpătându-şi forţele şi întrebându-se când va fi în stare să deschidă ochii fără probleme, când auzi un trosnet în imediata apropiere. Întorcând foarte încet capul, riscă o privire – şi fu gata să-şi piardă iarăşi cunoştinţa.

La numai cinci metri depărtare, o creatură asemănătoare unui crab se înfrupta din resturile sărmanei *Libelule.* După ce-şi reveni din şoc, Jimmy se rostogoli cât mai uşor şi mai tăcut, îndepărtându-se de monstru şi aşteptându-se în fiecare clipă să fie înhăţat de cleştii acestuia, dacă avea să-l considere o pradă mai apetisantă. Scăpă totuşi neobservat şi, când ajunse la distanţa sigură de vreo zece metri, Jimmy se ridică prudent în capul oaselor.

De la distanţa aceea, creatura nu mai părea atât de groaznică. Avea un corp scund şi turtit, lung de doi metri şi lat de un metru, susţinut pe şase picioare tri-articulate. Jimmy observă că greşise, crezând că se înfrupta din *Libelulă*; nu zărea nici urmă de gură. Creatura executa o operaţiune precisă de distrugere, folosind cleştii-foarfece pentru a tăia bicicleta în bucăţele. După aceea, un şir de manipulatoare, semănând bizar cu nişte mânuţe de copil, transferau fragmentele într-o grămăjoară de pe spatele animalului.

Era însă un *animali* Deşi aceea fusese prima impresie a lui Jimmy, acum o reconsidera. Comportamentul creaturii avea un ţel bine definit, sugerând o inteligenţă destul de avansată. Nu vedea motivul pentru care o fiinţă dirijată numai de instincte ar fi strâns cu grijă fragmentele risipite ale bicicletei sale… doar dacă nu-şi aduna materiale pentru un cuib.

Continuând să supravegheze crabul care-l ignora total, tânărul se strădui să se ridice. Câţiva paşi împleticiţi îi dovediră că putea umbla, deşi nu era deloc convins că ar fi reuşit să întreacă în fugă cele şase picioare ale creaturii. Activă după aceea transmiţătorul, convins că va funcţiona. Un şoc la care supravieţuise el nu putea să deterioreze rezistentul instrument electronic.

— Controlul, chemă şoptit. Mă recepţionaţi?

— Slavă Domnului! Ai păţit ceva?

— Sunt doar puţin zdruncinat. Ia priviţi aici.

Răsuci camera TV către crab, la timp pentru a surprinde ultimele etape de mărunţire a aripii drepte a *Libelulei*.

— Ce Dumnezeu este… şi de ce-ţi mestecă bicicleta?

— Şi eu aş vrea să ştiu. Am terminat-o cu *Libelula.* Eu am să mă îndepărtez, în caz că are de gând să continue cu mine.

Jimmy se retrase încetişor, fără să-şi ia ochii de pe crustaceu. Acesta se mişca de jur-împrejur într-o spirală uşor crescătoare,

aparent în căutarea fragmentelor ce-i scăpaseră atenţiei. Tânărul reuşi astfel să-l studieze din toate părţile.

După depăşirea şocului iniţial, putea acum să aprecieze că era o arătare cu aspect interesant. Denumirea de „crab“ pe care i-o dăduse în mod automat deruta puţin; dacă n-ar fi fost atât de mare, i-ar fi spus „gândac”. Carapacea avea o strălucire metalică frumoasă; de fapt, ar fi jurat că *era* metal.

Ideea părea interesantă. Să fi fost robot şi nu animal? Cu gândul acesta, privi crabul cu mai multă atenţie, studiindu-i detaliile anatomice. În locul gurii poseda o colecţie de manipulatoare care aminteau de bricegele multifuncţionale ce constituie deliciul oricărui puşti: cleşti, pensete, răzuitoare, lame, ba chiar şi ceva asemănător unor burghie. Nimic din ele nu constituia însă o dovadă. Pe Pământ, în lumea insectelor, ar fi găsit replici la uneltele respective, ba chiar ar fi numărat şi altele în plus. Întrebarea „Animal ori robot?” rămânea fără răspuns.

Ochii, care ar fi trebuit să lămurească chestiunea, sporeau ambiguitatea. Erau atât de înfundaţi în orbitele protectoare, încât era imposibil de sesizat dacă aveau lentile din cristal sau din gelatină. Albastru intens, păreau lipsiţi de expresie. Deşi se îndreptaseră de câteva ori către Jimmy, nu manifestaseră nici cel mai mic semn de interes. În opinia subiectivă a tânărului, faptul acesta stabilea nivelul de inteligenţă al creaturii. O entitate, fie ea robot sau animal, care ignora o fiinţă umană nu putea fi strălucitor de inteligentă.

Crabul se opri din spirala descrisă şi rămase nemişcat câteva clipe, ascultând parcă un mesaj îndepărtat. După aceea porni spre ocean, rostogolindu-se şi legănându-se în acelaşi timp. Se deplasa perfect rectiliniu, cu o viteză constantă de patru-cinci kilometri pe oră şi, cam după două sute de metri, Jimmy îşi dădu seama că ultimele rămăşiţe ale iubitei sale *Libelule* se îndepărtau de el. Porni într-o urmărire disperată.

Acţiunea lui nu era complet nesăbuită. Crabul se deplasa către ocean, iar dacă pentru tânăr mai era posibilă salvarea, atunci numai de acolo putea să vină. În plus, voia să afle ce dorea să facă creatura cu prada sa, poate să descifreze ceva referitor la motivele şi inteligenţa ei.

Nerefăcut încă total, Jimmy avu nevoie de câteva minute s-o ajungă. După aceea o urmări de la o distanţă respectabilă, până

se asigură că n-o deranja prin prezenţa lui. Abia atunci îşi aduse aminte că bidonul cu apă şi pachetul cu alimente se găseau printre resturile *Libelulei*. Imediat se simţi însetat şi înfometat.

Acolo, îndepărtându-se de el cu cinci kilometri pe oră, se găseau singurele provizii de hrană şi de băutură din jumătatea aceea de lume. Indiferent de risc, trebuia să le recupereze.

Se apropie prudent de crab, venind dinspre dreapta. Înaintând cu aceeaşi viteză, îi studie atent ritmul picioarelor, până ce reuşi să-i anticipeze fiecare mişcare. În clipa în care se simţi pregătit, murmură iute „Scuză-mă” şi ţâşni să-şi înşface bunurile. Jimmy nici nu visase că va ajunge vreodată să exercite talente de hoţ, şi fu încântat de succesul obţinut. În aceeaşi secundă se retrase, fără ca strania creatură să-şi fi încetinit pasul.

Rămase cu vreo zece metri în urmă, îşi umezi buzele cu apa din bidonaş şi începu să mestece un baton de carne concentrată. Mica victorie îl făcea să se simtă fericit. Era acum capabil să rişte un gând şi despre viitorul sumbru.

Cât timp trăia, speranţa dăinuia, deşi nu-şi imagina nici o modalitate de salvare. Chiar dacă tovarăşii săi ar fi traversat oceanul, cum putea ajunge la ei? „Găsim noi o *cale”,* promisese Controlul. „Ţărmul ăsta nu ocoleşte întreaga lume fără să nu se întrerupă pe undeva.” Fusese tentat să dea replica „De ce nu?”, însă renunţase.

Unul dintre lucrurile cele mai stranii legate de explorarea lui Rama îl reprezenta faptul că reuşeai întotdeauna să-ţi zăreşti destinaţia. Aici, curbura lumii nu ascundea, ci *dezvăluia.* De câtva timp Jimmy devenise conştient de obiectivul crabului; sus, în terenul ce părea că se ridică înaintea lui, se afla o adâncitură largă de o jumătate de kilometru. În continentul sudic existau trei asemenea gropi, dar din Butuc fusese imposibil de apreciat adâncimea lor. Toate fuseseră botezate după cratere lunare importante, iar acum tânărul se apropia de Copernic. Numele nu era prea grozav ales, deoarece nu existau versanţi ridicaţi de jur-împrejur şi nici un vârf central. Copernic era pur şi simplu o gaură adâncă, sau un puţ cu pereţi perfect verticali.

După ce se apropie îndeajuns pentru a privi înăuntru, Jimmy izbuti să zărească o pânză de apă tulbure, verde-plumburie, la vreo jumătate de kilometru mai jos. Aceasta însemna aproximativ la nivelul oceanului, iar el se întrebă dacă nu cumva

exista o cale de comunicare.

Prin interiorul puţului se răsucea o rampă în spirală, săpată în perete aidoma ghinturilor unei ţevi de tun gigantice. Înăuntru păreau să existe o mulţime de curbe spirale; abia după ce le urmări o vreme, tot mai nedumerit, Jimmy înţelese că nu era vorba de o singură rampă, ci de *trei,* defazate între ele cu 120 de grade. Într-un alt context, întregul ansamblu ar fi fost considerat un impresionant tur de forţă arhitectural.

Cele trei rampe se sfârşeau în apă, dispărând sub suprafaţa opacă. În apropierea ei, Jimmy zări deschiderile unor tuneluri ori peşteri întunecate; păreau destul de sinistre şi se întrebă dacă înăuntru locuia cineva. Poate că ramanii erau amfibii…

Când crabul se apropie de marginea puţului, tânărul bănui că avea să coboare pe una dintre rampe, probabil transportând resturile *Libelulei* altei entităţi, capabilă să le evalueze. Crabul se opri însă la margine, îşi întinse fără ezitare aproape jumătate din corp deasupra abisului, deşi o eroare de numai câţiva centimetri i-ar fi adus dezastrul şi se scutură brusc. Fragmentele *Libelulei* căzură rostogolindu-se în hău, o dată cu lacrimile lui Jimmy care privi trist în urma lor. „E lămurită aşadar şi problema inteligenţei *acestei* creaturi”, gândi el cu amărăciune.

Crabul se întoarse şi se îndreptă spre Jimmy, aflat la circa zece metri. „Voi avea parte de acelaşi tratament?” se întrebă tânărul. Spera ca aparatul TV să nu tremure prea tare în vreme ce transmitea Controlului imaginea monstrului care se apropia rapid.

— Ce sugeraţi? şopti nervos, fără să spere într-un răspuns folositor.

Îl consola prea puţin faptul că ar fi intrat în istorie. Mintea îi analiză cu iuţeală variantele discutate în eventualitatea unei asemenea întâlniri. Până atunci, toate rămăseseră la nivel teoretic. El era primul care să le verifice în practică.

— Nu fugi până nu eşti sigur că-i ostil, i se răspunse tot în şoaptă.

„Unde să fug?” Probabil că ar fi putut întrece creatura într-un sprint de o sută de metri, dar o certitudine tulburătoare îi spunea că nu-i făcea faţă în privinţa rezistenţei.

Încet, înălţă ambele mâini cu palmele întinse. De două sute de ani, oamenii discutau despre gestul acesta; oare orice fiinţă din Univers avea să-l interpreteze ca „Vezi? Nu sunt înarmat!”

Nimeni nu avusese însă altă idee mai bună.

Crabul nu reacţionă în nici un fel şi nu încetini pasul. Trecu pe lângă el, ignorându-l complet şi îndreptându-se hotărât către sud. Simţindu-se extrem de penibil, reprezentantul lui *Homo Sapiens* urmări Primul Contact îndepărtându-se în câmpia ramană, total indiferent la prezenţa lui.

Rareori în viaţă fusese atât de umilit. Apoi îi veni în ajutor simţul umorului. La urma urmelor, nu era mare lucru să fii neglijat de o maşină de gunoi. Mai rău ar fi fost dacă l-ar fi întâmpinat ca pe un frate de multă vreme pierdut…

Reveni la baza lui Copernic şi privi în jos, spre apele opace. Observă nişte forme vagi, unele destul de mari, deplasându-se încetişor înainte şi înapoi, sub unde. Brusc, una dintre ele se îndreptă către cea mai apropiată rampă spirală şi ceva semănând cu un tanc miriapod porni lungul urcuş. După cum înainta, drumul avea să-i ia o oră; dacă reprezenta o ameninţare, atunci era una foarte lentă.

Zări după aceea o mişcare mult mai rapidă lângă una dintre intrările grotelor de la nivelul apei. Ceva se deplasa cu iuţeală pe rampă, dar nu reuşi să focalizeze sau să-i distingă forma. Privea parcă un vârtej, de înălţimea unui om…

Clipi din ochi şi scutură din cap, ţinând pleoapele strânse câteva secunde. Când le redeschise, forma dispăruse.

Poate că şocul îl zguduise mai mult decât îşi dăduse seama; era prima dată când suferea de iluzii optice. Nu avea să pomenească Controlului despre halucinaţie.

Nici n-avea să exploreze rampele, aşa cum gândise la început. În mod vădit, ar fi fost o cheltuială inutilă de energie.

Fantoma rotitoare pe care crezuse c-o zărise nu jucase nici un rol în hotărârea lui.

Absolut nici unul, căci, desigur, Jimmy nu credea în stafii.

30. FLOAREA

Eforturile lui Jimmy îl însetaseră şi era perfect conştient că în tot continentul acela nu exista apă potabilă. Conţinutul bidonului i-ar fi ajuns o săptămână, dar ce folos? în scurt timp, cele mai sclipitoare minţi ale Pământului aveau să se concentreze asupra problemei; fără îndoială, comandantul Norton urma să fie bombardat de sugestii. El unul nu-şi imagina cum putea să coboare faleza înaltă de o jumătate de kilometru.

Chiar dacă ar fi dispus de o frânghie suficient de lungă, nu exista nimic de care să o ancoreze.

Era totuşi stupid – şi laş – să renunţe fără luptă. Dinspre ocean puteau sosi ajutoarele şi, de vreme ce mergea într-acolo, trebuia să continue explorarea ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. Nimeni altul n-avea să mai reuşească să observe şi să filmeze terenul variat pe care-l avea de străbătut, ceea ce i-ar fi asigurat nemurirea post-mortem. Deşi multe alte onoruri erau de preferat, tot însemna mai mult decât nimic.

Se găsea la numai trei kilometri de ocean, dacă sărmana *Libelulă* ar fi putut zbura, însă aşa, părea greu de crezut să ajungă la ţărm urmând o linie dreaptă. Regiunea din faţă era presărată cu obstacole uriaşe. Totuşi, problema n-ar fi fost de nerezolvat, întrucât se distingeau destule căi de acces. Jimmy le zărea pe toate, întinse pe harta mare şi curbă ridicată înaintea şi în jurul său.

Avea destul timp la dispoziţie; urma să înceapă cu imaginile cele mai interesante, chiar dacă se abătea de la drum. Spre dreapta, cam la un kilometru depărtare, un pătrat scânteia ca sticla tăiată, sau ca o vitrină uriaşă de bijuterii. Probabil că gândul acesta iuţi paşii tânărului. Chiar şi un individ sortit pieirii putea fi interesat de câteva mii de metri pătraţi de nestemate.

Jimmy nu fu prea dezamăgit, când descoperi milioane de cristale de cuarţ, încrustate într-un strat de nisip. Pătratul adiacent era însă şi mai interesant, fiind acoperit cu un soi de model, aparent aleatoriu, format din coloane metalice goale la interior, dispuse foarte apropiate şi cu înălţimile variind de la mai puţin de un metru la peste cinci metri. Era complet inaccesibil; doar un tanc şi-ar fi croit drum prin pădurea aceea de tuburi.

Înaintând printre cristale şi coloane, Jimmy ajunse la prima intersecţie. Pătratul din dreapta era o mochetă uriaşă sau o tapiserie ţesută din sârmă. Încercă să desfacă un colţ, dar nu reuşi. În stânga se găsea un mozaic de plăci hexagonale, atât de perfect îmbinate încât nu se zărea nici o linie despărţitoare. Ar fi părut o suprafaţă continuă, dacă plăcuţele n-ar fi fost colorate în toate culorile curcubeului. Jimmy petrecu mult timp încercând să găsească două pătrate adiacente de aceeaşi culoare, să vadă dacă aşa le putea distinge limitele, dar nu reuşi.

Panoramând lent în jurul intersecţiei, se adresă şovăitor Controlului.

— Voi ce părere aveţi? Mă simt prins în mijlocul unui rebus uriaş. Sau o fi galeria de artă a ramanilor?

— Suntem la fel de stupefiaţi ca şi tine, Jimmy. Până acum n-am văzut nici un semn că ramanii s-ar da în vânt după artă. Să aşteptăm până mai obţinem date şi după aceea să avansăm nişte ipoteze.

Următoarea intersecţie nu oferi alte detalii lămuritoare. Un pătrat era complet gol, cu suprafaţa cenuşie, neutră şi plată, dură şi totuşi lunecoasă la pipăit. Celălalt era un burete moale, perforat de miliarde de găurele. Tânărul îl apăsă cu piciorul şi întreaga suprafaţă undui ameninţător, ca un nisip mişcător de abia stabilizat.

La intersecţia următoare întâlni ceva semănând izbitor de mult cu un câmp arat, numai că brazdele aveau toate adâncimea uniformă de un metru, iar materialul în care erau săpate părea extrem de rugos, aidoma unui raşpel. Nu-i acordă atenţie prea mare, deoarece pătratul următor îl ului mai mult decât tot ce văzuse până atunci. Găsise în sfârşit ceva în stare să înţeleagă, dar asta nu însemna că era mai puţin tulburător.

Perimetrul pătratului era înconjurat de un gard din sârmă atât de obişnuit încât dacă l-ar fi întâlnit pe Pământ, nu i-ar fi aruncat altă privire. Din cinci în cinci metri se înălţau stâlpi cu aspect metalic, între care se întindeau şase şiruri de sârme.

Dincolo de gard se găsea un al doilea, identic, şi după acesta încă unul. Un exemplu tipic al triplării ramane; ceea ce era închis între bariere nu avea nici o şansă să scape. Nu exista nici o intrare, nici o poartă pe unde să fie scoasă fiara, sau fiarele dinăuntru. În schimb, în mijlocul pătratului se zărea o singură cavitate, o versiune redusă a lui Copernic.

Jimmy n-ar fi ezitat nici în alte condiţii, iar în prezent oricum nu mai avea nimic de pierdut. Escaladă rapid cele trei garduri, se apropie de deschidere şi privi înăuntru.

Spre deosebire de Copernic, puţul avea o adâncime de numai cincizeci de metri. Pe fundul lui se distingeau ieşirile a trei tuneluri, fiecare suficient de mare pentru a permite trecerea unui elefant. Asta era totul.

După ce privi un timp, bărbatul hotărî că singurul lucru care oferea un sens structurii, ar fi fost ca podeaua puţului să fie un

ascensor. Însă n-avea să ştie niciodată *ce anume* transporta. Putea doar să presupună că era vorba despre ceva mare şi poate chiar periculos.

În următoarele ore, parcurse mai mult de zece kilometri în lungul ţărmului oceanului, iar pătratele tablei începură să i se învălmăşească în minte. Văzuse unele acoperite complet cu structuri înalte de sârmă, ca nişte colivii pentru păsări. Altele păreau suprafeţe de lichid congelat, punctate de vârtejuri îngheţate; când le testă cu prudenţă, constată că se dovedeau suficient de solide. Mai trecu pe lângă un pătrat atât de negru, că nici nu realiză ce anume era; doar pipăindu-l, putu să afirme că se găsea într-adevăr acolo.

Acum însă apăruse o transformare subtilă, în ceva ce putea să înţeleagă. Înşiruindu-se spre sud se succedau mai multe *câmpuri* – nu găsea un termen mai potrivit. Precum terenul unei ferme experimentale de pe Pământ, fiecare pătrat fusese acoperit cu pământ nivelat cu atenţie; primul sol întâlnit în peisajul metalic al lui Rama.

Câmpurile erau virgine, lipsite de viaţă, aşteptând recolte ce nu fuseseră plantate niciodată. Jimmy se întrebă care putea fi scopul lor, căci părea incredibil ca nişte fiinţe atât de evoluate ca ramanii să recurgă la agricultură, indiferent sub ce formă. Chiar pe Pământ, agricultura nu mai constituia decât un hobby, o sursă de produse exotice şi de lux. Ar fi jurat însă că acelea erau ferme potenţiale, impecabil pregătite. Nu văzuse niciodată un pământ care să arate atât de curat; fiecare pătrat era acoperit cu o folie uriaşă din plastic dur şi transparent. Încercă să-l străpungă, pentru a lua o mostră de sol, dar cuţitul său abia reuşi să zgârie plasticul.

Spre interiorul continentului se zăreau alte câmpuri şi pe multe din ele se înălţau construcţii complicate din stâlpi şi sârmă, probabil cu rol de araci. Arătau golaşe şi dezolante, aidoma unor arbori desfrunziţi în toiul iernii. Iarna pe care o cunoscuseră trebuia să fi fost într-adevăr lungă şi teribilă, iar săptămânile acestea de căldură şi lumină reprezentau probabil un scurt interludiu, înainte de revenirea gerului.

Jimmy nu ştiu niciodată ce anume îl determinase să se oprească şi să privească atent labirintul metalic dinspre sud. Pesemne că în mod inconştient, mintea lui verificase fiecare detaliu înconjurător şi remarcase un lucru de-a dreptul uimitor

în peisajul fantastic de străin.

La un sfert de kilometru depărtare, în mijlocul unui noian de sârme şi piloni, strălucea o singură pată de culoare. Era atât de mică şi modestă încât se găsea aproape la limita vizibilităţii; pe Pământ, nimeni n-ar fi privit de două ori într-acolo. Cu toate acestea, fără doar şi poate, unul dintre motivele care-i reţinuseră atenţia tânărului fusese tocmai faptul că-i reînvia atât de puternic amintirea Pământului...

Nu raportă Controlului până nu se asigură că nu făcea o greşeală, că nu-l înşelau amintiri nostalgice. Doar de la câţiva metri putea fi sigur că viaţa, aşa cum o cunoştea el, apăruse în lumea sterilă şi antiseptică a lui Rama. Acolo, la marginea continentului sudic, înflorea, într-o splendidă singurătate, o floare.

Apropiindu-se, Jimmy îşi dădu seama că era ceva în neregulă. Folia, care proteja probabil stratul de pământ împotriva contaminării cu forme de viaţă nedorite, era perforată în centru. Prin orificiu se ridica o tulpină verde, de grosimea degetului mic al unui om, strecurându-se prin păienjenişul din sârme de deasupra. La un metru de sol, se desfăcea într-un mănunchi de frunze albăstrui, semănând mai mult cu nişte pene decât cu frunzişul unei plante cunoscute. La înălţimea ochilor, tulpina se termina prin ceea ce el considerase la început o floare. Acum vedea, deloc surprins, că erau în fapt trei flori strâns unite între ele.

Petalele aveau forma unor tuburi lungi de cinci centimetri, cu colorit aprins, în număr de cel puţin cincizeci pe fiecare floare, strălucind în albastru, violet şi verde metalic, şi semănând mai degrabă cu aripile unui fluture decât cu o formă de viaţă vegetală. Tânărul cunoştea prea puţină botanică, dar era uimit că nu vedea nici o structură similară petalelor ori staminelor. Se întrebă dacă asemănarea cu florile terestre nu constituia o simplă coincidenţă; poate că era ceva în genul unui polip coralier. În orice caz, ar fi implicat existenţa unor creaturi minuscule, purtate de vânt, servind fie ca agent fertilizator... fie ca hrană.

În esenţă, conta prea puţin. Indiferent care ar fi fost definiţia ştiinţifică, pentru Jimmy rămânea o floare. Miracolul acela straniu, accidentul existenţei ei acolo, îi reamintea lucrurile pe care n-avea să le mai revadă niciodată, şi fu ispitit să între s-o

ia.

Nu avea să fie uşor. Îi despărţeau peste zece metri de hăţiş de piloni subţiri, care formau o structură cubică, cu latura de patruzeci de centimetri, repetată la nesfârşit. Dacă n-ar fi fost subţirel şi mlădios, Jimmy nu s-ar fi ridicat în aer cu bicicleta sa aeriană, aşa încât ştiu că se putea strecura prin interstiţiile reţelei. Ieşirea ridica însă o problemă; nu se putea răsuci, şi de aceea trebuia să se retragă cu spatele.

Controlul se arătă încântat de descoperire, astfel că descrise şi filmă floarea din toate unghiurile posibile. Nimeni nu obiectă când spuse:

— Mă duc după ea.

Nici nu aşteptase la vreo împotrivire; viaţa îi aparţinea acum numai lui şi putea face cu ea orice dorea.

Se dezbrăcă, prinse pilonii netezi din metal şi pătrunse în reţea. Intra exact la limită; se simţea aidoma unui prizonier evadând printre zăbrelele celulei. După ce intră cu tot trupul, încercă să se retragă, să vadă dacă întâmpina greutăţi. Într-adevăr, era mult mai dificil; trebuia să împingă cu braţele, nu să tragă, totuşi nu reprezenta un motiv de îngrijorare.

Jimmy era un om de acţiune, nu un filozof. Târându-se cu greutate prin coridorul strâmt, nu-şi pierdu vremea, întrebându-se de ce făcea un lucru atât de riscant. Nicicând în decursul vieţii nu fusese interesat de flori, iar acum îşi folosea toată energia pentru a obţine una.

Adevărat, specimenul era unic şi de o imensă valoare ştiinţifică. În realitate însă, îl dorea pentru că reprezenta ultima lui legătură cu lumea vieţii şi cu planeta sa natală.

Apucând-o, îl încercară însă remuşcările. Poate că era singura din Rama; se justifica s-o culeagă?

Dacă avea nevoie de o scuză, se putea consola cu ideea că nici ramanii înşişi n-o induseseră în planurile lor. În mod vădit era o anomalie, înflorind mult prea târziu… ori prea devreme. Justificările nu-i foloseau însă şi ezitarea fu doar de moment. Întinse mâna, prinse tulpina şi smuci brusc.

Floarea ieşi destul de uşor; Jimmy mai culese două frunze şi porni înapoi. Cu o singură mână liberă, înaintarea se dovedea extrem de dificilă, chiar chinuitoare, şi în scurt timp fu nevoit să se oprească pentru a-şi trage răsuflarea. Abia atunci observă că franzele penate se închideau, iar tulpina lipsită de floare se

descolăcea treptat de pe aracii ei. În vreme ce o privea, fascinat şi uluit, planta se retrase încet în pământ ca un şarpe rănit de moarte târându-se în cuibul său.

„Am ucis ceva minunat”, îşi spuse Jimmy. Dar şi Rama îl ucisese pe el. El îşi făcuse doar datoria.

31. VITEZA FINALA

Comandantul Norton nu pierduse niciodată vreun om, şi nu avea intenţia s-o facă acum. Înainte ca Jimmy să plece înspre Polul Sud, se gândise la posibilităţi de intervenţie în cazul unui accident. Problema se arătase totuşi atât de dificilă, încât nu-i găsise răspuns. Nu reuşise decât să elimine, pe rând, toate soluţiile evidente.

Cum să escaladezi o stâncă verticală, înaltă de o jumătate de kilometru, chiar în condiţiile unei gravitaţii reduse? Cu echipament corespunzător şi antrenament ar fi fost un fleac. La bordul lui *Endeavour* nu existau însă instrumente de împuşcat pitoane şi nimeni n-avea altă idee cum să baţi sute de cuie în suprafaţa dură şi lucioasă.

În treacăt, examinase şi soluţii mai originale, unele de-a dreptul aiurite. Poate că un câmp încălţat cu ventuze ar fi reuşit ascensiunea. Dar, chiar dacă ar fi fost o soluţie practică, cât timp era necesar pentru producerea şi testarea unui asemenea echipament – şi pentru pregătirea cimpului? Norton se îndoia că un om poseda forţa necesară unei altfel de ascensiuni.

Existau, desigur, şi tehnologiile avansate. Echipamentele de propulsie EVA păreau tentante, însă forţa lor de impuls era prea mică, fiind proiectate pentru a fi utilizate la 0 *g.* Ele nu puteau susţine greutatea unui om obişnuit nici chiar în condiţiile gravitaţiei lui Rama.

Să încerce să trimită un aparat EVA telecomandat, încărcat numai cu o coardă pentru coborâre? Prezentase ideea lui Myron, care o făcuse praf imediat. Sergentul explicase că apăreau probleme legate de stabilitate. Fără îndoială rezolvabile, însă ar fi durat mult – mai mult decât îşi puteau ei permite.

Dar un balon? Soluţia părea perfectă, dacă ar fi putut obţine un înveliş şi o sursă de căldură cât mai compacte. Posibilitatea respectivă era singura la care Norton nu renunţase, atunci când problema încetase să mai fie pur teoretică, devenind o chestiune de viaţă şi de moarte cu care începeau buletinele de

ştiri de pe toate planetele locuite.

În vreme ce Jimmy continua explorarea în lungul ţărmului oceanului, jumătate din ţicniţii sistemului solar încercau să-l salveze. La Cartierul General al Flotei se primeau absolut toate sugestiile, iar una dintr-o mie era expediată la *Endeavour.* Cea a doctorului Carlisle Perera sosi de două ori, o dată prin intermediul reţelei Cercetării şi a doua oară prin PLANETCOM, PRIORITATE RAMA. Îi solicitase savantului cinci minute de gândire, plus o milisecundă de timp pe calculator.

Iniţial, comandantul Norton o considerase o glumă de prost gust. Apoi, citind numele expeditorului şi calculele anexate, îşi schimbă opinia.

Îi întinse mesajul lui Karl Mercer.

— Ce crezi despre asta? întrebă cu o voce pe care o dorea cât mai nepăsătoare.

Karl îl parcurse rapid şi exclamă:

— Să mă ia dracu'! Sigur că are dreptate!

— Eşti *sigur*?

— N-a greşit cu furtuna, nu? Ar fi trebuit să ne gândim şi noi. Mă face să mă simt ca un handicapat mintal.

— Nu eşti singurul. Următoarea problemă… cum îl anunţăm pe Jimmy?

— Nu cred că ar fi potrivit s-o facem acum… în ultima clipă e mai bine. Cel puţin eu, dacă aş fi în locul lui aşa aş prefera. Spuneţi-i doar că suntem pe drum.

Deşi putea să privească peste întreaga lăţime a Oceanului Cilindric şi cunoştea direcţia aproximativă din care venea *Resolution*, Jimmy nu zări minuscula ambarcaţiune decât după ce depăşise New York-ul. Părea incredibil că putea transporta şase oameni şi cine ştie cât echipament de salvare.

La un kilometru distanţă, îl recunoscu pe comandantul Norton şi începu să-şi agite braţele. Puţin mai târziu fu şi el zărit şi i se răspunse la semnale.

— Mă bucur să te văd în formă, Jimmy, îi transmise Norton prin radio. Ţi-am promis că nu te părăsim. Acum mă crezi?

„Nu prea”, gândi Jimmy. Până în clipa aceea se întrebase întruna dacă nu era vorba de-o acţiune de caritate, organizată în scopul menţinerii moralului. Însă comandantul n-ar fi traversat oceanul doar să-i spună adio; aveau probabil un *plan.*

— O să te pot crede, şefu', zise el, când mă voi vedea jos, pe punte. Vrei să-mi spui ce trebuie să *fac*?

Resolution încetinise şi se afla la o sută de metri de baza falezei. Din câte observase Jimmy, nu conţinea nici un echipament neobişnuit, deşi nici el nu era sigur ce aşteptase să vadă.

— Iartă-ne, Jimmy, însă n-am vrut să-ţi spunem prea multe lucruri care să te îngrijoreze.

Asta chiar că părea ciudat; ce naiba voia să zică?

Pluta se opri la cincizeci de metri de faleză şi Jimmy îl văzu perfect pe comandant vorbind în microfon.

— Uite care-i treaba, Jimmy. N-o să păţeşti absolut nimic, dar trebuie să ai nervii tari. Noi ştim că ai aşa ceva. *Vei sări de-acolo.*

— De la cinci sute de metri?!

— Da, însă la numai 0,5 *g.*

— Aha… aţi căzut vreodată pe Pământ de la două sute cincizeci de metri?

— Taci din gură, ori îţi contramandez următoarea permisie. Ar fi trebuit să-ţi dai seama şi singur… totul este o chestiune de viteză finală. În atmosfera asta nu poţi atinge mai mult de nouăzeci de kilometri la oră… indiferent dacă sari de la două sute, sau de la două mii de metri. Este adevărat, nouăzeci de kilometri la oră e niţel cam mult ca să te simţi confortabil, dar se mai poate reduce. Asta va trebui tu să faci, aşa încât ascultă-mă atent…

— Vă ascult, făcu Jimmy, dar ar fi bine să fie ceva cât mai bun.

Nu-l mai întrerupse pe comandant, iar după ce Norton termină, nu mai făcu nici un comentariu. Da, avea sens şi era atât de simplu încât numai un geniu se putea gândi la aşa ceva. Sau cineva care nu se aştepta s-o facă el însuşi…

Jimmy nu sărise niciodată cu paraşuta, ceea ce i-ar fi oferit, cât de cât, o pregătire psihologică. Poţi să-i spui unui om că se află în perfectă siguranţă traversând o prăpastie pe o scândură, totuşi, chiar dacă toate calculele de rezistenţă sunt impecabile, este posibil să nu reuşească. Jimmy înţelegea acum de ce comandantul Norton se arătase atât de evaziv în legătură cu detaliile acţiunii. Nu-i lăsase vreme pentru gânduri negre.

— Nu vreau să te grăbesc, se auzi glasul plin de convingere al

lui Norton, venind de la o jumătate de kilometru mai jos. Dar cu cât mai repede, cu atât mai bine.

Tânărul îşi privi preţiosul suvenir, singura floare din Rama. O înveli cu grijă în batista murdară, o înnodă, apoi o aruncă peste marginea falezei.

Ea pluti în jos cu o încetineală liniştitoare; îi trebui multă vreme până se făcu mică, mai mică, şi mai mică, până ce n-o mai zări. *Resolution* înaintă câţiva metri şi Jimmy ştiu că o recuperaseră.

— Minunată! exclamă comandantul entuziasmat. Sunt convins c-o vor boteza după tine. Gata… te aşteptăm.

Jimmy îşi scoase cămaşa – singurul obiect de îmbrăcăminte pentru partea superioară a corpului pe care-l purtau în climatul acela tropical – şi o întinse gânditor. De câteva ori în decursul explorării fusese gata să renunţe la ea; acum însă putea să-i salveze viaţa.

Privi pentru ultima oară înapoi, spre continentul explorat numai de el şi spre vârfurile îndepărtate, dar distincte, ale Cornului Mare şi celor şase Coame Mici. Apoi, strângând puternic cămaşa în mâna dreaptă, îşi luă avânt şi sări cât mai departe, dincolo de faleză.

Nu mai avea motiv de grabă; dispunea de minim douăzeci de secunde pentru a se bucura de senzaţiile încercate. Nu irosi însă timpul, căci viteza aerului sporea în jurul său, iar *Resolution* se vedea tot mai mare. Ţinând cămaşa cu ambele mâini, ridică braţele deasupra capului, astfel încât curentul de aer o umflă.

Ca paraşută, constituia un semieşec; puţinii kilometri pe oră în stare să-i scadă din viteză erau utili, dar nu vitali. Avea însă un rol mult mai important: îi menţinea trupul în poziţie verticală, coborând spre ocean drept ca o săgeată.

Jimmy continua să aibă impresia că nu se deplasa deloc, ci că apa se ridica spre el. O dată ce făcuse pasul respectiv, teama nu-l mai încerca, ba chiar se simţea indignat fiindcă i se ascunsese adevărul. *Chiar* crezuseră că dacă se gândea prea mult, n-avea să mai sară?

În ultima clipă, dădu drumul cămăşii, inspiră adânc şi-şi astupă nările şi gura cu ambele palme. Aşa cum fusese instruit, îşi încordă întreg corpul, lipind picioarele. Urma să pătrundă în apă cu acurateţea unei suliţe…

— Va fi la fel ca şi când ai sări de pe o trambulină pe Pământ,

îi promisese comandantul. Nu se va întâmpla absolut nimic… *dacă* pătrunzi corect în apă.

— Şi dacă nu? întrebase el.

— Atunci va trebui să te întorci şi să mai încerci o dată.

Ceva îl izbi în tălpi, puternic, dar nu insuportabil. Un milion de mâini lunecoase îl trăgeau de trup; urechile îi vâjâiau, simţea presiunea în timpane şi, deşi ţinea ochii strâns închişi, avu impresia că-l înconjoară întunericul, pe măsură ce se afunda în adâncurile Oceanului Cilindric.

Cu toate puterile, începu să înoate în sus, către lumina tulbure. Nu putea deschide ochii mai mult de o clipă; imediat simţea apa otrăvită pişcându-l ca un acid. I se părea că se zbătea de o veşnicie şi, nu numai o dată, fu cuprins de teama de coşmar că-şi pierduse simţul de orientare, că de fapt înota în jos. Întredeschidea ochii iute şi, de fiecare dată, lumina era mai puternică.

Pleoapele îi erau încă strâns închise când ieşi la suprafaţă. Inspiră adânc aerul preţios, se răsuci pe spate şi se uită în jur.

Resolution se îndrepta spre el cu viteză maximă. Peste câteva secunde, braţe puternice îl apucară şi-l traseră peste bord.

— Ai înghiţit apă? întrebă neliniştit comandantul.

— Nu cred.

— Freacă-te, oricum, cu asta. Aşa… Cum te simţi?

— Încă nu-mi dau seama. Vă zic peste un minut… Ah… vă mulţumesc tuturor!

Minutul nu luase încă sfârşit, când Jimmy realiză ce simţea.

— Voi vomita, făcu pe un ton de scuză.

Salvatorii săi îl priviră uluiţi.

— Pe un calm absolut… şi o mare plată? întrebă neîncrezătoare Barnes, privind plângerea lui Jimmy ca pe un afront direct adus dibăciei ei.

— Eu nu i-aş zice *plată*, interveni comandantul indicând cu braţul dunga de apă ce traversa cerul. Dar nu-ţi fie ruşine, poate ai înghiţit ceva din porcăria aia. Dă-o afară cât mai repede.

Jimmy se chinuia încă, fără eroism şi fără succes, când pe cerul dinapoia lor fulgeră ceva. Toţi ochii se întoarseră către Polul Sud şi tânărul uită imediat de necazurile sale. Stâlpii reîncepuseră jocurile de artificii.

Din pilonul central porneau către ceilalţi fulgere lungi de câţiva kilometri. Începuse iarăşi rotaţia statică, de parcă

dansatori invizibili îşi înfăşurau panglicile în jurul unui electromagnet. Accelerau, mişcându-se tot mai iute, până se contopiră într-un singur con luminos.

Era un spectacol mai copleşitor decât orice văzuseră până atunci, însoţit de bubuituri şi pârâituri îndepărtate ce sporeau impresia de atotputernicie. Spectacolul durǎ cam cinci minute, apoi se sfârşi brusc, ca şi cum cineva ar fi apăsat un întrerupător.

— Mi-ar plăcea să aflu ce înţelege Comitetul Rama din toate *astea,* murmură Norton fără să se adreseze cuiva anume. Voi aveţi vreo idee?

Nimeni nu avu vreme să răspundă, deoarece în aceeaşi clipă Controlul îi chemă alarmat:

— *Resolution*! Aţi păţit ceva? L-aţi simţit?

— *Ce* să simţim?

— Credem că a fost vorba de un seism… exact când s-au oprit fulgerele.

— S-au înregistrat avarii?

— Nu cred. N-a fost chiar aşa puternic… dar ne-a zgâlţâit puţin.

— Noi n-am simţit nimic. De fapt, nici n-am fi putut să-l simţim pe ocean.

— Aveţi dreptate, greşeala mea! Acum totul pare liniştit… până data viitoare.

— Da, până data viitoare, încuviinţă Norton.

Misterul lui Rama creştea mereu; cu cât descopereau mai multe, cu atât înţelegeau mai puţine.

Brusc, de la proră se auzi un strigăt:

— Şefu'… priveşte… sus pe cer!

Norton ridică ochii, cercetând rapid circuitul oceanului. Nu zări nimic până ce nu ajunse cu privirea la zenit, Uitându-se exact în punctul opus al lumii.

— Dumnezeule, şopti înţelegând că „data viitoare” sosise.

Un talaz uriaş gonea spre ei, în josul curbei Oceanului Cilindric.

32. VALUL

Cu tot şocul, prima grijă a lui Norton fu nava.

— *Endeavour*! chemă el. Raportaţi situaţia!

— Totul e-n regulă, şefu', se auzi răspunsul liniştitor al

ofiţerului de comandă. Am simţit o tremurătură, dar n-a fost nimic serios. A avut loc o uşoară modificare de altitudine… puntea zice 0,2 grade. Se pare că şi viteza de rotaţie e puţin diferită… în două minute vom avea datele precise.

„A început deci”, îşi zise Norton, „chiar mult mai devreme decât ne aşteptam; suntem încă departe de periheliu şi de momentul logic al unei schimbări de orbită.” Nu exista însă nici o îndoială: avea loc o ajustare a traiectoriei… producând posibil şi alte şocuri.

Între timp, primele urmări deveneau mai mult decât evidente, acolo sus pe brâul curb de apă care părea că se va prăbuşi din cer dintr-o clipă în alta. Valul se afla la vreo zece kilometri, întinzându-se pe toată lăţimea oceanului, de la ţărmul nordic la cel sudic. În apropierea malului înainta un perete alb şi înspumat, continuând în apele mai adânci cu o linie albastră, abia vizibilă, mai rapidă decât berbecii laterali. Frecarea de fundul puţin adânc arcuia şi mai mult valul, porţiunea centrală distanţându-se repede.

— Sergent! strigă Norton. Asta-i problema *ta.* Ce facem?

Barnes oprise pluta şi examina atentă situaţia. Norton observă uşurat că expresia ei nu părea deloc alarmată, ci mai degrabă încordată, aidoma unei sportive talentate, pregătită să accepte o provocare.

— Aş fi dorit să fi efectuat nişte probe cu sonarul, replică ea. Dacă ne aflăm în ape adânci, n-avem motive de îngrijorare.

— Atunci e-n regulă. Suntem la patru kilometri de ţărm.

— Aşa sper şi eu, totuşi vreau să mă asigur.

Porni din nou motorul şi răsuci ambarcaţiunea, până ajunse cu prova către valul ce se apropia. Norton aprecie că porţiunea centrală, care se deplasa cu viteză mai mare, avea să-i ajungă în mai puţin de cinci minute; totuşi era limpede că nu prezenta un pericol serios. O simplă undă, cu înălţimea mai mică de un metru era de-abia în stare să legene ambarcaţiunea. Adevărata primejdie o constituiau zidurile de spumă din spatele ei.

Brusc, exact în centrul oceanului se ivi o linie de talazuri. În mod vădit, valul izbise un perete submarin, lung de câţiva kilometri, aflat sub suprafaţa apei. În acelaşi timp, berbecii de pe laturi se topiră, nimerind în ape adânci.

Bariera anti-val, gândi Norton. Ca în rezervoarele de combustibil ale lui *Endeavour*, dar la o scară de o mie de ori mai

mare. De jur-împrejurai oceanului se aflau dispuse probabil mai multe astfel de bariere, pentru a distruge cât mai rapid talazurile formate. Singura întrebare importantă rămânea: se aflau oare deasupra unei asemenea bariere?

Barnes i-o luase înainte. Oprise pluta şi aruncase ancora, care atinse fundul după numai cinci metri.

— Sus cu ea! Trebuie s-o ştergem de aici!

Norton era absolut de acord, dar încotro? Barnes pilota cu maxim de viteză *spre* valul aflat acum la numai cinci kilometri. Îi auzeau deja zgomotul: un urlet îndepărtat, inconfundabil, pe care nu crezuse că avea să-l mai audă vreodată în Rama. Apoi îşi schimbă intensitatea, porţiunea centrală se prăbuşea din nou… iar laturile se ridicau.

Încercă să estimeze distanţa între barierele submarine, presupunându-le dispuse la intervale egale. Dacă avea dreptate, mai exista încă una; oprind pluta în apele adânci dintre ele aveau să fie în deplină siguranţă.

Barnes opri motorul şi azvârli iarăşi ancora. De data aceasta, firul coborî treizeci de metri fără să atingă fundul.

— Am scăpat, oftă ea uşurată, totuşi am să las motorul să meargă.

În lungul malurilor se zăreau pereţii de spumă albă. În mijlocul oceanului domnea iarăşi calmul, exceptând mica undă albastră care gonea către ei. Barnes menţinea pe *Resolution* în poziţie perpendiculară pe val, gata oricând să ambaleze motorul.

Apoi deodată, la numai doi kilometri în faţa lor, oceanul începu să spumege din nou. Năvălea în coame albe şi neregulate al căror vuiet părea că umple lumea. Pe talazul înalt de şaisprezece kilometri al Oceanului Cilindric apăruse un val mai mic, aidoma unei avalanşe bubuind pe panta unui munte. Iar acel val mic i-ar fi distrus cu uşurinţă.

Barnes observase probabil expresiile de pe chipurile echipajului, deoarece strigă deasupra tumultului.

— De ce vă speriaţi? Am călărit altele şi mai mari!

Nu era tocmai adevărat, şi nici nu adăugase că atunci fusese într-o ambarcaţiune special construită pentru surfing, nu într-o plută improvizată.

— Dar dacă va *trebui* să sărim, urmă ea, s-o faceţi numai când vă zic eu. Verificaţi-vă vestele de salvare.

„E grozavă”, gândi comandantul, „se bucură de fiecare clipă,

aidoma unui viking plecând la război. Şi poate că are dreptate… numai să nu fi greşit prea mult în calculele noastre.”

Valul continua să se umfle, curbându-se în sus şi înainte. Înălţimea îi era amplificată optic de panta de deasupra lor, totuşi era imens: o copleşitoare forţă a naturii, care avea să mături totul în cale.

Peste numai câteva secunde, se prăbuşi, ca şi cum cineva i-ar fi surpat fundaţiile. Depăşise bariera submarină, regăsind apele adânci. Când ajunse la ei, *Resolution* oscilă doar de câteva ori, înainte ca Barnes s-o întoarcă în viteză maximă spre nord.

— Bravo, Ruby, a fost superb! Avem timp s-ajungem acasă înainte ca valul să ocolească lumea?

— Cred că nu, va reveni peste vreo douăzeci de minute. Însă până atunci îşi va pierde toată puterea şi abia îl vom sesiza.

Acum că pericolul trecuse, se puteau relaxa şi bucura de voiaj, deşi nici unul nu se simţea încă pe deplin liniştit. În urma talazului, apa se rotea în vârtejuri, ridicând în aer un iz acid, aparte, „de furnici strivite” cum apreciase Jimmy.

Deşi neplăcut, mirosul nu avu asupra lor efecte nedorite. Reprezenta ceva într-atât de străin, încât fiziologia omenească nu reacţiona la asemenea stimul.

Peste un minut, valul izbi următoarea barieră submarină şi sui spre cer. Văzut din spate, spectacolul nu mai părea impresionant şi călătorii începură să se ruşineze de temerile lor anterioare. Erau stăpânii Oceanului Cilindric.

De aceea şocul fu cu atât mai mare când, la numai o sută de metri depărtare, din apă se înălţă ceva asemănător unei roţi uriaşe. Spiţe lungi de cinci metri străluciră metalic în soarele arzător al lui Rama, se rotiră o clipă, apoi se prăbuşiră în ocean. Impresia era că o gigantică stea-de-mare cu braţe tubulare ţâşnise din adâncuri.

În primul moment, fu imposibil de precizat dacă era animal sau maşină. Apăru iarăşi şi rămase jumătate în apă, jumătate în aer, legănându-se pe val.

Acum se distingeau nouă tije, radiind dintr-un disc central. Două dintre ele erau rupte la nivelul îmbinării centrale. Celelalte se terminau printr-un ansamblu complicat de manipulatoare, amintindu-i lui Jimmy de crabul întâlnit pe continentul sudic. Ambele aveau acelaşi arbore genealogic… sau acelaşi proiectant.

În centrul discului se găsea un soi de turelă mică, cu trei ochi largi. Doi erau închişi şi unul singur deschis, dar şi acela părea gol şi orb. Nimeni nu se îndoia că urmăreau convulsiile finale ale unui monstru acvatic, azvârlit la suprafaţă de valul submarin.

În aceeaşi clipă îşi dădură seama că acesta nu era singur. Înotând în jurul său şi trăgându-l de membrele inerte, se zăreau două creaturi asemănătoare unor homari uriaşi. Îl ciopârţeau cu eficacitate, iar monstrul nu se împotrivea defel, deşi propriile sale gheare ar fi făcut faţă cu succes atacatorilor.

Jimmy îşi reaminti crabul care-i sfârtecase *Libelula.* Privi atent spectacolul, întărindu-şi iute părerea.

— Uite, şefu', şopti el, vezi... nu-l mănâncă. Nici măcar n-au gură. *Pur şi simplu îl taie în bucăţi.* La fel s-a întâmplat cu *Libelula.*

— Ai dreptate. Îl demontează ca pe o... ca pe o maşinărie defectă. Norton strâmbă din nas. Însă o maşină defectă nu miroase în halul ăsta!

Atunci îi veni altă idee.

— Dumnezeule... Dacă se iau de noi?! Ruby, du-ne cât mai repede la mal!

Resolution ţâşni înainte impetuos, ignorând descărcarea rapidă a acumulatorilor. În spatele lor, cele nouă braţe ale uriaşei stele-de-mare – alt nume mai bun nu aveau pentru ea – erau retezate tot mai scurt şi în cele din urmă se scufundară în ocean.

Nu-i urmări nimeni, dar nu răsuflară uşuraţi decât după ce *Resolution* trase la chei, iar ei păşiră pe ţărm. Privind înapoi către fâşia misterioasă de apă, acum sinistră, comandantul Norton hotărî fără plăcere ca nimeni să nu mai navigheze vreodată pe ea. Adăpostea prea multe necunoscute, prea multe primejdii...

Privi apoi spre turnurile şi rampele New York-ului, către ţărmul întunecat al continentului sudic, în prezent ferite de curiozitatea oamenilor.

Iar el n-avea să mai supere zeii lui Rama.

33. PĂIANJENUL

Începând din clipa aceea, decisese Norton, în Tabăra Alfa aveau să staţioneze în permanenţă trei persoane, dintre care

cel puţin una în stare de veghe. În plus, toate grupurile de explorare aveau să urmeze aceeaşi rutină. Interiorul lui Rama era bântuit de creaturi potenţial primejdioase şi, deşi nici una nu arătase ostilitate, un comandant prudent nu risca inutil.

Ca măsură suplimentară de siguranţă, din Butuc, un observator supraveghea permanent interiorul folosind un telescop puternic. Din punctul acela, Rama putea fi examinat în totalitate. Chiar Polul Sud părea la numai câteva sute de metri depărtare. Zona din jurul fiecărui grup de exploratori era cercetată întruna; în felul acesta se spera eliminarea oricăror surprize. Un plan bun… care eşuă lamentabil.

După ultima masă a zilei, înaintea perioadei de somn de la ora 22, Norton, Rodrigo, Calvert şi Laura Ernst urmăreau emisiunea de ştiri retransmisă special pentru ei prin intermediul releului de pe Inferno, Mercur. Fuseseră interesaţi mai cu seamă de filmul lui Jimmy făcut pe continentul sudic şi de reîntoarcerea pe Oceanul Cilindric, un episod impresionant pentru toţi privitorii. Savanţi, comentatori şi membri ai Comitetului Rama îşi oferiseră opiniile, în majoritate contradictorii. Nimeni nu putea afirma cu siguranţă dacă făptura asemănătoare unui crab, întâlnită de Jimmy, fusese un animal, o maşină, un raman… ori ceva în afara categoriilor pomenite.

Priveau cu un sentiment de nelinişte distrugerea giganticei stele-de-mare, când constatară că nu mai erau singuri. În tabără se afla un intrus.

Laura Ernst îl observă prima. Rămase împietrită şi şopti cu glas întretăiat:

— Bill, nu te mişca. Uită-te încetişor în dreapta.

Norton întoarse capul. La zece metri depărtare, se zărea un tripod cu picioare subţiri, deasupra cărora se ridica un corp sferic, de mărimea unei mingi de fotbal. De jur-împrejurul trupului se găseau trei ochi mari, lipsiţi de expresie, oferind aparent o vedere de 360 grade, iar sub aceştia se agitau trei tentacule ca nişte bice. Creatura era mai scundă decât un om şi arăta mult prea fragilă ca să fie periculoasă, ceea ce nu le scuza însă neglijenţa. Lui Norton îi amintea de un păianjen şi se întrebă cum rezolva problema locomoţiei tripode – niciodată ridicată de vreo fiinţă pământeană.

— Ce crezi, doctore? şopti la rândul lui reducând volumul sonor al transmisiei.

— Obişnuita triadă simetrică a ramanilor. Nu văd ce rău ne-ar face, deşi tentaculele acelea s-ar putea dovedi neplăcute, ori otrăvitoare, ca de celenterat. Rămâi pe loc… să vedem ce se-ntâmplă.

După ce-i fixă impasibilă câteva minute, creatura se mişcă brusc, iar oamenii înţeleseră de ce nu-i remarcaseră apariţia. Era *incredibil* de agilă, deplasându-se pe sol cu o mişcare de rotaţie atât de rapidă încât ochiul şi mintea omenească o urmăreau cu dificultate.

Din câte îşi dădea seama Norton – şi numai o cameră de filmare ultrarapidă ar fi lămurit situaţia –, picioarele acţionau succesiv ca nişte pivoţi în jurul cărora se răsucea întregul corp. Nu era sigur, însă i se părea că la fiecare câţiva „paşi“ îşi schimba direcţia de rotaţie, în vreme ce tentaculele măturau fulgerător solul. Viteza maximă, greu de apreciat, atingea cam treizeci de kilometri pe oră.

Păianjenul ocoli rapid tabăra, examinând fiecare obiect, atingând cu delicateţe paturile, mesele şi scaunele improvizate, echipamentul de transmisiuni, containerele cu alimente, toaletele electrosan, aparatele de filmat şi rezervoarele de apă. Nu ignoră nimic, cu excepţia celor patru oameni. În mod limpede era îndeajuns de inteligentă pentru a distinge oamenii de lucrurile lipsite de viaţă; acţiunile sale lăsau impresia unei curiozităţi extrem de metodice.

— Aş vrea să-l pot examina! făcu Laura neputincioasă, privindu-i piruetele vijelioase. Nu încercăm să-l prindem?

— Cum? întrebă Calvert.

— Păi… aşa cum primitivii capturau vânatul: cu două greutăţi rotite la capătul unei frânghii. Nici măcar nu le răneau.

— Mă-ndoiesc, mormăi Norton. Dar, chiar dacă am avea succes, eu n-aş risca. Nu ştiu cât de inteligent e musafirul nostru… şi un astfel de procedeu riscă să-i rupă picioarele. Am avea atunci necazuri: pe Rama, pe Pământ, sau cine mai ştie unde.

— Trebuie să pun mâna pe un specimen!

— Va trebui să te mulţumeşti cu floarea lui Jimmy… doar dacă una dintre fiinţele acestea nu cooperează cu tine. Prinderea cu forţa este exclusă. Cum ţi-ar plăcea ca pe Pământ să aterizeze cineva şi să te considere *pe tine* un exemplar bun de disecat?

— Nu vreau câtuşi de puţin să-l disec, rosti Laura fără

convingere. Vreau doar să-l examinez…

— Ei bine, vizitatorii extratereştri ar putea prezenta aceeaşi atitudine faţă de persoana ta, şi n-ai fi în apele tale ascultându-i. Nu vom întreprinde nici o acţiune pe care s-o considere ameninţătoare.

Cita, bineînţeles, din Regulamentul de Navigaţie şi Laura o ştia. Diplomaţia avea prioritate înaintea ştiinţei.

În fapt, asemenea consideraţii nici nu trebuiau făcute; era pur şi simplu o chestiune de politeţe. Nişte vizitatori ca ei, care nu ceruseră nici permisiunea să între…

Păianjenul părea să-şi fi încheiat inspecţia. Mai ocoli o dată tabăra, apoi ţâşni după tangenta la cerc… spre scară.

— Mă-ntreb cum va urca treptele? reflectă Laura.

Răspunsul nu se lăsă mult aşteptat; păianjenul le ignoră complet şi, fără să-şi reducă viteza, se îndreptă către curba domoală a pantei.

— Controlul, anunţă Norton. E posibil ca în curând să aveţi un musafir, priviţi pe Scara Alfa, Secţiunea Şase. Apropo, vă mulţumim că ne păziţi cu atâta străşnicie.

Abia peste un minut ironia fu înţeleasă, după care sentinela din Butuc începu să bâlbâie o sumedenie de scuze.

— Ăăă… acum că-mi spui, şefu’, văd ceva. Dar despre ce-i vorba?

— Încearcă să ghiceşti singur, replică Norton şi apăsă butonul de alarmă generală. Tabăra Alfa către toate grupurile: Tocmai am fost vizitaţi de o creatură asemănătoare unui păianjen, cu trei picioare subţiri, înalt de doi metri, corpul mic şi sferic, deplasându-se foarte rapid printr-o mişcare de rotaţie. Nu pare periculos, însă e foarte bizar. S-ar putea să fi apărut deja şi să nu-l fi observat. Vă rog, confirmaţi recepţia.

Primul răspuns veni din Londra, la cincisprezece kilometri est.

— Nimic neobişnuit aici, şefu’.

De la aceeaşi distanţă înspre vest, Roma răspunse îngrijorător de somnoroasă:

— La fel şi aici, şefu’. Ah… staţi o clipă!

— Ce-i?

— Acum un minut, am lăsat stiloul jos… şi-a dispărut! Ce… oh!

— Vorbeşte inteligibil!

— N-o să-ţi vină să crezi, şefu’. Scriam nişte notiţe… ştiţi, îmi

place să scriu şi nu face nimănui nici un rău… foloseam stiloul meu preferat, vechi de aproape două sute de ani… ei, şi acum se găseşte pe jos, la vreo cinci metri distanţă. L-am recuperat… slavă cerului, nu s-a stricat.

— Cum crezi c-a ajuns acolo?

— Ăăă… cred c-am aţipit o clipă. A fost o zi grea…

Norton oftă, însă se abţinu de la orice comentariu; erau puţini şi n-aveau mult timp pentru explorarea lumii. Nu întotdeauna entuziasmul învinge oboseala şi se întrebă dacă nu-şi asumau riscuri inutile. Poate că nu fusese bine că-şi împărţise oamenii în grupuri mici, ca să acopere întregul teritoriu. Nu putea totuşi să neglijeze vremea care se scurgea atât de repede şi misterele rămase nerezolvate în jurul lor. Devenise tot mai convins că urma să se întâmple ceva şi că vor fi nevoiţi să-l abandoneze pe Rama chiar înainte de atingerea periheliului… momentul adevărului, când se pronosticase schimbarea de orbită.

— Atenţiune: Butucul, Londra, Roma… toţi! rosti el. Vreau rapoarte din jumătate în jumătate de oră. E normal să presupunem că de acum încolo ne vom aştepta oricând la musafiri. Unii dintre ei pot fi periculoşi, de aceea incidentele trebuiesc evitate cu orice preţ. Cunoaşteţi directivele.

Acestea le fuseseră prelucrate, numai că nici unul dintre ei nu crezuse că mult teoretizatul „contact fizic cu inteligenţe extraterestre” urma să aibă loc în decursul vieţii lor, şi cu atât mai puţin că avea să fie realizat de către ei înşişi.

Teoria era una, iar practica alta. Nimeni nu era sigur că străvechile instincte omeneşti de autoapărare nu aveau să precumpănească în caz de primejdie. Totuşi era esenţial să acorde o şansă înţelegerii cu fiecare entitate întâlnită în Rama, până în ultima clipă… şi chiar după aceea.

Comandantul Norton nu dorea să rămână în istorie drept omul care declanşase primul război interplanetar.

Peste câteva ore, pe întreaga câmpie apăruseră sute de păianjeni. Prin telescop se observa că invadaseră continentul sudic, dar nu şi insula New York-ului.

Nu manifestară nici un fel de interes faţă de exploratori şi, după o vreme, nici aceştia nu-i mai băgară în seamă, deşi la răstimpuri Norton continua să remarce o sclipire lacomă în ochii medicului-şef. Era convins că Laurei nu i-ar fi plăcut nimic mai

mult ca accidentarea unui păianjen şi nu ştia dacă nu cumva ea n-ar fi fost în stare să aranjeze aşa ceva.

Părea absolut cert că păianjenii nu erau inteligenţi, corpurile lor fiind prea mici ca să conţină creiere complexe şi de altfel era greu de imaginat unde înmagazinau energia pentru deplasare. Comportamentul lor rămânea curios de coordonat şi de precis ca scop; apăreau peste tot, dar niciodată nu vizitau de două ori acelaşi loc. Adeseori, Norton avea impresia că se aflau în căutarea unui anumit lucru, pe care încă nu-l descoperiseră.

Urcaseră până la Butucul central, ignorând în continuare cele trei scări uriaşe. Nu era câtuşi de puţin limpede cum reuşeau să escaladeze platformele verticale, chiar în condiţiile unei gravitaţii nule; Laura emisese ipoteza utilizării unor ventuze.

Apoi, spre marea ei bucurie, obţinu specimenul mult dorit. Controlul raportă că un păianjen căzuse de pe peretele vertical şi zăcea, mort sau deteriorat, pe prima platformă. Timpul în care Laura urcă de pe câmpie până acolo stabili un record niciodată depăşit.

Pe platformă constată că, în ciuda vitezei mici de impact, creatura îşi frânsese toate cele trei picioare. Ochii îi rămăseseră deschişi, dar nu reacţionau la nici un stimul extern. Laura concluzionă că şi un cadavru ar fi arătat mai „viu”, astfel că îndată ce aduse trofeul la bordul lui *Endeavour* începu să-l disece.

Păianjenul era atât de fragil încât se desfăcea în bucăţi, aproape fără a fi nevoie de intervenţia ei. Îi dezarticulă picioarele, apoi trecu la carapacea delicată, care se despică după trei sectoare sferice mari, ca o portocală.

După câteva clipe de totală stupoare – deoarece înăuntru nu exista nimic identificabil –, Laura făcu o serie de fotografii, apoi luă bisturiul.

De unde să pornească? Să închidă ochii şi să taie la întâmplare, n-ar fi fost foarte ştiinţific.

Lama pătrunse fără a întâlni practic nici un fel de rezistenţă. Peste o secundă, ţipătul extrem de necivilizat al medicului-şef Laura Ernst răsună pe toată lungimea şi lăţimea lui *Endeavour.*

Sergentul mcandrews avu nevoie de douăzeci de minute să potolească cimpii alarmaţi.

34. EXCELENŢA SA REGRETĂ!…

— După cum ştiţi, domnilor, rosti ambasadorul marţian, de la ultima noastră întrunire au avut loc mai multe evenimente. Avem destule de analizat… şi de hotărât. Cu atât mai mult îmi pare rău că distinsul nostru coleg de pe Mercur nu este prezent…

Ultima afirmaţie nu era complet sinceră. Lui Bose nu-i părea chiar atât de rău că Excelenţa Sa, ambasadorul Mercurului, absenta. În schimb îl măcina îngrijorarea. Instinctul de diplomat îi spunea că se petrecea ceva şi, în ciuda excelentelor sale surse de informaţii, nu avea nici cea mai vagă idee despre ce anume se întâmpla.

Mesajul de scuze al ambasadorului fusese politicos, fără să dezvăluie nimic. Excelenţa Sa regreta că probleme urgente şi care nu puteau fi amânate îl împiedicau să participe la întrunire, fie personal, fie prin intermediul hologramelor. Lui Bose îi venea însă foarte greu să creadă că exista un lucru mai urgent şi mai important decât Rama.

— Doi dintre membrii comitetului au de făcut comunicări. Pentru început, dau cuvântul domnului profesor Davidson.

Membrii Comitetului se foiră neliniştiţi. Cei mai mulţi considerau că astronomul, cu binecunoscutele sale teorii cosmice, nu era cel mai potrivit pentru postul de Preşedinte al Consiliului Consultativ Spaţial. Uneori lăsa impresia că formele inteligente de viaţă constituiau un regretabil amestec în universul maiestuos al stelelor şi galaxiilor şi că ar fi fost nepoliticos să le fie acordată o atenţie excesivă. Faptul acesta nu-i încânta pe exobiologii, ca dr. Perera, cu o părere total opusă. Pentru ei, unicul ţel al Universului îl constituia naşterea raţiunii, referindu-se plini de dispreţ la fenomenele pur astronomice. „Materie moartă” era expresia lor favorită.

— Domnule ambasador, rosti savantul, în ultimele zile am studiat comportamentul neobişnuit al lui Rama şi aş vrea să prezint concluziile la care am ajuns. Unele dintre ele sunt oarecum surprinzătoare.

Dr. Perera îl privi uimit, apoi zâmbi sarcastic. Era gata să aprobe orice ar fi reuşit să-l surprindă pe profesorul Davidson.

— În primul rând, este vorba despre fenomenele remarcabile petrecute pe parcursul zborului tânărului locotenent în emisfera sudică. Deşi spectaculoase, descărcările electrice nu sunt

importante. Se poate arăta destul de uşor că ele nu implică o energie mare. Au coincis însă cu o schimbare a vitezei de rotaţie a lui Rama şi a poziţiei sale… deci a orientării spaţiale. *Acest* lucru a implicat o cantitate uriaşă de energie. Fulgerele care au fost cât pe aici să-l coste viaţa pe domnul… ăăă… Pak au reprezentat un subprodus minor, simple scurgeri ale uriaşilor conductori electrici de la Polul Sud.

De aici trag două concluzii. Atunci când o navă – şi în ciuda dimensiunilor sale fantastice, Rama este o navă – îşi schimbă poziţia, asta semnifică o schimbare de orbită. Suntem deci obligaţi să luăm în serios afirmaţiile celor care susţin că Rama nu se întoarce în spaţiu, ci se pregăteşte să devină un însoţitor al sistemului nostru solar.

Dacă aşa stau lucrurile, atunci *Endeavour* trebuie să fie pregătită să aprindă jeturile (aşa se spune despre nave, nu?) în orice clipă. Cât timp este ataşată fizic de Rama, se găseşte într-un pericol real. Bănuiesc că domnul comandant Norton este deja conştient de această posibilitate, însă cred că ar fi bine să-l avertizăm încă o dată.

— Vă mulţumesc, domnule profesor. Da… domnule Solomons?

— Aş dori să completez afirmaţiile antevorbitorului meu. Se pare că Rama şi-a schimbat orbita *fără* să utilizeze jeturi, sau alte dispozitive cu reacţie. Acest lucru, mi se pare, permite doar două ipoteze.

Prima: Rama este dotat cu giroscoape interne, sau cu echivalentele lor. În acest caz, ar trebui să fie enorme. Unde se găsesc?

A doua ipoteză ar răsturna întreaga fizică cunoscută nouă; Rama posedă un sistem de propulsie fără reacţie. Aşa-zisul Motor Cosmic, în care domnul profesor Davidson nu crede. Dacă lucrurile se prezintă aşa, Rama poate executa aproape orice manevră. Vom fi incapabili să-i anticipăm mişcările, fie şi cu aproximaţie.

În mod vizibil, pe diplomaţi îi uimeau ultimele remarci, iar astronomul refuză să se lase atras în polemică. Îi ajungea pentru o singură zi.

— Dacă nu aveţi nimic împotrivă, eu voi rămâne fidel legilor fizicii, până nu mă voi vedea obligat să renunţ la ele. Dacă n-am găsit giroscoape în Rama, probabil n-am căutat destul de bine în

locurile cuvenite.

Ambasadorul Bose observă că Perera devenea nerăbdător. În mod normal, exobiologului îi plăcea să se angajeze în speculaţii. Acum, pentru întâia oară, avea însă date precise pe care să se bizuie. Ştiinţa sa, multă vreme considerată o rudă mai săracă, se transformase peste noapte.

— Perfect… dacă nu mai sunt alte comentarii, domnul Perera are de făcut o comunicare importantă.

— Vă mulţumesc, domnule ambasador. Am văzut cu toţii că deţinem în prezent o formă de viaţă ramană, iar alte câteva au fost observate în apropiere. Medicul-şef din *Endeavour* a redactat un raport complet despre disecţia creaturii-păianjen.

Trebuie spus din capul locului că unele rezultate uimesc şi că în alte condiţii aş fi refuzat să le dau crezare.

În mod clar, păianjenul este organic, deşi chimia lui diferă de a noastră din multe puncte de vedere – conţine cantităţi considerabile de metale uşoare. Totuşi, din raţiuni principiale, ezit să-l denumesc animal.

Unu: nu pare să posede gură, stomac, intestine… nici o modalitate de digestie a hranei! Doi: nu are organe respiratorii, plămâni, sânge, sau aparat de reproducere…

Mă veţi întreba: atunci *ce* are? Ei bine, există o musculatură simplă, care-i controlează cele trei picioare şi cele trei tentacule, ori senzori. Posedă creier… destul de complex, dirijând în special vederea trioculară. Dar optzeci la sută din trup este alcătuit dintr-un fagure de celule mari, care şi-au anunţat prezenţa într-un mod atât de neplăcut pentru medicul-şef. Dacă Ernst ar fi fost mai norocoasă, ar fi recunoscut-o la timp, deoarece respectiva structură ramană este singura care *există* pe Pământ… deşi numai la câteva animale marine.

În majoritate, păianjenul constituie pur şi simplu o baterie, foarte asemănătoare cu ţiparii electrici. În acest caz însă, curentul nu este folosit pentru autoapărare. *Este sursa de energie a creaturii!* Tocmai de aceea ea nu prezintă aparate de digestie sau de respiraţie, fiindcă nu necesită asemenea mijloace primitive. Întâmplător, asta înseamnă că s-ar simţi perfect în vid…

Avem prin urmare o fiinţă care, prin scop şi intenţie, nu reprezintă decât un ochi mobil. Nu are organe de manipulare – tentaculele sunt mult prea fine. Dacă mi s-ar da aceste detalii

despre o maşină, aş spune că este un simplu mijloc de recunoaştere.

Comportamentul se potriveşte descrierii. Păianjenii nu fac altceva decât să alerge şi să privească lucrurile. Asta e tot ceea ce *pot*…

Celelalte animale diferă însă. Crabul, steaua-de-mare, rechinii, alte denumiri mai potrivite nu avem, sunt evident capabile să manipuleze obiecte în mediul lor, părând specializate pentru anumite funcţii. Presupun că şi ele se alimentează cu energie electrică deoarece, aidoma păianjenului, nu posedă orificii bucale.

Sunt convins că înţelegeţi problemele de biologe ce decurg de aici. Oare astfel de creaturi au evoluat în mod natural? Personal, nu cred. Ele par *proiectate*, ca maşinării, pentru anumite munci. Dacă ar trebui să le descriu, le-aş spune roboţi – roboţi organici – ceva pentru care pe Pământ nu există analogie.

Dacă Rama este o navă, poate că roboţii aceştia fac parte din echipaj. Cât despre modul cum s-au născut, cum au fost construiţi, îmi vine greu să am vreo părere. Bănuiesc că răspunsul se găseşte în New York. Dacă Norton şi oamenii lui vor aştepta suficient, s-ar putea să întâlnească fiinţe tot mai complexe, cu un comportament imprevizibil. La un moment dat îi vor întâlni probabil şi pe ramani, pe adevăraţii creatori ai acestei lumi.

Când se va petrece *asta,* domnilor, nu va mai fi nici un fel de îndoială…

35. CURIERUL SPECIAL

Comandantul Norton dormea adânc atunci când transmisionistul îl smulse din ţinutul viselor. Se afla în vacanţă cu familia sa marţiană, zburând peste vârful uimitor şi încununat de zăpadă al lui Nix Olympica: cel mai măreţ vulcan al sistemului solar. Micuţa Billie îi povestea ceva; n-avea să mai ştie niciodată ce anume.

Visul se risipi; realitatea o reprezenta ofiţerul de cart al navei.

— Iartă-mă că te-am trezit, şefu’, rosti locotenentul Kirchoff. O prioritate AAA de la cartierul general.

— Spune, făcu Norton somnoros.

— N-am cum. Este codificată, pentru comandant, personal.

Norton se deşteptă imediat. În întreaga lui carieră

recepţionase de trei ori un astfel de mesaj şi de fiecare dată adusese necazuri.

— Drace! exclamă el. Acum ce facem?

Locotenentul nu se obosi să-i răspundă. Fiecare înţelegea perfect despre ce era vorba; o situaţie neprevăzută în Regulamentul de Bord. În mod normal, comandantul se găsea la numai câţiva metri de cabina sa, unde păstra codul în seif. Dacă pornea în clipa aceea, Norton ar fi ajuns pe navă după patru-cinci ore, epuizat. Nu aşa trebuia soluţionată o prioritate de clasă AAA.

— Jerry, spuse în sfârşit. Cine-i la centrală?

— Nimeni. Eu singur am făcut legătura.

— Înregistrarea e oprită?

— Printr-o stranie încălcare a regulamentului, da. Norton zâmbi. Jerry era cel mai bun ofiţer de cart pe care-l avusese vreodată. Ştia să anticipeze.

— Bine. Ştii unde ţin cheia. Cheamă-mă tu. Următoarele zece minute aşteptă cât mai răbdător, încercând, fără prea mult succes, să se gândească la alte lucruri. Detesta să irosească efort cerebral; era greu de prevăzut că ar fi ghicit conţinutul mesajului şi oricum urma să-l afle în curând. *După aceea* n-avea decât să-şi facă griji în mod eficient.

Când locotenentul îl sună din nou, glasul îi era în mod limpede plin de încordare.

— Nu-i tocmai *urgent*, şefu'… încă o oră nu contează. Prefer să evit radioul, îl trimit printr-un mesager.

— Dar *de ce…* în sfârşit bine… mă încred în judecata ta. Cine-l va aduce?

— Chiar eu. Vă anunţ când ajung la Butuc.

— Deci Laura rămâne de cart…

— Pentru cel mult un ceas. Mă voi întoarce imediat la bord.

Un medic nu avea capacitatea de a fi ofiţer de cart, tot aşa cum un comandant de navă nu putea executa o operaţie chirurgicală. Uneori, în cazuri excepţionale, poziţiile fuseseră inversate, dar nu era recomandabil. În fine, dacă o regulă fusese deja încălcată…

— Pentru jurnalul de bord, n-ai părăsit nava nici o clipă. Ai trezit-o pe Laura?

— Da. E încântată de ocazie.

— Noroc că medicii sunt învăţaţi să păstreze secretul. Ah… ai

trimis confirmarea?

— Bineînţeles, în numele tău.

— Atunci aştept.

Era de-a dreptul imposibil să mai alunge gândurile neliniştitoare. „Nu-i *tocmai* urgent… dar prefer să evit radioul…”

Un lucru era limpede. În noaptea aceea comandantul n-avea să doarmă mult.

36. SUPRAVEGHETORUL

Sergentul Pieter Rousseau ştia de ce se oferise voluntar în misiunea aceea; în multe privinţe însemna împlinirea unui vis din copilărie.

Pe la şase-şapte ani, fusese fascinat de telescoape şi-şi petrecuse mare parte a copilăriei colecţionând lentile de felurite tipuri şi mărimi. Le montase în tuburi de carton, sporind permanent puterea instrumentelor, până ce se familiarizase cu Luna, planetele, staţiile spaţiale mai apropiate şi întregul peisaj pe o rază de treizeci de kilometri în jurul casei.

În privinţa locului naşterii sale avusese noroc: munţii Colorado, un peisaj măreţ şi spectaculos în aproape orice direcţie. Petrecuse ore întregi explorând, în deplină siguranţă, piscurile care, an de an, răpuneau alpiniştii neglijenţi. Deşi văzuse multe, îşi imagina încă şi mai multe. Îi plăcea să pretindă că dincolo de fiecare creastă stâncoasă, dincolo de bătaia telescopului, se întindeau tărâmuri fermecate, populate de animale fantastice. De aceea, ani în şir evită să cutreiere locurile studiate prin telescop, ştiind că realitatea nu se confundă cu visul.

De pe axul central al lui Rama, supraveghea şi urmărea în prezent minuni mai presus de imaginaţia copilăriei. În faţa lui se întindea o lume întreagă, ce-i drept mică, totuşi un om îşi putea petrece întreaga viaţă explorând patru mii de kilometri pătraţi, chiar dacă aceştia aveau un aspect mort şi uniform.

Iată însă că în Rama apăruse viaţa, cu toate posibilităţile ei infinite. Dacă roboţii biologici nu erau fiinţe vii, atunci cu siguranţă constituiau imitaţii foarte bune.

Nimeni nu ştia cine inventase cuvântul „biot”. Termenul părea să fi apărut instantaneu, aidoma generaţiilor spontane. Din postul lui de pe Butuc, deasupra tuturor, Pieter era supraveghetor-şef al bioţilor şi începuse – aşa credea el – să

priceapă câte ceva din comportamentul acestora.

Păianjenii erau senzori mobili, utilizând vederea şi probabil simţul tactil pentru a examina interiorul lui Rama. La un moment dat fuseseră câteva sute, alergând pretutindeni, dar dispăruseră după numai două zile. Actualmente, era o surpriză să zăreşti măcar unul.

Fuseseră înlocuiţi de o menajerie întreagă de creaturi mult mai impresionante, iar găsirea unor denumiri pentru ele nu fusese o sarcină uşoară. Mai întâi apăruseră Spălătorii-de-Geamuri, lustruind cu picioarele cu pernuţe cei şase sori interiori pe toată lungimea lor. Proiectate în partea opusă a lumii, umbrele lor enorme pricinuiau adeseori eclipse.

Crabul care sfârtecase *Libelula* părea să fie un Gunoier. Un şir de fiinţe identice invadase Tabăra Alfa şi căraseră deşeurile îngrămădite de jur-împrejur; ar fi luat totul dacă Norton şi Mercer n-ar fi rămas locului, barându-le drumul. Confruntarea fusese neliniştitoare, însă scurtă. După aceea, Gunoierii înţeleseseră ce aveau voie să atingă şi ce nu, sosind la intervale regulate să vadă dacă era nevoie de serviciile lor. Aranjamentul respectiv se dovedise minunat şi indica un grad ridicat de inteligenţă, fie din partea Gunoierilor înşişi, fie din partea unei entităţi care-i controla din altă parte.

În privinţa eliminării resturilor, rezolvarea era simplă: totul se azvârlea în ocean, unde probabil se descompunea în elemente reutilizabile. Procesul dura puţin; *Resolution* dispăruse peste noapte, spre marea nemulţumire a lui Ruby Barnes. Norton o consolase, spunându-i că-şi îndeplinise în mod strălucit misiunea şi că n-ar mai fi permis nimănui s-o folosească. Probabil că Rechinii nu puteau fi la fel de discriminatori ca Gunoierii.

Nici un astronom care ar fi descoperit o planetă necunoscută n-ar fi fost mai fericit decât Pieter, atunci când descoperea un tip nou de biot şi-l fotografia prin telescop. Din nefericire, se părea că speciile interesante mişunau la Polul Sud, îndeplinind sarcini misterioase în jurul Coamelor. La răstimpuri, o fiinţă centipedă înzestrată cu ventuze putea fi observată explorând chiar Cornul Mare, în timp ce în jurul vârfurilor mai mici, Pieter întrezărise o creatură masivă, un fel de încrucişare între hipopotam şi buldozer. Mai exista chiar şi o girafă cu două gâturi, slujind probabil drept macara mobilă.

Poate că, aidoma oricărei nave, Rama avea nevoie de teste,

reparaţii şi verificări după lungul ei voiaj. Echipajul începuse lucrai; când aveau să apară pasagerii?

Clasificarea bioţilor nu constituia principala sarcină a lui Pieter, care avea consemnul să supravegheze cele două sau trei grupuri de explorare, aflate permanent pe câmpie, şi să le avertizeze de apropierea oricărei creaturi. La fiecare şase ore, era înlocuit de orice persoană disponibilă, dar fuseseră ocazii în care rămăsese la postul de observaţie douăsprezece ore în şir. Drept rezultat, cunoştea geografia lui Rama mai bine decât toţi ceilalţi. Îi era la fel de familiară ca munţii Colorado ai tinereţii sale.

Când Jerry Kirchoff ieşi din Ecluza Alfa, Pieter pricepu imediat că se petrecea ceva neobişnuit. În timpul perioadei de somn nu aveau loc transferuri de personal, iar acum, conform Timpului Navei, trecuse de miezul nopţii. Pieter îşi aminti problemele pe care le aveau din cauza numărului mic de oameni, dar fu şocat de o încălcare mult mai gravă a regulamentului.

— Jerry… cine-i de cart pe navă?

— *Eu,* rosti calm locotenentul, desfăcându-şi casca. Doar nu mă crezi în stare să părăsesc puntea când sunt de serviciu, nu?

Introduse mâna sub costum şi scoase o cutie de conserve cu eticheta „SUC CONCENTRAT DE PORTOCALE, 5 LITRI".

— Tu te pricepi la asta, Pieter. Şefu' o aşteaptă.

Pieter luă cutia, apoi observă:

— Sper că are suficientă greutate. Uneori rămân agăţate pe prima terasă.

— Tu eşti expertul.

Ceea ce era adevărat. Observatorii din Butuc dobândiseră suficientă abilitate în expedierea pe câmpie a micilor obiecte uitate, sau a celor de care era stringentă nevoie. Dificultatea o reprezenta depăşirea zonei de gravitaţie redusă, fără a fi puternic influenţate de efectul Coriolis care le-ar fi îndepărtat de tabără în cursul rostogoliri de opt kilometri.

Pieter se propti zdravăn în picioare, prinse cutia şi o azvârli în josul feţei verticale. N-o aruncă direct către Tabăra Alfa, ci sub un unghi de aproximativ treizeci de grade faţă de aceasta.

Aproape imediat, frecarea reduse viteza iniţială a proiectilului, dar interveni pseudo-gravitaţia lui Rama, care îl sili în jos, cu viteză aproape constantă. Se izbi o dată la baza punţii, descrise un arc lent în aer şi trecu de prima terasă.

— Acum e-n regulă, făcu Pieter. Faci pariu?

— Nu, sosi prompt răspunsul. Ştii mai multe decât mine.

— N-ai sânge de sportiv. Să-ţi mai spun ceva… se va opri la cel mult trei sute de metri de tabără.

— Asta nu-mi pare foarte aproape.

— Când ai chef, încearcă. Pe Joe l-am văzut greşind cu doi kilometri.

Cutia nu mai sălta; gravitaţia devenise îndeajuns de puternică pentru a o ţine lipită de faţa curbă a Domului Nordic. Când ajunse la a doua terasă, se rostogolea cu douăzeci-treizeci de kilometri pe oră, viteza maximă permisă pe care o permitea frecarea.

— Acum trebuie să aşteptăm, zise Pieter aşezându-se înaintea telescopului, ca să poată urmări mesagerul. Va sosi în zece minute. Aha, uite-l pe şefu'… m-am obişnuit să-i recunosc pe oameni din unghiul ăsta… Se uită în sus, spre noi.

— Cred că telescopul îţi dă un sentiment de putere.

— Cam aşa ceva. Sunt singurul care ştie tot ceea ce se întâmplă în Rama. Cel puţin am *crezut* că ştiu, adăugă el semnificativ, privindu-l reprobator pe Kirchoff.

— Dacă eşti atât de curios, şefu' şi-a terminat pasta de dinţi.

Conversaţia lâncezi, iar în cele din urmă Pieter reluă:

— Regret că n-ai pariat… şeful n-are de mers decât cincizeci de metri… Gata, a văzut-o… Misiune încheiată.

— Mulţumesc, Pieter… o treabă pe cinste. Te poţi întoarce la culcare.

— La culcare?! Sunt de veghe până la ora 4!

— Iartă-mă, *cred* totuşi că ai dormit. Altminteri, cum ai fi putut visa toate astea?!

CARTIERUL GENERAL AL MISIUNII SPAŢIALE CĂTRE COMANDANTUL NAVEI ENDEAVOUR PRIORITATE AAA. CLASIFICARE PENTRU COMANDANT PERSONAL. A NU SE ÎNREGISTRA.

PAZA SPAŢIALĂ RAPORTEAZĂ CĂ SPRE RAMA SE ÎNDREAPTĂ UN OBIECT DE MARE VITEZĂ. SE PARE CĂ A FOST LANSAT DE PE MERCUR ACUM 10-12 ZILE. DATA APROXIMATIVĂ A INTERCEPŢIEI ÎN CAZUL MENŢINERII ORBITEI: ZIUA 322, ORA 15. ESTE POSIBILĂ EVACUAREA ÎNAINTE DE ACEASTĂ DATĂ. AŞTEPTAŢI INSTRUCŢIUNI ULTERIOARE.

C. G.

Norton citi mesajul de şase ori, pentru a memora data.

În interiorul lui Rama, scurgerea timpului se ţinea greu minte; fu silit să-şi examineze ceasul-calendar şi constată că era ziua 315. Deci aveau la dispoziţie numai o săptămână…

Mesajul înspăimânta nu doar prin conţinut, ci mai ales prin implicaţii. Mercurialii executaseră o lansare clandestină, ceea ce, în sine, constituia o violare a Legii Spaţiului. Concluzia era evidentă; „obiectul" nu putea fi decât un proiectil.

Dar *de cel* Era de necrezut, sau aproape de necrezut, că aveau să rişte primejduirea lui *Endeavour.* Probabil urmau să fie avertizaţi chiar de către mercurieni. În caz de pericol, se puteau desprinde în câteva ore, deşi ar fi făcut-o numai în caz excepţional şi la ordinul personal al Comandantului General.

Încet şi gânditor, se îndreptă către complexul de întreţinere a vieţii şi aruncă mesajul într-un electrosan. Strălucirea orbitoare a luminii laserului sclipi prin interstiţiul de sub capac, anunţându-i că cerinţele de securitate fuseseră respectate. Păcat, se gândi comandantul, că nu toate problemele puteau fi rezolvate atât de rapid şi de igienic.

37. PROIECTILUL

Proiectilul-rachetă se afla la cinci milioane de kilometri depărtare, când strălucirea plasmei jeturilor sale de frânare deveni vizibilă în telescopul principal al lui *Endeavour.* Secretul fusese deja dezvăluit şi Norton anunţase, fără tragere de inimă, a doua – şi probabil ultima – evacuare a lui Rama. Totuşi nu intenţiona să plece până ce evenimentele nu-i mai ofereau alternative.

Terminând manevrele de frânare, musafirul nedorit dinspre Mercur ajunse la numai cincizeci de kilometri de Rama, şi aparent îl observa prin intermediul camerelor TV. Aparatele respective se distingeau limpede, unul la prova şi altul la pupa, alături de câteva antene mici şi una disc, direcţională, îndreptată evident spre luminiţa îndepărtată a lui Mercur. Norton se întrebă ce instrucţiuni şi informaţii se schimbau în ambele sensuri, prin fasciculul acela.

Mercurienii nu puteau afla nimic nou. Descoperirile lui *Endeavour* fuseseră difuzate în întregul sistem solar. Racheta

care bătuse toate recordurile de viteză pentru a ajunge până la ei reprezenta doar o extensie a voinţei creatorilor, un instrument al ţelurilor lor. Scopul urma să fie în scurt timp cunoscut: peste trei ore, ambasadorul Mercurului la Uniunea Planetară avea să adreseze Adunării Generale.

Oficial, racheta încă nu exista. Nu avea nici un fel de semne de identificare şi nu emitea pe o frecvenţă standard. Toate constituiau ilegalităţi serioase, dar nici PAZA SPAŢIALĂ nu protestase deocamdată în mod oficial. Toţi aşteptau, cu o nerăbdare nervoasă, să vadă ce se va întâmpla în continuare.

Trei zile se scurseseră de la vestea apariţiei (şi originii) rachetei; în tot acest răstimp, mercurienii tăcuseră cu încăpăţânare. La asta se pricepeau foarte bine, când le convenea.

Unii psihologi pretindeau că era aproape imposibil să înţelegi pe deplin mentalitatea unui individ născut şi educat pe Mercur. Exilaţi pentru totdeauna de pe Pământ datorită gravitaţiei de trei ori mai mari, mercurienii veneau pe Lună să privească, de la o distanţă relativ mică, planeta strămoşilor – uneori a părinţilor –, însă de vizitat nu aveau s-o viziteze niciodată. De aceea, inevitabil, pretindeau că nici n-o doresc.

Afirmau, de asemenea, că dispreţuiesc ploile blânde, câmpiile întinse, lacurile, mările şi cerul albastru, toate reprezentând lucruri cunoscute de ei doar din înregistrări. Deoarece planeta lor era practic scăldată în energie solară, iar temperatura în timpul zilei atingea adesea şase sute de grade, ei afişau o duritate superioară, dar care nu rezista la o examinare mai amănunţită. Ba chiar, din punct de vedere fizic, se dovedeau slabi, întrucât nu puteau supravieţui decât complet izolaţi de mediul ambiant. Chiar dacă ar fi suportat gravitaţia, o zi caldă în orice ţară ecuatorială de pe Pământ ar fi afectat rapid orice mercurian.

Totuşi, în problemele cu adevărat importante, erau *realmente* duri. Presiunile psihologice ale stelei atât de apropiate, problemele tehnice ale adaptării pe o planetă încăpăţânată şi ale smulgerii celor necesare vieţii din interiorul acesteia, totul produsese o civilizaţie spartană şi, sub multiple aspecte, admirabilă. Te puteai bizui pe mercurieni; dacă promiteau un lucru, se ţineau de cuvânt... dar la preţuri considerabile. Glumeau între ei, spunând că dacă Soarele avea să se

transforme cândva într-o nouă, ei l-ar fi readus la dimensiunile anterioare, dacă li se oferea preţul cerut. Pe restul planetelor însă se afirma, tot în glumă, că orice copil cu interes în artă, filozofie, sau matematică pură, era azvârlit fără ezitare în bazinele hidroponice. În privinţa criminalilor şi psihopaţilor, aceasta nu era câtuşi de puţin o glumă. Reprezentau un lux pe care Mercur nu şi-l putea permite.

Comandantul Norton vizitase o singură dată planeta, rămăsese extrem de impresionat, ca majoritatea vizitatorilor, şi se împrietenise cu mulţi locuitori. În Port Lucifer se îndrăgostise de o fată şi chiar se gândise să semneze un contract pe trei ani, însă dezaprobarea părintească a tuturor celor aflaţi dincolo de orbita venusiană fusese prea puternică. Nu regreta prea mult.

— Şefu', mesaj AAA de pe Terra, anunţă puntea. Voce şi imprimat de la Comandantul General. Eşti pregătit?

— Verificaţi şi îndosariaţi textul, mie transmiteţi-mi mesajul vocal.

Glasul amiralului Hendrix suna calm şi normal, de parcă ar fi dat un ordin de rutină, nu soluţia unei situaţii unice în istoria zborurilor spaţiale. El nu se afla însă la zece kilometri de bombă.

— C. G. Către comandantul lui *Endeavour.* Vă transmit un rezumat scurt al situaţiei, aşa cum o vedem noi. Adunarea Generală se întruneşte la orele 14 şi veţi asculta şedinţa. Este posibil să fie nevoie să acţionaţi imediat fără acordul nostru prealabil, aşa încât, iată despre ce este vorba.

Am analizat fotografiile pe care ni le-aţi trimis. Vehiculul este o sondă spaţială standard, modificată pentru acceleraţii mari şi probabil direcţionată prin laser. Dimensiunile şi masa corespund unei bombe cu fuziune, în domeniul 500-1000 megatone. Mercurienii folosesc în mod curent sarcini de 100 de megatone în operaţiunile lor miniere şi de aceea n-au avut dificultăţi în asamblarea ei.

Experţii noştri apreciază că aceasta reprezintă puterea minimă pentru distrugerea lui Rama. Dacă va exploda în partea cea mai subţire a blindajului, sub Oceanul Cilindric, acesta va fi străpuns, iar mişcarea de rotaţie va amplifica efectul distructiv.

Presupunem că mercurienii, dacă vor întreprinde o asemenea acţiune, vă vor acorda timp suficient să vă desprindeţi de Rama. Este bine să ştiţi că radiaţiile gama ale detonării bombei sunt periculoase până la o mie de kilometri.

Nu acesta este însă pericolul cel mare. Fragmentele lui Rama, cântărind tone şi rotindu-se cu aproape o mie de kilometri pe oră, v-ar distruge *indiferent* de distanţă. Vă recomandăm, deci, să vă îndepărtaţi în direcţia axei de rotaţie, ea fiind singura în care nu vor fi proiectate fragmente. Limita minimă de siguranţă: zece mii de kilometri.

Mesajul acesta nu poate fi interceptat. Este transmis prin canalul aleatoriu multiplu, de aceea vă vorbesc necodificat. Răspunsul vostru s-ar putea să nu fie în aceeaşi siguranţă – prin urmare, atenţie şi, dacă-i necesar, folosiţi codul. Vă voi contacta imediat după închiderea lucrărilor Adunării. Sfârşitul mesajului. C. G. Terminat.

38. ADUNAREA GENERALĂ

Conform manualelor de istorie, deşi nimeni nu credea în ele la modul serios, existase o vreme când vechile Naţiuni Unite numărau 172 de membri. Uniunea Planetară avea numai şapte şi uneori asta constituia un impediment. În ordinea distanţei faţă de Soare, aceştia erau Mercur, Pământ, Luna, Marte, Ganimede, Titan şi Triton.

Lista conţinea numeroase omisiuni şi neajunsuri pe care, probabil, viitorul avea să le îndrepte. Criticii nu conteneau să repete că Uniunea Planetară nu era câtuşi de puţin a planetelor, ci mai mult a sateliţilor. Apoi, părea ridicol ca giganţii Jupiter, Saturn, Uranus şi Neptun să nu fie incluşi.

Nimeni însă nu trăia pe cele patru uriaşe gazoase şi probabil că nici nu avea să trăiască vreodată. Acelaşi lucru se putea spune despre cealaltă absenţă importantă, Venus. Până şi cei mai entuziaşti ingineri planetari cădeau de acord că îmblânzirea lui Venus cerea secole; între timp, mercurienii stăteau cu ochii pe ea şi, fără îndoială, făceau planuri cu bătaie lungă.

Reprezentarea separată a Pământului şi a Lunii generase alte dispute; ceilalţi membri argumentau că în felul acesta se concentra prea multă putere într-un singur colţ al sistemului solar. Totuşi pe Lună locuiau mai mulţi oameni decât pe oricare alt corp ceresc, cu excepţia Pământului, şi în plus găzduia sediul Uniunii Planetare. Terra şi Selena aveau însă atât de rar aceleaşi opinii, încât nu exista pericolul creării unui bloc de influenţă.

Marte reprezenta în acelaşi timp asteroizii, cu excepţia grupului icarian (tutelat de Mercur) şi puţinilor care aveau

periheliul dincolo de Saturn şi care erau revendicaţi de Titan. Într-o bună zi, asteroizii mari ca Pallas, Vesta, Juno şi Ceres aveau să fie îndeajuns de importanţi ca să aibă proprii lor ambasadori, iar atunci numărului membrilor U.P. Avea să i se mai adauge o cifră.

Ganimede nu-l reprezenta numai pe Jupiter, o masă mai mare decât întreg restul sistemului solar pus laolaltă, ci şi pe cei aproximativ cincizeci de sateliţi jupiterieni (dacă se includeau şi capturile temporare din centura asteroizilor – juriştii încă mai deliberau aspectele problemei). În acelaşi mod, Titan îi desemna pe Saturn cu inelele şi cu cei peste treizeci de sateliţi însoţitori.

În cazul lui Triton, situaţia devenea şi mai complexă. Satelitul lui Neptun constituia cel mai îndepărtat corp permanent locuit din sistemul solar. Drept urmare, ambasadorul său avea o răspundere sporită. El vorbea în numele lui Uranus şi a celor opt sateliţi (nici unul locuit), al lui Neptun şi al celor trei sateliţi ai acestuia, al lui Pluto cu unicul său însoţitor şi al Persefonei singuratice. Dacă dincolo de Persefona orbitau şi alte planete, ele urmau să fie reprezentate tot de Triton. Şi de parcă toate astea n-ar fi fost suficiente, ambasadorul Beznei Exterioare, cum era poreclit câteodată, fusese auzit întrebând direct: „Dar cometele?”. Părerea generală era că numai viitorul avea să rezolve problema respectivă.

Într-un sens, viitorul sosise deja. După unele definiţii, Rama *era* o cometă, acestea fiind singurele vizitatoare din spaţiul interstelar, iar multe descriseseră orbite hiperbolice, chiar mai apropiate de Soare decât Rama. Orice avocat ar fi dezvoltat un caz întreg din aşa ceva… iar reprezentantul Mercurului era unul dintre cei mai buni.

— Are cuvântul Excelenţa Sa, ambasadorul Mercurului.

Delegaţii erau dispuşi în sens invers acelor de ceasornic şi în ordinea depărtării de Soare, astfel că mercurianul se găsea în extrema dreaptă a preşedintelui. Până în ultimul moment lucrase concentrat asupra calculatorului. Acum îşi scoase ochelarii cu lentile polarizate, care nu permiteau altcuiva să-i citească ecranul, luă câteva file cu notiţe şi se ridică în picioare.

— Domnule preşedinte şi stimaţi colegi, doresc să încep printr-un succint rezumat al situaţiei cu care suntem confruntaţi.

Poate că la alţi vorbitori, expresia „un succint rezumat” ar fi

trezit suspine în rândul delegaţilor; se ştia însă că mercurienii nu se jucau cu vorbele.

— Gigantica navă spaţială, sau asteroidul artificial botezat Rama, a fost detectat cu peste un an în urmă în regiunea de dincolo de Jupiter. Iniţial s-a crezut că este un corp ceresc natural, deplasându-se pe o orbită hiperbolică în jurul Soarelui, pentru a reveni după aceea în spaţiu.

Când i s-a descoperit adevărata natură, s-a ordonat navei de cercetare solară *Endeavour* să execute rendez-vous. Sunt convins că-i vom felicita împreună pe comandantul Norton şi pe echipajul său pentru modul eficient în care au îndeplinit această misiune.

La început, s-a considerat că Rama era mort, îngheţat de atâtea sute de mii de ani, astfel că nu exista posibilitatea unei redeşteptări la viaţă. Din punct de vedere biologic, acest lucru poate fi încă adevărat. Aproape toţi cei care au studiat problema par a fi de acord că, indiferent de complexitate, nici un organism viu nu poate supravieţui unei conservări mai lungi de câteva secole. Chiar la zero absolut, efectele cuantice reziduale şterg prea multe informaţii celulare pentru ca reînvierea să fie posibilă. Se părea deci că Rama, deşi prezenta o imensă importanţă arheologică, nu va crea probleme astropolitice majore.

În prezent este evident că aceasta a fost o atitudine extrem de naivă, deşi de la bun început au fost unii care au arătat că Rama se îndrepta cu prea multă precizie spre Soare pentru a fi vorba de o simplă întâmplare.

S-ar fi putut susţine, ceea ce s-a şi întâmplat, că Rama reprezintă un experiment eşuat. Şi-a atins obiectivul propus, dar raţiunea care i-a determinat construcţia n-a supravieţuit. Actualmente, opinia aceasta pare de asemenea simplistă, deoarece subestimează clar entităţile cu care avem de-a face.

Ceea ce am omis să luăm în consideraţie a fost posibilitatea supravieţuirii non-biologice. Dacă acceptăm teoria foarte plauzibilă a domnului Perera, care, într-adevăr, oferă răspuns tuturor întrebărilor, creaturile observate în interiorul lui Rama nu au existat până cu puţin timp în urmă. Codurile sau şabloanele lor erau stocate într-o bancă centrală de informaţii, pentru ca la momentul oportun, să fie construite din materiile prime disponibile – probabil din supa organo-metalică a Oceanului

Cilindric. Aşa ceva ne depăşeşte posibilităţile tehnice, fără a ridica însă probleme teoretice. Ştim că circuitele solide, spre deosebire de materia vie, sunt capabile să stocheze informaţii fără degradare, o perioadă nedeterminată de timp.

Aşadar Rama are acum condiţii complete de funcţionare, servind scopului constructorilor, oricine ar fi fost ei. Din punctul nostru de vedere, nu contează dacă ramanii au murit de un milion de ani, sau dacă vor fi, la rândul lor, reconstruiţi, alăturându-se dintr-o clipă în alta servitorilor. Cu ei, ori fără ei, voinţa le este îndeplinită… şi va continua să fie îndeplinită.

Rama ne-a dovedit că sistemul său de propulsie funcţionează. În câteva zile se va afla la periheliu unde, în mod logic va executa o schimbare importantă de orbită. Vom avea astfel în curând o planetă nouă, deplasându-se în spaţiul solar asupra căruia îşi exercită jurisdicţia guvernul meu. S-ar putea, desigur, să facă alte schimbări de traiectorie, ocupând în cele din urmă o orbită la o distanţă oarecare de Soare. Poate chiar să devină satelitul unei planete majore, de pildă al Pământului…

Există deci, stimaţi colegi, o serie întreagă de posibilităţi, dintre care unele extrem de serioase. Este o greşeală să afirmăm că aceste creaturi sunt în mod *sigur* paşnice şi că nu doresc să se amestece în treburile noastre. Dacă au venit în sistemul solar înseamnă că doresc ceva de aici.

Chiar dacă ar fi vorba doar despre cunoaşterea ştiinţifică… gândiţi-vă cum pot fi utilizate aceste cunoştinţe.

Ne confruntăm cu o tehnologie care ne este superioară cu sute, sau poate cu mii de ani, cu o *cultură* cu care e posibil să n-avem nici un punct comun. Am studiat comportamentul roboţilor biologici – bioţii – în interiorul lui Rama, aşa cum apar aceştia pe filmele transmise de comandantul Norton şi am ajuns la unele concluzii pe care dorim să vi le comunicăm.

Poate că noi, pe Mercur, suntem lipsiţi de şansa studierii unor forme de viaţă indigene. Deţinem însă înregistrări complete ale zoologiei terestre, şi astfel am descoperit o asemănare izbitoare cu Rama.

Mă refer la colonia de termite. Ca şi Rama, este o lume artificială cu un mediu controlat. Ca şi Rama, funcţionarea ei depinde de o serie întreagă de organisme specializate: muncitori, constructori, furnizori… *războinici*! Şi, deşi nu ştim dacă Rama are o regină, eu susţin ipoteza că insula denumită

New York îndeplineşte un rol similar.

Ar fi absurd să împing prea departe această analogie, mai ales pentru că există şi destule deosebiri. Am pomenit-o însă cu un scop.

Ce cooperare sau înţelegere se va stabili vreodată între oameni şi termite? Atunci când nu există conflict de interese, ne tolerăm reciproc. Lucrurile nu stau la fel atunci când una dintre părţi are nevoie de teritoriul, ori de resursele celeilalte.

Graţie tehnologiei şi inteligenţei, oamenii vor învinge întotdeauna, dacă sunt destul de hotărâţi. Dar uneori nu e uşor. Există chiar unii care cred că victoria finală ar putea să revină termitelor...

Ţinând seama de acest lucru, să luăm în considerare ameninţarea prezentată de Rama. Nu spun că o va prezenta *cu siguranţă*, totuşi ce-am făcut noi ca s-o contracarăm, în caz că se va declanşa o criză? Până acum, nimic... am discutat, am speculat şi am scris lucrări interesante.

Ei bine, stimaţi colegi, Mercur a întreprins totuşi ceva. Acţionând în conformitate cu prevederile clauzei 34 a Tratatului Spaţial din 2057, care ne împuterniceşte să procedăm după cum considerăm de cuviinţă pentru protejarea integrităţii spaţiului nostru solar, am dirijat spre Rama un dispozitiv nuclear de mare putere. Vom fi fericiţi dacă nu va trebui să-l folosim. Cel puţin însă nu mai suntem neajutoraţi... cum am fost până în clipa aceasta.

Se va afirma că am acţionat unilateral, fără consultări prealabile. Recunoaştem, este adevărat. Dar îşi închipuie cineva, cu tot respectul, domnule preşedinte, că am fi căzut la o asemenea înţelegere în timp util? Noi considerăm că acţionăm nu numai pentru noi, ci pentru întreaga specie umană. Într-o zi, poate că generaţiile viitoare ne vor mulţumi pentru intuiţia de care am dat dovadă.

Într-adevăr, ar fi o tragedie, chiar o crimă să distrugem un obiect artificial atât de minunat cum este Rama. Dacă există vreo modalitate de a evita această acţiune, dar fără nici un risc pentru omenire, noi suntem mulţumiţi s-o ascultăm. Personal nu am găsit nici una, iar timpul trece.

În următoarele câteva zile, înainte ca Rama să ajungă la periheliu, trebuie luată o hotărâre. Desigur, vom avertiza din timp pe *Endeavour,* dar îl sfătuim pe comandant să fie în

permanenţă pregătit de plecare. Se poate presupune că în orice clipă, Rama va suferi modificări de traiectorie.

Asta-i tot, domnule preşedinte şi stimaţi colegi. Vă mulţumesc pentru atenţie şi aştept colaborarea dumneavoastră.

39. DECIZIA

— Ia spune, Rod, cum se potrivesc mercurienii cu teologia ta?

— Perfect, comandante, făcu Rodrigo cu un zâmbet lipsit de veselie. Este vorba despre eternul conflict între bine şi rău. Uneori, în acest conflict oamenii devin susţinătorii uneia dintre cauze.

„Mă gândeam că-mi va răspunde aşa”, îşi spuse Norton. Probabil că situaţia îi provocase un şoc lui Boris, care nu se resemnase totuşi, adoptând o atitudine pasivă. Cosmo-creştinii erau indivizi energici şi competenţi. Din anumite puncte de vedere semănau mult cu mercurienii.

— Înţeleg că ai un plan.

— Da şefu’. De fapt, este extrem de simplu. Să dezamorsăm bomba.

— Aha… Şi cum ai de gând să procedezi?

— Folosind o pereche de cleşti pentru tăiat sârmă.

Dacă ar fi avut în faţă pe altcineva, Norton ar fi crezut că e o glumă. Nu era însă cazul cu Boris Rodrigo.

— Stai puţin! Racheta este ticsită de camere TV. Crezi că mercurienii vor sta cu braţele încrucişate, privindu-te?

— Bineînţeles. Asta-i *tot* ce pot să facă. Semnalul le va parveni când va fi deja prea târziu. Voi termina în mai puţin de zece minute.

— Am priceput! într-adevăr ar *înnebuni* de ciudă. Dar dacă racheta-i împânzită cu dispozitive de autodeclanşare în eventualitatea unei intervenţii exterioare?

— Nu-mi vine să cred. De ce ar fi? A fost proiectată în vederea unei anumite misiuni spaţiale şi e normal să fie prevăzută cu dispozitive de siguranţă pentru a evita detonarea, *exceptând* comanda de bază. Acesta este însă un risc pe care sunt pregătit să mi-l asum… se poate rezolva fără pericol pentru navă. Am cântărit totul.

— Sunt convins, încuviinţă Norton.

Ideea era fascinantă, aproape seducătoare; gusta în special imaginea mercurienilor furioşi, şi ar fi dat oricât să-i vadă în

clipa în care aveau să înţeleagă, prea târziu, ce se întâmpla cu jucăria lor ucigaşă.

Existau însă alte complicaţii, ce păreau să se înmulţească pe măsură ce Norton medita mai mult. Fără doar şi poate, se găsea înaintea celei mai dificile şi mai importante hotărâri din întreaga lui carieră.

Ba nu, subestima în mod ridicol situaţia. Se găsea înaintea celei mai dificile hotărâri luate *vreodată* de un comandant; viitorul întregii omeniri depindea numai de el. Căci... dacă mercurienii aveau dreptate?

După plecarea lui Rodrigo, Norton comută pe NU DERANJAŢI. Nu-şi amintea de când nu mai folosise semnalul şi fu uşor surprins să-l vadă funcţionând. Rămăsese acum complet singur în mijlocul navei supraaglomerate, singur, cu excepţia chipului căpitanului James Cook, care-l fixa din negura vremurilor.

Nu era posibil să consulte Pământul; fusese deja avertizat că mesajele puteau fi interceptate, poate chiar de aparatele din rachetă. Astfel că întreaga responsabilitate cădea pe umerii lui.

Auzise cândva o istorie legată de un preşedinte al Statelor Unite – nu mai ştia exact cine: Roosevelt sau Perez? — care păstra pe birou inscripţia: „Responsabilitatea finală se află aici". Norton ştia foarte bine când ceva cădea în responsabilitatea lui.

Nu putea face decât să aştepte până ce mercurienii aveau să-l avertizeze să plece. Cum urma să fie prezentată situaţia în viitor? Pe Norton nu-l impresionau gloria sau ura post-mortem, dar nu i-ar fi plăcut să fie amintit ca părtaş la o crimă cosmică, mai ales dacă avea puterea s-o oprească.

Planul era impecabil. Aşa cum era de aşteptat, Rodrigo analizase toate detaliile, anticipând orice posibilitate, până şi pericolul îndepărtat al autodeclanşării bombei în decursul operaţiei. Dacă se întâmpla asta, *Endeavour* ar fi rămas în continuare în siguranţă, în spatele scutului apărător oferit de Rama. Cât despre locotenentul Rodrigo însuşi, părea să privească cu totală seninătate posibilitatea unei explozii accidentale.

Chiar dezamorsând însă bomba, problemele nu se terminau. Mercurienii ar fi încercat iarăşi, dacă nu se descoperea vreo cale de a-i opri. Ar fi câştigat totuşi câteva săptămâni; Rama avea să ajungă mult dincolo de periheliu, înainte de-a putea fi atins de

altă rachetă. Până atunci se spera ca temerile cele mai grave ale pesimiştilor să se dovedească neîntemeiate. Sau invers…

A acţiona sau a nu acţiona… aceasta era întrebarea. Nicicând comandantul Norton nu se simţise atât de apropiat prinţului Danemarcei. Indiferent ce ar fi făcut, binele şi răul păreau în echilibru perfect. Avea de luat cea mai dificilă decizie din punct de vedere moral. Urma să afle foarte repede dacă aceasta fusese greşită. Dacă însă avea dreptate – se putea să n-o dovedească niciodată…

Nu avea rost să se bazeze pe argumente logice, pe enumerarea la nesfârşit a eventualelor posibilităţi. S-ar fi învârtit în cerc, la infinit. Sosise clipa să dea ascultare intuiţiei.

Îi întoarse privirea calmă şi netulburată lui Cook de peste veacuri.

— Sunt de acord cu tine, căpitane, şopti el. Rasa umană are o conştiinţă. Indiferent de argumentele mercurienilor, supravieţuirea nu înseamnă totul.

Apăsă butonul de comunicare cu puntea şi rosti încet:

— Locotenente Rodrigo… vino la mine, te rog.

Închise apoi ochii, strecură degetele mari sub centurile de siguranţă ale scaunului şi se pregăti să se bucure de câteva momente de relaxare totală.

Era posibil să treacă multă vreme până să mai aibă parte de aşa ceva.

40. SABOTORUL

Orice echipament considerat inutil fusese demontat de pe scuterul spaţial. Vehiculul fusese redus la un cadru deschis, pe care erau fixate sistemele de propulsie şi dirijare, rezervele de oxigen şi alte câteva necesităţi. Se înlăturase până şi scaunul celui de-al doilea pilot, deoarece conta fiecare kilogram.

Acela fusese unul din motivele (deşi nu cel mai important) pentru care Rodrigo insistase să meargă el. Era o treabă atât de simplă, încât nu avea nevoie de ajutor, iar masa unui pasager suplimentar însemna pierderea câtorva minute. Acum, scuterul putea să accelereze până la 0,3 *g* şi să parcurgă distanţa de la *Endeavour* la proiectil în patru minute. Rămâneau disponibile alte şase; părea suficient.

Părăsind nava, Rodrigo privi înapoi o singură dată. Văzu că se ridicase de pe axa centrală şi se îndepărta de discul rotitor al

Feţei Nordice, conform aşteptărilor. Până la rachetă, avea să fie ocultat de corpul masiv al lui Rama.

Deasupra platoului polar, zbură pe îndelete. Nu avea motive de grabă, deoarece camerele TV ale bombei nu-l puteau repera şi astfel cruţa din combustibil. Pluti apoi peste marginea curbată a lui Rama... şi racheta apăru, sclipind în lumina unui soare mai sălbatic decât pe planeta ei natală.

Introdusese deja instrucţiunile de pilotare. Iniţializă secvenţa; scuterul se roti şi în numai câteva secunde ţâşni înainte. La început, senzaţia de greutate păru zdrobitoare, după care Rodrigo se obişnui. La urma urmei, în interiorul lui Rama suportase o apăsare de două ori mai mare, iar de născut se născuse pe Terra, sub o gravitaţie de trei ori mai puternică.

Peretele exterior al giganticului cilindru lung de cincizeci de kilometri cădea încetişor sub el, pe măsură ce scuterul se îndrepta direct spre bombă. Mărimea lui Rama era greu de apreciat, fiind complet neted şi lipsit de amănunte exterioare. Era greu să sesizezi până şi faptul că se rotea.

Misiunea se declanşase de o sută de secunde. Rodrigo se apropia de jumătatea drumului. Racheta se afla încă prea departe pentru a-i distinge detaliile, însă se profila strălucitoare pe cerul complet negru. Părea ciudat să nu vezi nici o stea, nici măcar Pământul sau pe Venus; filtrele întunecate care-i protejau ochii de lumina ucigătoare îl împiedicau să le vadă. Rodrigo bănui că stabilea un record; nici un alt om nu mai fusese angajat într-o misiune extravehiculară atât de aproape de Soare. Avea noroc că activitatea astrului era redusă.

După două minute şi zece secunde, pe bord începu să pulseze un led, acceleraţia scăzu la zero şi scuterul se răsuci cu 180 de grade. Impulsul reveni într-o clipă, însă de sens opus, decelerând cu valoarea incredibilă de trei metri pe secundă la pătrat, ba chiar mai mult, deoarece consumase deja jumătate din masa combustibilului. Bomba se găsea la douăzeci şi cinci de kilometri; urma să ajungă la ea peste alte două minute. Rodrigo atinsese o mie cinci sute de kilometri pe oră, ceea ce pentru un scuter spaţial constituia curată nebunie şi probabil un alt record. Misiunea nu era însă deloc o EVA obişnuită, iar el ştia precis ce avea de făcut.

Racheta se mărea; Rodrigo zărea antena principală, orientată mereu către punctul invizibil al lui Mercur. Pe undele acelea,

imaginile scuterului călătoreau deja de trei minute. Peste alte două aveau să ajungă pe Mercur.

Ce vor face mercurienii? Desigur, la început vor fi stupefiaţi, apoi vor înţelege că el ajunsese la rachetă cu câteva minute înainte ca să-l fi zărit pornind la drum. Probabil că individul postat în faţa monitoarelor TV avea să apeleze la superiori – alte minute câştigate. Dar şi în varianta neplăcută în care ofiţerul de cart avea autoritatea declanşării bombei şi apăsa imediat pe buton, semnalului i-ar fi fost necesare alte cinci minute să ajungă la destinaţie.

Deşi Rodrigo nu miza pe asta – Cosmo-creştinii nu pariau *niciodată* –, era aproape convins că reacţia n-avea să fie instantanee. Mercurienii vor ezita să distrugă un vehicul de recunoaştere de pe *Endeavour*, chiar dacă îi bănuiau intenţia. Mai mult ca sigur, ar fi încercat mai întâi o formă de comunicare, ceea ce ar fi condus la o întârziere *suplimentară.*

Mai exista un motiv, chiar şi mai bun; n-ar fi irosit o bombă de o gigatonă împotriva unui scuter. Detonată la peste douăzeci de kilometri de ţintă, bomba n-ar fi produs nici un efect. Mai întâi trebuiau s-o deplaseze. Oho, avea destul timp la dispoziţie… chiar în ipoteza celor mai nefavorabile variante.

Iar în ipoteza aceea trebuia să acţioneze ca şi cum impulsul de detonare urma să sosească în cel mai scurt timp posibil: cinci minute.

Pe ultimele sute de metri, Rodrigo identifică rapid detaliile, tot mai distincte, pe care le studiase în fotografiile făcute prin telescop. Colecţia de imagini se transformase în metal dur şi plastic neted, nu mai era ceva abstract, ci realitate ucigătoare.

Bomba avea forma unui cilindru lung de zece metri, cu un diametru de alţi trei. Printr-o stranie coincidenţă, raportul dintre dimensiuni era acelaşi ca la Rama. Fusese fixată pe rachetă printr-o reţea exterioară de profile scurte, în I. Din cauze necunoscute, referitoare probabil la poziţia centrului de masă, era aşezată *în unghi drept* pe axa vehiculului, lăsând impresia sinistră de ciocan. Într-adevăr, un ciocan destul de puternic pentru a zdrobi o lume.

De la fiecare capăt al bombei, în lungul corpului cilindric, pleca un mănunchi de cabluri izolate, ce dispărea prin reţeaua de profile metalice, în interiorul rachetei. Acolo se găsea aparatura de comunicaţie şi comandă; bomba în sine nu avea

nici o antenă. Rodrigo trebuia doar să taie cele două mănunchiuri de cabluri, şi totul s-ar fi preschimbat în metal inert, inofensiv.

Deşi exact la asta se aşteptase, părea totuşi prea uşor. Îşi consultă ceasul; chiar dacă era repera din clipa în care apăruse dinapoia lui Rama, mercurienii urmau să afle de existenţa lui de-abia peste treizeci de secunde. Avea la îndemână cinci minute sigure, cu o probabilitate de 99 pentru timp suplimentar.

Imediat după ce scuterul se opri, Rodrigo îl ancoră de corpul rachetei, pentru a consolida structura. Acţiunea dură doar câteva clipe şi, întrucât îşi pregătise deja sculele, părăsi imediat şaua de pilot, prea puţin stânjenit de rigiditatea costumului izolant.

Primul lucru pe care-l zări fu o plăcuţă metalică, cu inscripţia:

DEPARTAMENTUL DE INGINERIE ENERGETICĂ

Secţia D

Bulevardul Apusului, 47

Vulcanopolis, 17464

Pentru informaţii, adresaţi-vă domnului Henry K.

Jones.

Rodrigo îşi spuse că, în puţine minute, domnul Jones urma să fie destul de mult solicitat.

Cleştele masiv termină rapid treaba. Tăind primele contacte, bărbatul nu se gândi câtuşi de puţin la focurile drăceşti aflate la câţiva centimetri depărtare. Chiar dacă le-ar fi declanşat involuntar, tot n-ar fi avut timp să le vadă.

Privi iarăşi ceasul; nu trecuse nici un minut, ceea ce dovedea că totul decurgea conform programului. Putea trece la celălalt mănunchi, apoi… direcţia acasă, sub privirile mercurienilor frustraţi şi furioşi.

Abia începuse lucrul asupra celui de-al doilea mănunchi de cabluri, când simţi o vibraţie slabă în metalul atins. Uimit, privi înapoi, peste fuzelajul proiectilului.

În jurul unui jet de direcţionare dansa strălucirea albastru-violet caracteristică propulsoarelor cu plasmă. Bomba se pregătea de deplasare.

Mesajul de pe Mercur era scurt şi teribil. Sosise la două minute după ce Rodrigo dispăruse dincolo de marginea lui Rama.

PENTRU COMANDANTUL LUI ENDEAVOUR DIN PARTEA CONTROLULUI SPAŢIAL MERCUR, INFERNOVEST. DUPĂ PRIMIREA MESAJULUI AVEŢI O ORĂ PENTRU A PĂRĂSI VECINĂTATEA LUI RAMA. VĂ SUGERĂM SĂ FOLOSIŢI ACCELERAŢIA MAXIMĂ ÎN DIRECŢIA AXEI DE ROTAŢIE. SOLICITĂM CONFIRMAREA PRIMIRII MESAJULUI. TERMINAT.

Norton îl citi cu stupoare, apoi cu mânie. Simţi pornirea copilărească de-a răspunde printr-o radiogramă că întreg echipajul se află în interiorul lui Rama şi că i-ar fi trebuit câteva ore să-i aducă pe toţi în navă. N-ar fi rezolvat însă nimic; poate doar încercarea voinţei şi nervilor mercurienilor.

De ce se hotărâseră să acţioneze cu câteva zile înainte de periheliu? Se întrebă dacă nu cumva presiunea opiniei publice devenise prea mare şi mercurienii deciseseră să pună restul omenirii în faţa unui fapt împlinit. Ipoteza era improbabilă; o asemenea sensibilitate nu-i caracteriza.

Pe Rodrigo nu-l putea rechema; scuterul se găsea în prezent în umbra lui Rama, rămânând în afara oricărui contact până la reintrarea în câmpul vizual. Iar lucrul acesta avea să se petreacă abia după reuşita… sau eşecul misiunii.

Era obligat să aştepte. Timp avea încă suficient: cincizeci de minute. În acest interval, gândi răspunsul pentru Mercur.

Avea să ignoreze complet mesajul recepţionat, pentru a vedea care le era următoarea mişcare.

Când bomba începuse să se mişte, prima reacţie a lui Rodrigo nu fusese una de teamă fizică, ci ceva mult mai profund. El considera că Universul funcţionează după legi imuabile pe care Creatorul însuşi nu le putea încălca, cu atât mai puţin mercurienii. Nici un mesaj nu putea călători mai iute ca lumina; prin urmare, el mai dispunea de cinci minute până la replica merculiană.

Trebuia să fie o simplă coincidenţă, fantastică şi probabil ucigaşă, dar nimic mai mult. Întâmplător, un semnal fusese trimis tocmai pe când el părăsea bordul lui *Endeavour.* În vreme ce scuterul parcursese cincizeci de kilometri, mesajul destinat rachetei străbătuse optzeci de milioane.

Sau poate că era vorba despre o modificare automată a poziţiei, pentru a împiedica supraîncălzirea bombei. Existau

suprafeţe unde temperatura atingea o mie cinci sute de grade şi Rodrigo căutase să rămână cât mai mult posibil la adăpostul umbrei.

Un al doilea propulsor porni, corectând rotaţia provocată de cel dintâi. Nu, *nu* era o simplă corecţie termică. Bomba se reorienta, aţintindu-se către Rama…

Inutil să se întrebe *de ce* schimbarea avea loc tocmai atunci. Un lucru totuşi îl favoriza, racheta avea o acceleraţie redusă. Putea să atingă numai 0,1 *g* şi asta însemna că era posibil să se ţină agăţat de ea.

Verifică legăturile ce fixau scuterul de rachetă şi cordonul de siguranţă al costumului. În el începuse să clocotească o mânie rece, întărindu-i hotărârea iniţială. Manevra aceea nu însemna oare că mercurienii intenţionau să detoneze bomba fără avertisment, condamnând astfel echipajul lui *Endeavour* la pieire? Părea incredibil, un act nu numai brutal, ci nebunesc, în stare să ridice întregul sistem solar împotriva lor. Ce-i făcuse să ignore promisiunea solemnă a propriului lor ambasador?

Indiferent însă care le fusese planul, acesta nu avea să reuşească.

Al doilea mesaj de pe Mercur suna la fel cu primul şi sosi după zece minute. Prelungiseră termenul – lui Norton i se oferea o oră. Şi, în mod limpede, înainte de a transmite mesajul, aşteptaseră până răspunsul de pe *Endeavour.*

Acum intervenea un factor nou, îl văzuseră pe Rodrigo şi dispuneau de câteva minute pentru a acţiona. Instrucţiunile porniseră probabil şi comanda urma să sosească dintr-un moment în altul.

Trebuiau să se pregătească de plecare. În orice clipă silueta lui Rama, care acoperea cerul, putea deveni incandescentă pe margini, strălucind, cu o glorie efemeră, mai puternic decât Soarele.

Când porni impulsul principal, Rodrigo era bine ancorat. Acceleraţia încetă după douăzeci de secunde şi bărbatul făcu un calcul mintal rapid. Creşterea de viteză n-avea cum să fie mai mare de cincisprezece kilometri pe oră. Ca să ajungă la Rama, bombei îi trebuia mai bine de o oră. Probabil că se apropia, pentru a asigura o reacţie mai rapidă. În acest caz, precauţia era înţeleaptă, numai că mercurienii întârziaseră prea mult.

Deşi perfect conştient de timpul scurs, Rodrigo îşi privi iarăşi ceasul. În clipa aceea, pe Mercur îl observau îndreptându-se hotărât spre bombă, la mai puţin de doi kilometri de ea. Nu putea exista nici o îndoială asupra intenţiilor sale şi pesemne se întrebau dacă nu le dusese deja la bun sfârşit.

Al doilea mănunchi de cabluri cedă tot atât de uşor; ca orice meseriaş bun, Rodrigo îşi alesese perfect sculele. Bomba fusese dezamorsată sau, pentru a respecta adevărul, nu mai putea fi detonată prin telecomandă.

Exista totuşi o a doua posibilitate, pe care nu-şi permitea s-o ignore. Nu se vedeau focoase externe, dar acestea puteau fi ascunse în interior. Mercurienii continuau să deţină controlul asupra rachetei, fiind capabili s-o izbească de Rama oricând ar fi dorit. Locotenentul nu-şi terminase încă misiunea.

Peste cinci minute, undeva într-o sală de comandă de pe Mercur, aveau să-l vadă târându-se pe suprafaţa exterioară a rachetei, cu cleştii ce neutralizaseră cea mai puternică armă construită vreodată de om. Aproape că era ispitit să fluture mâna spre camera de luat vederi, totuşi i se păru lipsit de demnitate. La urma urmelor, intra în istorie.

În următorii ani, milioane de oameni aveau să privească scena aceasta, doar dacă mercurienii nu vor distruge înregistrările într-un acces de furie; cu greu i-ar fi putut acuza pentru aşa ceva.

Ajunse la baza antenei şi pluti spre disc, folosindu-se de braţe. Cleştele tăie rapid sistemul multiplu de alimentare, retezând totodată cablurile şi comenzile laser. După ce tăie ultimul cablu, antena începu să se rotească lent. Mişcarea neaşteptată îl surprinse, până înţelese că distrusese ghidarea automată spre Mercur. Peste exact cinci minute, mercurienii aveau să piardă orice legătură cu servitorul lor. Un servitor nu numai neputincios, ci de asemeni surd şi orb.

Rodrigo reveni încetişor la scuter, desfăcu ancorajul şi răsuci vehiculul până ce amortizoarele de şoc anterioare se proptiră de rachetă, cât mai aproape de masă de greutate. Declanşă impulsul maxim şi-l menţinu douăzeci de secunde.

Împingând un obiect cu o masă mult mai mare decât a sa, scuterul răspunse foarte lent. Bărbatul întrerupse jetul reactiv şi citi cu atenţie noul vector viteză al rachetei.

Urma să treacă departe pe lângă Rama şi putea fi oricând

localizată, cu precizie în viitor. În definitiv, valora extrem de mult.

Locotenentul Rodrigo era un om de o cinste patologică. Nu voia ca mercurienii să-l acuze de pierderea proprietăţii lor.

41. EROUL

„Draga mea”, începuse Norton, „aiureala asta ne-a costat mai bine de o zi, dar cel puţin mi-a oferit şansa să vorbesc cu tine.

Mă aflu tot în navă, care a revenit în punctul de staţionare de pe axa polară. Acum o oră, l-am cules pe Rod, care arăta de parcă ar fi terminat un cart fără probleme. Cred că nici unul dintre noi nu va mai fi primit vreodată pe Mercur şi mă întreb dacă la întoarcerea pe Pământ vom fi socotiţi eroi sau ticăloşi. *Eu* însă mă simt cu conştiinţa împăcată, sunt convins că am făcut ceea ce se cuvenea. Mă întreb dacă ramanii ne vor spune vreodată «mulţumesc».

Mai rămânem aici două zile, fiindcă spre deosebire de Rama, nu avem un blindaj gros de un kilometru, capabil să ne apere de soare. Învelişul navei noastre are deja câteva puncte fierbinţi, periculoase şi a trebuit să facem ecranări locale. Dar iartă-mă, nu vreau să te plictisesc cu probleme tehnice…

Mai dispunem deci de timp pentru încă o expediţie în Rama şi intenţionez să profit cât mai mult de ea. Nu te teme… nu-mi voi asuma riscuri.”

Opri înregistrarea. Ultima afirmaţie era, ca să folosească un eufemism, o denaturare a adevărului. Fiecare clipă petrecută în Rama ascundea pericole şi incertitudine; acolo nimeni nu se simţea realmente sigur, în prezenţa unor forţe care-i depăşeau înţelegerea. Iar în explorarea aceea finală, ştiind că nu se vor mai întoarce niciodată şi că alte operaţiuni nu vor mai fi planificate, intenţiona să-şi forţeze şansa până la capăt.

„Deci, peste patruzeci şi opt de ore vom încheia misiunea. Deocamdată nu avem habar ce se va întâmpla atunci. După cum ştii, practic am utilizat tot combustibilul ca să ajungem pe orbită. Continui să mă întreb dacă o cisternă spaţială ne va intercepta la timp pentru a reveni pe Pământ, ori dacă vom sfârşi căzând pe Marte. Oricum, de Crăciun ar trebui să fiu acasă. Spune-i lui Junior că-mi pare rău că nu-i pot aduce un pui de biot, dar nu există aşa ceva…

Suntem cu toţii sănătoşi, însă foarte obosiţi. Mi-am câştigat

un concediu lung şi vom recupera timpul pierdut. Indiferent ce se va zice despre mine, tu să afirmi că eşti măritată cu un erou. Câte soţii au un bărbat care a salvat o lume?”

Ca întotdeauna înainte de a copia banda, o ascultă cu atenţie, să se convingă dacă se potrivea ambelor sale familii. Îl supăra gândul că nu ştia pe care dintre ele avea s-o vadă mai întâi; de obicei, programul său era stabilit cu cel puţin un an înainte de mişcările inexorabile ale planetelor.

Dar asta se întâmplase în vremurile premergătoare lui Rama; acum, nimic nu avea să mai fie ca înainte.

42. TEMPLUL DE CRISTAL

— Dacă încercăm, întrebă Karl Mercer, crezi că bioţii ne vor opri?

— S-ar putea, este unul dintre lucrurile pe care vreau să le aflu. De ce mă priveşti aşa?

Mercer zâmbea larg şi misterios cum avea obiceiul, ca pentru o glumă ce putea sau nu s-o împărtăşească tovarăşilor de echipaj.

— Mă întrebam, şefu’, dacă nu cumva crezi că Rama îţi aparţine. Până acum te-ai opus oricărei încercări de a forţa clădirile. De ce ţi-ai schimbat părerea? Mercurienii ţi-au dat alte idei?

Norton începu să râdă, apoi se opri. Întrebarea fusese abilă şi nu putea fi sigur dacă răspunsul evident era şi cel bun.

— Poate că am fost prea prudent… am încercat să evit orice fel de necazuri. Dar asta-i ultima noastră şansă. Dacă vom fi obligaţi să ne retragem, nu vom mai pierde cine ştie ce.

— Presupunând că ne-am retrage în perfectă stare.

— Bineînţeles. Totuşi, bioţii nu s-au dovedit niciodată ostili şi, exceptându-i pe Păianjeni, nu cred că altcineva ar fi în stare să ne prindă… dacă o vom lua la goană.

— *Dumneata* n-ai decât s-o iei la goană, şefu’, însă eu vreau să plec cu fruntea sus. Şi întâmplător, am ajuns să ştiu de ce bioţii sunt atât de politicoşi cu noi.

— E cam târziu pentru o teorie nouă.

— Oricum, v-o spun. Ei cred că suntem ramani. Nu fac deosebire între două organisme care trăiesc pe bază de oxigen.

— N-aş zice că sunt chiar *atât* de proşti.

— Nu-i vorba de prostie. Aşa au fost programaţi, iar noi pur şi

simplu nu ne încadrăm în sistemul lor de referinţă.

— Poate că ai dreptate. Vom afla... de îndată ce începem lucrul în Londra.

Lui Joe Calvert îi plăcuseră întotdeauna vechile filme cu spargeri de bănci, dar nu se aşteptase să fie implicat într-una. În esenţă, exact cu asta se ocupa în prezent.

Străzile pustii ale „Londrei” păreau ameninţătoare, deşi îşi dădea seama că la mijloc era doar închipuirea conştiinţei sale vinovate. Nu credea *cu adevărat* ca structurile etanşe şi lipsite de ferestre din jur să fie pline de creaturi, gata să ţâşnească în hoarde furioase de îndată ce invadatorii s-ar fi atins de proprietatea lor. De fapt, era convins că întregul complex, la fel ca şi celelalte oraşe, constituia un soi de depozit uriaş.

Simţea şi o altă teamă, de asemenea bazată pe vizionarea vechilor filme poliţiste. Poate că nu existau sonerii de alarmă şi sirene urlând îngrozitor, însă părea logic ca Rama să aibă un sistem de avertizare. Altminteri, cum ştiau bioţii când şi unde să intervină?

— Cei fără ochelari de protecţie, întoarceţi capetele! ordonă Myron.

Aerul se încinse sub raza arzătorului cu laser, se simţi mirosul oxizilor de azot, apoi se auzi un sfârâit constant pe măsură ce tăişul de foc pătrundea către taine ascunse încă dinainte de apariţia omului.

Nici un material nu rezista în faţa acelei concentrări de energie şi tăietura avansă lesne, cu câţiva metri pe minut. Într-un timp remarcabil de scurt se decupă o porţiune suficient de mare să permită trecerea unui om.

Deoarece secţiunea tăiată nu se clintea, Myron o ciocăni uşor, apoi mai tare şi în cele din urmă o izbi cu toată puterea. Ea căzu înăuntru cu un bubuit găunos, răsunător.

Aşa cum se întâmplase şi când intrase pentru prima dată în Rama, Norton îşi aminti de cel care deschisese anticul mormânt egiptean. Nu se aştepta să vadă sclipirea aurului, de fapt nu avea nici o idee preconcepută, în vreme ce se târa prin deschizătură, ţinând lanterna îndreptată înainte.

Un templu grecesc, construit din cristal – aceasta fu prima impresie. Clădirea era plină de coloane din sticlă, largi de un metru şi înalte din podea până în tavan. Sute şi sute, dispărând

în întunericul unde nu pătrundea raza lanternei sale.

Înaintă către stâlpul cel mai apropiat şi-i lumină interiorul. Refractată ca printr-o lentilă circulară, raza lanternei ieşi prin partea opusă, focalizată şi refocalizată, atenuându-se în pădurea de stâlpi din spate. Norton încerca senzaţia că se găseşte în mijlocul unei demonstraţii complicate de optică.

— Foarte frumos, remarcă Mercer, dar ce sens are? Cui îi trebuie o pădure de coloane din sticlă?

Norton ciocăni încetişor în coloană. Suna solid, deşi mai degrabă metalic decât cristalin. Era atât de derutat încât se conformă unui sfat auzit cu multă vreme în urmă: „Când nu eşti sigur de ceva, taci din gură şi mergi mai departe."

Ajungând la următoarea coloană, absolut la fel cu cea dinainte, îl auzi pe Mercer exclamând surprins:

— Aş fi jurat că stâlpul ăsta-i gol... dar acum înăuntru este ceva.

Norton privi rapid înapoi.

— Unde? Nu văd nimic.

Urmări cu privirea degetul celuilalt. Nu indica nimic; coloana continua să fie transparentă.

— Nu vezi? întrebă Mercer neîncrezător. Vino în partea asta. La naiba... am pierdut-o!

— Ce se-ntâmplă aici? exclamă Calvert.

Abia după câteva minute, reuşi să priceapă cât de cât despre ce era vorba.

Coloanele nu erau transparente din orice unghi şi sau sub orice lumină. Pe măsură ce le ocoleai, în interior apăreau brusc forme aidoma insectelor prinse în chihlimbar, care apoi dispăreau din nou. Zăriră câteva zeci, toate diferite. Păreau absolut reale şi solide, deşi aparent, unele ocupau acelaşi volum.

— Holograme, constată Calvert, la fel ca muzeele de pe Pământ.

Era explicaţia cea mai plauzibilă şi de aceea Norton o privi cu suspiciune. Îndoielile lui sporiră pe măsură ce examină celelalte coloane şi catalogă imaginile din ele.

Unelte manuale (deşi pentru mâini uriaşe şi ciudate), containere, maşinării micuţe cu claviaturi ce păreau construite pentru mâini care aveau mai mult de cinci degete, instrumente ştiinţifice, ustensile surprinzător de casnice, incluzând cuţite şi

farfurii care, exceptând mărimea, n-ar fi părut nelalocul lor pe orice masă pământeană… toate laolaltă cu sute de alte obiecte mai greu de identificat, adesea îngrămădite în aceeaşi coloană. Un muzeu ar fi avut cu siguranţă o logică în aranjament, o clasificare a obiectelor cu însuşiri comune. Aceasta părea însă o adunătură complet aleatorie de unelte şi aparate.

Fotografiaseră imaginile efemere din interiorul mai multor stâlpi de cristal, când imensa varietate a exponatelor îi oferi lui Norton o idee. Poate că nu era vorba de o colecţie, ci de un *catalog,* indexat după un sistem bizar, totuşi perfect logic. Se gândi la succesiunea lipsită de sens a oricărui dicţionar sau liste alfabetice şi le expuse celorlalţi teoria sa.

— Înţeleg ce vrei să spui, zise Mercer. Ramanii ar putea fi la fel de surprinşi văzând că noi punem alături… ăăă… caisă şi cal.

— Sau carne şi carnet, adăugă Calvert după câteva secunde de gândire.

Se gândi că puteai juca ore întregi jocul acesta, sporind mereu diferenţa termenilor alăturaţi.

— Exact, încuviinţă Norton. Aici ar fi un index pentru imagini tridimensionale, şabloane, planuri, dacă vreţi să le numiţi astfel.

— În ce scop?

— Păi, ştiţi teoria legată de bioţi… ipoteza că nu apar decât atunci când e nevoie de ei, fiind creaţi pe loc, sintetizaţi din coduri stocate undeva?

— Aha, făcu Mercer încet şi apăsat. Adică, dacă un raman are nevoie de un obiect pentru stângaci, formează codul respectiv şi copia este realizată conform şablonului de aici.

— Cam aşa ceva. Vă rog numai să nu mă întrebaţi nimic despre detaliile practice.

Coloanele printre care treceau crescuseră în mărime, ajungând la peste doi metri diametru. Imaginile se măreau şi ele; era limpede că, din motive neîndoielnic excelente, ramanii preferau scara de unu la unu. Norton se întrebă cum depozitau în cazul acesta obiecte cu *adevărat* mari.

Pentru a mări suprafaţa investigată, cei patru exploratori se răspândiseră printre coloanele de cristal şi fotografiau cât puteau de repede să focalizeze aparatele asupra imaginilor schimbătoare. Un noroc incredibil, îşi spunea Norton, simţind că nu-l merita. Nu putea găsi ceva mai bun decât Catalogul Ilustrat al Obiectelor Ramane. Din alt punct de vedere însă cu greu ar fi

găsit ceva mai frustrant. Nimic din ceea ce exista acolo nu era palpabil; obiectele acelea, aparent solide, nu aveau realitate fizică.

Deşi ştia asta, Norton simţi în repetate rânduri imboldul nestăvilit de a îndrepta laserul asupra unei coloane, pentru ca să deţină ceva material care să aducă pe Pământ. Imboldul era identic, îşi zise el ironic, cu cel care determina o maimuţă să apuce reflexia unei banane în oglindă.

Fotografia un soi de instrument optic, când strigătul lui Calvert îl făcu să alerge printre stâlpi.

— Şefu'… Karl… Will… priviţi *aici*!

Joe obişnuia să dea frâu liber entuziasmului, însă ceea ce descoperise, justifica orice explozie de încântare.

În interiorul uneia dintre coloanele cu diametrul de doi metri, se găsea o haină sau o uniformă complicată, croită în mod vădit pentru o fiinţă cu poziţie verticală, mult mai înaltă decât un om. O bandă metalică îngustă părea că înconjoară pieptul, toracele, sau altă diviziune necunoscută zoologiei terestre. Din ea se înălţau trei suporţi subţiri, care se îngustau spre vârf şi se terminau printr-o centură perfect circulară, cu diametrul de un metru. În jurul ei existau bucle echidistante, care păreau să fie folosite pentru introducerea de membre superioare sau braţe. De asemenea *trei…*

Se zăreau şi numeroase buzunare, catarame şi banduliere din care ieşeau unelte (ori arme?), tuburi şi conductori electrici, ba chiar şi nişte cutiuţe negre, care ar fi părut perfect normale într-un laborator electronic terestru. Întregul aranjament avea complexitatea unui costum spaţial, deşi evident, nu oferea prea multă protecţie fiinţei care-l purta.

„Să fi fost creatura aceasta un raman?” se întrebă Norton. „Nu vom afla probabil niciodată, dar cu certitudine a fost o fiinţă inteligentă – un animal nu s-ar fi descurcat în echipamentul sofisticat.”

— Cam doi metri jumătate înălţime, remarcă Mercer gânditor, fără să mai socotim capul… indiferent *cum* o fi arătat.

— Cu trei braţe, şi probabil cu trei picioare. Aceeaşi alcătuire ca a Păianjenilor, la o scară mult mai mare. Credeţi că-i o coincidenţă?

— Probabil că nu. Noi construim roboţii după imaginea noastră şi ne putem aştepta ca şi ramanii să procedeze la fel.

Neobişnuit de tăcut, Joe Calvert privea obiectul cu veneraţie.

— Oare ei ştiu că suntem aici?

— Mă-ndoiesc, replică Mercer. N-am atins nici măcar pragul conştiinţei lor, deşi mercurienii s-au străduit din greu.

Continuau să privească, incapabili să se urnească din loc, atunci când Pieter îi chemă din Butuc cu glas alarmat.

— Şefu'… ar fi bine să ieşiţi!

— Ce se-ntâmplă? Vin bioţii?

— Nu… ceva mult mai serios. *Se stâng luminile.*

43. RETRAGEREA

Ieşind grăbit prin orificiul decupat cu laserul, lui Norton i se păru că sorii lui Rama străluceau la fel de puternic ca înainte. Cu siguranţă, se gândi, Pieter făcuse o greşeală… chiar dacă nu-i stătea în fire…

Pieter însă îi prevăzuse reacţia cu exactitate.

— S-a întâmplat atât de lent, explică el pe un ton de scuză, încât am remarcat diferenţa foarte târziu. Nu-i nici o eroare, am făcut măsurători. Nivelul de lumină a scăzut cu patruzeci la sută.

Acum, când ochii i se reacomodau după obscuritatea din templul de cristal, Norton îl putea crede. Ziua cea lungă a lui Rama se apropia de sfârşit.

Deşi era la fel de cald, comandantul se înfioră. Mai încercase o dată senzaţia, într-o zi minunată de vară, pe Pământ. Atunci lumina pălise în mod inexplicabil, de parcă întunericul venea din aer, de parcă soarele şi-ar fi pierdut puterea – deşi pe cer nu se zăreau nori. Abia după aceea îşi amintise că avea loc o eclipsă parţială.

— Asta-i, făcu încruntat. Plecăm. Abandonaţi tot echipamentul… nu vom mai avea nevoie de el.

Spera ca planul lui să se dovedească inspirat. Alesese Londra pentru incursiune, deoarece nici un alt oraş nu se găsea atât de aproape de scară; piciorul lui Beta se afla la numai patru kilometri depărtare.

Porniră în trapul regulat şi săltăreţ care constituia modul cel mai confortabil de deplasare la 0,5 *g.* Norton impuse un ritm pe care-l estima că-i va putea aduce, fără eforturi deosebite, în cel mai scurt timp, la marginea câmpiei. Era conştient de cei opt kilometri pe care trebuiau să-i escaladeze, o dată ajunşi pe

Beta, totuşi considera că avea să se simtă mult mai liniştit în decursul ascensiunii.

Prima zguduitură îi surprinse relativ aproape de scară. Fusese destul de slabă şi, instinctiv, Norton se întoarse spre sud, aşteptându-se să vadă un nou foc de artificii în jurul Coamelor. Rama însă nu părea să-şi repete fenomenele; dacă între piscurile ascuţite ca nişte ace avusese loc o descărcare electrică, ea fusese prea slabă pentru a fi vizibilă.

— Puntea, chemă el, s-a simţit?

— Da, şefu', un seism uşor. Poate altă schimbare de traiectorie. Supraveghem giroscopul… încă nimic. Stai aşa! A afişat! Detectabil… sub un microradian pe secundă, dar constant.

Rama începuse deci să se rotească, deşi imperceptibil. Poate că şocurile anterioare reprezentaseră alarme false, dar acum se întâmpla cu adevărat.

— Viteza creşte… cinci microradiani. Hei! Pe *ăsta* l-aţi simţit?

— Sigur că da. Conectaţi toate sistemele navei. E posibil să plecăm în grabă.

— Te aştepţi la o schimbare de orbită? Până la periheliu mai avem…

— Nu cred că Rama se comportă după manualele noastre. Suntem aproape de Beta. Ne odihnim cinci minute.

Cinci minute nu era mult, totuşi părură o eternitate. Nu mai exista nici o îndoială că intensitatea luminii scădea tot mai repede.

Deşi toţi erau echipaţi cu lanterne, gândul beznei devenise insuportabil; psihologic, se obişnuiseră într-atât cu ziua nesfârşită, încât le venea greu să-şi reamintească împrejurările în care exploraseră pentru întâia oară lumea cilindrică. Simţeau imboldul nestăpânit de a evada… de a ieşi la lumina soarelui, aflată la un kilometru dincolo de blindaj.

— Controlul! chemă Norton. Farul funcţionează? Probabil vom avea nevoie de el.

— Da, şefu'. Îl aprindem.

O scânteie liniştitoare de lumină străluci la opt kilometri deasupra capetelor lor. Chiar pe fundalul luminii palide din Rama părea surprinzător de ştearsă; îi ajutase însă înainte şi avea să-i mai ajute, dacă ar fi fost necesar.

„Ăsta”, îşi spuse Norton, „va fi urcuşul cel mai lung şi cel mai

palpitant.” Indiferent ce-ar fi urmat, nu se puteau grăbi; dacă oboseau, trebuiau să se sprijine undeva pe panta abruptă, aşteptând ca muşchii răzvrătiţi să le permită continuarea drumului. După atâtea zile de eforturi, deveniseră unul dintre echipajele spaţiale cu cea mai bună formă fizică, dar performanţa umană avea limite.

După o oră de urcuş neîntrerupt, ajunseră la a patra secţiune a scării, la trei kilometri deasupra câmpiei. De aici avea să fie mai uşor, gravitaţia reprezentând numai o treime din cea terestră. Deşi se mai produseseră câteva zguduituri minore, alte fenomene neobişnuite nu apăruseră, iar lumina era încă suficientă. Se simţeau optimişti şi chiar se întrebară dacă nu plecaseră prea devreme. Un lucru era sigur: nu se mai puteau întoarce. Călcaseră pentru ultima oară pe câmpia lui Rama.

La o pauză de zece minute pe a patra platformă, Joe Calvert fu auzit exclamând:

— Ce-i zgomotul ăsta, şefu’?

— Zgomot?… N-aud nimic.

— Un fluierat ascuţit… cu frecvenţa în scădere… *Trebuie* să-l poţi auzi!

— La vârsta ta, auzul ţi-e mai… aha, da!

Şuieratul părea să vină de pretutindeni. În curând deveni strident, chiar ascuţit, coborî rapid în intensitate, apoi se opri brusc.

După câteva secunde se auzi din nou, repetând acelaşi şablon. Avea toate atributele ascuţite şi insistente ale unei sirene de ceaţă, trimiţând în jur un mesaj de avertizare. Mesajul suna urgent şi, deşi nu fusese conceput pentru urechile lor, îl înţelegeau. Ca pentru o confirmare, fu dublat de lumini.

Acestea se micşorară, aproape stingându-se, şi începură să clipească. Sfere strălucitoare, aidoma unor fulgere globulare, alergau în lungul celor şase văi înguste ce luminaseră cândva interiorul. Se deplasau de la ambii poli către ocean, într-un ritm sincronizat, hipnotic, care putea avea un singur înţeles. „Spre ocean!”, avertizau luminile. „Spre ocean!” Chemarea era greu de ignorat; nu există om care să nu simtă imboldul de a se întoarce şi de a căuta uitarea în apele lui Rama.

— Controlul! chemă Norton. Vedeţi ce se întâmplă?

Glasul lui Pieter părea uluit şi ceva mai mult decât înspăimântat.

— Da, şefu'! Privesc peste continentul sudic. Sunt mulţi bioţi acolo, inclusiv câţiva dintre cei mari. Macarale, Buldozere… mulţi Gunoieri… Toţi aleargă spre ocean, mai iute decât i-am văzut vreodată. Uite o Macara… a sărit peste faleză! Aşa cum a făcut Jimmy, numai că a coborât mult mai rapid… s-a făcut ţăndări… au sosit Rechinii, o fac bucăţele… Brr! nu-i un spectacol prea plăcut…

Mă uit acum la câmpie. Un Buldozer se pare că s-a defectat… se învârte întruna în cerc. Doi Crabi au început să tragă de el, sfârtecându-l… Şefu', zic să vă grăbiţi.

— Crede-mă, facem tot posibilul.

Rama trăgea obloanele, aidoma unei nave care se pregăteşte de furtună. Aceasta era impresia covârşitoare a lui Norton, deşi nu-i găsea o motivare logică. El însuşi nu se mai simţea complet raţional; în mintea lui se luptau două impulsuri: tendinţa de-a fugi, de-a scăpa şi dorinţa de a asculta porunca fulgerelor luminoase ce continuau să clipească pe cer, ordonându-i să se alăture bioţilor în marşul spre ocean.

Altă secţiune a scării, altă pauză de zece minute pentru a îngădui toxinelor oboselii să se scurgă din muşchi. Apoi iarăşi la drum… încă doi kilometri, totuşi trebuia să nu se gândească la asta…

Pe neaşteptate, obsedantele fluierături modulate încetară. În acelaşi moment, meteorii luminoşi ce goneau prin canalele Văilor Drepte îşi opriră pulsaţia înspre ocean. Cei şase sori liniari ai lui Rama redeveniră benzi luminoase continue.

Păleau însă cu rapiditate, clipind uneori de parcă gigantice impulsuri energetice ar fi golit ultimele picături ale unor surse secătuite. La răstimpuri, de dedesubt, se simţeau vibraţii. Puntea raporta că Rama continua să se legene cu o încetineală imperceptibilă, aidoma unui ac de busolă care răspundea unui câmp magnetic slab. Asta era totuşi liniştitor; Norton se temea de clipa când Rama avea să-şi *oprească* oscilaţiile.

Pieter raportă că toţi bioţii dispăruseră. În interiorul cilindrului, singura mişcare o reprezenta cea a oamenilor, care se târau înspăimântător de încet pe faţa curbă a domului nordic.

Norton învinsese de mult ameţeala simţită la prima ascensiune, însă în prezent în mintea lui se strecura altă teamă. Acolo, pe scara nesfârşită din câmpie spre Butuc, erau extrem de vulnerabili. Dacă, terminând modificarea direcţională, Rama

începea să accelereze?

În mod normal, impulsul s-ar fi manifestat în lungul axei. Dacă sensul ar fi fost spre sud, nu intervenea nici o complicaţie; urmau doar să fie apăsaţi ceva mai tare de panta pe care urcau. Dar dacă ar fi fost direcţionat spre nord, puteau fi azvârliţi în spaţiu, prăbuşindu-se pe câmpia de dedesubt.

Încercă să se liniştească, gândindu-se că orice acceleraţie posibilă ar fi fost extrem de slabă. Calculele doctorului Perera fuseseră convingătoare; Rama nu putea accelera cu mai mult de 0,02 *g,* altminteri Oceanul Cilindric ar fi trecut peste faleza sudică, inundând întregul continent. Perera stătuse însă într-un birou confortabil, pe Pământ, nu înconjurat de kilometri de metal gata să-l zdrobească. Şi poate că Rama era proiectat pentru inundaţii periodice…

Nu, ridicol! Era absurd să-ţi imaginezi că atâtea trilioane de tone puteau căpăta brusc o acceleraţie în stare să-i arunce de pe perete. Cu toate acestea, pe parcursul întregii ascensiuni, Norton nu se îndepărtă prea mult de balustradă.

După o veşnicie, scara se termină, rămânând numai cele câteva sute de trepte ale punţii verticale. Porţiunea respectivă nu mai trebuia însă escaladată, deoarece, cu ajutorul unui scripete instalat în Butuc, aveau să fie ridicaţi pe rând, profitându-se de gravitaţia redusă. La piciorul punţii, un om cântărea mai puţin de cinci kilograme, iar în vârf greutatea lui devenea practic nulă.

Norton se relaxă în hamuri; uneori apuca o treaptă, să testeze slaba forţă Coriolis care încerca să-l smulgă de pe punte. Întorcându-se şi privind pentru ultima dată interiorul lui Rama, aproape că uită de crampele musculare.

Intensitatea luminii era acum cât a Lunii pline văzută de pe Pământ; peisajul se distingea perfect, deşi detaliile mai mărunte nu se observau. Polul Sud era parţial acoperit de o ceaţă strălucitoare, prin care răzbătea doar vârful Cornului Mare, un punctuleţ negru, văzut exact dinspre axă.

Continentul cartografiat cu atâta grijă (dar în continuare necunoscut) de dincolo de Ocean avea acelaşi aspect de petice aparent aleatorii. Era totuşi prea îndepărtat şi prea încărcat de amănunte ca să merite o examinare atentă şi Norton îl privi numai în treacăt.

Parcurse cu ochii banda circulară a oceanului şi observă

pentru prima dată dispunerea regulată a unor turbulenţe în apă, ca şi cum valurile s-ar fi spart de recife aşezate la distanţe perfect egale. Manevrele lui Rama aveau însă urmări foarte reduse. Era convins că Barnes ar fi fost deosebit de fericită să navigheze în asemenea condiţii, dacă ar fi solicitat-o să traverseze oceanul cu pierduta ei *Resolution.*

New York, Londra, Paris, Moscova, Roma... îşi luă adio de la oraşele continentului nordic, sperând că ramanii le vor ierta orice stricăciuni produse. Poate că aveau să înţeleagă că totul fusese făcut în interesul ştiinţei.

Ajunse la Butuc şi câteva braţe se întinseră să-l ridice şi să-l transporte rapid prin ecluză. Suprasolicitate, atât picioarele cât şi mâinile îi zvâcneau spasmodic, încât singur nu s-ar fi descurcat. Fu bucuros să fie purtat ca un paralitic.

Cerul lui Rama se îngustă deasupra lui, pe măsură ce coborî în craterul central al Butucului. Când uşa ecluzei interioare se închise pentru totdeauna înapoia sa, Norton gândi fără să vrea: „Ce straniu că noaptea vine tocmai în momentul în care Rama se află mai aproape de Soare!”

44. MOTORUL COSMIC

Norton estimase că o sută de kilometri constituia o marjă bună de securitate. Rama devenise un dreptunghi gigantic şi întunecat, întors cu partea mai lată către ei, eclipsând soarele. Comandantul folosise această ocazie pentru a plasa pe *Endeavour* în umbră, ca să evite astfel solicitarea exagerată a sistemelor de răcire şi să poată efectua câteva operaţii de întreţinere mereu amânate. Conul protector de umbră al lui Rama putea dispare dintr-o clipă în alta şi intenţiona să-l utilizeze cât mai mult cu putinţă.

Rama continua să se rotească; descrisese aproape cincisprezece grade şi era greu de crezut că nu va urma o modificare majoră de orbită. La Uniunea Planetară agitaţia se apropia de isterie, dar numai un slab ecou al acesteia ajungea la *Endeavour*. Echipajul era epuizat fizic şi psihic; după decolarea de la Baza Polul Nord, toată lumea, cu excepţia carturilor, dormise douăsprezece ore în şir. Din ordinul medicului, Norton însuşi folosise electro-sedaţia; dar şi aşa, visase că urca pe o scară infinită.

În a doua zi petrecută la bordul navei, aproape toţi îşi

reveniseră la normal. Explorarea lui Rama părea că avusese loc cu o veşnicie în urmă. Norton începu să se ocupe de problemele ivite între timp, să-şi facă planuri de viitor, refuzând însă solicitările de interviuri care reuşiseră, nu se ştie cum, să se strecoare pe circuitele radio ale Cercetării şi chiar ale PAZEI SPAŢIALE. De pe Mercur nu le parvenise nici un mesaj; Adunarea Generală a U.P. Îşi încheiase sesiunea, deşi era pregătită să se întrunească oricând, în termen de o oră.

Norton dormea primul său somn adevărat la treizeci de ore după ce părăsise Rama, când fu zgâlţâit violent şi trezit. Înjură buimăcit, deschise cu greu ochii către Karl Mercer... apoi, ca orice comandant adevărat, se deşteptă instantaneu.

— Şi-a oprit rotaţia?

— Da, e nemişcat ca stânca.

— Să mergem pe Punte.

Nava era în picioare. Până şi cimpii pricepeau că se întâmplă ceva şi se agitau, scâncind, până ce sergentul mcandrews îi potoli cu semne rapide din mâini. Norton se strecură în scaunul său, îşi fixă centurile şi se întrebă dacă nu cumva era tot o alarmă falsă.

Rama se micşorase până la dimensiunile unui cilindru scurt şi marginea arzătoare a soarelui se iţea de după o muchie. Norton o pilotă pe *Endeavour* încetişor în umbra eclipsei artificiale şi zări splendoarea perlată a coronei solare reapărând pe fundalul stelelor sclipitoare. O proeminenţă uriaşă, de cel puţin o jumătate de milion de kilometri înălţime, se ridicase atât de mult din Soare încât ramificaţiile superioare semănau cu un copac de flăcări purpurii.

„Deci trebuie să aşteptăm”, îşi spuse el. „Principalul e să nu te plictiseşti, să fii gata să reacţionezi în orice clipă, să ţii toate instrumentele şi aparatele sub observaţie, indiferent cât ar dura...”

Ceva nu era în ordine. Câmpul stelar tremura, de parcă Norton ar fi declanşat propulsoarele Roll. Nu atinsese însă nici o comandă şi dacă într-adevăr nava s-ar fi mişcat, ar fi simţit imediat.

— Şefu’! strigă agitat Calvert de la postul ofiţerului de navigaţie, ne rostogolim... uită-te la stele! *Dar instrumentele nu înregistrează nimic*!

— Giroscoapele operează?

— Perfect normale… pe reper zero. Totuşi ne rostogolim cu câteva grade pe secundă!

— Imposibil!

— Aşa este… dar priveşte…

Când toate dau greş, omul trebuie să se bazeze pe simţurile sale. Norton nu se îndoia că stelele se roteau într-adevăr lent: Sirius tocmai dispărea dincolo de marginea hubloului. Fie că Universul, revenind la cosmologia pre-Copernic, decisese brusc să se învârtă în jurul lui *Endeavour*, fie că stelele erau nemişcate şi se rotea nava.

A doua explicaţie părea mai probabilă, deşi implica o serie de paradoxuri aparent insolvabile. Dacă nava se rotea cu adevărat, el ar fi trebuit s-o *simtă* – cu fundul pantalonilor, cum spunea proverbul. În plus, giroscoapele nu se puteau defecta toate simultan.

Mai rămânea o explicaţie. Fiecare atom al lui *Endeavour* se găsea sub influenţa unei forţe… şi doar un câmp gravitaţional intens ar fi produs efectul respectiv. Cel puţin, nici un alt câmp *cunoscut…*

Brusc, stelele dispărură. Discul strălucitor al soarelui apăruse dinapoia paravanului lui Rama şi lumina sa le alungase de pe cer.

— Ai datele radar? Care-i dopplerul?

Norton fusese pregătit să audă că nici radarul nu funcţiona, dar nu era cazul.

Rama pornise în sfârşit să accelereze, cu modesta valoare de 0,015 *g.* Dr. Perera, gândi comandantul, ar fi fost încântat – el prevăzuse maxim 0,02 *g.* Iar *Endeavour* fusese cumva prins în mişcarea sa, aidoma unei crenguţe în siajul unei nave rapide…

Oră după oră, acceleraţia rămase constantă; Rama se îndepărta de *Endeavour* cu o viteză tot mai mare. Pe măsură ce distanţa creştea, comportamentul bizar încetă; legile normale ale inerţiei începură să acţioneze iarăşi. Puteau doar să emită ipoteze asupra energiilor ale căror efecte secundare le suportaseră un răstimp. Norton se felicita că dusese nava la o distanţă sigură înainte ca Rama să pornească.

În privinţa naturii mişcării cilindrului, un singur lucru era cert, deşi restul rămânea învăluit în mister. Nici jeturi de gaze, nici fluxuri de ioni sau de plasmă nu-l transferaseră pe Rama pe noua sa orbită. Nimeni nu sintetizase situaţia mai bine decât

sergentul-profesor Myron, care bolborosise şocat şi uluit: „S-a zis cu Legea a III-a a lui Newton”.

Tot de Legea a III-a avea însă *Endeavour* să depindă în ziua următoare, folosindu-şi ultimele rezerve de combustibil pentru a-şi modifica depărtarea faţă de soare. Deşi minoră, manevra urma să-i crească distanţa la periheliu cu zece milioane de kilometri. Era diferenţa între funcţionarea sistemelor de răcire ale navei cu 95 capacitate… şi moartea prin carbonizare.

Când terminară de efectuat corecţia, Rama se găsea la două sute de mii de kilometri depărtare şi de-abia se mai zărea în strălucirea orbitoare a soarelui. Cu ajutorul radarului, continuau totuşi să-i determine cu precizie orbita şi cu cât primeau mai multe date, cu atât erau mai uluiţi.

Verificară cifrele de câteva ori, până nu mai reuşiră să respingă concluzia incredibilă. Se părea că temerile mercurienilor, faptele de eroism ale lui Rodrigo, retorica Adunării Generale, toate fuseseră complet inutile.

„Ce ironie cosmică”, gândi Norton privindu-şi calculele, „ca după un milion de ani de pilotaj perfect, calculatoarele din Rama să facă o singură şi neînsemnată greşeală – poate schimbarea semnului unei ecuaţii din plus în minus.”

Toţi fuseseră absolut convinşi că Rama va frâna treptat, astfel încât, capturat de forţa gravitaţională a Soarelui, să devină o nouă planetă a sistemului solar. Acum însă proceda exact pe dos.

Accelera… în cea mai proastă direcţie posibilă.

Rama se prăbuşea tot mai repede în Soare.

45. PHOENIX

Pe măsură ce detaliile noii traiectorii se clarificau, era dificil de văzut cum ar mai fi scăpat Rama de dezastru. Doar câteva comete ajunseseră vreodată atât de aproape de soare; la periheliu, avea să se găsească la mai puţin de o jumătate de milion de kilometri deasupra infernului de hidrogen în fuziune. Nici un fel de material solid nu rezista la o asemenea temperatură; aliajul dur cu care era căptuşit Rama avea să înceapă să se topească la o distanţă de zece ori mai mare.

Endeavour depăşise deja propriul periheliu, spre uşurarea tuturor şi se îndepărta constant de Soare. Rama înainta pe orbita sa, tot mai apropiată şi mai rapidă, deja în interiorul

franjurilor mai lungi ale coronei solare. Din navă, actul final al dramei putea fi observat în amănunt.

Apoi, la cinci milioane de kilometri de astru şi fără să-şi reducă acceleraţia, Rama începu să-şi ţească crisalida. Până în clipa aceea, la puterea maximă a telescoapelor lui *Endeavour,* fusese zărit ca o dunguliţă strălucitoare; brusc, începu să sclipească aidoma unei stele zărite prin ceţurile orizontului. Păru că se dezintegrează; văzând-o, Norton simţi o durere vie pentru pierderea unei astfel de minuni. Apoi înţelese însă că Rama nu dispăruse, ci se înconjurase cu un văl scânteietor.

După care dispăru… în locul lui rămase un obiect strălucitor, asemănător unui astru, fără să prezinte un disc vizibil – de parcă, deodată, Rama se contractase într-o sferă minusculă.

Trecu un timp până să priceapă ce se întâmplase cu adevărat. Rama era înconjurat de o sferă perfect reflectorizantă, cu diametrul de aproximativ o sută de kilometri. Cei din *Endeavour* puteau observa doar reflexia soarelui pe porţiunea curbată cea mai apropiată de ei. Probabil că acel înveliş protector îl ferea pe Rama de infernul solar.

Pe măsură ce orele se scurgeau, sfera îşi schimba forma. Imaginea soarelui deveni alungită, distorsionată. Sfera se transforma într-un elipsoid cu axa mare îndreptată în sensul mişcării. Abia atunci le parveniră primele rapoarte anormale de la sondele automate care, de aproape două sute de ani, ţineau permanent sub observaţie Soarele.

Ceva ciudat se petrecea cu câmpul magnetic solar din jurul lui Rama. Liniile de forţă lungi de un milion de kilometri, care alcătuiau ţesătura coronei solare, împingându-i fuioarele de gaze ionizate cu viteze ce sfidau până şi strivitoarea forţă de atracţie a soarelui, se deformau în jurul elipsoidului strălucitor. Cu ochiul liber nu se vedea nimic, dar instrumentele plasate pe orbită raportau fiecare schimbare a fluxului magnetic şi a radiaţiei ultraviolete.

Deodată, modificările coronei deveniră vizibile cu ochiul liber. Sus, în atmosfera exterioară a astrului, apăruse un tub sau un tunel vag strălucitor, lung de o sută de mii de kilometri. Se curba uşor în lungul orbitei urmate de Rama, iar Rama însuşi, sau crisalida protectoare din jurul său, se zărea ca o mărgea sclipitoare, gonind tot mai vijelios prin tunelul spectral ce traversa corona.

Într-adevăr, îşi sporea viteza; înainta cu peste două mii de kilometri pe secundă şi nu se mai punea problema să rămână un satelit al Soarelui. Strategia ramanilor se limpezi, se apropiaseră atât de mult de soare cât să-i capteze energia şi să accelereze şi mai mult pe drumul către ţinta lor necunoscută…

Se părea însă că nu captau doar energie. Nimeni n-ar fi putut confirma presupunerea, deoarece instrumentele de observaţie cele mai apropiate se găseau la treizeci de milioane de kilometri depărtare, dar existau indicii clare ce sugerau că materia trecea din soare *în Rama însuşi,* completând parcă scurgerile şi pierderile cauzate de zece mii de secole petrecute în spaţiu.

Rama ocolea tot mai iute astrul, deplasându-se mai rapid decât oricare alt obiect ce traversase vreodată sistemul solar. În nici două ore, direcţia de mişcare i se schimbase cu peste nouăzeci de grade, oferind dovada finală, aproape dispreţuitoare, a totalei sale lipse de interes pentru planetele a căror linişte o tulburase cu brutalitate.

În prezent cobora din eclipticei, jos pe cerul sudic, cu mult sub planul în care se deplasează toate planetele. Deşi, cu certitudine, nu aceea reprezenta destinaţia sa finală, se îndrepta exact către Marele Nor al lui Magellan, spre spaţiile pustii aflate dincolo de Calea Lactee.

46. INTERLUDIU

— Intră, rosti absent comandantul Norton, răspunzând ciocăniturilor discrete.

— Am noutăţi, Bill. Vreau să te anunţ eu prima, înaintea echipajului. Şi, oricum, este domeniul meu.

Norton părea pierdut în reverie. Stătea cu mâinile la ceafă, cu ochii pe jumătate închişi şi cu luminile cabinei reduse, fără să doarmă, adâncit într-un vis personal.

Clipi o dată sau de două ori şi reveni la realitate.

— Iartă-mă, Laura… nu înţeleg. Care-i problema?

— Să nu-mi zici c-ai uitat!

— Termină cu tachinările, afurisito! în ultima vreme am avut destule pe cap.

Medicul-şef Ernst împinse un scaun culisant şi se aşeză alături de el.

— Deşi crizele interplanetare apar şi dispar, angrenajele birocraţiei marţiene continuă să funcţioneze. Eu cred totuşi că

Rama a fost de folos. Bine că n-a fost nevoie să obţii şi acordul mercurienilor.

Începea să se facă lumină.

— Aha… Port Lowell a dat aprobarea.

— Nu numai atât… s-a şi acţionat! Laura privi biletul din mână. „Imediat”, citi ea. Probabil că noul tău fiu este conceput în chiar aceste clipe. Felicitări!

— Mulţumesc. Sper că nu l-a supărat întârzierea.

Ca toţi astronauţii, Norton fusese sterilizat la intrarea în serviciu. Pentru un bărbat care urma să petreacă ani de zile în spaţiu, mutaţiile provocate de radiaţii nu constituiau un risc, ci o certitudine. Spermatozoidul ce-şi transmisese pachetul de gene pe Marte, la două sute de milioane de kilometri depărtare, stătuse congelat la treizeci de ani, aşteptându-şi momentul.

Norton se întrebă dacă va ajunge la timp pentru naştere. Îşi merita odihna, relaxarea… viaţa normală de familie, atât cât o putea avea un cosmonaut. Acum, cu misiunea practic încheiată, începea să se destindă şi să se gândească iarăşi la viitorul său şi al celor două familii. Da, era bine să stea acasă o vreme şi să recupereze timpul pierdut – în multe feluri…

— Vizita mea, protestă neconvingător Laura, a fost strict în interes de serviciu…

— După atâţia ani, replică Norton, ne cunoaştem destul de bine. Oricum, în momentul de faţă nu eşti de cart.

— *Acum* la ce te gândeşti? întrebă mult mai târziu Laura. Sper că nu devii sentimental.

— Nu în legătură cu noi. Cu Rama. Începe să-mi lipsească.

— Îţi mulţumesc pentru compliment.

Norton o strânse mai tare în braţe. Adeseori se gândea că unul dintre cele mai plăcute lucruri în imponderabilitate era să ţii pe cineva în braţe toată noaptea, fără să opreşti circulaţia sângelui. Existau chiar unii care declarau că dragostea la 1 *g* era atât de dificilă, încât nu se mai bucurau de ea.

— Este bine ştiut, Laura, că, spre deosebire de femei, bărbaţii au creierul *bi*-orientat. Serios vorbind – mă rog, *aproape* serios – simt c-am pierdut ceva.

— Asta pot să înţeleg.

— Nu fi atât de detaşată emoţional. Nu este singurul motiv. În sfârşit, nu contează…

Renunţă. Nu-i venea uşor să-şi explice nici sie însuşi.

Reuşise mai presus de orice aşteptări; descoperirile făcute de echipajul său în Rama urmau să le ofere savanţilor material de lucru pentru zeci de ani. În plus, condusese misiunea fără să aibă nici măcar un rănit.

Pe de altă parte însă eşuase. Se putea specula la infinit, dar originea şi ţelul ramanilor rămâneau complet necunoscute. Folosiseră sistemul solar ca staţie de alimentare, sau de accelerare, ignorându-l apoi total, în drumul lor către ţeluri mai importante. Probabil nu aveau să-şi dea seama niciodată de existenţa rasei umane; o asemenea indiferenţă monumentală insulta mai mult decât orice.

Când Norton zărise ultima oară pe Rama, o steluţă gonind dincolo de Venus, înţelesese că o parte a vieţii sale luase sfârşit. Avea doar cincizeci şi cinci de ani, dar simţea că-şi lăsase tinereţea acolo, pe câmpia curbată, printre taine şi minuni care acum se îndepărtau inexorabil de Om. Oricâte glorii şi realizări urma să-i ofere viitorul, tot restul vieţii avea să fie urmărit de un sentiment de neîmplinire.

Aşa gândea, dar ar fi trebuit să ştie că nu avea dreptate.

Pe Pământul îndepărtat, dr. Carlisle Perera nu povestise încă nimănui de ce se deşteptase dintr-un somn agitat, cu mesajul subconştientului răsunându-i în urechi:

Romanii fac totul în triplet.

DESPRE AUTOR

Arthur C. Clarke s-a născut în Minehead, comitatul Somerset – Anglia, în anul 1917 şi a absolvit Colegiul Regal din Londra, unde şi-a obţinut cu distincţie diplomele în fizică şi matematică. A fost preşedintele Societăţii Interplanetare Britanice, membru al Academiei de Astronautică, al Societăţii Regale de Astronomie şi al multor alte organizaţii ştiinţifice. Ca ofiţer în Forţele Aeriene Regale în timpul celui de al doilea război mondial, s-a aflat la comanda primului echipament radar experimental.

Autor a mai bine de şaptezeci de volume, a obţinut Premiul Kalinga atribuit de UNESCO pentru popularizare ştiinţifică. În 1962, a primit medalia de aur a Institutului Franklin pentru ideea sateliţilor de comunicaţii, expusă într-un articol din anul 1945. Ea descria în detaliu sistemul sateliţilor geostaţionari utilizaţi astăzi în toate reţelele de comunicaţii.

Douăzeci de milioane de exemplare ale cărţilor sale au fost tipărite în mai mult de treizeci de limbi. În 1965, unul din articolele sale din revista *Life* despre sateliţi a fost considerat cel mai bun raport al anului din orice domeniu, iar în 1969 a obţinut premiul Asociaţiei Americane pentru Dezvoltare Ştiinţifică. Cu Stanley Kubrick a împărţit în 1969 premiul Oscar pentru *2001: O odisee spaţială*. În science-fiction a obţinut de mai multe ori cele mai importante premii ale genului, Hugo şi Nebula.

În ultimii douăzeci de ani, pasiunea lui Arthur C. Clarke a constituit-o explorarea submarină, în lungul Marii Bariere de Corali australiene şi în apele Ceylonului, unde locuieşte în prezent. În 1961, colegii săi au descoperit o navă de război scufundată în secolul XVIII lângă coastele Ceylonului, cu o tonă de argint la bord. Jurnalul recuperării comorii este redat în *Comoara Oceanului Indian* şi *Comoara Marii Bariere de Corali.*

Arthur C. Clarke s-a aflat alături de Walter Cronkite şi de căpitanul Wally Schirra la microfonul postului de televiziune CBS în timpul misiunilor lui Apollo 11, 12 şi 15. Extraordinarul său serial de televiziune *Lumea misterioasă a lui Arthur C. Clarke* a fost prezentat de multe televiziuni din toată lumea.